

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΘ'

Τρίτη 5 Μαρτίου 2019 (πρωί)

ΘΕΜΑΤΑ

A. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Άδεια απουσίας των Βουλευτών κ.κ. Χ. Σταϊκούρα και Γ. Μαυρωτά, σελ. 4767

2. Ανακοινώνεται ότι τη συνεδρίαση παρακολουθούν μαθητές από το 2ο Γενικό Λύκειο Γέρακα, το 1ο Γενικό Λύκειο Νίκαιας, το Γυμνάσιο Μαγούλας, το 8ο Δημοτικό Σχολείο Κορυδαλλού, το 1ο ΕΠΑΛ Αγίας Παρασκευής, το Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο - Λύκειο Αργινίου, το Γενικό Ερέτριας, το Δημοτικό Σχολείο Κολχικού Θεσσαλονίκης και το 11ο Δημοτικό Σχολείο Λαμίας, σελ. 4756, 4758, 4761, 4764, 4766, 4768, 4779, 4783, 4785, 4790, 4795

3. Ειδική Ημερήσια Διάταξη:

Συζήτηση επί της εκθέσεως της Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής «για το δημογραφικό», σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 2 του Κανονισμού της Βουλής, κατόπιν προτάσεως της Κυβέρνησης, σύμφωνα με την υπ' αριθμόν πρωτοκόλλου Ειδικής Γραμματείας της Βουλής 854/20-2-2019 επιστολή της αρμόδιας Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κυρίας Θεανώς Φωτίου, σελ. 4753 - 4796

4. Επί διαδικαστικού θέματος, σελ. 4753, 4768, 4769, 4772, 4782, 4786, 4792

B. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κατάθεση Εκθέσεως Διαρκούς Επιτροπής:

Η Διαρκής Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων καταθέτει την έκθεσή της στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: «Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού και άλλες διατάξεις», σελ. 4773

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΒΟΥΤΣΗΣ Ν. , σελ. 4777 - 4784

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝΤΕΣ

ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ Γ. , σελ. 4784 - 4796
ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ Ν. , σελ. 4768 - 4777
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ Α. ,
σελ. 4753 - 4768

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

A. Επί της Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης:

ΑΚΡΙΩΤΗΣ Γ. , σελ. 4772
ΑΜΥΡΑΣ Γ. , σελ. 4769, 4770
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ Α. ,
σελ. 4753
ΑΝΤΩΝΙΟΥ Χ. , σελ. 4788
ΒΟΥΛΤΕΨΗ Σ. , σελ. 4773, 4774
ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ Φ. , σελ. 4775
ΓΕΝΝΙΑ Γ. , σελ. 4774
ΓΚΑΡΑ Α. , σελ. 4757
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ Δ. , σελ. 4789
ΘΕΛΕΡΙΤΗ Μ. , σελ. 4765, 4766
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ Σ. , σελ. 4785
ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ Κ. του Αχ. ,
σελ. 4771, 4772

ΚΑΤΣΙΚΗΣ Κ. , σελ. 4775
ΚΕΡΑΜΕΩΣ Ν. , σελ. 4766
ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ Δ. , σελ. 4783
ΛΕΒΕΝΤΗΣ Β. , σελ. 4787, 4788
ΛΙΒΑΝΙΟΥ Ζ. , σελ. 4762
ΛΟΒΕΡΔΟΣ Α. , σελ. 4786, 4787
ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ Κ. , σελ. 4777
ΜΠΑΡΓΙΩΤΑΣ Κ. , σελ. 4758, 4759
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Ν. , σελ. 4790
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ Η. , σελ. 4791
ΠΑΠΠΑΣ Χ. , σελ. 4764
ΡΙΖΟΣ Δ. , σελ. 4770
ΣΑΡΙΔΗΣ Ι. , σελ. 4768
ΣΤΕΦΟΣ Ι. , σελ. 4754
ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ Ε. , σελ. 4767, 4795
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Μ. , σελ. 4792
ΤΣΙΑΡΑΣ Κ. , σελ. 4761
ΤΣΙΠΡΑΣ Α. , σελ. 4779, 4782
ΦΙΛΗΣ Ν. , σελ. 4760, 4761, 4793
ΦΩΤΙΟΥ Θ. , σελ. 4772, 4786, 4795
ΧΑΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Μ. , σελ. 4756

B. Επί διαδικαστικού θέματος

ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ Γ. , σελ. 4786, 4796
ΒΟΥΤΣΗΣ Ν. , σελ. 4782
ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ Ν. , σελ. 4768, 4769, 4772
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ Α. ,
σελ. 4753
ΦΩΤΙΟΥ Θ. , σελ. 4772

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ:

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Χ. , σελ. 4782, 4785
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ Δ. , σελ. 4788

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ

ΙΖ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Δ'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΘ'

Τρίτη 5 Μαρτίου 2019 (πρωί)

Αθήνα, σήμερα στις 5 Μαρτίου 2019, ημέρα Τρίτη και ώρα 9.48', συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία της Γ' Αντιπροέδρου αυτής κ. **ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ**.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Εισερχόμαστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Συζήτηση επί της Εκθέσεως της Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής «για το δημογραφικό», σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 2 του Κανονισμού της Βουλής, κατόπιν προτάσεως της Κυβέρνησης, σύμφωνα με την υπ' αριθμόν πρωτοκόλλου Ειδικής Γραμματείας της Βουλής 854/20-2-2019 επιστολή της αρμόδιας Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. Θεανώς Φωτίου.

Η συζήτηση θα διεξαχθεί με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 137 παράγραφος 2 του Κανονισμού της Βουλής, δηλαδή με τη διαδικασία της γενικευμένης συζήτησης επερωτήσης.

Σύμφωνα με την απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων προτείνω στη συζήτηση, να συμμετέχουν και τα είκοσι τρία μέλη-Βουλευτές της διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής για το δημογραφικό, εφόσον, βέβαια, το επιθυμούν.

Ειδικότερα η συζήτηση θα αρχίσει με την ομιλία της Βουλευτού Αχαΐας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, Προέδρου της επιτροπής και νυν Αναπληρώτριας Υπουργού Εξωτερικών, κ. Σίας Αναγνωστοπούλου, με χρόνο ομιλίας επτά λεπτά.

Στη συνέχεια θα εισέλθουμε στις αγορεύσεις των ομιλητών επί του ενιαίου καταλόγου, κατ' εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 5 του άρθρου 65 του Κανονισμού της Βουλής, ο οποίος θα απαρτίζεται από δύο κύκλους ομιλητών και αποκλειστικά από Βουλευτές που διετέλεσαν μέλη της επιτροπής, εναλλασσόμενοι μεταξύ τους κατ' αναλογία της δύναμης της Κοινοβουλευτικής Ομάδας που εκπροσώπησαν στην επιτροπή.

Ο πρώτος κύκλος θα αποτελείται από δεκατρείς Βουλευτές, οι οποίοι θα συμμετέχουν ως εξής: Πέντε Βουλευτές από τον ΣΥΡΙΖΑ, τρεις Βουλευτές από τη Νέα Δημοκρατία, ανά ένας Βουλευτές από τις άλλες τέσσερις Κοινοβουλευτικές Ομάδες και ένας από τους Ανεξάρτητους Βουλευτές.

Ο δεύτερος κύκλος θα αποτελείται από εννέα Βουλευτές, στον οποίο θα συμμετέχουν πέντε Βουλευτές από τον ΣΥΡΙΖΑ, δύο Βουλευτές από τη Νέα Δημοκρατία και δύο από τους Ανεξάρτητους Βουλευτές. Οι ομιλητές και ομιλήτριες του ενιαίου καταλόγου θα λαμβάνουν το λόγο για επτά λεπτά χωρίς δικαίωμα

δευτερολογίας.

Ο χρόνος ομιλίας των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων είναι αυτός που προβλέπεται από το άρθρο 97 παράγραφοι 2 και 3 του Κανονισμού της Βουλής. Δηλαδή η διάρκεια αγόρευσης του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ και του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Νέας Δημοκρατίας θα είναι μέχρι είκοσι λεπτά, της Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Λαϊκού Συνδέσμου - Χρυσή Αυγή, του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΚΚΕ και του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Ένωσης Κεντρώων μέχρι δεκαπέντε λεπτά.

Μετά την ολοκλήρωση της ομιλίας της Προέδρου της επιτροπής και των δύο κύκλων των ομιλητών, τον λόγο θα λάβει για την πρωτολογία της για δεκαπέντε λεπτά η αρμόδια Υπουργός.

Στη συνέχεια θα εισέλθουμε στον κύκλο ομιλιών των αναπληρωτών των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, οι οποίοι θα μιλήσουν μέχρι δέκα λεπτά ο καθένας για μία φορά. Εάν, όμως, έχει προηγηθεί ομιλία Προέδρου Κοινοβουλευτικής Ομάδας, ο αναπληρωτής του θα λάβει το λόγο για έξι λεπτά.

Εκ μέρους της Κυβέρνησης προτείνω, σύμφωνα με την κοινοβουλευτική πρακτική και την απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων, τη συνεδρίαση να κλείσει η αρμόδια Υπουργός, εφόσον το επιθυμεί, με δευτερολογία διάρκειας δέκα λεπτών.

Νομίζω ότι έχετε δει όλοι την έκθεση, η οποία είναι πάρα πολύ σημαντικό πειστήριο για το τι συμβαίνει στην Ελλάδα.

Κατά συνέπεια προτείνω η συνεδρίαση να λήξει το αργότερο στις 15.30'. Αν εξαντληθεί ο κατάλογος νωρίτερα, η συνεδρίαση προφανώς θα λήξει νωρίτερα.

Το Σώμα συμφωνεί;

ΠΟΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Το Σώμα συνεφώνησε.

Τον λόγο έχει η Βουλευτής Αχαΐας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, Πρόεδρος της επιτροπής και νυν Αναπληρώτρια Υπουργός Εξωτερικών κ. Σία Αναγνωστοπούλου, για επτά λεπτά.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΣΙΑ) ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εξωτερικών): Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κύριε Πρόεδρε της Βουλής, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είμαστε στην ευχάριστη θέση να παρουσιάσουμε σήμερα στην Ολομέλεια της Βουλής την έκθεση της διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής για το δημογραφικό.

Η επιτροπή μας συστήθηκε στις 22-5-2017 μετά από ομόφωνη απόφαση της Ολομέλειας στις 5-5-2017, κατόπιν προτάσεως της Προέδρου της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, της κ. Γεννηματά. Οι εργασίες της διακομματικής επιτροπής διήρκεσαν ενάμιση

χρόνο -μέχρι τις 15-12-2018- και κλήθηκαν σε ακρόαση πάρα πολλοί φορείς και πρόσωπα, θεωρώ πολύ περισσότερα από οποιαδήποτε άλλη φορά. Όποιος μας ζήτησε να έρθει, ήρθε και είχε την άνεση χρόνου για να μιλήσει.

Από τη θέση της Προέδρου θα ήθελα να ευχαριστήσω κατ' αρχάς τον Πρόεδρο της Βουλής που μας παρείχε κάθε δυνατή διευκόλυνση, ώστε η επιτροπή να διεξαγάγει και να ολοκληρώσει το έργο της και με επιστημονικό τρόπο άρτια, δίνοντάς μας την ευκαιρία να καλέσουμε και επιστήμονες από το εξωτερικό.

Θα ήθελα, επίσης, να ευχαριστήσω εκ μέρους όλης της επιτροπής, τους επιστήμονες οι οποίοι και οι οποίες γενναιόδωρα και χωρίς αμοιβή μάς παρείχαν κάθε δυνατή επιστημονική βοήθεια, κυρίως όμως συνέταξαν την επιστημονική έκθεση, η οποία προτάσσεται στο πόρισμα που παρουσιάζουμε σήμερα.

Θα ευχαριστήσω, λοιπόν, εκ μέρους της επιτροπής τον κ. Βύρωνα Κοτζαμάνη, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, τον κ. Διονύσιο Μπαλούρδο, Ερευνητή Α' στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Μελετών, την κ. Αναστασία Κωστάκη, Καθηγήτρια του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και την κ. Αλεξάνδρα Τραγάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο «Χαροκόπειο» Πανεπιστήμιο.

Το πόρισμα ψηφίστηκε κατά πλειοψηφία από την επιτροπή από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες όλων των κομμάτων εκτός της Χρυσής Αυγής και του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, που κατέθεσαν δικές τους εκθέσεις και έχουν, βέβαια, ενταχθεί στο τέλος του πορίσματος.

Ευχαριστώ τέλος, όλα τα μέλη της διακομματικής επιτροπής για τη γόνιμη συνεργασία που είχαμε. Παρά τις αντιθέσεις, παρά τις διαφορετικές οπτικές κατορθώσαμε να βρούμε μερικά συναινετικά πεδία, πεδία συναίνεσης, τα οποία αποτυπώνονται στην έκθεση.

Εγώ θα ήθελα να πω δύο λόγια: Πρώτον, το δημογραφικό πρόβλημα είναι πολύπλοκο και δεν προσφέρεται για καταστροφολογία. Είναι πρόβλημα που μπορεί να μας ενεργοποιήσει -και πρέπει να μας ενεργοποιήσει- για να ξαναδούμε κατ' αρχάς τον εαυτό μας ως κοινωνία, σε σχέση με το τι πολιτικές ασκήθηκαν στο παρελθόν, ποιες από αυτές ήταν επιτυχείς, ποιες απέτυχαν και τι μπορεί να γίνει από εδώ και πέρα. Επίσης είναι πολύ σημαντικό, να δούμε τον εαυτό μας ως κοινωνία σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές κοινωνίες, για να δούμε τι έχει γίνει εκεί, αν υπήρξαν πιο πετυχημένες πολιτικές. Αυτό που μπορούμε να πούμε ως πρώτη διαπίστωση, είναι ότι το δημογραφικό αντιμετωπίζεται με συνδυαστικές πολιτικές -κοινωνικές πολιτικές, οικονομικές πολιτικές, εργασιακές πολιτικές- και, βεβαίως, πάνω απ' όλα πολιτικές που αφορούν το ίδιο -την ουσία δηλαδή- το κράτος πρόνοιας.

Δεύτερη διαπίστωση: Δεν αρκεί να υπογραμμίσουμε καταστροφολογώντας ότι, πράγματι, η χώρα μας από το 1980 και μετά παρουσιάζει μεγάλη κάμψη στις γεννήσεις, μια κάμψη που από το 1996 και μετά έχει φτάσει στο επίπεδο του 1,3 παιδιά ανά γυναίκα, ένα επίπεδο το οποίο οι δημογράφοι ονομάζουν «ακραίας χαμηλής γεννητικότητας επίπεδο». Τώρα μέσα στην κρίση έχουμε πέσει και κάτω από αυτό στο 1,24 παιδιά ανά γυναίκα.

Δεν αρκεί, λοιπόν, να πούμε αυτό ούτε να αντιμετωπίζουμε με αρνητικό τρόπο τη γήρανση του πληθυσμού, ότι οι ηλικιωμένοι και οι υπερηλικές είναι περισσότεροι σε ποσοστό από ό,τι οι νέοι άνθρωποι. Και, βεβαίως, το ισοζύγιο γεννήσεων-θανάτων είναι αρνητικό υπέρ των θανάτων.

Αυτό που χρειάζεται άμεσα, είναι να δούμε πώς αντιμετωπίζεται αυτή η μείωση των γεννήσεων, για να δούμε και τι μπορούμε να κάνουμε μακροπρόθεσμα. Εύκολες απαντήσεις δεν υπάρχουν και το δημογραφικό δεν λύνεται σε βάθος πενταετίας. Χρειάζεται βάθος χρόνου. Άρα αυτό που θα φτιαχτεί σήμερα, πρέπει να είναι με προοπτική δεκαετίας, τουλάχιστον εικοσαετίας.

Η πρώτη μεγάλη διαπίστωση που κάναμε κοιτώντας την Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, είναι ότι οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου παρουσιάζουν το ίδιο πρόβλημα με εμάς. Δεν το παρουσιάζουν χώρες όπως η Γαλλία, όπως οι σκανδιναβικές χώρες, κλπ.. Αυτό, λοιπόν, που είδαμε -και το είδαμε και οι επιστήμονες και καταλήξαμε κι εμείς- είναι ότι οι χώρες του νότου δεν είχαν ισχυρό κοινωνικό κράτος, ένα πραγματικό κράτος πρόνοιας. Και στην Ελλάδα η αντίληψη περί κράτους

πρόνοιας ξεκίνησε το 1980. Δεν ακολουθήθηκε, όμως, με στιβαρό τρόπο και με συνέχεια, αλλά αποσπασματικά και κατακερματισμένα.

Οι άλλες χώρες όπως η Γαλλία ή η Γερμανία, για παράδειγμα, έφτιαξαν ισχυρό κοινωνικό κράτος ήδη από τη δεκαετία του 1960, όταν άρχισαν να έχουν αυτό το πρόβλημα. Και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης έχουν δημογραφικό πρόβλημα, αλλά εκεί οφείλεται περισσότερο στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, που οδήγησαν σε brain drain. Έχουμε, λοιπόν, στους κανόνες σκληρής λιτότητας που επιβλήθηκαν έλλειψη ισχυρού κοινωνικού κράτους και πολιτικές λιτότητας.

Κάτι άλλο στο οποίο καταλήξαμε, είναι ότι το κοινωνικό κράτος πρέπει να είναι οριζόντιο. Να μην αφορά μόνο τις ευάλωτες ομάδες -βεβαίως εκεί να είναι πολύ πιο ισχυρό- αλλά οριζόντια μέχρι και τις μεσαίες τάξεις. Η ισονομία του παιδιού δηλαδή. Κοινωνικό κράτος έχεις από το ένα παιδί μέχρι όλα τα παιδιά, με αύξηση, βέβαια, όσο αυξάνει ο αριθμός των παιδιών. Η επιδοματική πολιτική η οποία περιορίζεται μόνο σε ευάλωτες ομάδες, δεν μπορεί να νοηθεί ως κράτος πρόνοιας. Ειδικά όταν αυτό δεν είναι με διάφανεia, οδηγεί σε άλλες ιστορίες.

Τελειώνω, κυρία Πρόεδρε, -πάρ' όλο που είχα πολλά να αναφερθώ στην εργασιακή σταθερότητα και στην εναρμόνιση του εργασιακού με τον επαγγελματικό βίο. Δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το δημογραφικό πρόβλημα γυρίζοντας πίσω σε νοοτροπίες, γιατί μια κοινωνία δεν μπορεί να γυρίσει πίσω. Το Α και το Ω είναι η έμφυλη ισότητα γυναικών και ανδρών. Η χειραφέτηση των γυναικών είναι πολύ σημαντικό πράγμα. Δεν πρέπει να ανακοπεί αυτό. Ίσα-ίσα πρέπει να γίνει εμβάθυνση αυτού του πράγματος και η πολιτεία να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Εργασιακή σταθερότητα, συλλογικές συμβάσεις, κατώτατος μισθός. Για όλα αυτά, δηλαδή, για τα οποία μιλάμε εμείς έτσι και αλλιώς, μας μίλησαν και οι επιστήμονες.

Ολοκληρώνοντας, για να μη σπαταλήσω άλλο χρόνο, θα ήθελα να αναφερθώ σε ένα τελευταίο πολύ λεπτό θέμα: Όταν λέμε δημογραφικό πρόβλημα, δεν μπορούμε να αναφερόμαστε μόνο στις γεννήσεις και να μη βλέπουμε τους ηλικιωμένους, όπου και εκεί το κράτος πρόνοιας πρέπει να είναι πολύ ισχυρό, γιατί απελευθερώνει και δυνάμεις, γυναίκες και άνδρες, που στην παραγωγική ηλικία ασχολούνται με ηλικιωμένους για να τους φροντίσουν κ.λπ.. Εκεί πρέπει να εστιάζει το κοινωνικό κράτος, το «Βοήθεια στο σπίτι», η ιατρική περίθαλψη, δηλαδή σε ηλικιωμένους ανθρώπους οι οποίοι να είναι υγιείς, ενεργοί και δραστήριοι. Δεν μπορούμε στο όνομα του δημογραφικού, να φτάσουμε σε μια κατάσταση ρατσισμού -με ή χωρίς εισαγωγικά- κατά των ηλικιωμένων.

Πρέπει να αναδειξουμε τη δημιουργικότητα της κάθε γενιάς. Το να είναι οι ηλικιωμένοι υγιείς και δραστήριοι στον κοινωνικό βίο, είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Θα κλείσω, λέγοντας ένα πράγμα: Δεν μπορούμε να μιλάμε για ανάπτυξη και παραγωγική ανασυγκρότηση, αν δεν αντιμετωπίσουμε το δημογραφικό και ως προς μία του παράμετρο πολύ σημαντική. Η υπερσυγκέντρωση σε τρεις πόλεις στην Ελλάδα -κατεχορήγη Αθήνα και Θεσσαλονίκη βέβαια- και η σχεδόν ερημποίηση της υπαίθρου, δεν είναι ο καλύτερος τρόπος για να πεις ότι θα έχω άνοδο της δημογραφικής κομύλης.

Κλείνω, ευχαριστώντας ακόμα μία φορά όλα τα μέλη για τις εργασίες που κάναμε. Πιστεύω ότι οι προτάσεις μας, κάποια στιγμή θα ενσωματωθούν στην πολιτική. Κάποιοι έχουν ήδη ενσωματωθεί.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από τις πτέρυγες του ΣΥΡΙΖΑ και της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστούμε.

Τώρα θα καλέσω από τον ενιαίο κατάλογο των ομιλητών του πρώτου κύκλου τον κ. Στέφο από τον ΣΥΡΙΖΑ

Κύριε Στέφο, έχετε τον λόγο για επτά λεπτά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΟΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κυρία Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το δημογραφικό ένα ζήτημα που απασχολεί το δημόσιο διάλογο στη χώρα μας για δεκαετίες. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη θεσμοθέτηση

πολιτικών που θα οδηγήσουν στην επίλυση του ή στην ανάσχεση της υπογεννητικότητας στην Ελλάδα, αποτελεί η περιγραφή και η ανάλυση του με σύγχρονους όρους, τοποθετώντας, ταυτόχρονα, τις εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον και στο παγκόσμιο συμφραζόμενο.

Η εικόνα που παρουσιάζει ο πλανήτης όσον αφορά την γεννητικότητα, είναι πολύπλοκη και αντιφατική. Σε γενικές γραμμές, όμως, μπορούμε να πούμε ότι ένα μέρος του πλανήτη, το πιο φτωχό, παρουσιάζει υπεργεννητικότητα και το πιο πλούσιο υπογεννητικότητα. Είναι οξύμωρο με μία ματιά, αλλά πραγματικότητα.

Η δημογραφική συμπεριφορά της Ευρώπης παρουσιάζει πολύ βασικές ομοιότητες και κοινές κοινωνικές διεργασίες. Ωστόσο θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε τρεις παράλληλες πραγματικότητες. Η πρώτη αναφέρεται στις βόρειες χώρες, τις σκανδιναβικές, αλλά και τη Γαλλία, όπου ο δείκτης γονιμότητας είναι κοντά στο όριο αναπαραγωγής του πληθυσμού της χώρας. Η δεύτερη αφορά τις χώρες του ευρωπαϊκού νότου, όπου ο δείκτης γονιμότητας είναι χαμηλότερος από το όριο παραγωγής. Και η τρίτη αναφέρεται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου έχουμε φαινόμενα μεγάλης συρρίκνωσης του πληθυσμού.

Η παραπάνω κατάσταση χαρακτηρίζει και τη χώρα μας. Η δημογραφική συμπεριφορά της Ελλάδας είναι παρόμοια με αυτή των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών περισσότερο ή λιγότερο ανεπτυγμένων.

Η σύγχρονη επιστήμη λέει ότι για να εξασφαλιστεί η αναπαραγωγή του πληθυσμού μιας χώρας, απαιτούνται 2,07 παιδιά ανά γυναίκα. Αυτό το ποσοστό δεν το έχει καμία ευρωπαϊκή χώρα. Σε κάθε Ελληνίδα αντιστοιχούν 1,6 παιδιά, ποσοστό που είναι από τα χαμηλότερα στην Ευρώπη. Αυτά έχουμε από τη μία πλευρά.

Από την άλλη για τη χώρα μας εντοπίζονται και μια σειρά από ιδιαιτερότητες όπως: Η χώρα μας δεν γνώρισε μεταπολεμικά το λεγόμενο «baby-boom», δηλαδή δεν είχαμε έκρηξη γεννήσεων όπως στις υπόλοιπες χώρες Ευρώπης. Ο δείκτης διάλυσης των έγγαμων συμβιώσεων είναι χαμηλός αν και με ανοδικές τάσεις. Η ηλικία αποχώρησης των νέων από την οικογενειακή εστία είναι από τις υψηλότερες. Το ποσοστό των άτεκνων γυναικών αυξάνεται ταχύτατα και είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη, φτάνει το 20%. Η γυναικεία εργασία θεωρείται, σε μεγάλο βαθμό, συμπληρωματική της αντρικής. Η ευθύνη της ανατροφής των παιδιών βαρύνει τη γυναίκα. Οι ασυμβατότητες ανάμεσα στην οικογενειακή και εργασιακή ζωή είναι από τις ισχυρότερες στη χώρα μας και τέλος οι πόροι που διατίθενται για την οικογενειακή πολιτική, είναι από τους χαμηλότερους όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ.

Τα παραπάνω είναι μερικά μόνο από τα πορίσματα της επιτροπής, που περιγράφουν την κατάσταση και θέτουν το δημογραφικό στις πραγματικές του διαστάσεις.

Συνεπώς η στοχοθεσία για πλείστα όσα πεδία άσκησης πολιτικής για τη χώρα χρειάζεται να κάνει δύο πράγματα:

Το πρώτο είναι ότι για την επόμενη εικοσαετία, θα πρέπει οι ελληνικές κυβερνήσεις να λάβουν πολύ σοβαρά υπ' όψιν την αναμενόμενη μείωση του πληθυσμού αλλά και την αύξηση του πληθους των ατόμων των ηλικιακών ομάδων από εξήντα πέντε και πάνω και ογδόντα πέντε και πάνω. Αναφορά έκανε και η πρόεδρος της επιτροπής πριν από λίγο.

Το δεύτερο είναι ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα προς την ανακοπή του αρνητικού πρόσημου για τη μετανάστευση και προς την αύξηση της γονιμότητας σε 1,8 με 1,9 παιδιά ανά γυναίκα. Θυμίζω -το ανέφερα και προηγουμένως- ότι στην Ελλάδα αυτό το ποσοστό είναι στο 1,6.

Όμως πώς εξειδικεύονται οι πολιτικές, προκειμένου επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι; Για να απαντηθεί το ερώτημα, θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν μας, τι έχει γίνει μέχρι τώρα στη χώρα για να αντιμετωπιστεί το δημογραφικό και να αξιολογήσουμε πόσο αποτελεσματικά ήταν τα μέτρα που πάρθηκαν. Το δεύτερο είναι να μελετήσουμε τις πρακτικές που ακολούθησαν χώρες όπως η Γαλλία και Σουηδία -έγινε αναφορά και πριν- οι οποίες εμφανίζουν καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με άλλες χώρες, εφαρμόζοντας τις καλές πρακτικές των συγκεκριμένων χωρών

και στην Ελλάδα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με βάση τη συζήτηση που έγινε στην επιτροπή, κατά τη γνώμη μου θα πρέπει να τονίσουμε ότι η επιδοματική πολιτική που ακολουθήθηκε τα προηγούμενα χρόνια, δεν επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Να ξεκαθαρίσω ότι δεν ισχυρίζομαι πως δεν θα πρέπει οι πολύτεχνες οικογένειες να έχουν την αρωγή και τη συμπαράσταση της πολιτείας. Το αντίθετο. Θα πρέπει, όμως, με καθαρό βλέμμα να δούμε, αν τα επιδόματα, οι διευκολύνσεις και οι παντός είδους παροχές, επέφεραν λύση στο δημογραφικό. Και επ' αυτού η απάντηση είναι αρνητική.

Από την άλλη βλέπουμε ότι στις προαναφερθείσες χώρες, η προτεραιότητα δόθηκε στην εναρμόιση και την απόλυτη διασύνδεση οικογενειακού και εργασιακού βίου, ενώ το επίκεντρο των πολιτικών ήταν το ίδιο το παιδί.

Το παραπάνω πολύ απλά σημαίνει ότι το δημογραφικό δυνάμει αντιμετωπίζεται αποτελεσματικότερα με την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους. Μέτρα όπως η άδεια μητρότητας και η άδεια λοχείας σε όλες τις εργαζόμενες, η γονική άδεια σε όλους, ο θεσμός του ολόημερου σχολείου έτσι ώστε οι εργαζόμενοι γονείς να μην ανησυχούν για το παιδί, η δημιουργία δομών φροντίδας του παιδιού έξω από το σπίτι -οι παιδικοί σταθμοί-, βρίσκονται προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά δεν αρκούν. Χρειάζεται να υπάρχει ένας συνδυασμός επιδοματικής πολιτικής, μαζί με παροχές τέτοιες που θα δημιουργούν κίνητρα στις νέες γυναίκες για να τεκνοποιήσουν. Μέτρα μείωσης της παιδικής φτώχειας, ενίσχυσης της ισότητας ευκαιριών, προσχολικής εκπαίδευσης των παιδιών αποτελούν εκ των ων ουκ άνευ μια πολιτική αντιμετώπισης του δημογραφικού.

Άρα μιλάμε για μία θεματική ενίσχυση του κοινωνικού κράτους και όχι για συρρίκνωσή του. Χωρίς μέτρα στήριξης της εργασίας, της παροχής ευκαιριών στους νέους ανθρώπους, της ισότητας στο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον ανδρών και γυναικών, της ενίσχυσης των θεσμών φροντίδας του παιδιού το δημογραφικό δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί.

Και μέσα σε αυτό πλαίσιο φαντάζει υποκριτική η οποιαδήποτε διακήρυξη υπέρ της οικογένειας χωρίς τη συνοδεία κοινωνικών μέτρων. Άραγε πόση αξία έχουν δύο χιλιάρια σε ένα παιδί, όταν από κει και πέρα δεν υπάρχει τίποτα άλλο;

Μέσα σε ένα πλαίσιο αντιμετώπισης του δημογραφικού θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική την ίδρυση ενός φορέα παρακολούθησης του δημογραφικού στη χώρα μας. Χρειαζόμαστε έναν φορέα, ο οποίος θα παρακολουθεί τις εξελίξεις, θα προτείνει μέτρα, θα αξιολογεί αποτελέσματα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα. Χρειαζόμαστε, όμως, έναν φορέα, που θα έχει και ως βασική μέριμνα τη δημογραφική πληροφόρηση και εκπαίδευση όλης της κοινωνίας, τη διάχυση της πληροφορίας και τη δημιουργία δημογραφικής κουλτούρας, που θα αποτυπώνει τις σύγχρονες πραγματικότητες μέσα από συλλογή ερευνητικών δεδομένων και τη διατύπωση προτάσεων.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Ένα λεπτό ακόμη θέλω, κυρία Πρόεδρε.

Άφησα για το τέλος μια πτυχή του δημογραφικού, την οποία όλοι πρέπει να συλλογιστούμε, γιατί βρίσκεται και σε συνάρτηση του τι κοινωνία θέλουμε. Τη μετανάστευση. Αυτή η πτυχή έχει δύο σκέλη. Το ένα είναι όλες αυτές οι χιλιάδες νέων ανθρώπων που έφυγαν από τη χώρα την περίοδο της κρίσης προς αναζήτηση εργασίας, οι οποίοι δημιουργούν τις δικές τους οικογένειες και συντελούν στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος των χωρών υποδοχής τους και το άλλο, ότι η οικονομική έξοδος από τα μνημόνια δημιούργησε μια πραγματικότητα, η οποία οφείλει να ενισχυθεί και να τονωθεί με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, έτσι ώστε αυτοί οι νέοι άνθρωποι να επιστρέψουν στη χώρα.

Ένα ζήτημα είναι το σκέλος, που αφορά τους μετανάστες και πρόσφυγες που έρχονται στη χώρα μας. Η εμπειρία που έχουμε ως χώρα όσον αφορά το δημογραφικό -όχι, όμως, μόνο αυτό- είναι ότι η παρουσία μεταναστών από τη δεκαετία του 1990, συνέβαλε στην αύξηση του πληθυσμού, ειδικά για τους δεύτερης γενιάς μετανάστες. Πρόκειται για ανθρώπους που δεν έχουν

γνωρίσει άλλη χώρα, που έχουν τελειώσει στα ελληνικά σχολεία και πανεπιστήμια και βλέπουν το μέλλον τους εδώ.

Συνεπώς ως κοινωνία θα πρέπει να προβληματιστούμε και να εξετάσουμε πώς και σε ποιους τομείς η χώρα μας θα γίνει πιο ελκυστική, ώστε οι μετανάστες που έρχονται να συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Τα υπόλοιπα -και ξέρετε σε τι αναφέρομαι- είναι ιδεοληψίες, που στην πραγματικότητα κρύβουν μίσος όχι μόνο για αυτούς τους ανθρώπους αλλά και για την πατρίδα μας.

Συνεπώς η απάντηση στο δημογραφικό είναι διπλή. Από τη μία κοινωνική πολιτική και κοινωνικό κράτος προς όφελος των πολιτών και δεύτερον μεταναστευτική πολιτική με βάση τις ανάγκες και τις ιδιομορφίες της οικονομίας και της κοινωνίας της χώρας μας.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, σαφάντα πέντε μαθήτριες και μαθητές και πέντε εκπαιδευτικοί συνοδοί από το 2^ο Γενικό Λύκειο Γέρακα.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Χαρακόπουλος από τη Νέα Δημοκρατία για επτά λεπτά.

ΜΑΞΙΜΟΣ ΧΑΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το δημογραφικό, πράγματι, είναι το μείζον εθνικό πρόβλημα. Συνηθίζουμε να λέμε ότι είναι ωρολογιακή βόμβα στα θεμέλια της κοινωνίας του έθνους μας. Όμως αυτό επιβεβαιώνουν, δυστυχώς, οι αριθμοί, τα πραγματικά δεδομένα.

Τα τελευταία χρόνια έχουμε δραματική μείωση των γεννήσεων και αύξηση των θανάτων σε συνδυασμό με τη φυγή εκατοντάδων χιλιάδων νέων το γνωστό brain drain.

Το ισοζύγιο γεννήσεων-θανάτων το 2017 ήταν αρνητικό κατά τριάντα πέντε χιλιάδες. Η Ελλάδα, κατά κοινή ομολογία, είναι από τις πλέον γερασμένες χώρες όχι μόνο της Ευρώπης αλλά όλου του κόσμου. Ο δείκτης γονιμότητας έπεσε στο 1,3 ανά γυναίκα, όταν για να αναπαράγεται και να είναι τουλάχιστον στάσιμος ο πληθυσμός, θα πρέπει να είναι 2,1. Οι νέοι όλο και αναβάλλουν τη δημιουργία οικογένειας, όπως και οι γυναίκες αναβάλλουν όλο και προς τα πίσω το να γίνουν μητέρες.

Η εικόνα είναι ζοφερή και αν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα -χθες-, θα είναι μη αναστρέψιμη. Εύλογα, λοιπόν, όπως είπα, θεωρούμε το δημογραφικό ως το υπ' αριθμόν ένα εθνικό ζήτημα.

Η αλήθεια είναι πως όταν ξεκίνησαν οι εργασίες της επιτροπής μας πριν ενάμιση χρόνο, δεν συμεριζόνταν αυτή τη άποψη όλοι. Αν ανατρέξει κανείς στα Πρακτικά των πρώτων συνεδριάσεων, θα δει τοποθετήσεις συναδέλφων να χαρακτηρίζουν συντηρητικές εμμονές τις απόψεις αυτές που σας παρουσιάζω, να μιλούν και να μας εγκαλούν ότι υπερβάλλουμε και κινδυνολογούμε και επιχειρούμε να επαναφέρουμε συντηρητικά στερεότυπα στην ελληνική κοινωνία. Και ήρθε το πόρισμα, βεβαίως, της Επιστημονικής Επιτροπής για να διαλύσει ψευδαισθήσεις και να δείξει, πραγματικά, πόσο δύσκολη είναι η κατάσταση. Δεν αφήνει κανένα περιθώριο παρερμηνείας ή εφησυχασμού.

Να αναφέρω ακόμα κάποια νούμερα. Το 1928 στην απογραφή που έγινε στην Ελλάδα, βρεθήκαμε κοντά στα έξι εκατομμύρια και οι εξ Ανατολών γείτονές μας στα δεκατριήμισι, κάτι παραπάνω από το διπλάσιο. Σήμερα η χώρα μας είναι δέκα-έντεκα εκατομμύρια με έναν πληθυσμό, όπως είπαμε, από τους πλέον γερασμένους στην Ευρώπη και οι εξ Ανατολών γείτονές μας είναι ογδόντα εκατομμύρια. Η προβολή όλων των δημογράφων για το 2050 είναι ότι θα είμαστε κάπου επτάμισι-οχτώ εκατομμύρια και, βεβαίως, οι εξ Ανατολών γείτονες πολύ περισσότεροι.

Άρα οι συνέπειες θα είναι δραματικές σε όλους τους τομείς από την εθνική ασφάλεια μέχρι το ασφαλιστικό σύστημα ή το σύστημα υγείας. Μια χώρα με περισσότερους παππούδες από εγ-

γόνια δεν μπορεί να ατενίζει με αισιοδοξία το μέλλον. Μια χώρα που το 1/3 του πληθυσμού θα είναι άνω των εξήντα πέντε, μια χώρα με μεγάλο ποσοστό υπερήλικων, για ποια οικονομία και για ποιες προοπτικές ανάπτυξης μπορεί να μιλά;

Το δημογραφικό, βεβαίως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν προέκυψε στα χρόνια της κρίσης ούτε είναι αποτέλεσμα της κρίσης. Επιβαρύνθηκε, όμως, με την κρίση από τη φυγή, κυρίως, νέων επιστημόνων στο εξωτερικό, νέων ανθρώπων που βρίσκονται, όμως, σε δημιουργική αλλά και αναπαραγωγική ηλικία.

Ήδη όπως επεσήμανε το πόρισμα του 1990, το δημογραφικό πρόβλημα ήταν εμφανές από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Ωστόσο τότε οι συνέπειές του δεν έγιναν ορατές, γιατί είχαμε την έλευση εκατοντάδων χιλιάδων ομογενών από τη Βόρειο Ήπειρο, Ρωσοποντιών -όπως ατυχώς καθιερώθηκε τότε ο όρος- από τις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης αλλά και μετανάστες, κυρίως, από τη Βαλκανική, οι οποίοι, βεβαίως, ενσωματώθηκαν γρήγορα, γιατί με αυτούς μοιραζόμασταν αρκετά κοινά πολιτιστικά χαρακτηριστικά, καθώς ζήσαμε μαζί με τους Βαλκάνιους γείτονές μας χίλια χρόνια υπό την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, το Βυζάντιο όπως καθιερώθηκε από τους Φράγκους και άλλους πέντε αιώνες υπό την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Επίσης το δημογραφικό ζήτημα δεν είναι μόνο οικονομικό. Αν ακούσαν μόνο τα επιδόματα για την αντιμετώπιση του, δεν θα είχε οξύ δημογραφικό πρόβλημα η γηραιά Ήπειρος, η Ευρώπη που είναι γερασμένη ή η Γερμανία που είναι η ατμομηχανή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν έχει υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα το Πακιστάν και η Ινδία ή οι χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής, οι οποίες έχουν υψηλή γεννητικότητα. Είναι -θα έλεγα- πρόβλημα του δυτικού κόσμου, αυτού που κάποτε λέγαμε «χριστιανική Δύση», το δημογραφικό, και έχει να κάνει πρωτίτως με αξίες και πρότυπα ζωής. Και θα πρέπει να αναρωτηθούμε και εμείς, τι πρότυπα και τι αξίες περνούμε στα νέα παιδιά, στις νέες γενιές από τα σχολικά βιβλία μέχρι τις τηλεοπτικές εκπομπές.

Χαίρομαι γιατί στο πόρισμα της Επιστημονικής Επιτροπής, διαλύονται ψευδαισθήσεις ορισμένων ότι η ανεξέλεγκτη είσοδος μεταναστών -παράτυπων οικονομικών μεταναστών- που δεν συμεριζόνται τις ευρωπαϊκές αξίες, μπορεί να λυθεί το δημογραφικό στην Ελλάδα ή την Ευρώπη.

Λέει χαρακτηριστικά το πόρισμα της Επιστημονικής Επιτροπής: «Αν και χωρίς ενεργές πολιτικές η πλειοψηφία των προερχόμενων από τις πρώην ανατολικές χώρες οικονομικών μεταναστών των προηγούμενων δεκαετιών, ενσωματώθηκαν στη χώρα μας χωρίς μεγάλη δυσκολία, δεν θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι αυτό θα συμβεί και με τους νεοαφιχθέντες πρόσφυγες και οικονομικούς μετανάστες ή και με αυτούς που θα φτάσουν στο μέλλον. Το περιβάλλον σήμερα είναι σαφώς διαφορετικό, όπως είναι σαφώς διαφοροποιημένες οι αναμονές, οι επιδιώξεις και κάποια χαρακτηριστικά των πληθυσμών αυτών», υπονοώντας σαφώς το διαφορετικό πολιτισμικό και αξιακό φορτίο που έχουν.

Στο πόρισμα της Επιστημονικής Επιτροπής μελετήθηκαν -και είχαμε την ευκαιρία να έχουμε και ακρόαση με εμπειρογνομώνων και επιστημόνων και από το εξωτερικό- βέλτιστα παραδείγματα άλλων κρατών.

Το πόρισμα, λοιπόν, που κατατέθηκε, είναι ο ελάχιστος κοινός παρονομαστής που συμφωνήσαμε τα έξι κόμματα που το προσπογράφουμε.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Κυρία Πρόεδρε, μια μικρή ανοχή θα ήθελα.

Η Νέα Δημοκρατία παρουσίασε μία ολοκληρωμένη δέσμη έξι αξόνων με πρώτο άξονα τη μείωση του κόστους απόκτησης παιδιού, με μέτρα όπως η χορήγηση εφάπαξ επιδόματος 2.000 ευρώ για κάθε νέο παιδί που γεννιέται, η μείωση της φορολόγησης για κάθε παιδί.

Ο δεύτερος άξονας είναι η στήριξη των εργαζόμενων γονέων και, κυρίως, των εργαζόμενων γυναικών. Κανένα παιδί δεν θα πρέπει να μένει εκτός παιδικού σταθμού και όπου δεν υπάρχουν δημόσιοι παιδικοί σταθμοί, θα χορηγήσουμε κουπόνι αξίας 180 ευρώ τον μήνα, προκειμένου να έχουν πρόσβαση με το voucher αυτό σε ιδιωτικούς παιδικούς σταθμούς, πραγματικά ολοήμερα σχολεία και πιστοποίηση της ξένης γλώσσας εντός του δημόσιου

σχολείου. Αναφέρω κάποια χαρακτηριστικά μέτρα.

Ο τρίτος άξονας είναι τα θεσμικά μέτρα όπως η δημιουργία του γραφείου δημογραφικής πολιτικής στη Βουλή -όπως υπάρχει το Γραφείο Προϋπολογισμού- που θα παρακολουθεί κάθε νόμο, κάθε τροπολογία, εάν επιφέρει επιπτώσεις στη δημογραφική πολιτική της χώρας, προκειμένου οι Βουλευτές, η Βουλή να γνωρίζει πριν ψηφίσει.

Τέταρτος άξονας. Μέτρα προώθησης της ενεργούς γήρανσης όπως είναι η προληπτική ιατρική και η αγωγή υγείας αλλά και η κατάρτιση των ηλικιωμένων στις νέες τεχνολογίες, στην ψηφιακή εποχή, προκειμένου να μπορούν να εξυπηρετούνται ψηφιακά. Άλλωστε όπως έχει αποδειχθεί, η ψηφιακή γνώση συμβάλλει στην αντιμετώπιση της κατάθλιψης και της άνοιας που είναι αρρώστιες της εποχής μας.

Πέμπτον είναι, βεβαίως, η στήριξη των μεγάλων οικογενειών, των πολυμελών οικογενειών, πολυτέκνων και τριτέκνων. Έχουμε δεσμευτεί για επαναφορά των επιδομάτων στα προ του 2018 επίπεδα, γιατί υπήρξαν δραστικές περικοπές στις πολύτεκνες οικογένειες.

Μιλούμε για έκπτωση στα τέλη κυκλοφορίας και επανεξέταση των τεκμηρίων, για τις προβλέψεις που ισχύουν για τα αυτοκίνητα σε πολύτεκνους να επεκταθούν και στους τρίτεκνους αλλά και για αύξηση του αφορολόγητου για αγορά κατοικίας στις πολυμελείς οικογένειες και για επανεξέταση των τεκμηρίων.

Και ο έκτος άξονας είναι η αντιστροφή του brain drain της φυγής των νέων. Μιλούμε για στήριξη σε νεοφυείς επιχειρήσεις, για γενναία φορολογικά κίνητρα σε startup επιχειρήσεις, δημιουργία θέσεων σε πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα για αξιόλογους επιστήμονες που έχουν φύγει στο εξωτερικό.

Εδώ, βεβαίως, θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά, το να ξεπερνούσαν κάποιοι τις ιδεοληψίες τους και να προχωρούσαμε στο πλαίσιο της συνταγματικής Αναθεώρησης στην αναθεώρηση του άρθρου 16 και στη δημιουργία και ιδιωτικών πανεπιστημίων, που θα δημιουργούσε χιλιάδες θέσεις εργασίας, για αξιόλογους επιστήμονες που έφυγαν στο εξωτερικό.

Θα έλεγα, εν κατακλείδι, ότι για την αναστροφή της φυγής των νέων στο εξωτερικό, χρειάζεται μία δυναμική επανεκκίνηση της οικονομίας. Σιγουριά, ασφάλεια, αισιοδοξία χρειάζεται ο νέος για να κάνει σήμερα οικογένεια, για να κάνει παιδιά στη χώρα μας.

Κλείνοντας, κυρία Πρόεδρε -και ευχαριστώντας για την ανοχή σας- θέλω να πω ότι κοινή διαπίστωση όλων των επιστημόνων που συμμετείχαν στην Επιστημονική Επιτροπή και όλων όσων είχαν την ευκαιρία να μιλήσουν στον ενάμιση αυτό χρόνο, είναι ότι οι επιπτώσεις του δημογραφικού αναστρέφονται με πολύ αργούς ρυθμούς. Όποια θετικά μέτρα δεσμευθούμε ότι θα λάβουμε σήμερα, για να αποδώσουν, χρειάζονται βάθος χρόνου.

Άρα οι αποφάσεις που θα λάβουμε σήμερα, καλό είναι να μην έχουν την τύχη άλλων πορισμάτων, να μην ξεχαστούν σε κάποια συρτάρια ούτε να αραχνιάσουν σκονισμένα σε κάποια ράφια βιβλιοθηκών. Θα πρέπει να γίνουν εφαρμοσμένη πολιτική. Καθ' όσον μας αφορά, δεσμευόμαστε προς αυτή την κατεύθυνση.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Τον λόγο έχει η κ. Γκαρά από τον ΣΥΡΙΖΑ για επτά λεπτά.

Θα παρακαλούσα όλους να δείξουν λίγο σεβασμό στον χρόνο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΚΑΡΑ: Κύριε Πρόεδρε, κυρία Αντιπρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με την ευκαιρία της τοποθέτησής μου από το Βήμα της Βουλής, θα ήθελα και εγώ με τη σειρά μου να σημειώσω την ιδιαίτερη σημασία των εργασιών της διακομματικής επιτροπής για το δημογραφικό. Με την ενασχόλησή μας με το δημογραφικό ζήτημα σε κοινοβουλευτικό αλλά και επιστημονικό επίπεδο καταφέραμε να καταγράψουμε σύγχρονες προσεγγίσεις, υλοποιήσιμες προτάσεις αλλά και να φέρουμε ξανά στο προσκήνιο ένα από τα σοβαρότερα κοινωνικά και διαχρονικά ζητήματα, που διαπερνά οριζόντια όλους τους τομείς της πολιτικής και κοινωνικής ζωής.

Η δημογραφική επιβάρυνση οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος σε παράγοντες κοινωνιολογικού χαρακτήρα όπως η παράδειγμα στην τάση για διαρκή ενίσχυση των τυπικών μορφωτικών προσόντων των νέων και στη μέριμνα για επαγγελματική αποκα-

τάσταση. Και οι δύο αυτοί λόγοι καθυστερούν τις αποφάσεις για την απόκτηση ενός πρώτου παιδιού στα ζευγάρια.

Εκτός αυτού η σύγχρονη υποχώρηση μίας σειράς στερεοτύπων -κοινωνικών, θρησκευτικών και οικογενειακών- οδηγεί πολύ συχνά ένα ζευγάρι ή ακόμη και ένα άτομο στη συνειδητή επιλογή της μη απόκτησης παιδιών.

Η οικονομική κρίση, επίσης, λειτουργεί ανασταλτικά στο ποσοστό των γεννήσεων, ενώ στην ένταση του αρνητικού ισοζυγίου συμβάλλει και το αρνητικό μεταναστευτικό ισοζύγιο.

Τρίτο και σημαντικότερο είναι το γεγονός πως τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα υπήρξε σοβαρή έλλειψη πολιτικής και όσα μέτρα και αν έχουν ληφθεί στο παρελθόν, ήταν αποσπασματικού ή πιθανόν και λανθασμένου χαρακτήρα.

Όμως το πρόβλημα δεν αφορούσε μόνο στις οικονομικές ενισχύσεις της οικογένειας, αφορούσε και στην απουσία πολιτικής δεσμευσης από την πλευρά του κράτους έως σήμερα για την επίλυση του δημογραφικού προβλήματος.

Εξίσου χαρακτηριστικό είναι το γεγονός, πως μόνο το 4% της κοινωνικής δαπάνης κατευθύνεται σε οικογένειες και σε τέκνα στην Ελλάδα, όταν σε άλλες χώρες που αντιστέκονται στη δημογραφική συρρίκνωση, το αντίστοιχο ποσοστό είναι υπερδιπλάσιο.

Για όλους τους παραπάνω λόγους η πολιτεία οφείλει να ενεργοποιήσει ένα σχέδιο δράσης, που θα μπορέσει άμεσα να αντιστρέψει ή να συγκρατήσει την αρνητική τάση για τα επόμενα χρόνια. Καίριο ζήτημα, ωστόσο, παραμένει η αλλαγή νοοτροπίας, η αποδοχή των διαφορετικών κοινωνικών σύγχρονων προτύπων, ώστε ο φόβος κοινωνικού αποκλεισμού να μην οδηγεί στην αποφυγή της γονεϊκότητας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα μου επιτρέψετε να επισημάνω, πως αυτή η Κυβέρνηση έχει μέχρι στιγμής θεσμοθετήσει μία σειρά νομοθετημάτων, τα οποία μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση του δημογραφικού ζητήματος. Βέβαια όλη η πολιτική μας αποτελεί ένα μόνο τμήμα μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, η οποία συμβαδίζει με τη συνολικότερη αναπτυξιακή, οικονομική και κοινωνική πολιτική.

Ειδικότερα η δημογραφική πολιτική συμπληρώνεται από τις αντίστοιχες πολιτικές για την απασχόληση, την οικογένεια, τη μητρότητα, τη γονεϊκότητα, την ισότητα των φύλων, καθώς και τις πολιτικές για το παιδί.

Είναι εξίσου σημαντικό να τονίσουμε, πως στις σύγχρονες κοινωνίες η δομή της οικογένειας έχει ποικίλες μορφές και γι' αυτό αξίζει να επικεντρώσουμε τις πολιτικές μας στο ίδιο το παιδί και να το θέσουμε στο επίκεντρο αλλά και σε ενέργειες ενίσχυσης από το πρώτο παιδί.

Εκτός αυτού οι επιδοματικές πολιτικές θα πρέπει να ενισχύονται και να συμπληρώνονται από πλήθος άλλων συμπληρωματικών, όπως πολιτικές για την εναρμόνιση οικογενειακής, προσωπικής και εργασιακής ζωής, εξασφάλισης σε περίπτωση απώλειας εργασίας απέναντι στον κίνδυνο της φτώχειας των νοικοκυριών, ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, στοχευμένες πολιτικές για τον μεταναστευτικό και προσφυγικό πληθυσμό, πολιτικές για την εξάλειψη των έμφυλων ανισοτήτων και διακρίσεων στην αγορά εργασίας και στον ιδιωτικό οικογενειακό βίο, καθώς και πολιτικές εύκολης πρόσβασης στις νέες μεθόδους γονιμοποίησης.

Αν και έχουν νομοθετηθεί ορισμένες πρωτοβουλίες τα τελευταία χρόνια, απαιτούνται πολύ περισσότερα μέτρα για την αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος.

Ωστόσο θα ήθελα να αναφερθώ, σε ορισμένα εμβληματικά νομοθετήματα που εισήγαγε η Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ όπως αυτό της υιοθεσίας και της αναδοχής. Σημαντικές παρεμβάσεις υπήρξαν στον τομέα των σύγχρονων μορφών οικογένειας, όπως το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων. Επίσης σημαντική ήταν η νομοθέτηση της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας.

Με τον ν.4488/2017 ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στα επιδόματα τέκνων, για τις αυτοαπασχολούμενες που υιοθετούν τέκνο ηλικίας έως δύο ετών, τις άδειες μητρότητας, τη διαδικασία της παρένθετης μητρότητας και την προστασία αυτής.

Σημαντικός είναι ο ν.4443/2016 περί εφαρμογής της αρχής της

ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής κ.λπ., ενώ ιδιαίτερης σημασίας είναι οι πολιτικές που ασκούνται για το ίδιο το παιδί.

Τα παιδιά έχουν βρεθεί στο επίκεντρο των πολιτικών του ΣΥΡΙΖΑ, οι οποίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, στην προστασία και στην ενίσχυση της οικογένειας.

Μεταξύ των πιο σημαντικών είναι οι αλλαγές στη νομοθεσία για την αναδοχή και την υιοθεσία και τη δημιουργία Εθνικού Μητρώου Ανηλίκων με την ψήφιση του ν.4538/2018.

Επίσης αρκετές πρωτοβουλίες αποσκοπούν στην εναρμόνιση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή όπως η θέσπιση της δίχρονης υποχρεωτικής προσχολικής αγωγής. Αναγκαίες, όμως, είναι και οι πρωτοβουλίες που ελήφθησαν στον τομέα της υγείας. Όπως ήδη έχω αναφέρει, για το δημογραφικό είναι απαραίτητη η πολύπλευρη αντιμετώπιση του ζητήματος.

Σε αυτό το πλαίσιο έχουν θεσπιστεί και εφαρμόζονται μέτρα από πλευράς του Υπουργείου Υγείας, τα οποία βοηθούν στη βελτίωση πρόσβασης στις δομές για την υγεία, και κατ' επέκταση βελτιώνουν και τις συνθήκες της ζωής και καθημερινότητας των πολιτών.

Όσοι θα ήθελα να σταθώ σε ένα κομβικό και αρκετά σύγχρονο φαινόμενο, που έχει επιπτώσεις στο δημογραφικό ζήτημα. Και αυτό είναι το φαινόμενο του brain drain, της μετανάστευσης δηλαδή σε άλλη χώρα των νέων -επιστημόνων κυρίως- οι οποίοι βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία. Εκτιμώ πως οι επιπτώσεις δεν χρειάζεται να αναλυθούν εκτενώς, ωστόσο απαιτούνται πολιτικές από τη μία για την ανασχεση του brain drain, και από την άλλη για την επιστροφή των νέων που έφυγαν από τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια.

Από τη μία επιδιώκεται η αλλαγή αναπτυξιακού υποδείγματος με μετατόπιση προς την οικονομία της γνώσης, ώστε να αυξάνεται η ζήτηση για εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και να μειώνεται η φυγή του.

Επιπλέον σε ένα πιο βραχυπρόθεσμο πεδίο δημιουργήσαμε ήδη θεσμικό πλαίσιο για την κινητροδότηση της στροφής σε επενδύσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης, ενώ αναπροσανατολίζουμε και το νομοθετικό πλαίσιο για την προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων προς την ίδια κατεύθυνση.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Δώστε μου ένα λεπτό ακόμα, κυρία Πρόεδρε.

Στηρίζουμε την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία με μέτρα όπως η ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η ενίσχυση νεοφυών επιχειρήσεων, δράσεις για την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας υγείας με τις δομές TOMY, με προσλήψεις ιατρικού προσωπικού, η ενίσχυση R&D σε επιχειρήσεις «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ» και οι δράσεις για την ενίσχυση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας στα πανεπιστήμια.

Δεύτερον, στηρίζουμε την ακαδημαϊκή και ερευνητική αριστεία μέσω των υποτροφιών ΙΚΥ και ΕΛΙΔΕΚ -υποψηφίων διδασκόντων και μεταδιδακτόρων- των νέων προσλήψεων στα ΑΕΙ, ΤΕΙ και ερευνητικά κέντρα.

Τέλος είναι σημαντική η πρωτοβουλία «Γέφυρες», για τη δικτύωση των Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού με την ελληνική οικονομία ενόσω παραμένουν στο εξωτερικό. Αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο πληροφορίας και σύνδεσης των Ελλήνων επιστημόνων που ζουν σε όλο τον κόσμο. Βασικός της στόχος είναι να επιτύχει με αμοιβαίο όφελος τη συμβολή όλων των Ελλήνων επιστημόνων και επαγγελματιών στην εθνική προσπάθεια για την ανάπτυξη της χώρας στην κατεύθυνση της κοινωνίας της γνώσης.

Οι πολιτικές που προαναφέρθηκαν μειώνουν σταδιακά τη φυγή και θα οδηγήσουν στην επιστροφή κάποιων νέων πίσω στη χώρα.

Πέραν, όμως, όλων αυτών η Ελλάδα μπορεί να προσελκύσει επιστήμονες από όλο τον κόσμο, που θα ζουν και θα δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στη χώρα μας.

Όπως προκύπτει από τα όσα προανέφερα, στόχος της δημογραφικής πολιτικής δεν μπορεί να είναι άλλος από τον διατομε-

ακό συντονισμό. Η αντιμετώπιση του ζητήματος είναι μία συνάρτηση γενικότερων κοινωνικών και πολιτικών στόχων και εφαρμογής οριζόντιων και ολιστικών πολιτικών, όπως πολιτικές απασχόλησης, υποδομές φροντίδας παιδιών, επιδόματα, φορολογικά και άλλα κίνητρα, πολιτικές υγιούς και ενεργού γήρανσης, πολιτικές υγείας και άλλες. Σε αυτή την κατεύθυνση κινήθηκαν όλες οι πολιτικές που έως τώρα εφαρμόστηκαν από την Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, πολλές από τις οποίες έχουν ήδη μετρήσιμα θετικά αποτελέσματα και έχουν αντίκτυπο άμεσο και θετικό στην ανάπτυξη και στην υγιή ανασυγκρότηση της χώρας.

Σας ευχαριστώ και ευχαριστώ και για την ανοχή, κυρία Πρόεδρε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, σαράντα επτά μαθήτριες και μαθητές και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 1^ο Γενικό Λύκειο Νίκαιας.

Η Βουλή τους καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Μπαργιώτας από τη Δημοκρατική Συμπαράταξη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΡΓΙΩΤΑΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Είμαστε σήμερα εδώ, για να συζητήσουμε ένα πολύ σύνθετο και σοβαρό θέμα το θέμα της δημογραφικής γήρανσης στην Ελλάδα. Δεν είναι προνόμιο της χώρας και δεν είναι αποτέλεσμα της κρίσης το δημογραφικό. Είναι ένα θέμα που απασχολεί όλες -ούτε καν του δυτικού κόσμου- τις βιομηχανικές και μεταβιομηχανικές κοινωνίες τα τελευταία σαράντα χρόνια, καθώς οι σημαντικές αλλαγές που έγιναν από την αρχή του 20ού αιώνα στον ρόλο της οικογένειας, η ένταξη της γυναίκας στην παραγωγή, η χειραφέτηση των γυναικών κινήματων και η αντισύλληψη -για να μην την ξεχνάμε- έφεραν τρομακτικές αλλαγές στον ρόλο της οικογένειας, στον αριθμό των παιδιών και στα οικογενειακά πρότυπα τα οποία επηρεάζουν πολύ αρνητικά τη δημογραφική σφριγηλότητα που χρειάζεται.

Η Ελλάδα ακολουθεί την Ευρώπη με κάποια καθυστέρηση όπως σε πολλά άλλα πράγματα. Ήδη από το 1980 ο δείκτης γεννητικότητας πρακτικά καταρρέει. Μάλιστα στη δεκαετία του '80 μια δεκαετία οικονομικής και πολιτικής αισιοδοξίας, αν θέλετε, και παράλληλα αστικοποίησης, ο δείκτης καταρρέει, για να φτάσει στα χειρότερα του -1,3 γεννήσεις ανά γυναίκα- λίγο πριν αρχίσει το μεταναστευτικό ρεύμα της δεκαετίας του '90 προς την Ελλάδα, το οποίο πρόσκαιρα ανακούφισε τις στατιστικές και έδωσε την εικόνα βελτίωσης των γεννήσεων και του δημογραφικού, ανεβάζοντας τις γεννήσεις περίπου στο 1,5 με 1,6 ανά γυναίκα. Ήταν μια πρόσκαιρη ανάσα αλλά, δυστυχώς, η κρίση επιτείνει το δημογραφικό και μάλιστα με πολλούς τρόπους με την περαιτέρω μείωση των γεννήσεων λόγω της οικονομικής και κοινωνικής ανασφάλειας, με την εκροή πληθυσμού αναπαραγωγικής ηλικίας. Είτε πρόκειται για επαναπατρισμό μεταναστών είτε πρόκειται για μετανάστευση Ελλήνων στο εξωτερικό, έχουμε ένα αρνητικό μεταναστευτικό πρόσημο δηλαδή, καθώς όλο και λιγότεροι άνθρωποι αναπαραγωγικής ηλικίας μένουν, εργάζονται και αποκτούν οικογένεια στη χώρα.

Το δημογραφικό, όμως, εκτός του ότι επιτείνεται από την κρίση, επιτείνει με τη σειρά την κρίση επίσης με πολλούς τρόπους, καθώς η αναστροφή της ηλικιακής πυραμίδας η αύξηση δηλαδή των ηλικιωμένων σε σχέση με τους νέους υπονομεύει την ίδια την ανάπτυξη. Είναι γνωστό ότι πολλές φορές -το παράδειγμα της γείτονος Τουρκίας είναι πολύ χαρακτηριστικό- χώρες με νεανικό πληθυσμό, με μεγάλους αριθμούς νέων ανθρώπων, έχουν από μόνες τους μια δυναμική οικονομική ανάπτυξη, από την πίεση που ασκούν αυτά τα στρώματα.

Επίσης υπονομεύει τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού, καθώς όλο και λιγότεροι εργαζόμενοι παράγουν -εντός εισαγωγικών- εισφορές για συντάξεις και κοινωνικό κράτος.

Αυξάνει το κόστος της υγείας λόγω της αναστροφής της ηλι-

κιακής πυραμίδας και των κοινωνικών υπηρεσιών.

Έτσι η δημογραφική σφριγηλότητα είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την έξοδο από την κρίση και για την ανάπτυξη τουλάχιστον σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.

Το δημογραφικό νομίζω ότι σήμερα είναι το βασικό πρόβλημα της χώρας. Κατά την άποψή μου είναι σημαντικότερο πρόβλημα από την οικονομία και από την κρίση, ακριβώς γιατί η αναστροφή του απαιτεί πολιτικές σε βάθος χρόνου, πολιτικές εικοσαετίας οι οποίες και ακριβές είναι και μεγάλο κόστος έχουν και πολύ δύσκολο είναι να εφαρμοστούν σε μία χώρα, στην οποία το πολιτικό σύστημα νοσεί, μεταξύ άλλων, και ακριβώς στην ικανότητα να εφαρμόζει μακροπρόθεσμες πολιτικές και να συναινεί σε αυτές.

Σε αυτό το πλαίσιο η διακομματική επιτροπή που ήταν μία πρωτοβουλία της κ. Φώφης Γεννηματά, της Προέδρου της Δημοκρατικής Συμπράταξης και του κόμματός μας, και στην οποία ανταποκρίθηκε όλη τη Βουλή οφείλω να ομολογήσω, ήταν μία πρωτοβουλία έναρξης μιας διαδικασίας συγκλίσεων πάνω σε μία πολιτική, η οποία πρέπει να συμφωνηθεί και να εφαρμοστεί για τα επόμενα είκοσι χρόνια και μία κίνηση που σκόπευε στην ανάδειξη του προβλήματος ως βασικού προβλήματος της ελληνικής κοινωνίας και της Ελλάδας γενικότερα για τα επόμενα χρόνια.

Η εμπειρία από τον ενάμιση χρόνο στη διακομματική επιτροπή υπήρξε θετικότερη οφείλω να ομολογήσω και αυτό πρέπει να πιστωθεί και στην Πρόεδρο της επιτροπής και στον Πρόεδρο της Βουλής και σε όλους τους συναδέλφους που συμμετείχαν, καθώς υπήρξε μια επιστημονικά σωστή και καλά τεκμηριωμένη προσπάθεια. Από την πρώτη στιγμή συγκροτήθηκε το Επιστημονικό Συμβούλιο με τον κ. Κοτζαμάνη, την κ. Τραγάκη, την κ. Κωστάκη και τον κ. Μπαλουρδο, που συνέταξαν την τελική έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής, συγκεντρώνοντας τις απόψεις και τις γνώμες όλων των φορέων. Έτσι στο τέλος της διαδικασίας μιας διαδικασίας στην οποία συζητήθηκαν και κατατέθηκαν απόψεις από όλους σχεδόν τους εμπλεκόμενους, υπήρξε μια βάση επιστημονική, μια βάση στοιχείων, η οποία αποτέλεσε τη βάση για την επιδιωκόμενη σύγκλιση.

Υπήρξε, επίσης, από όλα τα κόμματα, πλην του Κομμουνιστικού Κόμματος και της Χρυσής Αυγής, πραγματική διάθεση σύγκλισης και συγκρότησης ενός ενιαίου πορίσματος και μιας ενιαίας πολιτικής. Η βασική διαπίστωση είναι ότι η δημογραφική πολιτική, είναι μια πολιτική η οποία τέμνεται, αλληλοσυμπληρώνεται, αν θέλετε, με μια σειρά από πολιτικές. Πρακτικά υπάρχουν θέματα σε όλους τους κλάδους της πολιτικής, αλλά σίγουρα οι πολιτικές για την απασχόληση, την οικογένεια, τη μητρότητα και διαγονεϊκότητα, την ισότητα των φύλων, οι πολιτικές για το παιδί, οι πολιτικές για την εκπαίδευση, οι πολιτικές για τη μετανάστευση, όλες είναι πολιτικές που αρθρώνονται και τέμνονται με τις πολιτικές για το δημογραφικό.

Οι άμεσοι στόχοι είναι η αύξηση της τελικής γονιμότητας των γυναικών που έχουν γεννηθεί μετά το 1980 στην Ελλάδα, η ανακοπή της μετανάστευσης και η αλλαγή του μεταναστατικού προσήμου από αρνητικό σε θετικό. Πρέπει τα επόμενα χρόνια να καταφέρουμε οι πολίτες, οι άνθρωποι που μπαίνουν στη χώρα και μάλιστα οι άνθρωποι αναπαραγωγικής ηλικίας, να είναι σταθερά περισσότεροι από τους ανθρώπους που φεύγουν από αυτή. Επίσης άμεσος στόχος είναι η φροντίδα των ηλικιωμένων και της ενεργού γήρανσης, όπως λέμε. Ακριβώς επειδή ένα από τα χαρακτηριστικά της δημογραφικής κρίσης είναι η αύξηση του αριθμού και του ποσοστού των ηλικιωμένων, οι πολιτικές της φροντίδας των ηλικιωμένων αλλά και της ένταξής τους μέχρι όποτε εκείνοι το επιθυμούν σε παραγωγικές διαδικασίες ή σε διαδικασίες οι οποίες συμβάλλουν στην ανατροφή των παιδιών ή στη στήριξη της οικονομίας, είναι επιθυμητές και πρέπει να τις δούμε.

Οι επιδοματικές πολιτικές με τον αποσπασματικό μάλιστα τρόπο που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, τις τελευταίες δεκαετίες, δεν επαρκούν από μόνες τους. Έχουν την αξία τους αλλά δεν αποτελούν σίγουρα τη μοναδική λύση για το δημογραφικό.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτού)

Στο πόρισμα υπάρχουν αποτυπωμένα δεκάδες μέτρα, στα

οποία έχουμε συμφωνήσει όλοι. Για λόγους χρόνου, επειδή θα αρχίσει να με πιέζει η Πρόεδρος οσονούπω, θα αναφερθώ εν συντομία.

Η εναρμόνιση της οικογενειακής, προσωπικής ζωής με την εργασιακή, η εξασφάλιση σε περίπτωση απώλειας εργασίας της εργασιακής ασφάλειας, οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, η προστασία της μητρότητας και του παιδιού είναι οι βασικές κατευθύνσεις, μαζί με την αναστροφή του περιφνημού brain drain. Εδώ ίσως θα πρέπει να δούμε κάτι που δεν είδαμε στο πόρισμα δηλαδή και την προσέλκυση ανθρώπων, Ελλήνων από την τεράστια δεξαμενή των ομογενών, με διάφορες πολιτικές. Στον τουρισμό, για παράδειγμα, υπάρχουν ευκαιρίες. Υπάρχουν πολιτικές που θα μπορούσαν να φέρουν νέους ομογενείς δεύτερης και τρίτης γενιάς Έλληνες ξανά πίσω στην πατρίδα. Όπως θα πρέπει να δούμε και ολοκληρωμένες πολιτικές για τον μεταναστατικό και τον προσφυγικό πληθυσμό. Πρέπει να επιδιώξουμε την πρόληψη και την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και την ομαλή κοινωνική ένταξη των ανθρώπων που ζουν και εργάζονται στη χώρα, καθώς αποτελεί βασικό στοιχείο και της κοινωνικής συνοχής και της οικονομικής ανάπτυξης αλλά και της απάντησης στο δημογραφικό με πολιτικές, φυσικά, για την εξάλειψη των έμφυλων ανισοτήτων και των διακρίσεων στην αγορά εργασίας, ειδικά στον ιδιωτικό τομέα, και εξασφάλιση όπως είπα και προηγουμένως μέτρων για τους ηλικιωμένους.

Το Κίνημα Αλλαγής κατέθεσε πρόταση νόμου, την ίδια περίπου περίοδο με την οποία καταλήξαμε στο πόρισμα, το οποίο ενσωματώνει τα μέτρα που θεωρούμε ότι είναι μέτρα πρώτης προτεραιότητας και πρέπει να εφαρμοστούν άμεσα. Θα ήταν ευχής έργον, να συζητηθεί κάποια στιγμή στη Βουλή και να δούμε τι από αυτά, πραγματικά, μπορεί να ξεκινήσει άμεσα, τους πόρους, τις δυνατότητες και τα μέτρα. Αναφέρω απλώς επιγραμματικά. Στεγαστική συνδρομή σε οικογένειες με παιδιά, καθολική κάλυψη όλων των παιδιών και των νηπίων σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, δέσμευση δηλαδή του κράτους ότι κάθε παιδί που γεννιέται στην Ελλάδα, θα καλύπτεται από βρεφονηπιακό σταθμό από τη μέρα μηδέν, από αύριο -είναι κάτι που πρέπει να το κάνουμε και υπάρχουν τρόποι, έχουμε προτάσεις- και ένταξη των τριτέκνων στις πολυτεχνικές οικογένειες, επέκταση του πολυτεχνικού δικαιώματος στους τρίτεκνους δηλαδή, χωρίς να χιχτούν, φυσικά, τα προνόμια και τα δικαιώματα που έχουν οι πολύτεκνοι.

Θα ζητήσω ένα λεπτό ακόμα, για την πιο σημαντική πρόταση που έχουμε κάνει και η οποία έχει ενσωματωθεί στο πόρισμα, που είναι η σύσταση ειδικής γραμματείας δημογραφικής πολιτικής στο Υπουργείο Εργασίας και η δημιουργία εθνικής επιτροπής δημογραφικής πολιτικής. Και αυτό γιατί; Τόσο οι προτάσεις του δικού μας σχεδίου νόμου όσο και οι πολλές και σημαντικές προτάσεις του πορίσματος που αφορούν μακροπρόθεσμη πολιτική, κινδυνεύουν από την ίδια διαχρονική αδυναμία του ελληνικού πολιτικού και διοικητικού μηχανισμού, ο οποίος δεν μπορεί να εφαρμόσει και δεν μπορεί να εξυπηρετήσει πολιτικές, οι οποίες υπερβαίνουν τον κοινοβουλευτικό βίο μιας κυβέρνησης, πολύ σπάνια ούτε καν ενός Υπουργού. Έτσι, λοιπόν, αν θέλουμε να έχουμε μακροπρόθεσμες πολιτικές σαν αυτές που χρειάζονται για να λύσουμε το δημογραφικό, πρέπει να υπάρχει ένας εκτελεστικός βραχίονας, τουλάχιστον, που να μπορεί να εφαρμόζει αυτές τις πολιτικές διαχρονικά. Αλλιώς η μοίρα του πορίσματος του '92 την οποία ανέφερε ο κ. Χαρακόπουλος, προηγουμένως, δηλαδή να αραχνιάζει σε κάποιο συρτάρι, απειλεί και το πόρισμα του 2019 το οποίο είναι σημαντικό, για ένα πρόβλημα που πλέον ακριβώς επειδή δεν έγινε τίποτα το '92, έχει γίνει σήμερα ακόμα πιο πειστικό και ακόμα πιο δύσκολο. Έτσι, λοιπόν, η σύσταση γραμματείας είναι σοβαρή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ελάτε, κύριε Μπαργιάντα, κλείστε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΡΓΙΩΤΑΣ: Το δημογραφικό είναι το σοβαρότερο πρόβλημα της χώρας, όπως είπα προηγουμένως. Καθήκον μας είναι να καταστεί συνείδηση όλων, πολιτικών και πολιτών, αυτή η πραγματικότητα. Η Ελλάδα χρειάζεται νέους ανθρώπους και χρειάζεται περισσότερα παιδιά, περισσότερους ανθρώπους παραγωγικής ηλικίας για τα επόμενα τριάντα χρόνια. Αποτελεί άμεση ανάγκη για τη διασφάλιση της ίδιας της ύπαρξης

της χώρας και του έθνους. Διακυβεύεται η εθνική ταυτότητα και η εθνική κυριαρχία, και πρέπει με αυτόν τον τρόπο, μετά την πρωτοβουλία της κ. Γεννηματά, να υπάρξει συνέχεια και ένταση στη μεγάλη, πραγματικά, εθνική προσπάθεια της αναστροφής των δεικτών του δημογραφικού.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Τον λόγο έχει ο κ. Νικόλαος Φίλης από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΗΣ: Σας ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εντυπωσιακά ανησυχητική είναι η μείωση των γεννήσεων, η εκτόξευση της μετανάστευσης νέων παραγωγικών ηλικιών, η γήρανση του πληθυσμού, η μονιμοποίηση έστω και σε χαμηλότερα επίπεδα από σήμερα της μαζικής φτώχειας, η απειλή για το ασφαλιστικό. Πέντε παράγοντες που ο καθένας από μόνος του θα αποτελούσε κοινωνική βόμβα, υπάρχουν και δρουν σωρευτικά και επιδεινώνουν το δημογραφικό.

Το πρόβλημα καθίσταται ακόμα περισσότερο εκρηκτικό, δεδομένου ότι ο προσδιορισμός του προσδόκιμου ζωής στη χώρα μας τις επόμενες δεκαετίες επηρεάζεται εκ των πραγμάτων από τη μαζική φτώχεια και την επαπειλούμενη μείωση των συντάξεων. Διότι η μαζική φτώχεια συνεπάγεται μεγάλες δυσχέρειες στην πρόσβαση στην υγεία και, ταυτόχρονα, αποτελεί πηγή εμφάνισης προβλημάτων υγείας. Αυτό είναι το πρόβλημα. Σε αυτό καλούμαστε να απαντήσουμε και μάλιστα άμεσα, θέτοντας αυτό το ζήτημα και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε διαπραγματεύσεις με τους εταίρους μας, επισημαίνοντας μια κολοσσιαία αντίφαση, να είναι, δηλαδή, οι ίδιοι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί, που στις μελέτες τους καταδεικνύουν την επιδείνωση στο δημογραφικό πρόβλημα της χώρας μας και, ταυτόχρονα, να είναι αυτοί που μας επέβαλαν σκληρές πολιτικές λιτότητας ή πολιτικές αναιμικής ανάπτυξης και δομικής απόκλισης από την υπόλοιπη Ευρώπη, πολιτικές που όχι μόνο δεν αντιμετωπίζουν το δημογραφικό πρόβλημα αλλά αντίθετα το οξύνουν και εμποδίζουν τη λύση του.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος γίνεται πιο δύσκολη, διότι έχει καταστεί πλέον σαφές ότι η υπογεννητικότητα και η μαζική μετανάστευση σε μικρό μόνο μέρος, μπορούν να υποκατασταθούν από την αναγκαία, ασφαλή, ενσωμάτωση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Για να μη λησμονούμε και τη γεωπολιτική διάσταση του δημογραφικού προβλήματος, το 2050 η γειτονική μας Τουρκία εκτιμάται ότι θα έχει πληθυσμό ενενήντα πέντε εκατομμυρίων κατοίκων.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στη μαύρη οκταετία των μνημονίων ο πιο σημαντικός παράγοντας της διάσωσης της κλονισμένης κοινωνικής συνοχής υπήρξε η οικογένεια. Δίχως αυτή θα ζούσαμε πρωτόγνωρες και απερίγραπτες καταστάσεις στη χώρα μας.

Η Αριστερά οφείλει να ανοίξει στην ελληνική κοινωνία επιθετικά -με βάση το αξιακό, ιδεολογικό και πολιτικό της οπλοστάσιο- μια μεγάλη συζήτηση για την οικογένεια. Να αναγνωρίσει και να υποστηρίξει όλους τους τύπους και τις μορφές της καθώς ζούμε στον 21^ο αιώνα. Να πάρει αποφάσεις από τις παραδοξότητες τύπου Μακρόν περί «γονέα 1» και «γονέα 2» οι οποίες καθόλου δεν αναδεικνύουν αλλά αντίθετα ισοπεδώνουν όλες τις μορφές και τους τύπους της οικογένειας, συγκεντρώνοντας ταυτόχρονα τα βέλη ακόμα και εκείνων που στα λόγια επιχειρούν να προστατεύσουν. Να προωθήσει μια πολιτική για το παιδί, αντλώντας καλές πρακτικές, θετικά παραδείγματα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Να θέσει το παιδί, την προστασία και την ανάπτυξη του, ως βασική προτεραιότητα της μεταμνημονιακής περιόδου. Να ρίξει όλο το βάρος στην αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας με την ενίσχυση των νέων ζευγαριών, εφαρμόζοντας στοχευμένες πολιτικές πρώτα για το πρώτο και δεύτερο παιδί και μετά για το τρίτο και πάνω.

Βασικός παράγοντας ανάσχεσης της ζοφερής προοπτικής είναι η οικογένεια. Δίπλα στην οικογένεια και με βασικό άξονα αυτή απαιτούνται πολιτικές ισχυρής προστασίας των εργαζομένων, ισχυρό κοινωνικό κράτος, φοροαλλαγές για τα παιδιά και όχι παιδιά φορολογικά τεκμήρια, αποτελεσματικές πολιτικές ισό-

τητας των φύλων με αναγνώριση του ρόλου και των δύο γονέων και ισότιμη εμπλοκή τους στο μέγιστο των παιδιών αλλά και με πιο βραχυπρόθεσμη οπτική.

Δεν υπάρχει κοινωνική ανασυγκρότηση από την καταστροφή των μνημονίων, που να μην ξεκινάει από τη στήριξη της οικογένειας. Σε αυτό το πλαίσιο, δηλαδή στην πολιτική για την οικογένεια, πρέπει να τίθεται κάθε προοδευτική αλλαγή που επιδιώκουμε στο κοινωνικό κράτος. Οι πολιτικές και ιδεολογικές διαφορές μεταξύ των κομμάτων δεν θα πάψουν να υφίστανται. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όμως, βρήκαν μίνιμουμ συναίνεσης. Εδώ, στη χώρα μας, πολύ συχνά κινούμαστε με προκαταλήψεις, στερεότυπα, αγκυλώσεις και ταμπέλες. Ακούσαμε μερικές και νωρίτερα. Άλλοι συκοφαντούν τους πολιτικούς αντιπάλους τους ότι δεν έχουν το δημογραφικό στις προτεραιότητές τους, διότι τάχα απεργάζονται τη διάλυση της εθνικής και κρατικής συνοχής. Ορισμένοι άλλοι που σωστά απεχθάνονται τον βαθύ συντηρητισμό και την πατριδοκαπηλία της άκρας δεξιάς, τείνουν να υποτιμούν το πρόβλημα, παραγνωρίζοντας ότι το δημογραφικό είναι πέρα από εθνικό και μείζον κοινωνικό θέμα.

Στη χώρα μας η ίδρυση Υπουργείου Οικογένειας είναι αναγκαία. Να πάμε δηλαδή πέρα από προσεγγίσεις περί ενδιάμεσων δομών, να στηρίξουμε διακομματικά την πρόταση για το Υπουργείο Οικογένειας. Αυτό που η πατρίδα μας ορθότατα επέλεξε να κάνει με τη μετανάστευση και το περιβάλλον, δηλαδή να προχωρήσει στην ίδρυση ξεχωριστών Υπουργείων, πρέπει να το κάνει και με την οικογένεια ως στυλοβάτη και άξονα αντιμετώπισης του δημογραφικού. Η ίδρυση Υπουργείου Οικογένειας βασισμένη και στις εμπειρίες άλλων ευρωπαϊκών χωρών, λόγω χάρη στη Γερμανία, θα αποτελέσει μια εμβληματική αλλαγή και θα δώσει ώθηση τόσο στους επιμέρους τομείς που προωθούμε, όσο και στην καλλιέργεια μιας διαφορετικής αντίληψης, της δικής μας, για το τι σημαίνει οικογένεια στον 21^ο αιώνα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το πρωταρχικό πρόβλημα για το θέμα της μείωσης του αριθμού των γεννήσεων είναι ότι μεγάλα τμήματα λαϊκών στρωμάτων -ιδίαιτερα στα χρόνια της κρίσης και με τις ανελέητες επιθέσεις στους μισθούς, στην απασχόληση και στο κοινωνικό κράτος- εμποδίζονται στην άσκηση του δικαιώματός τους να κάνουν οικογένεια. Αυτό το πρόβλημα αποτελεί τον κύριο παράγοντα, αλλά όχι, βεβαίως, τον μοναδικό για την έξαρση του δημογραφικού.

Οι αιτίες είναι πολλές και χρειάζεται μια πολυπαραγοντική προσέγγιση. Εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, κοινωνική προστασία, βελτιωμένοι όροι εργασίας, εμπλοκή και των δύο γονιών στο μέγιστο των παιδιών, εξασφαλισμένες θέσεις σε παιδικούς σταθμούς κ.λπ.

Όπως είπαμε παραπάνω, η οικονομική κρίση, προφανώς, αποτελεί παράγοντα επιδείνωσης του δημογραφικού, όμως η κρίση στην ουσία υπερτόνισε τις ήδη υπάρχουσες τάσεις της συρρίκνωσης και της γήρανσης του μέσου όρου ηλικίας του πληθυσμού. Το στρεβλό αναπτυξιακό πρότυπο της ελληνικής οικονομίας κωφορούσε αυτή την τάση. Το ανεπαρκές πλέγμα κοινωνικής προστασίας προϋπήρχε της κρίσης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα που πιστοποιεί τον ισχυρισμό αυτόν, είναι ότι μέχρι το 2012 η πολιτική ενίσχυσης του εισοδήματος για τα νοικοκυριά με παιδιά στη χώρα μας ήταν κατακερματισμένη. Διακόσια επιδόματα καθολικού ύψους δίνονταν χωρίς έλεγχο εισοδήματος από πολυάριθμους φορείς, οι δε μειώσεις φόρων καταργήθηκαν οριζόντια για όλες τις οικογένειες με παιδιά υπό το βάρος των μνημονιακών περικοπών στις κοινωνικές δαπάνες.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ας σταθούμε και σε ορισμένες πολιτικές για το παιδί και τη στήριξη των οικογενειών, που εμείς για πρώτη φορά προωθούμε, βάζοντας έτσι τις βάσεις για μια συνολική παρέμβαση και για μεγάλες μεταρρυθμιστικές τομές στα θέματα της κοινωνικής προστασίας και του κοινωνικού κράτους.

Θέλω στο σημείο αυτό να πω ότι για εμάς οι στοχευμένες κοινωνικές ενισχύσεις δεν είναι δαπάνες, όπως υποστηρίζει μια ορισμένη οικονομική ορθοδοξία με νεοφιλελεύθερο προσανατολισμό. Είναι ταυτόχρονα στήριξη και επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και την ίδια τη ζήτηση της οικονομίας και μάλιστα με

πολλαπλασιαστικό δημοσιονομικό χαρακτήρα. Εδώ βρίσκεται μια πολύ συγκεκριμένη διαχωριστική γραμμή με την συντηρητική νεοφιλελεύθερη αντίληψη και αυτή τη γραμμή πρέπει να την αντιληφθεί η μεγάλη πλειοψηφία του λαού μας.

Δεν θα μιλήσω για το σύνολο των δαπανών του κοινωνικού κράτους και πόσο θα είχε συρρικνωθεί, αν εφαρμοζόταν το μεσοπρόθεσμο της κυβέρνησης Σαμαρά - Βενιζέλου. Μόνο στην παιδεία θα είχαμε μείωση κατά ένα δισεκατομμύριο τον χρόνο. Θα περιοριστώ στις δαπάνες για την πρόνοια και τις δράσεις κοινωνικής αλληλεγγύης, που συνδέονται άρρηκτα με το θέμα της συζήτησής μας.

Το 2015 παραλάβαμε προϋπολογισμό για την πρόνοια 790 εκατομμύρια ευρώ και μέσα σε τέσσερα δύσκολα χρόνια αυξήσαμε τον προϋπολογισμό αυτόν κατά 408%, από 790 εκατομμύρια σε 3 δισεκατομμύρια 225 εκατομμύρια, με στόχο το 2021 να φτάσουμε τα 4 δισεκατομμύρια ευρώ. Αυτή η διαφορά των 3 δισεκατομμυρίων από τα 800 εκατομμύρια το 2015 στα 4 δισεκατομμύρια το 2021 είναι κάρφος στο μάτι των οικονομικών ελίτ και της Νέας Δημοκρατίας.

Η τύχη αυτού του ποσού που, βέβαια, είναι μεγαλύτερο, αν αναλογιστούμε όλες τις κοινωνικές δαπάνες, παίζεται στις επόμενες εκλογές. Θα συνεχίσουν να παίρνουν αυτά τα χρήματα οι πολλοί, όπως γίνεται με τον ΣΥΡΙΖΑ, ή με τη μορφή των φοροαπαλλαγών και των ενισχύσεων προς το κεφάλαιο θα επιστρέψουν στους λίγους, όπως προτείνει η Νέα Δημοκρατία; Γι' αυτό δεν κοστολογεί ο κ. Μητσοτάκης τις προτάσεις του για γενναίες φοροελαφρύνσεις προς τους μεγαλοεπιχειρηματίες και για μείωση του ΕΝΦΙΑ των ανώτερων στρωμάτων. Γι' αυτό δεν λέει, από πού θα βρει τα λεφτά για να καλύψει τις κοινωνικές ανάγκες.

Μέτρα και πολιτικές αυτής της Κυβέρνησης που πιστεύουμε ότι αποτυπώνουν την κοινωνική ατζέντα του ΣΥΡΙΖΑ με άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις. Ενδεικτικά αναφέρω. Η δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση, η καθολική και ισότιμη πρόσβαση των ανασφάλιστων παιδιών οικογενειών στο δημόσιο σύστημα υγείας, η ενίσχυση των οικογενειών στον τομέα της ειδικής αγωγής και η αναβάθμιση της ειδικής εκπαίδευσης που πετύχαμε στο Υπουργείο Παιδείας, η ανάπτυξη νέων δομών παιδοψυχιατρικής φροντίδας, το σύγχρονο και διαφανές κράτος πρόνοιας με τα διακόσια σαράντα δύο κέντρα κοινότητας και τους οργανισμούς προνοιακών επιδομάτων αλληλεγγύης. Καταργούμε τον ιδρυματικό και επιδοματικό χαρακτήρα του κράτους πρόνοιας που παραλάβαμε, όπου άνθιζαν οι πελατειακές σχέσεις και η διαφθορά. Τα κέντρα κοινότητας μέσα στο 2019 επεκτείνονται και στους τριακόσιους είκοσι πέντε δήμους της χώρας.

Στηρίζουμε την οικογένεια με τα εκατόν πενήντα κέντρα ολοκληρωμένης φροντίδας ηλικιωμένων τους βρεφονηπιακούς σταθμούς. Παραλάβαμε το 2015 εβδομήντα εννέα χιλιάδες vouchers -θέσεις δηλαδή- για τους βρεφονηπιακούς σταθμούς, και φέτος δώσαμε περισσότερες από εκατόν είκοσι επτά χιλιάδες θέσεις δηλαδή αύξηση των παιδιών στους παιδικούς σταθμούς πάνω από 60%.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ολοκληρώστε, κύριε Φίλη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΗΣ: Ολοκληρώνω, κυρία Πρόεδρε.

Οικογενειακά επιδόματα. Αυξήσαμε τον προϋπολογισμό των οικογενειακών επιδομάτων από 650 εκατομμύρια τα προηγούμενα χρόνια σε 1,1 δισεκατομμύρια ευρώ το 2008. Θα δοθεί 1 δισεκατομμύριο ευρώ το 2019. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολύ σημαντικές αυξήσεις για το 92% των δικαιούχων οικογενειών. Σχολικά γέυματα, επίδομα στέγης, πολλά μέτρα τα οποία από σήμερα -και όχι στο αβέβαιο μέλλον- δημιουργούν δυνατότητες, για να υπάρξει ανάσχεση του προβλήματος του δημογραφικού. Έχουμε καταφέρει να αντιστρέψουμε την πορεία κοινωνικής διάλυσης που παραλάβαμε το 2015. Το κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης το απολαμβάνουν σήμερα εξακόσιες χιλιάδες δικαιούχοι και αυτό είναι μια πολύ σημαντική αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας. Αλλά και την παιδική φτώχεια μπορέσαμε να τη μειώσουμε από 26,3% το 2015 σε 24,5% το 2017. Η παιδική φτώχεια το 2018 ήταν 23%. Το 2022 τα ποσοστά φτώχειας θα είναι χαμηλότερα απ' αυτά που υπήρχαν στη χώρα το 2008, δηλαδή στην έναρξη μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τέτοια και άλλα μέτρα λαμβάνουμε αλλά παρ' ότι συνδέονται με το δημογραφικό, έχουμε πλήρη συνείδηση ότι ειδικά στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, δεν μπορούμε να έχουμε άμεση απόδοση. Οι δημογραφικές τάσεις μεταβάλλονται αργά, είναι πολυπαραγοντικές, συνδέονται με μεταβολές στα πολιτισμικά πρότυπα και στα αξιακά συστήματα, όμως η πολιτική οφείλει σ' όλες αυτές τις τάσεις, να αντιπαραβάλλει τα δικά της όπλα, το αίτημα του κοινού καλού απέναντι στη μηδενιστική, εγωιστική και ατομικιστική πρόσληψη της ζωής, τη διαγενεακή αλληλεγγύη και την αλληλεγγύη απέναντι στην αδιαφορία για τους πιο κοινωνικά ευάλωτους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μπορούμε να αντιστρέψουμε τις κακές δημογραφικές εξελίξεις, με βάση μια ανάπτυξη που στο επίκεντρό της θα έχει την απασχόληση και ταυτόχρονα θα δημιουργεί δυνατότητες, ώστε τα νέα παιδιά να επιστρέψουν στη χώρα μας και να αποτελέσουν τον παράγοντα για την ανάπτυξη αυτή.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Γίνεται γνωστό στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, πενήντα τέσσερις μαθητές και μαθητές και δύο συνοδοί εκπαιδευτικοί από το Γυμνάσιο Μαγούλας.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Τσιάρας από τη Νέα Δημοκρατία για επτά λεπτά, που δεν τηρεί κανένας, απ' ό,τι βλέπω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ: «Μια βραδυφλεγής βόμβα για την οικονομία». «Το έθνος συρρικνώνεται». «Η Ελλάδα γηράσκει».

Κυρία Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτοί είναι κάποιοι από τους τίτλους, που επιχειρούν να περιγράψουν το μεγάλο πρόβλημα που συζητάμε σήμερα στην Ολομέλεια του ελληνικού Κοινοβουλίου, το δημογραφικό ζήτημα.

Έχουν γίνει όντως πάρα πολλές μελέτες, και νομίζω ότι όλοι μας είμαστε γνώστες μιας πραγματικότητας, που σ' έναν μεγάλο βαθμό έχει αρχίσει να δείχνει τα σημάδια της και, βεβαίως, να δημιουργεί εύλογα ερωτήματα σε σχέση με το μέλλον και σε σχέση μ' αυτό που προδιαγράφεται.

Το δημογραφικό ζήτημα, πρώτα απ' όλα, είναι ένα ζήτημα υπαρξιακό για το ίδιο το έθνος μας. Νομίζω ότι πρέπει η συζήτηση αυτή να σταθεί και να παραμείνει σ' ένα πλαίσιο σοβαρότητας και ευθύνης που μας αναλογεί, ειδικά αυτή την περίοδο που τα ερωτηματικά που εγείρονται και οι προκλήσεις που υπάρχουν, είναι περισσότερα από ποτέ.

Η Νέα Δημοκρατία αντιλήφθηκε πολύ νωρίς το συγκεκριμένο ζήτημα και το ανέδειξε στο 12^ο Συνεδριό της λίγους μήνες νωρίτερα. Θέλω να συγχαρώ τον Γραμματέα της Πολιτικής Επιτροπής Λευτέρη Αυγενάκη, ο οποίος αντιλαμβανόμενος ότι πρόκειται περί ενός ζητήματος άμεσης πολιτικής προτεραιότητας, το έθεσε ως ένα από τα κύρια και προβεβλημένα ζητήματα που απασχόλησαν το Συνεδριό της Νέας Δημοκρατίας.

Υπάρχουν πολλές στατιστικές. Οι αριθμοί που περιγράφουν το συγκεκριμένο ζήτημα είναι πάρα πολλοί. Δεν θέλω να παραμείνω στους αριθμούς, ούτε να μιλήσω για τους αριθμούς. Δεν μπορώ, όμως, να αποφύγω κάποιες συγκεκριμένες γενικότερες αναφορές, όχι με τη λογική να καταδείξω ότι το πρόβλημα υπάρχει πίσω από πολιτικές αντιλήψεις, αλλά κυρίως για να δείξω ότι αν στρέψουμε το βλέμμα μας σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, ενδεχομένως θα καταλάβουμε και πού μπορούμε να βρούμε την λύση. Δεν θα αναφερθώ, λοιπόν, στην αλλαγή του οικογενειακού προτύπου και του οικογενειακού προγραμματισμού, ούτε στη θλιβερή πρωτιά που έχουν οι Ελληνίδες μητέρες, οι οποίες είναι οι μεγαλύτερες σε ηλικία σε όλη την Ευρώπη, ούτε βεβαίως θα πω περισσότερα απ' αυτά που ακούστηκαν για το γνωστό brain drain, τα τετρακόσιες χιλιάδες νέα παιδιά, τους νέους Έλληνες και Ελληνίδες που βρίσκονται εκτός Ελλάδος και δεν βλέπουν την προοπτική, δεν βρίσκουν την ελπίδα για να επιστρέψουν στη

χώρα, να εργαστούν και να κάνουν οικογένεια.

Ούτε, βέβαια, θα σχολιάσω περαιτέρω κάποια πραγματικά χαριτωμένα, τα οποία ακούστηκαν από συναδέλφους της Αντιπολίτευσης στο παρελθόν ότι η λύση στο οικονομικό πρόβλημα της χώρας θα ερχόταν από τους μετανάστες επενδυτές ή ότι ενδεχομένως οι δυστυχημένοι και κατατρεγμένοι πρόσφυγες-μετανάστες της Συρίας θα έλυναν το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας!

Θέλω, όμως, να σταθώ σε συγκεκριμένα πολιτικά διακυβεύματα, τα οποία νομίζω ότι θα πρέπει να απασχολούν αυτή τη συζήτηση στην Ολομέλεια σήμερα.

Πρώτον, το μεγάλο πρόβλημα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αν και αναφέρθηκε σχεδόν από όλους όσοι προηγήθηκαν εμού εδώ στο Βήμα, δεν είναι η οικονομία ή το ασφαλιστικό. Ναι, είναι πρόβλημα και η οικονομία και το ασφαλιστικό, αλλά δεν είναι το μεγαλύτερο. Το μεγάλο πρόβλημα είναι γεωπολιτικό, καθώς οι χώρες οι οποίες βρίσκονται στη γειτονιά μας έχουν ακριβώς τα ανάποδα δημογραφικά χαρακτηριστικά από αυτά που έχει η πατρίδα μας, απ' αυτά που έχουμε εμείς. Γι' αυτό και πρέπει να καταλάβουμε ότι το να αναλωνόμαστε συζητώντας μόνο για τους αριθμούς ή μόνο για την οικονομία, όταν δημιουργούνται συνθήκες και προοπτικές που θα φέρουν σε εξαιρετικά μειονεκτική θέση την πατρίδα μας, προφανώς δεν συνιστά θέση ευθύνης.

Δεύτερο είναι το ζήτημα του χρόνου. Το έθεσε πάρα πολύ σωστά η Πρόεδρος της Επιτροπής και Υπουργός κ. Αναγνωστοπούλου. Ο χρόνος δεν είναι σύμμαχός μας αλλά εχθρός μας. Θυμηθείτε ότι την τελευταία φορά που έγινε μια αντίστοιχη επιτροπή για να μελετήσει το δημογραφικό, ήταν το 1992-1993 χάρη στην οξυδέρκεια του αιμνήστου τότε Πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Μητσότακη. Ξέρετε πότε ελήφθησαν μέτρα με βάση τις δέκα προτάσεις εκείνης της επιτροπής; Το 2004, έντεκα, δώδεκα χρόνια αργότερα!

Αυτή είναι η πραγματικότητα, κυρία Υπουργέ. Έγινε, μάλιστα, από την κυβέρνηση του Κώστα Καραμανλή, μία άλλη κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας. Τα μέτρα, προφανώς, δεν μπόρεσαν να υποστηριχθούν πέντε χρόνια αργότερα, μιας και η Ελλάδα μπήκε στην οικονομική κρίση και η όλη αντίληψη περί των οικονομικών ήταν διαφορετική.

Τι θέλω να πω με αυτό; Η επιτροπή κατάφερε να συμφωνήσει σε κάποιους άξονες μέτρων.

Νομίζω, κύριε Πρόεδρε της Βουλής, ότι αυτό που σας παρεδόθη ως πόρισμα προφανώς δείχνει ότι τουλάχιστον σε κάποια βασικά πράγματα μπορούμε να συμφωνούμε και είναι πάρα πολύ θετικό. Προφανώς η εφαρμογή αυτών των μέτρων ξεπερνά τον χρόνο της σημερινής, ακόμη και της επόμενης κυβέρνησης. Απαιτείται, όμως, συνέπεια. Απαιτείται αυτό το οποίο λέμε σήμερα ότι πρέπει να εφαρμόσουμε ως πολιτική, να το δούμε να υλοποιείται με σοβαρότητα και με υποστήριξη όλου του πολιτικού συστήματος, θα έλεγα.

Είναι μια πολύ κρίσιμη στιγμή στην οποία πρέπει όλοι να δέξουμε την ευθύνη μας. Σκεφτείτε ότι από το 1993 μέχρι το 2019 έχει περάσει το ένα τέταρτο του αιώνα. Έχουμε χάσει είκοσι πέντε χρόνια. Ο χρόνος είναι μια παράμετρος την οποία πρέπει να λάβουμε πολύ σοβαρά υπ' όψιν μας, υπολογίζοντας βεβαίως και όλα αυτά τα οποία λέγονται για το πού θα βρίσκεται η δημογραφική πραγματικότητα της Ελλάδος περί το 2050.

Το τρίτο ζήτημα είναι το εξής: Στον πυρήνα της δημογραφικής πολιτικής, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι -και χαίρομαι που το άκουσα νωρίτερα, παρά τη διαφορετική άποψη και από τον κ. Φίλη- παραμένει η οικογένεια. Αυτή είναι η πραγματικότητα. Μιλάμε για την οικογένεια είτε στην παραδοσιακή μορφή, τη "στερεοτυπική", όπως λένε κάποιοι συνάδελφοι του ΣΥΡΙΖΑ, είτε βεβαίως και στις σύγχρονες μορφές, όπως είναι οι μονογονεϊκές οικογένειες.

Εμείς αυτό το είχαμε διαγνώσει και το είχαμε περιγράψει. Υπάρχουν στα πρακτικά του 12^{ου} Συνεδρίου της Νέας Δημοκρατίας. Θέλω για άλλη μια φορά -το έχει καταθέσει και ο Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας- να καταθέσω κι εγώ στα Πρακτικά όλες αυτές τις αναφορές που γίνονται, προκειμένου να προστατευθεί η οικογένεια μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές.

(Στο σημείο αυτό ο Βουλευτής κ. Κωνσταντίνος Τσιάρας κα-

τάθετε για τα Πρακτικά το προαναφερθέν έγγραφο, το οποίο βρίσκεται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

Νομίζω ότι την ειδικότερη πολιτική την εξέφρασε ο εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας και αντιπρόεδρος της επιτροπής κ. Μάξιμος Χαρακόπουλος. Όμως, υπάρχουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις, για τις οποίες η Νέα Δημοκρατία διά του Προέδρου μας Κυριάκου Μητσότακη έχουμε ουσιαστικά δείξει ότι είμαστε διατεθειμένοι τουλάχιστον να συμφιλιώσουμε την οικογενειακή ζωή με την επαγγελματική ζωή. Είναι το ελάχιστο το οποίο οφείλουμε προς κάθε οικογένεια, προς κάθε μητέρα, προς κάθε κατεύθυνση, αν θέλετε, η οποία μας υποχρεώνει να υποστηρίξουμε την έννοια, τον θεσμό της οικογένειας.

Εμείς έχουμε δεσμευτεί για βοήθεια 2.000 ευρώ στις νέες οικογένειες για κάθε νέο παιδί που θα γεννιέται στην Ελλάδα. Μάλιστα, αυτό θα γίνεται με διευρυμένα εισοδηματικά κριτήρια, ούτως ώστε η συντριπτική πλειονότητα των νέων οικογενειών να μπορεί να το λάβει.

Έχουμε δεσμευτεί ότι θα υπάρχει για τα βρεφικά είδη και για τα είδη πρώτης ανάγκης των νέων μητέρων χαμηλός συντελεστής ΦΠΑ. Έχουμε δεσμευτεί ότι το αφορολόγητο για κάθε παιδί θα προσαυξάνεται κατά 1.000 ευρώ για κάθε οικογένεια.

Πρέπει, επιτέλους, να δούμε όλες αυτές τις πολιτικές εργασίες που θα μπορέσουν να βοηθήσουν τις νέες μητέρες. Έχουμε πει ότι οι νέες μητέρες θα μπορούν να επιλέξουν τον χρόνο για την άδεια εγκυμοσύνης και λοχείας, ενώ για πρώτη φορά θα καθιερωθεί στην χώρα μας το πρόγραμμα «Βοήθεια στην εργαζόμενη μητέρα».

Τέλος, έχουμε δεσμευτεί ότι την επόμενη χρονική περίοδο που η Νέα Δημοκρατία θα είναι στην κυβέρνηση, κανένα παιδί δεν θα μείνει εκτός παιδικών σταθμών. Κάθε οικογένεια που το παιδί της δεν βρίσκει θέση σε δημοτικό παιδικό σταθμό θα λαμβάνει τη γνωστή ενίσχυση των 180 ευρώ για δέκα μήνες τον χρόνο, προκειμένου να επιλέγει εκείνη τον βρεφονηπιακό σταθμό της επιλογής της.

Είναι μόνο τα οικονομικά κίνητρα η απάντηση; Προφανώς όχι και το ξέρουμε όλοι μας. Πρέπει συνολικά να συνδιαμορφώσουμε μια πολιτική, η οποία τουλάχιστον θα δώσει την ευκαιρία στην πατρίδα μας να μην αντιμετωπίσει τον εφιάλητη του δημογραφικού προβλήματος, όπως αυτός φαίνεται και παρουσιάζεται για το άμεσο μέλλον.

Νομίζω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι είναι μια υποχρέωσή μας η οποία ξεπερνά την πολιτική αντιπαράθεση. Ξεπερνάει, ενδεχομένως, αυτό που ο καθένας από μας πιστεύει γενικότερα σε σχέση με το πώς θα πρέπει ή μπορεί να εφαρμόζεται μια πολιτική και μας καθιστά βασικούς υπεύθυνους, τουλάχιστον για τον χρόνο που η δική μας θητεία στον παρόντα χρόνο επιβάλλει ή αναλόγως δημιουργεί μια συγκεκριμένη υποχρέωση.

Πιστεύω ότι ακόμη και την τελευταία, κυριολεκτικά, στιγμή έχουμε τη δυνατότητα με εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών στη βάση των προτάσεων του κοινού πορίσματος, να μπορέσουμε σιγά-σιγά να οικοδομήσουμε και πολιτικές, αλλά πολύ περισσότερο προοπτικές, ούτως ώστε η οικογένεια να υποστηριχθεί, το δημογραφικό πρόβλημα να αντιμετωπιστεί τουλάχιστον σε έναν αξιοπρεπή βαθμό στον παρόντα χρόνο με τις συγκεκριμένες συνθήκες και να ξαναδώσουμε την ευκαιρία με αυτόν τον τρόπο στους νέους μας να μην αντιμετωπίζουν με δισταγμό τη σημερινή πραγματικότητα και να δουν μία από τις μεγαλύτερες χαρές της ζωής, τη δημιουργία της οικογένειας, ως μια δική τους μελλοντική πραγματική εξέλιξη.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Τον λόγο έχει η κ. Ζωή Λιβανίου από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΖΩΗ ΛΙΒΑΝΙΟΥ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κυρία Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η επιτροπή που συνέστησε η Βουλή για να εξετάσει το δημογραφικό ζήτημα πέτυχε χάρη και στην πρόεδρο αλλά και στο σύνολο των μελών να συναινέσει σε μεγάλο βαθμό ξεπερνώντας σημαντικές ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές. Αναζητώντας τις αιτίες που προκαλούν μείωση των γεννήσεων και γήρανση του πληθυσμού, μπο-

ρούμε να δούμε συμπυκνωμένα τις μεγάλες διαφορές στο κοινωνικό μοντέλο που η κάθε πολιτική δύναμη επιχειρεί να επικρατήσει.

Για να αντιληφθούμε τις πτυχές του δημογραφικού ζητήματος, οφείλουμε να κάνουμε ορισμένες βασικές παραδοχές. Πρώτα και κύρια οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η ελληνική κοινωνία έχει πετύχει σημαντική πρόοδο σε καίριους τομείς. Η αύξηση του προσδόκιμου ζωής είναι μια κατάκτηση, τόσο της ιατρικής και φαρμακευτικής επιστήμης όσο και συνολικά της κοινωνίας, που σταδιακά βελτιώνει το επίπεδο διαβίωσης και απομακρύνει κινδύνους πρόωρης θνησιμότητας. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι η εκμηδένιση της παιδικής θνησιμότητας.

Η δημόσια και δωρεάν υγεία, οι δημόσιες δομές υγείας, η καθολική ιατροφαρμακευτική κάλυψη του πληθυσμού, είναι μια κατάκτηση. Αυτή η κατάκτηση αμφισβητήθηκε σημαντικά την περίοδο του 2012 - 2014, γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη.

Η αύξηση των δομών δημόσιας υγείας, ο εκσυγχρονισμός των μέσων που χρησιμοποιούν, η αύξηση των επιστημόνων που απασχολούνται στη δημόσια υγεία, η διασφάλιση ότι η πρόσβαση σε δομές υγείας δεν χωρούν διακρίσεις είναι μια βαθιά πολιτική διαφορά μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων. Υπάρχει η προσέγγιση της συνολικής κοινωνικής προόδου που επενδύει στην ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, σε αντιδιαστολή με την προσέγγιση της ατομικής κοινωνικής πρόοδου που επιζητά τη μείωση του κοινωνικού κράτους προς όφελος του ιδιωτικού τομέα, η οποία προκαλεί σοβαρές διακρίσεις στην κοινωνία.

Ο απόλυτος σεβασμός των εργασιακών δικαιωμάτων είναι μια άλλη βασική διάκριση. Τα εργασιακά δικαιώματα είναι κατακτήσεις που βελτιώνουν το επίπεδο διαβίωσης, το εργασιακό περιβάλλον, αυξάνουν μισθούς και περιορίζουν τις δυνατότητες εργοδοτικής αυθαιρέσας. Οι εκπτώσεις σε αυτά τα ζητήματα δεν φέρνουν αύξηση της ανταγωνιστικότητας, όπως κάποιοι υποστηρίζουν, αλλά αντίθετα καθιστούν τον εργαζόμενο ανασφαλή, όμηρο των διαθέσεων, φοβικό απέναντι στο μέλλον και φοβικό απέναντι στην ευθύνη ανατροφής ενός παιδιού με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ασφάλεια είναι η λέξη κλειδί στο δημογραφικό. Ασφάλεια και πώς αυτή ερμηνεύεται είναι η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις προοδευτικές και τις φιλελεύθερες πολιτικές δυνάμεις.

Το ζήτημα του δημογραφικού δεν είναι ζήτημα που προέκυψε λόγω της χειραφέτησης της γυναίκας ή της άσκησης του δικαιώματος της γυναίκας να εργάζεται, να αμείβεται ισότιμα για την εργασία που προσφέρει, να εξελίσσεται επαγγελματικά. Η γυναίκα εργαζόταν πάντα. Εργαζόταν στα χωράφια, στα εργοστάσια, στα σπίτια ως οικιακό προσωπικό, στις οικογενειακές επιχειρήσεις.

Σήμερα η θέση της γυναίκας είναι σαφώς καλύτερη σε σχέση με το παρελθόν: είναι μορφωμένη, γνωρίζει τα δικαιώματά της, αμφισβητεί νόρμες που τη θέλουν στο περιθώριο. Διεκδικεί ισότιμη θέση στα πανεπιστήμια, στους χώρους εργασίας, στην κοινωνία, στην πολιτική εκπροσώπηση. Η προσωπικότητα της γυναίκας σήμερα αναπτύσσεται πιο ελεύθερα. Οι πολιτικές εναρμόσισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής προσφέρουν περισσότερα σήμερα στην εργαζόμενη γυναίκα. Η δυνατότητα να έχει αμοιβές αξιοπρεπούς διαβίωσης, δίνει στη γυναίκα μεγαλύτερη ασφάλεια στην επιθυμία να αποκτήσει παιδί.

Η συνεισφορά μάλιστα των σύγχρονων ανδρών στην ανατροφή των παιδιών και τις οικιακές ενασχολήσεις βελτιώνουν ακόμα περισσότερο το περιβάλλον μέσα στο οποίο καλείται να μεγαλώσει ένα παιδί. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η θεμιτή πρόοδος σε σχέση με τη θέση της γυναίκας στο κοινωνικό γίγνεσθαι έχει και κάποιες επιπτώσεις στην ικανότητά της να τεκνοποιήσει. Οι περιορισμοί που τίθενται δεν έχουν σχέση με τα δικαιώματα της γυναίκας. Είναι καθαρά βιολογικοί και αφορούν ταυτόχρονα και τους άντρες και τις γυναίκες.

Ζούμε σε έναν κόσμο παρατεταμένης νεότητας. Η θεμιτή επέκταση της εκπαίδευσης και της παιδείας καθυστερούν τη χειραφέτηση των νέων από την οικογένειά τους, καθυστερούν την αναζήτηση για απόκτηση εργασίας, καθυστερούν την κατάκτηση της αυτονομίας. Αυτό συνεπάγεται ότι οι νέοι σήμερα, άνδρες

και γυναίκες, αποφασίζουν αργότερα να κάνουν οικογένεια και να τεκνοποιήσουν. Η πραγματικότητα αυτή περιορίζει τις δυνατότητες και των δύο να τεκνοποιήσουν και αναπόφευκτα περιορίζει και τον αριθμό των παιδιών. Οι λύσεις που προσφέρονται σήμερα στην υποβοηθούμενη αναπαραγωγή προσπαθούν να αντιμετωπίσουν αυτές τις συνέπειες, εξακολουθούν όμως αυτές οι υπηρεσίες να συνεπάγονται τρομακτική συναισθηματική, ψυχολογική, σωματική αλλά και οικονομική ταλαιπωρία.

Μία, λοιπόν, από τις πολιτικές, που μπορεί η πολιτεία να υιοθετήσει, αφορά στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υποβοηθούμενης αναπαραγωγής για όλους. Η πρόσβαση σε αυτές πρέπει να γίνει πιο εύκολη, πιο προσίτη οικονομικά, να προβλέπεται ψυχολογική υποστήριξη των ατόμων που προσφεύγουν σε αυτή. Είναι σημαντικό να εξασφαλίσουμε στους νέους ανθρώπους την οικονομική και κοινωνική ασφάλεια που αρμόζει σε ένα ανεπτυγμένο κράτος. Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν προφανείς πολιτικές που δεν μπορούν να τίθεται σε αμφισβήτηση με οποιαδήποτε αιτιολογία. Η περαιτέρω ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, ιδίως σε ό,τι αφορά την ελεύθερη πρόσβαση στο σύνολο των δομών δημόσιας παιδείας και δημόσιας υγείας, ο πολλαπλασιασμός των παρεμβάσεων για τη στήριξη των εργαζόμενων γονέων μέσω της εναρμόσισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, ο πολλαπλασιασμός των ενισχύσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, η περαιτέρω μείωση της ανεργίας των νέων και όσων έχουν ήδη παιδιά.

Υπάρχουν, όμως, και λιγότερο προφανείς πολιτικές που οφείλει ένα κράτος δικαίου να έχει σε ισχύ και να μην επιτρέπει την αμφισβήτησή τους. Η διασφάλιση ότι ο μισθός κάθε εργαζόμενου θα επιτρέπει την αξιοπρεπή διαβίωση του ιδίου και της οικογένειάς του. Είναι τουλάχιστον άστοχο να παραλείπεται η σχέση μισθών με την απόφαση των νέων να δημιουργήσουν οικογένεια και να τεκνοποιήσουν.

Η εκπαίδευση στον οικογενειακό προγραμματισμό και τη σεξουαλική αγωγή, δύο τομείς που στη χώρα μας παραμένουν ζητούμενο δεκαετιών, να ενταχθούν στο σχολικό πρόγραμμα.

Η μείωση των βασικών εξόδων για την ανατροφή των παιδιών. Για παράδειγμα, τα είδη φροντίδας και υγιεινής να θεωρούνται είδη πρώτης ανάγκης.

Η ενίσχυση των ακριτικών περιοχών σε εκπαιδευτικούς, υγειονομικό προσωπικό και, βέβαια, σχολεία τα οποία έκλεισαν τα προηγούμενα χρόνια ακόμα και σε περιοχές με ικανοποιητικό αριθμό μαθητών στη δήθεν προσπάθεια μείωσης του κόστους.

Είναι πολλές οι πτυχές που επηρεάζουν άμεσα και έμμεσα τους δείκτες γεννήσεων και σε κάθε τοπική κοινωνία η απόφαση για το πρώτο παιδί είναι πολύ σημαντική. Η απόφαση για το δεύτερο παιδί είναι ακόμα πιο δύσκολη. Οι νέοι που έρχονται σε άμεση επαφή με τις πραγματικές δυσκολίες διστάζουν να πάρουν την απόφαση για το δεύτερο. Εκεί είναι που πρέπει να εστιάσουμε, να διευκολύνουμε, να στηρίξουμε, να δημιουργήσουμε την πεποίθηση ότι δεν είναι μόνοι.

Τελειώνοντας θα πω ότι η επιδοματική πολιτική αποδείχτηκε ότι δεν επιφέρει αύξηση των γεννήσεων. Προφανώς και πρέπει να συνεχιστεί, αλλά δεν αρκεί. Οφείλουμε να κάνουμε περισσότερα, όχι για να αυξηθούν οι γεννήσεις, αλλά για να βελτιώσουμε το επίπεδο διαβίωσης παιδιών και γονέων. Όχι για να πετύχουμε ισορροπία γεννήσεων θανάτων, αλλά για να θέσουμε τις βάσεις για μια πιο υγιή, πιο αλληλέγγυα, πιο σταθερή, πιο ανθρώπινη κοινωνία.

Εάν φέρουμε κοινωνική αρμονία, εάν πετύχουμε κοινωνική σταθερότητα, εάν αλλάξουμε τις πόλεις μας και τις κάνουμε πιο ανθρώπινες, εάν αποδείξουμε στην πράξη ότι είμαστε όλοι μαζί και δεν αφήσουμε κανέναν στο περιθώριο, τότε και μόνο τότε θα δούμε αύξηση των γεννήσεων. Όλοι θέλουμε να δούμε χωριά, πόλεις και γειτονιές όπου θα κυριαρχούν παιδικά χαμόγελα, παιδικές φωνές και παιχνίδια που θα καθιστούν το σύνολο του πληθυσμού πιο ευτυχισμένο και πιο υγιές.

Είναι σημαντικό να αντιληφθούμε ότι όποιες πρωτοβουλίες αναπτυχθούν, χρειάζονται χρόνο για να αποδώσουν. Η εμπιστοσύνη που οφείλει το κράτος να δημιουργήσει θέλει πολύ χρόνο για να χτιστεί. Αρκεί, όμως, μόνο μια στιγμή για να χαθεί.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Και εμείς σας ευχαριστούμε.

Έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Εργαστήρι Δημοκρατίας», είκοσι τέσσερις μαθήτριες και μαθητές και ένας εκπαιδευτικός συνοδός τους από το 8^ο Δημοτικό Σχολείο Κορυδαλλού.

Η Βουλή σάς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Παππάς από τη Χρυσή Αυγή.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΠΑΣ: Εμείς εγκαίρως προειδοποιούσαμε και πριν από το 2012, δηλαδή πριν από την είσοδό μας στο ελληνικό Κοινοβούλιο, για το τεράστιο και μείζον δημογραφικό πρόβλημα. Το δημογραφικό πρόβλημα, δηλαδή η μείωση των γεννήσεων από τις ελληνικές οικογένειες, έγινε πλέον πρόβλημα φονικό για το έθνος στα χρόνια των μνημονίων για λόγους οι οποίοι -κυρίως αλλά όχι μόνο- είναι οικονομικοί.

Μέσω των λεγομένων «οικογενειακών σχεδιασμών» φτάσαμε στο θλιβερό αποτέλεσμα της μείωσης των γεννήσεων και της αύξησης των εκτρώσεων. Στην Ελλάδα ο αριθμός των εκτρώσεων ετησίως ισοδυναμεί ουσιαστικά με την εξαφάνιση μιας ολόκληρης πόλης. Ο αριθμός τους, αναλόγως των μετρήσεων και των στοιχείων, κυμαίνεται μεταξύ των εκατών πενήντα χιλιάδων και των τριακοσίων πενήντα χιλιάδων ετησίως.

Το πρόβλημα, λοιπόν, δεν είναι σημερινό. Είναι πολλών ετών η αδιαφορία που δείχνει η πολιτεία για το μέλλον του ελληνικού έθνους, μία αδιαφορία που ταιριάζει απόλυτα στις επιταγές της παγκοσμιοποίησης και του εμποικισμού της ευρωπαϊκής ηπείρου, η οποία λαμβάνει χώρα στις μέρες μας.

Εκτός, λοιπόν, του οικονομικού, μεγάλη σημασία έχει και η έλλειψη εμπιστοσύνης στις δομές υγείας, η απουσία ιατρικής, ψυχολογικής και προνοιακής υποστήριξης των νέων γονέων και η παντελής απαξίωση των εκτός μεγάλων αστικών κέντρων περιοχών. Όλα αυτά οδηγούν τους Έλληνες στο να μην παίρνουν την απόφαση για τεκνοποίηση.

Για να συνεχιστεί η ύπαρξη ενός γένους σε κάθε γενιά χρειάζεται τουλάχιστον 2,1 δείκτης γεννητικότητας, total fertility rate, δηλαδή κατά μέσο όρο ανά γυναίκα στη διάρκεια της ζωής της πρέπει να αντιστοιχούν 2,1 παιδιά στατιστικά. Σήμερα η ελληνική οικογένεια γεννά από 1 έως 1,3, αριθμός τόσο χαμηλός, που εγγυάται την προοδευτική εξαφάνιση των Ελλήνων.

Ακολουθώντας, κυρίες και κύριοι, τον ρυθμό αυτό, το 2100 οι απόγονοί μας θα είναι μόλις δύο εκατομμύρια τριακόσιες χιλιάδες. Άμεσες, λοιπόν, και τραγικές οι συνέπειες, οι οποίες θα οδηγήσουν στη σίγουρη εξαφάνιση του ελληνικού έθνους. Εδώ, πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν μας ότι σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει σε πανευρωπαϊκό επίπεδο από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, οι Ελληνίδες θα ήθελαν να γεννήσουν, κάτι που δεν καταγράφεται σε άλλους ευρωπαϊκούς λαούς, παραδείγματος χάριν στις Γερμανίδες.

Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτές τις μετρήσεις και τις έρευνες, οι Ελληνίδες θέλουν να γεννήσουν και τρία και τέσσερα παιδιά. Οι λόγοι, όμως, που σταματούν την τεκνοποίηση είναι κυρίως οι κοινωνικές συνθήκες, σχετιζόμενες άμεσα με την έλλειψη κρατικής μέριμνας, το κόστος, δηλαδή, των γεννήσεων, τη δυσκολία ανατροφής και φυσικά τη γενικότερη οικονομική κατάσταση.

Οι ενέργειες που πρέπει να κάνει το κράτος πρέπει να σχεδιαστούν σε τοπικό επίπεδο. Πρέπει να έχουν γνώμονα την προστασία του ελληνικού έθνους. Δεν θα πρέπει για άλλη μία φορά να αφεθούμε στη μέριμνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολιτικές της Ένωσης είναι προφανώς σχεδιασμένες για να επιδεινώσουν, παρά να λύσουν το δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας.

Η Χρυσή Αυγή θεωρεί ως καθήκοντα του κράτους, πρώτον, την υπεράσπιση της ζωής από τη σύλληψη έως τον θάνατο. Δεύτερον, την προστασία της οικογένειας ως θεμελιώδους μονάδας της κοινωνίας. Τρίτον, την υποστήριξη και αύξηση του πληθυσμού του ελληνικού λαού.

Η μείωση των γεννήσεων συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική κρίση και στη γήρανση του πληθυσμού. Το κράτος, λοιπόν,

πρέπει να επικεντρωθεί γρήγορα, άμεσα και ενεργά στην επίτευξη του διπλασιασμού τουλάχιστον του ρυθμού ανάπτυξης ως το 3,5%. Θέλουμε total fertility rate για να αναπτυχθούμε 3,5%. Αυτός πρέπει να είναι ο στόχος.

Τα φορολογικά μέτρα χτυπούν άμεσα την οικογένεια και αποτελούν μία επιπλέον απόδειξη του εθνομηδενισμού του πολιτικού συστήματος. Αυτά τα μέτρα η Χρυσή Αυγή θα τα ακυρώσει. Και η Χρυσή Αυγή προς αντιμετώπιση της δημογραφικής κρίσης και για τη δημογραφική ανάκαμψη του ελληνικού έθνους προτείνει, κατ' αρχάς, την κατάργηση του ν.821/1978, ο οποίος νομιμοποίησε τις αμβλώσεις. Προτείνουμε να θεσμοθετηθούν βαριές κυρώσεις για όσους τις διενεργούν.

Διενέργεια εκστρατείας πληροφόρησης σχετικά με τις σοβαρές βλάβες που δύνανται να προκαλέσουν στη σωματική και ψυχική υγεία των γυναικών οι πρακτικές της αμβλώσεως. Η αμβλώση είναι φόνος, να μην το κρύβουμε. Οι σύζυγοι με αυτή την πράξη κατ' ουσίαν γίνονται παιδοκτόνοι. Αντί να είναι γονείς και να υπηρέτουν τη ζωή, υπηρετούν τη φθορά και τον θάνατο.

Εφαρμογή προγράμματος ψυχολογικής και υλικής βοήθειας στη γυναίκα που δεν προτίθεται να ολοκληρώσει την εγκυμοσύνη, προγράμματος προσανατολισμένου στη γέννηση του παιδιού και αν χρειαστεί στην εποπτευόμενη υιοθεσία του από άλλη ελληνική οικογένεια. Απαγόρευση των πρακτικών που δεν σεβόνται την ανθρώπινη ζωή, την ιερότητα της ανθρώπινης ζωής. Να αναφέρω τα πειράματα ανθρώπων και τη συγκομιδή ανθρωπίνων οργάνων με παλλόμενη καρδιά. Εφάπαξ απόδοση χρηματικής βοήθειας σε κάθε νέο Έλληνα που γεννιέται.

Η Χρυσή Αυγή το 2013 συνέταξε σχέδιο νόμου για μείωση κατά 80% της κρατικής επιχορήγησης -επιχορήγησης που με δικό σας νόμο ούτως ή άλλως δεν παίρνει η Χρυσή Αυγή- προς τα κόμματα και πρότεινε τα χρήματα που θα εξοικονομηθούν από αυτή την ενέργεια να μοιραστούν στα νέα Ελληνόπουλα. Μόνο για το 2013 το κράτος θα εξοικονομούσε προς τον σκοπό αυτό 50 εκατομμύρια ευρώ.

Προτείνουμε οικονομική ενίσχυση των μητέρων που επιλέγουν να μην εργάζονται, ώστε να φροντίσουν οι ίδιες τα παιδιά τους και αύξηση της επιδότησης για κάθε νεογέννητο. Προτεραιότητα στις πολυμελείς οικογένειες για την αγορά ή νοίκιαση σπιτιού, προώθηση του προτύπου της φυσικής οικογένειας. Ενθάρρυνση της εκπαίδευσης για τον σεβασμό και την προστασία της ζωής. Νομοθετική μεταρρύθμιση για την εξασφάλιση της μέγιστης ταχύτητας έγκρισης των διαδικασιών υιοθεσίας από ελληνικές οικογένειες για Ελληνόπουλα. Κοινή επιμέλεια των παιδιών σε περιπτώσεις διαζυγίου για τη διατήρηση της ισόρροπης ψυχικής ανάπτυξης των τέκνων. Εφαρμογή προγραμμάτων ενσωμάτωσης των ηλικιωμένων ατόμων σε δράσεις εθελοντισμού. Οι ηλικιωμένοι καθίστανται ιδιαίτερα χρήσιμοι για το υπό ανασυγκρότηση έθνος με την έμπειρη κοινωνική δυναμική τους.

Τέλος, τα ωφελήματα των πολυτέκνων να ξεκινούν από το τρίτο παιδί και να αυξάνονται για κάθε επιπλέον παιδί.

Θα καταθέσω στη συνέχεια στα Πρακτικά την καταγγελία της Πανελλαδικής Ομοσπονδίας Τριτέκνων, που έλαβαν σήμερα ο Πρόεδρος της Βουλής και οι Βουλευτές του ελληνικού Κοινοβουλίου. Στην καταγγελία αυτή αναφέρεται -και πολύ σωστά- ότι ο όρος δημογραφική πολιτική είναι ξεχωριστός και δεν μπορεί να συγχέεται με την κοινωνική πολιτική της χώρας, αλλά ούτε με τη μεταναστευτική.

Μέτρα δημογραφικής πολιτικής παίρνει ένα κράτος για να εξασφαλίσει τη διαίωνιση του είδους έθνους του δικού του, όπως λέει και το Σύνταγμα. Απευθύνεται, δηλαδή αποκλειστικά και μόνο σε Έλληνες πολίτες και όχι σε μετανάστες. Επιπλέον αναφέρεται ότι η χώρα μας χρειάζεται άμεσα μια ενιαία δημογραφική πολιτική, μία σειρά μέτρων που θα έχουν αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή του πολίτη, μία δημογραφική πολιτική με δύο στόχους.

Πρώτον, ισχυρά μέτρα για γεννήσεις από το πρώτο παιδί και, δεύτερον, ενισχυμένη προστασία και ειδική δέσμη μέτρων στις οικογένειες που θα αποκτήσουν τρίτο παιδί και πάνω.

Αντιδρά η Πανελλαδική Ένωση Τριτέκνων, όπως επίσης αντιδράσαμε και εμείς και δεν νομιμοποιήσαμε την κοινή σας εισήγηση των κοινών φίλων του Τζωρτζ Σόρος που θέλουν μία Ελλά-

δα πολυεθνική, μία Ελλάδα που δεν θα ανήκει στους Έλληνες και κάναμε ξεχωριστή δική μας έκθεση για το δημογραφικό.

Ορίστε η καταγγελία της Ένωσης Τριτέκνων.

(Στο σημείο αυτό ο Βουλευτής κ. Χρήστος Παππάς καταθέτει για τα Πρακτικά το προαναφερθέν έγγραφο, το οποίο βρίσκεται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

Κλείνοντας, κυρία Πρόεδρε, θέλω να πω ότι εμείς οι Έλληνες εθνικιστές, οι χρυσαυγίτες, σε αυτή τη δυσώιμη κατάσταση η οποία έχει δημιουργηθεί με το νούμερο ένα πρόβλημα της πατρίδος μας, που είναι το δημογραφικό, λέμε ότι υπάρχει και μία αισιόδοξη προοπτική, υπάρχει μία αισιόδοξη διαπίστωση ότι αυτό που θα απαιτηθεί, για να ανατραπεί η κατάσταση και να αντιστραφεί το κλίμα, είναι μία ορθή κρατική μέριμνα που πρέπει να γίνει άμεσα και χωρίς να χαθεί άλλος χρόνος.

Αυτό, λοιπόν, που απαιτείται είναι μία εθνική κυβέρνηση τώρα. Μία εθνική κυβέρνηση που θα ξαναβάλει στο κέντρο του κράτους τον Έλληνα και ως στόχο την καταξίωση της Ελλάδος στον ευρύτερο χώρο της Χερσονήσου του Αίμου και της Ανατολικής Μεσογείου.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Χρυσής Αυγής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Τον λόγο έχει η κ. Μαρία Θελερίτη από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΜΑΡΙΑ ΘΕΛΕΡΙΤΗ: Αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες, σήμερα μιλάμε για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, για τις εργασίες της επιτροπής που ολοκληρώθηκαν και το πόρισμα που κατατέθηκε. Πρόκειται αναμφίβολα για ένα εξαιρετικά πλούσιο έργο, στο πλαίσιο του οποίου αναδείχθηκαν συλλογικές μεταξύ διαφορετικών κομμάτων και εκπροσώπων συλλογικών φορέων και φορέων της πολιτείας, αλλά και σημαντικές διαφοροποιήσεις και αντιθέσεις για την κατανόηση του δημογραφικού ζητήματος. Ευτυχώς, θα έλεγα εγώ, ακούγοντας τον προηγούμενο ομιλητή, που δεν ήταν δυνατόν να μην υπήρχαν αυτές οι αντιθέσεις για την αντιμετώπιση του δημογραφικού και ιδιαίτερα για τους τρόπους που προτείνονται και για τις πολιτικές με τις οποίες θα αντιμετωπίσουμε το δημογραφικό πρόβλημα.

Πιστεύω ότι η έκθεση είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσα, διότι προσεγγίζει το δημογραφικό πρόβλημα μέσα από σύγχρονες θεωρίες και προσεγγίσεις και αυτό έχει σημασία για το τι στοχεύσεις θέτεις, αλλά και τι προτείνεις ως πολιτικές επίλυσης.

Πριν αναφερθώ στις στοχεύσεις και στις πολιτικές, θα μου επιτρέψετε να προβώ σε κάποιες επισημάνσεις.

Επισήμανση πρώτη. Το δημογραφικό ζήτημα βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς η Γηραιά Ήπειρος αντιμετωπίζει τόσο δημογραφική συρρίκνωση όσο και δημογραφική γήρανση. Με εξαίρεση τη Γαλλία και τις σκανδιναβικές χώρες, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα αντικείμενο μελέτης σχετικά με τις πολιτικές που εφαρμόζουν για την αντιμετώπιση του δημογραφικού, οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης παρουσιάζουν υψηλή υπογεννητικότητα, με υψηλές εκροές πληθυσμού προς άλλες χώρες, ενώ οι υπόλοιπες χώρες του ευρωπαϊκού Νότου παρουσιάζουν μια δημογραφική εικόνα που προσιδιάζει κατά έναν μεγάλο βαθμό στη χώρα μας.

Δεύτερη επισήμανση. Ο τρόπος που κάθε χώρα αντιμετωπίζει τη δημογραφική συρρίκνωση και γήρανση εξαρτάται ή συνδέεται με τα εκάστοτε μοντέλα του κράτους πρόνοιας που έχουν αναπτυχθεί στις ευρωπαϊκές χώρες. Και εδώ αναφέρομαι στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο και στο σκανδιναβικό-σοσιαλδημοκρατικό, τα οποία γνωρίζουμε όλοι πάρα πολύ καλά και όσον αφορά το κράτος πρόνοιας, δηλαδή εάν είναι υπολειμματικό ή σοσιαλδημοκρατικό, που σημαίνει κατά πόσο υπάρχει μια καθολικότητα, κατά πόσο οι περιοχές καλύπτουν όλους τους πολίτες ή επικεντρώνονται σε μερικές ομάδες ή άτομα που βιώνουν φτώχεια, αποκλεισμό κ.ο.κ..

Ιδιαιτερότητες παρουσιάζουν οι χώρες του Νότου, εξ'ων και η χώρα μας, γιατί ακολουθούσαν το μοντέλο του Φερέρα. Δηλαδή, η μεσογειακή οικογένεια υποκαθιστά τις κρατικές δομές και τις δημόσιες πολιτικές, όπου οι γυναίκες, στο πλαίσιο των στερεοτυπικών τους ρόλων, συνήθως φροντίζουν τα των παιδιών και τα

της οικίας, δηλαδή απαξιωμένη, θα λέγαμε, φροντίδα εργασίας.

Άλλη επισήμανση είναι πως σε ό,τι αφορά τη χώρα μας έχει πολύ μεγάλη σημασία να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο λειτουργήσαν έως σήμερα οι πολιτικές επιδομάτων. Και αυτό δεν το αναφέρω, για να πω εάν ήταν επαρκείς ή όχι, γιατί θεωρώ ότι σε μεγάλο βαθμό, μετά τις πολιτικές της παρούσας Κυβέρνησης, δεν είναι πια εξαιρετικά χαμηλές. Νομίζω, όμως, ότι το πιο σοβαρό είναι ότι δεν υπήρξε πολιτική πρόβλεψη, για να συνδυαστούν αυτές οι πολιτικές, δηλαδή οι επιδοματικές με τα οικογενειακά επιδόματα και τις πολιτικές συμφιλώσης επαγγελματικής, προσωπικής και οικογενειακής ζωής. Και εδώ, πραγματικά, είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό να το έχουμε ως γνώμονα για τη χάραξη πολιτικών στο μέλλον.

Επίσης, αυτή η προσέγγιση θα έλεγα ότι σε σχέση με την κρίση και τη λιτότητα που ακολούθησαν, οδήγησαν σε μεγαλύτερη υποβάθμιση τις δημογραφικές πολιτικές για την οικογένεια. Αυτό το γεγονός αποτυπώνεται, θα λέγαμε, και στις αλλαγές που διαπιστώνονται στις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που τα τελευταία χρόνια έχει στραφεί σ' αυτές τις πολιτικές της λιτότητας και άρα βλέπουμε και τις επιπτώσεις, παρά το γεγονός ότι η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει σε σχετικά κείμενα και αποφάσεις της ότι θα πρέπει να προηγούνται οι πολιτικές για τη συμφιλίωση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και να συνδυάζονται με την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Αυτό, ίσως, είναι και ένα από τα κλειδιά της επίλυσης του δημογραφικού προβλήματος.

Ποιες πρέπει να είναι οι στοχεύσεις μας στη χάραξη σήμερα πολιτικών; Πρώτη στόχευση: Πρέπει να έχουμε μια βασική παραδοχή ότι για να αντιμετωπίσουμε το δημογραφικό πρόβλημα, δεν μπορούμε να μην έχουμε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και μάλιστα η δημογραφική πολιτική θα πρέπει να συναντά και να αλληλοσυμπληρώνεται από αντίστοιχες πολιτικές, όπως είναι οι πολιτικές για την απασχόληση, την οικογένεια, τη μητρότητα, την ισοτιμία των φύλων, τις πολιτικές για το παιδί. Η επιδοματική πολιτική είναι αναγκαία, αλλά δεν επαρκεί από μόνη της και γι' αυτό θα πρέπει να συνοδεύεται από πολιτικές εναρμοσύνης οικογενειακής και εργασιακής ζωής. Αυτό γνωρίζουμε πάρα πολύ καλά, γιατί πρέπει να συμβεί, γιατί θα μας εξασφαλίσει σε περίπτωση απώλειας εργασίας απέναντι στον κίνδυνο της φτώχειας των νοικοκυριών, για να μιλήσουμε για ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, για στοχευμένες πολιτικές κ.ο.κ..

Τρίτη στόχευση. Θα πρέπει οι προτάσεις μας να είναι για διατομεακές πολιτικές, που αφορούν την ενίσχυση της οικογένειας και τη συμφιλίωση της εργασίας και φροντίδας. Αυτές θα πρέπει να είναι αλληλένδετες σε όλους τους τομείς της πολιτικής, από την πολιτική της απασχόλησης μέχρι και την πολιτική ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης. Όλα αυτά αναφέρονται στην έκθεση, που δεν προλαβαίνω λόγω χρόνου να αναφέρω, στους δέκα εξαιρετικά σημαντικούς τομείς-πυλώνες, τους οποίους έχουμε αναφέρει στην έκθεση. Και αυτές θα πρέπει να διαπερνούνται από τη διάσταση του φύλου, κατά τη γνώμη μου, πράγμα που δεν επετεύχθη στην επιτροπή.

Έρχομαι τώρα να αναφερθώ γιατί η στόχευση και στην πρόταση που έκανε ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν να είναι στους τομείς αυτής της πολιτικής, της ισοτιμίας των φύλων. Γιατί κυρίως η ισοτιμία των φύλων συνδέεται άμεσα με την αντιμετώπιση της δημογραφικής πρόκλησης και γιατί οι γυναίκες εξακολουθούν και στην Ευρωπαϊκή Ένωση να υποεκπροσωπούνται στην αγορά εργασίας. Ήδη, στη στρατηγική της Ευρώπης 2020 δείχνει πως πρέπει να αυξηθεί η απασχόληση των γυναικών, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι με ποιον τρόπο μπορούν να αρθούν τα εμπόδια, έτσι ώστε οι γυναίκες να μπορούν να είναι στην αγορά εργασίας.

Εδώ και με βάση και την προηγούμενη ομιλία, επιτρέψτε μου να πω ότι πρέπει να είναι καθαρό ότι δεν μπορούμε να επιτρέψουμε χάρη στην αγωνία και στους φόβους μας για την επίλυση τη δημογραφικού να μην είναι δική μας αφετηρία το δικαίωμα της κάθε γυναίκας να έχει την αυτοδιάθεση του σώματός της και αυτό να είναι ισοδύναμο και ισάξιο με το δικαίωμα στην τεκνοποίηση και στη μονογονεϊκότητα. Άρα εδώ δεν μπορούμε να δεχθούμε επισθοδρόμηση, όπως η προηγούμενη πρόταση που έγινε για κατάργηση των αμβλώσεων. Νομίζω ότι είναι πολύ επικίνδυνο

και πρέπει να το λάβουμε σοβαρά υπ' όψιν μας.

Θεωρώ ότι για εμάς έχει σημασία να επιλέγονται προσεγγίσεις και πολιτικές που θα ενδυναμώνουν και θα ενισχύουν την εμπρόθετη δράση των γυναικών και θα είναι αναφαίρετο δικαίωμά τους να έχουν τον έλεγχο της σεξουαλικότητας. Στα πλαίσια αυτά, νομίζω ότι στη χάραξη πολιτικών δεύτερη στόχευσή μας πρέπει να είναι να συμπεριλάβουμε τις νέες εναλλακτικές μορφές οικογένειας, συμβίωσης κ.λπ., δηλαδή να έχουμε την οπτική στα νέα κοινωνικά και πολιτισμικά δεδομένα, μετά και τη νομοθέτηση που έχουμε κάνει ως Κοινοβούλιο, γιατί ακριβώς αυτό έχει σημασία στο πώς χαράζουμε πολιτικές.

Εδώ θα ήθελα από τους τομείς που αναφέρονται στην έκθεση να αναφερθώ ιδιαίτερα στο πόσο κομβικής σημασίας είναι το γεγονός ότι στην έκθεσή μας περιλαμβάνονται και προτάσεις και μέτρα για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και μεταναστριών, καθώς επίσης και θετικές δράσεις για την ανάσχεση της φυγής των νέων από τη χώρα μας και την επιστροφή όσων έχουν μεταναστεύσει. Είναι οι προτάσεις αρκετά ενδιαφέρουσες και νομίζω ότι θα μπορούσαμε να δούμε πώς μπορούν να χαραχθούν ως πολιτικές.

Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω κάτι που ανέφερα και στην αρχή, ότι έχει μεγάλη σημασία στην υλοποίηση αυτών των ολοκληρωμένων πολιτικών για την οικογένεια και την ενίσχυση της συμφιλώσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής να δούμε μέτρα για την ενίσχυση της ισότιμης κατανομής των οικιακών εργασιών και των ευθυνών φροντίδας στην ελληνική οικογένεια και αυτό με την υποστήριξη, θα λέγαμε, και κοινωνικών πολιτικών, δηλαδή παράλληλη παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και για την υποστήριξη παιδιών και ηλικιωμένων. Νομίζω ότι αυτός είναι ένας σημαντικός παράγοντας. Υπάρχουν μελέτες, όπως και η έρευνα που έγινε των Καραμεσίνη και Συμεωνάκη στο Εργαστήριο Σπουδών Φύλου του Παντείου, όπου διαπιστώνεται πόσο δύσκολη είναι η κατανομή του χρόνου στον ελεύθερο χρόνο ιδιαίτερα των γυναικών και πόσο ακριβώς αφιερώνουν οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες και πώς αυτό εμποδίζει, εάν θέλετε, το κομμάτι της συμφιλώσης.

Εν κατακλείδι θα έλεγα ότι τα δεδομένα που πρέπει να κρατήσουμε, σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος, έχουν να κάνουν με δύο ερωτήματα, που ανοιχτά και επί της ουσίας. Πώς πρέπει να παρέμβει η πολιτεία, για να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων που μας απασχολούν, σεβόμενη παράλληλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και κατά κύριο λόγο των γυναικών και των παιδιών; Πώς θα πρέπει να κινηθούμε σε κοινοβουλευτικό επίπεδο, ώστε μέσω των προτάσεών μας να αμφισβητήσουμε επί της ουσίας παγιωμένες και στερεοτυπικές αντιλήψεις και νοοτροπίες για τα φύλα, την οικογένεια, τους έμφυλους ρόλους, τη γονεϊκότητα, την εργασία φροντίδας και βέβαια ρατσιστικές και εθνικιστικές αντιλήψεις, που συχνά διασυνδέονται με τη δημιουργία πανικού και φόβου για το λεγόμενο δημογραφικό ζήτημα και τη δήθεν εθνική μας εξαφάνιση;

Στο πλαίσιο, λοιπόν, αυτό θεωρώ εξαιρετικής σημασίας την πρόταση για την εκπόνηση δημογραφικών ερευνών, κυρίως ερευνών που θα έχουν τη διάσταση του φύλου.

Επίσης, θεωρώ πάρα πολύ σημαντική την πρόταση που γίνεται από την έκθεση για τους φορείς σχεδιασμού αυτών των πολιτικών, δηλαδή τη δημιουργία οριζόντιων δομών...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Κυρία συνάδελφε, πρέπει να ολοκληρώσετε.

ΜΑΡΙΑ ΘΕΛΕΡΙΘΗ: Τελειώνω, κυρία Πρόεδρε.

...για την παρακολούθηση των πολιτικών που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τη δημιουργία της διυπουργικής επιτροπής στη Γενική Γραμματεία Κυβέρνησης, τη σύσταση γραφείου παρακολούθησης του δημογραφικού ζητήματος στη Βουλή και τη μόνιμη επιτροπή της Βουλής, τη διακομματική, που θα μπορεί αντίστοιχα με Κοινοβουλευτικές Ομάδες, αλλά και με την εμπειρία από άλλες χώρες, να ανταλλάξει απόψεις και να αντιμετωπίσει το δημογραφικό ζήτημα μέσα από συνεργασίες, κοινές δράσεις και με ατζέντες που πραγματικά θα έχουν μία νέα προσέγγιση.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριάντα τρεις μαθήτριες και μαθητές και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 1^ο Γενικό Λύκειο Νίκαιας (δευτερο τμήμα).

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει η κ. Κεραμέως για επτά λεπτά.

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η έκθεση της Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για το Δημογραφικό που συζητάμε σήμερα, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τη μείζονα απειλή της χώρας, δηλαδή την υπογεννητικότητα και τη συνακόλουθη μείωση, γήρανση του πληθυσμού για τη χώρα μας.

Ήδη από το 1993 αρμόδια επιτροπή της Βουλής είχε προβλέψει το κακό σενάριο της πληθυσμιακής συρρίκνωσης, προτείνοντας και τότε, όπως και τώρα, πολιτικές ενίσχυσης της υπογεννητικότητας και στήριξης της οικογένειας.

Παρά τις προειδοποιητικές κρούσεις και παρά τα μέτρα που πάρθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, δυστυχώς, η πτωτική πορεία των γεννήσεων όχι μόνο δεν αναστράφηκε αλλά ενισχύθηκε εν συνόλω, σύμφωνα και με τα στοιχεία της απογραφής. Η δε μείωση των γεννήσεων, ειδικά την τελευταία δεκαετία, υπήρξε δραματική. Είχαμε μείωση των γεννήσεων κατά 33,7% μεταξύ του 2008 και του 2017. Σε απόλυτους αριθμούς οι γεννήσεις από εκατόν δέκα οκτώ χιλιάδες πήγαν στις ογδόντα οκτώ χιλιάδες.

Η μείωση των γεννήσεων και το brain drain, μέσα σε ένα πλαίσιο οικονομικής ύφεσης και συνακόλουθης κοινωνικής αναταραχής, είχαν ως αποτέλεσμα τη δραματική μείωση του πληθυσμού. Οι διαθέσιμες προβολές στο εγγύς μέλλον κάνουν λόγο για πληθυσμό της τάξης των εννιάμισι με δέκα εκατομμυρίων έως το 2035, οκτώ εκατομμυρίων τριακοσίων χιλιάδων έως δέκα εκατομμυρίων το 2050, ενώ το 2015 ήταν δέκα εκατομμύρια εννιακόσιες χιλιάδες.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όσο σύνθετος κι αν είναι ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός αντιμετώπισης του δημογραφικού προβλήματος, οφείλουμε τάχιστα να υπερβούμε τις δυσκολίες και να αναλάβουμε τις πρωτοβουλίες που θα στοχεύουν στην ενίσχυση της γεννητικότητας, τη μεταβολή του δείκτη των νέων ηλικιών, την αποκατάσταση του ισοζυγίου ενεργού πληθυσμού.

Εμείς στη Νέα Δημοκρατία υποβάλαμε πρόσφατα τις προτάσεις μας για την αντιμετώπιση της δημογραφικής πρόκλησης, οι οποίες βασίζονται σε έξι άξονες.

Άξονας πρώτος, η μείωση του κόστους απόκτησης παιδιού, ενδεικτικά, με αύξηση του αφορολόγητου κατά 1.000 ευρώ για κάθε παιδί της οικογένειας ήδη από το πρώτο παιδί, αλλά και χορήγηση ειδικού οικονομικού βοηθήματος σε περίπτωση γέννησης επόμενου παιδιού εντός τριάντα μηνών από την προηγούμενη γέννα. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να εξεταστεί επιπλέον αφορολόγητο για τα πρώτα χρόνια ζωής των παιδιών.

Δεύτερος άξονας, η στήριξη των εργαζόμενων γονέων και κυρίως των γυναικών. Ενδεικτικά, προτείνουμε τη δυνατότητα επιλογής του χρόνου κατά τον οποίο θα γίνει χρήση της άδειας εγκυμοσύνης και λοχείας. Επιπλέον, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους μπορεί να προβλεφθεί μεγαλύτερη χρονικά άδεια σε μονογονεϊκές οικογένειες. Για κάθε παιδί που δεν βρίσκεται θέση σε παιδικό σταθμό, η οικογένειά του, εφόσον πληροί τα εισοδηματικά κριτήρια, θα λαμβάνει κουπόνι ύψους 180 ευρώ ανά μήνα, για δέκα μήνες το χρόνο, το οποίο θα μπορεί να εξαργυρώνεται σε βρεφονηπιακό σταθμό της επιλογής του.

Προτείνουμε θεσμικά μέτρα για την ευρύτερη προσαρμογή της κοινωνίας και της πολιτείας στις δημογραφικές εξελίξεις και την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων όπως, για παράδειγμα, συστηματικό έλεγχο των νόμων ως προς τις δημογραφικές επιπτώσεις τους και ίδρυση γραφείου δημογραφικής πολιτικής στη Βουλή.

Προτείνουμε, επίσης, την ενίσχυση του κοινωνικού χαρακτήρα του εκπαιδευτικού συστήματος με ολοήμερα σχολεία παντού, με εκμάθηση ξένων γλωσσών μέσα στα σχολεία, με λειτουργία τάξεων υποδοχής για την ενσωμάτωση όλων των παιδιών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, με επέκταση της προστασίας από απόλυση από τους δεκαοκτώ μήνες στους είκοσι τέσσερις μήνες μετά τον τοκετό και επέκταση της ρύθμισης και στους πατέρες μόλις ανακοινώνουν στην εργασία τους ότι οι γυναίκες τους κυφορούν.

Τέταρτος άξονας. Μέτρα προώθησης ενεργού γήρανσης και της διαγενεακής αλληλεγγύης, αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού και φορολογικού συστήματος, ώστε να μη λειτουργεί αποτρεπτικά στην παράταση του εργασιακού βίου μετά τα εξήντα πέντε έτη, εξασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού μας συστήματος με ένα σύστημα τριών πυλώνων που θα συνδυάζει τον πρώτο αναδιανεμητικό πυλώνα με έναν δεύτερο κεφαλαιοποιητικό πυλώνα και έναν τρίτο πυλώνα σε εθελοντική βάση.

Πέμπτος άξονας, η στήριξη των μεγάλων οικογενειών ενδεικτικά με την επαναφορά των επιδομάτων πολυτέκνων στα προ του 2018 επίπεδα, με νομικές προβλέψεις για την παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας στους δήμους για τη στήριξη πολυμελών οικογενειών, με έκπτωση στα τέλη κυκλοφορίας ΙΧ και επανεξέταση των τεκμηρίων έως την ενηλικίωση των τέκνων.

Έκτος άξονας, η αναστροφή του brain drain, της φυγής των νέων, ενδεικτικά με τη στήριξη στις νεοφυείς και καινοτόμες επιχειρήσεις, για παράδειγμα μέσω ευνοϊκής φορολογίας για κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων, για τη χρηματοδοτική υποστήριξη των λεγομένων «startup» επιχειρήσεων.

Πριν από όλα αυτά τα μέτρα, όμως, κυρίες και κύριοι, υπάρχει μία βασική προϋπόθεση. Η βασική προϋπόθεση δεν είναι άλλη από την επιστροφή στην ανάπτυξη. «Ανάπτυξη» σημαίνει προσέλκυση επενδύσεων, σημαίνει δημιουργία θέσεων εργασίας. Χωρίς ανάπτυξη, χωρίς δουλειές οι νέοι άνθρωποι που μαστίζονται από την ανεργία, δεν πρόκειται να αποφασίσουν να κάνουν οικογένεια.

Συνεπώς οφείλουμε με όλες μας τις δυνάμεις πολίτες και πολιτικοί να παλέψουμε για την επιστροφή της χώρας μας σε τροχιά ανάπτυξης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τα δεδομένα τα έχουμε και είναι άκρως ανησυχητικά. Η χώρα μας είναι μία χώρα υπό εξαφάνιση. Αν δεν δράσουμε αποφασιστικά, η χώρα μας κινδυνεύει να έχει πληθυσμό μόλις οκτώ εκατομμύρια τριακόσιες χιλιάδες το 2050. Και αν δεν δράσουμε τώρα, η κατάσταση σε λίγα χρόνια θα είναι μη αναστρέψιμη.

Προτάσεις ρεαλιστικές με συγκεκριμένη στόχευση έχουμε. Τι λείπει λοιπόν; Λείπει η πολιτική βούληση. Γιατί δεν βλέπουμε ότι το δημογραφικό πρόβλημα συνιστά μία πραγματική ωρολογιακή βόμβα στα θεμέλια της χώρας; Ή μήπως το βλέπουμε και απλώς επιλέγουμε να το αγνοήσουμε, γιατί έχουμε τη βεβαιότητα ότι δεν θα σκάσει στα χέρια μας; Τι νόημα έχει, κυρίες και κύριοι, να συζητάμε για την οικονομία, την υγεία, την παιδεία, τη δικαιοσύνη, όταν πάνω από όλα είμαστε μία χώρα υπό εξαφάνιση;

Και, ναι, είναι γεγονός ότι οποιαδήποτε δημογραφική πολιτική χρειάζεται χρόνο για να αποδώσει αποτελέσματα. Και, ναι, είναι γεγονός ότι η αύξηση του ποσοστού των γεννήσεων χρειάζεται δεκαετίες για να μετατραπεί σε αύξηση του εργατικού δυναμικού. Αυτός, όμως, δεν είναι λόγος για να μη δράσουμε άμεσα, για να μη δράσουμε αποφασιστικά. Το οφείλουμε στα παιδιά μας, στα παιδιά που παρακολουθούν από τα θεωρεία. Το οφείλουμε στα εγγόνια μας. Το οφείλουμε στη νέα γενιά.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστούμε και για την τήρηση του χρόνου, κυρία Κεραμής. Είστε η πρώτη που τηρεί τον χρόνο μετά από δέκα ομιλητές.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο Βουλευτής κ. Χρήστος Σταϊκούρας ζητεί άδεια ολιγόμηρης απουσίας στο εξωτερικό. Η Βουλή εγκρίνει;

ΟΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Συνε-

πώς η Βουλή ενέκρινε τη ζητηθείσα άδεια.

Τον λόγο έχει ο κ. Εμμανουήλ Συντυχάκης από το ΚΚΕ για επτά λεπτά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι, το δημογραφικό μπορεί να αποτελεί κοινή διαπίστωση όλων των πολιτικών δυνάμεων ως πρόβλημα. Ωστόσο οι προσεγγίσεις για τις αιτίες που το παράγουν και το αναπαράγουν, όπως και οι λύσεις που προτείνονται, διαφέρουν ριζικά, τόσο με τις ευρωκοσμοπολίτικες, νεοφιλελεύθερες σοσιαλδημοκρατικές, δήθεν αριστερές αντιλήψεις, όσο και με τις εθνικιστικές, σκοταδιστικές, επικίνδυνες αντιλήψεις της εγκληματικής Χρυσής Αυγής.

Αυτός είναι και ο πιο ουσιαστικός λόγος που η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΚΚΕ κατέθεσε δικό της πόρισμα στη Διακομματική Κοινοβουλευτική Επιτροπή της Βουλής για το Δημογραφικό, λαμβάνοντας υπ' όψιν μελέτες και έρευνες που έχουν γίνει για το δημογραφικό ζήτημα.

Για το ΚΚΕ οι παράγοντες που συνθέτουν το δημογραφικό πρόβλημα, όπως οι όροι ζωής, η υπογεννητικότητα, η μετανάστευση, η προσφυγιά, η θνησιμότητα και άλλα, είναι πρωτίστως κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτικοί, πολιτιστικοί. Από αυτή την άποψη, οι δημογραφικές εξελίξεις στις κοινωνίες του καπιταλισμού είναι άμεσα συνυφασμένες με τις συνθήκες αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης ή -με άλλα λόγια- με τις συνθήκες διαβίωσης του λαού.

Από έρευνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας προκύπτει ότι από το 2011 έως και το 2017, που έγινε η έρευνα, προκύπτει ότι κάποιες μακροχρόνιες τάσεις επιταχύνουν βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως η ακόμα μεγαλύτερη φθίνουσα πορεία της γονιμότητας, δηλαδή του μέσου όρου του αριθμού γεννήσεων ανά γυναίκα, η ανακοπή της ανοδικής τάσης του προσδόκιμου ζωής, η αυξημένη μεταναστευτική ροή.

Αντίστοιχα, τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της απογραφής του 2011 από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία δείχνουν ότι εξακολουθεί να περιορίζεται ο μέσος αριθμός των μελών των νοικοκυριών. Από το 1991 η μέση οικογένεια στη χώρα μας αποτελούσαν από τρία άτομα και ήδη το 2011 μειώθηκε στα 2,6 άτομα, μέσος όρος που θα ήταν μικρότερος αν δεν υπήρχε αυξημένος αριθμός οικογενειών μεταναστών, όπου κατά τεκμήριο ο μέσος αριθμός των μελών του κάθε νοικοκυριού είναι αυξημένος. Προφανώς σήμερα τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα.

Η ανησυχία που εκφράζει για τους δημογραφικούς δείκτες η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, η Νέα Δημοκρατία, αλλά και τα υπόλοιπα κόμματα του ευρωμονόδρομου, κατά τη γνώμη μας είναι υποκριτική, αφού όχι μόνο δεν συνοδεύεται από κανένα μέτρο για την ανακούφιση και τη στήριξη της λαϊκής οικογένειας αλλά, αντιθέτως, συνδυάζεται με αλληπάλληλα μέτρα που χειροτερεύουν τη ζωή της, που εξυπηρετούν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρηματικών ομίλων και την εξασφάλιση της ακόμη μεγαλύτερης κερδοφορίας τους. Η ενεργός προώθηση αυτής της πολιτικής δεν αποτελεί έναν συγκυριακό ελιγμό, αλλά σταθερή στρατηγική επιλογή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κυβερνήσεων. Δεν μπορούν να κρύψουν πως στον πυρήνα της πολιτικής τους βρίσκεται η αντικατάσταση της υποχρέωσης του κράτους να παρέχει δημόσιες και δωρεάν καθολικές υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης, υγείας, πρόνοιας, παιδείας, προσχολικής αγωγής και στήριξης της οικογένειας με την ατομική και οικογενειακή ευθύνη για την ικανοποίηση των ολοένα αυξανόμενων αναγκών της.

Γι' αυτό, άλλωστε, η μητρότητα δεν έχει κοινωνική αξία, δεν θεωρείται κοινωνικό δικαίωμα. Είναι κόστος, προσωπική υπόθεση του ζευγαριού και περισσότερο της γυναίκας. Τα δημόσια μαιευτήρια και άλλες κρατικές δομές για το νεογέννητο, για την κοινωνικοποίηση του παιδιού, είναι σχεδόν ανύπαρκτες ή διαλυμένες, υποχρηματοδοτούμενες, υποστελεχωμένες, με πεπαλιωμένες και κακοσυντηρημένες υποδομές. Την ίδια στιγμή, όμως, οι ιδιωτικές μονάδες, οι ΜΚΟ και τα διάφορα ευαγή ιδρύματα, που φυτρώνουν σαν τα μανιτάρια, αντικαθιστώντας το κράτος, αναλαμβάνουν την προστασία της μητρότητας, το μέγιστο του εθελούσιου, των παιδιών, μετατρέποντας την κρατική ευθύνη σε ατομική υπόθεση του γονιού και κυρίως της εργαζόμενης μνάς.

Μύρια τα εμπόδια, πραγματικός γολγοθάς για μια νέα εργα-

ζόμενη γυναίκα να πάρει ελεύθερα την απόφαση να τεκνοποιήσει. Αντικειμενικά τίθενται σοβαρά εμπόδια στην επιλογή ενός ζευγαριού να δημιουργήσει τη δική του οικογένεια, να αποκτήσει παιδιά, όπως η υποαπασχόληση, οι μισθοί ψίχουλα, η ανασφάλιση στην εργασία, η εντατικοποίηση της εργασίας, τα κυκλικά ωράρια, τα ωράρια-λάστιχο, η νυχτερινή εργασία, παράγοντες που επιβαρύνουν την ψυχική και σωματική υγεία των γυναικών με αύξηση των εργατικών ατυχημάτων, των επαγγελματικών ασθενειών, που επιδρούν στα αυξημένα ποσοστά υπογόνιμων ζευγαριών, η παντελής έλλειψη σεξουαλικής αγωγής και οικογενειακού προγραμματισμού από επιστημονικούς και κρατικούς φορείς, που αποτελούν κύρια αίτια για τις ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, οι πανάκριβες εξετάσεις προγεννητικού ελέγχου, η εγκυμοσύνη, οι απλησίαστες μαιευτικές και γυναικολογικές κλινικές για τον τοκετό, καθώς και μετέπειτα στη φάση της ανατροφής του παιδιού, τις άδειες μητρότητας, τη μόρφωσή του, την ικανοποίηση των αναγκών του για τη σωστή ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη.

Με βάση στοιχεία του 2015, ο μέσος όρος ηλικίας τεκνοποίησης στην Ελλάδα για τις γυναίκες έχει αυξηθεί, φτάνοντας στα 31,2 έτη. Η τάση αναβολής της απόκτησης πρώτου παιδιού για μεγαλύτερες ηλικίες, αυξάνει τις πιθανότητες και τα ποσοστά ενός νέου φαινομένου, αυτού της τελικής ατεκνίας. Ταυτόχρονα -και ενώ υπάρχουν τεράστιες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα της ιατρικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής- χιλιάδες υπογόνιμα ζευγάρια αποκλείονται από αυτή τη διαδικασία, η οποία είναι παραδομένη στα ιδιωτικά μεγαθήρια της υγείας με τζίρο 30.000.000 ευρώ ετησίως. Το ίδιο και οι τράπεζες ωαρίων, ομφαλικών κυττάρων, που βρίσκονται στον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα.

Ιδιαίτερες δυσκολίες, βέβαια, αντιμετωπίζουν οι οικογένειες - ιδιαίτερα οι μητέρες- παιδιών, ατόμων με ειδικές ανάγκες, οι οποίες βιώνουν τη διαρκή ανασφάλεια για το μέλλον των παιδιών τους σε συνθήκες που ακόμα και η στοιχειώδης ειδική αγωγή υποβαθμίζεται. Συχνά οι μητέρες παιδιών, ατόμων με ειδικές ανάγκες αναγκάζονται να παραιτηθούν από την εργασία τους για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αυξημένες καθημερινές ανάγκες.

Για το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας είναι επιστημονικά σύγχρονα να υπάρχει καθολική, δημόσια και δωρεάν πρώιμη διάγνωση και παρέμβαση από τη στιγμή της σύλληψης, της γέννησης του παιδιού. Είναι πραγματικά αναγκαίο να καταρτίζεται από τα πρώτα βήματα της προσχολικής ηλικίας και καθ' όλη τη διάρκεια των σχολικών χρόνων ενιαίο επιστημονικό πρόγραμμα που θα θέτει τους γενικούς στόχους και σκοπούς. Ταυτόχρονα, μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα γίνεται η αναγκαία εξειδίκευση ανά περίπτωση παιδιού. Βήμα-βήμα θα παρακολουθείται αυτή η εξέλιξη και ανάπτυξη του. Θα υποστηρίζεται με κάθε μέσο, έμφυχο ή άψυχο, θα πλαισιώνεται από κάθε επιστημονική ειδικότητα, κάθε καταρτισμένο επιστήμονα και θα έχει στη διάθεσή του κάθε μέσο. Όλη η εκπαιδευτική διαδικασία θα υπηρετεί, όπως άλλωστε ισχύει και για τα παιδιά της τυπικής ανάπτυξης, το μέλλον του παιδιού, που δεν είναι άλλο από την ουσιαστική προετοιμασία και την ένταξή του στην κοινωνία.

Για το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας τα επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα μας δίνουν τη δυνατότητα να ζούμε όλοι μια αξιοπρεπή ζωή, με βάση τις σύγχρονες ανάγκες μας στην εργασία, στον ελεύθερο χρόνο, στην κοινωνική προστασία της μητρότητας. Ποιο είναι το εμπόδιο; Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όλων των κυβερνήσεων που χτίζουν τα κέρδη των επιχειρηματικών ομίλων στα ερείπια των εργατικών λαϊκών δικαιωμάτων. Γι' αυτό και η πρόταση του ΚΚΕ για το δημογραφικό ζήτημα διαμορφώνεται, έχοντας ως κριτήριο τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες για τα σύγχρονα δικαιώματα της εργατικής λαϊκής οικογένειας, ώστε η απόφαση δημιουργίας οικογένειας ή συμβίωσης να μην εξαρτάται από οικονομικούς, κοινωνικούς παράγοντες. Να είναι πραγματικά ελεύθερη επιλογή ενός νέου ζευγαριού τότε και αν θα κάνει και πόσα παιδιά, στηριγμένη στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των δύο φύλων, στηριγμένη αποκλειστικά στη σωματική, πνευματική και ψυχική έλξη.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Δ' Αν-

τιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΝΙΚΗΤΑΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ**)

Η πολύ μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας κάνει αναγκαία και ρεαλιστική τη συνολική μείωση του γενικού εργασιμου χρόνου, εξασφαλίζοντας σε όλους και όλες μόνιμη, σταθερή δουλειά με ταυτόχρονη άνοδο του βιοτικού επιπέδου μέσω της αύξησης μισθών, της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και ζωής. Ταυτόχρονα, όμως, η κατάσταση των ισότιμων σχέσεων ανάμεσα στα δύο φύλα προϋποθέτει αποκλειστικά κρατικές, δωρεάν παρεχόμενες, κοινωνικές υπηρεσίες παιδείας, υγείας, πρόνοιας, με έμφαση στις ιδιαίτερες ανάγκες της γυναίκας λόγω του ρόλου της στην αναπαραγωγική διαδικασία. Στο πόρισμα που κατέθεσε το ΚΚΕ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αναφέρεται ένα συνεκτικό πλαίσιο θέσεων και προτάσεων που λόγω χρόνου δεν είναι εύκολο να τα απαριθμήσουμε.

Τελειώνοντας να πω ότι οι παραπάνω στόχοι και οι προτάσεις που έχει καταθέσει το ΚΚΕ είναι ρεαλιστικοί, γιατί είναι αναγκαίοι για να μπορέσει η εργατική τάξη και τα λαϊκά στρώματα, οι οικογένειες των πολύτεκνων, των τρίτεκνων, να επανακτήσουν τις απώλειες των τελευταίων χρόνων, των χρόνων της κρίσης. Να ανοίξει ο δρόμος για την ανάπτυξη, που θα έχει κριτήριο την ικανοποίηση όλων των σύγχρονων λαϊκών αναγκών. Γι' αυτή την πρόταση το ΚΚΕ διαθέτει όλες του τις δυνάμεις για την ανάπτυξη της λαϊκής πάλης, της κοινωνικής συμμαχίας των εργατοϋπαλλήλων, των αυτοαπασχολούμενων της πόλης, των φτωχών αγροτών, της νεολαίας, των γυναικών, σε αντιμονοπωλιακή, αντικπιταλιστική κατεύθυνση με προοπτική τη νέα κοινωνία, τον σοσιαλισμό, κομμουνισμό, όπου η πλήρης ικανοποίηση των λαϊκών αναγκών θα είναι η πραγματική λύση του δημογραφικού προβλήματος.

Ευχαριστώ, κυρίες Πρόεδρε, και για την ανοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Καλές είναι οι ευχαριστίες και να υπάρχει μια μικρή ανοχή, αλλά εδώ βλέπω ότι μερικοί πάνε στον διπλάσιο χρόνο. Αυτό πρέπει να το μαζέψουμε.

Τώρα, για τον πρώτο κύκλο απομένουν ο κ. Σαρίδης και ο κ. Κουκουότσης. Ξεκινάμε μετά τον δεύτερο κύκλο και, βεβαίως, είναι οι Αρχηγοί των κομμάτων, ο Υπουργός, οι Κοινοβουλευτικοί Εκπρόσωποι που θα μιλήσουν μετά.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία σαράντα επτά μαθήτριες και μαθητές και τέσσερις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 2^ο Γενικό Λύκειο Γέρακα (δευτερο τμήμα).

Η Βουλή σας καλωσορίζει σε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνεδρίαση.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Σαρίδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΙΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κυρίες Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η σημερινή συνεδρίαση, παρά το φαινομενικά τυπικό του χαρακτήρα της, είναι -κατά την εκτίμησή μου- μία από τις σημαντικότερες του Σώματος. Στη δική μου συνειδητή βρίσκεται το ίδιο υψηλά με τις ψηφοφορίες για τη συνταγματική Αναθεώρηση και για τον προϋπολογισμό. Και αυτό επειδή σήμερα οι συμπολίτες μας θα ακούσουν -ακούν ήδη αυτή τη στιγμή- και στην Ολομέλεια της Βουλής για το δημογραφικό πρόβλημα, το οποίο είναι παρόν και διαρκώς επιδεινούμενο, απειλώντας την κοινωνική συνοχή, απειλώντας την εθνική ασφάλεια και την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, ενώ μεσοπρόθεσμα μπορεί να αποδειχθεί κίνδυνος ακόμα και για την εθνική της ύποσταση.

Είναι αλήθεια, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πως επί δεκαετίες το δημογραφικό ήταν στον δημόσιο διάλογο ένα πρόβλημα περιπίπτου αόρατο, τουλάχιστον γι' αυτούς τους οποίους εκφράζουν πολιτικό λόγο. Και αυτό παρ' όλο που οι εργασίες της αντίστοιχης Βουλής στις αρχές της δεκαετίας του 1990 προσέγγισαν λεπτομερώς το πρόβλημα και οδήγησαν στην πρόταση μιας ευρείας δέσμης μέτρων για την ανάχυσή του.

Δυστυχώς, όμως, οι προεκοινοπολιτισμικοί συνάδελφοί μας δεν μπόρεσαν να εφαρμόσουν αυτά τα οποία προτάθηκαν ή αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά. Σημασία έχει πως το πρόβλημα εξέζηθη, ειδικά όταν απρόβλεπτοι παράγοντες μπήκαν σε αυτή την εξέλιξη μέσω, αναγκάζοντας τη Βουλή των Ελλήνων προ δεκαο-

κτώ μηνών να οδηγηθεί στη σύσταση μιας διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής, της οποίας το πόρισμα σήμερα συζητούμε σε αυτή εδώ την Αίθουσα.

Η επιτροπή με τη βοήθεια τόσο του Επιστημονικού Συμβουλίου, αλλά και των εκπροσώπων από την ακαδημαϊκή κοινότητα, τους αρμόδιους φορείς και την κοινωνία των πολιτών, κατάφερε να χαρτογραφήσει εγκαίρως το πρόβλημα και να καταλήξει σε μία δέσμη προτεινόμενων μέτρων και πολιτικών.

Στους εντός και εκτός Βουλής επιστήμονες και στα υπόλοιπα πρόσωπα που ενίσχυσαν το έργο μας, θέλω να πω ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ ως μέλος αυτής της επιτροπής. Οφείλω να αναγνωρίσω δε, εκτός ολίγων εξαιρέσεων, ότι η επιτροπή κινήθηκε σε ένα σωστό πνεύμα χωρίς ιδιαίτερες παρεκτροπές.

Κάπου εδώ, όμως, σταματούν και τα καλά νέα. Για να ακριβολογώ -και θα ακουστεί ίσως οξύμωρο- το συναινετικό κλίμα μεταξύ των Βουλευτών-μελών της επιτροπής και η με ευρεία πλειοψηφία έγκριση του συγκεκριμένου σημερινού πορίσματος καταδεικνύουν το πόσο δύσκολη είναι η κατάσταση. Είναι τόσο δύσκολη, ώστε κόμματα και πρόσωπα συνηθισμένα να συγκρούονται με το παραμικρό, να καταφέρουν να κινηθούν σε οδούς σύμφωνιας.

Κατά τις εργασίες της επιτροπής -πράγμα που αποτυπώνεται και στο πόρισμα- τεκμηριώθηκε ότι η το δημογραφικό πρόβλημα βραχυπρόθεσμα θα ενταθεί περισσότερο. Γνωστές παράμετροι, κυρίως οικονομικές, αλλά και παράγοντες που καλώς βρίσκονται πέραν του ελέγχου της πολιτείας, όπως η εξέλιξη της περιεργασίας έννοιας στις δυτικές κοινωνίες, αναπόφευκτα θα κάνουν τα πράγματα χειρότερα πριν αυτά γίνουν -αν γίνουν!- καλύτερα. Αναπόφευκτα, ακόμη κι αν αύριο το πρωί καταφέραμε να υιοθετήσουμε τις βέλτιστες πρακτικές, που θα χρειάζονταν στις αμέσως επόμενες δεκαετίες να κινηθούμε, η κίνησή μας αυτή θα ήταν πάνω σε ένα λεπτό στρώμα πάγου.

Δεν μπορώ, λοιπόν, να κρύψω, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ότι η δωδεκάτη ώρα έχει ήδη σημάει. Γνωρίζουμε το μέγεθος του προβλήματος, καθώς μας το περιέγραψαν εκπρόσωποι φορέων που καθημερινά παλεύουν να το περιορίσουν. Ξέρουμε την προβολή του σε μια γενιά παρακάτω από τη δική μας, αφού μας τη σκιαγράφησαν λεπτομερώς οι επιφανείς ειδικοί επιστήμονες που μας τίμησαν με την υποστήριξή τους.

Δεν έχουμε δικαίωμα, λοιπόν, να κλείσουμε πάλι τα μάτια απέναντι σε κάτι που αθόρυβα ακρωτηριάζει το ελληνικό έθνος.

Στη διάθεσή μας, ημών των Βουλευτών, αλλά και όλων των Ελλήνων, υπάρχει το πόρισμα της διακομματικής επιτροπής με επικαιροποιημένη αποτύπωση της κατάστασης αλλά και την παράθεση προτάσεων, τόσο στρατηγικής σημασίας όσο και μικρότερης κλίμακας.

Σημαντικότερη, όμως, από κάθε μέτρο, είναι η αναγνώριση πως καμμία κυβέρνηση, όσο χρονικό ορίζοντα και να έχει, καμμία Βουλή, όσο ώριμα και να συζητά, δεν φτάνει για να προχωρήσει σε εκείνες τις προεργασίες -τολμηρές ή προσεκτικές- που θα πετύχουν μία πρώτη ανάσχεση του προβλήματος.

Πρέπει, λοιπόν, πέρα από τη δική μας υπερψήφιση ή μη του πορίσματος, η Κυβέρνηση άμεσα να αναλάβει την πρωτοβουλία για τη δημιουργία της επιτελικής δομής που προτείνει η επιστημονική έκθεση, εκείνης, δηλαδή, της οντότητας της πολιτείας που θα έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο τη διαρκή μελέτη και τον σχεδιασμό αντιμετώπισης του δημογραφικού προβλήματος. Και η Αντιπολίτευση από την πλευρά της οφείλει να συζητήσει και εκείνη με μοναδικό γνώμονα πως αυτή η δομή θα είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική γίνεται.

Αυτή είναι η μόνη αφετηρία για μία οργανωμένη, ευέλικτη, διαχρονική και, ενδεχομένως, αποτελεσματική αντιμετώπιση.

Το δημογραφικό πρόβλημα, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, κυρίες και κύριοι συναδέλφοι, προσφέρεται για αναλύσεις επί αναλύσεων. Είναι κατάλληλο για σύμπτυξη, για σύγκρουση, αλλά και για τη μέση οδό του «ναί μεν, αλλά». Σύντομα, όμως, θα μάθουμε αν είναι και πεδίο εφαρμογής ενός σύγχρονου πατριωτικού πνεύματος, εφόσον τελικά αποφασίσουμε να δράσουμε με τέτοιο τρόπο, ώστε οι Βουλευτές του 2049 να ξεκινούν το πόρισμά τους με αναφορά στην ανέλπιση μοίρα, τόλμη και αποφασιστικότητα του πολιτικού προσωπικού της χώρας του 2019.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κι εγώ, κύριε Σαρίδη, γιατί ήσασταν πολύ συνεπής στον χρόνο σας.

Θέλω να καλημερίσω εκ μέρους όλης της Αίθουσας -γιατί βλέπω εγώ στα θεωρεία και γνωρίζω δύο πρόσωπα- τους εκπροσώπους από τους πολύτεκνους και τους τρίτεκνους. Είναι άνθρωποι που ενδιαφέρονται γι' αυτό που συζητάμε, αλλά κυρίως που ξέρουν πολύ καλύτερα, ίσως, από εμάς το πρόβλημα.

Ο κ. Κουκούτσης που είχε σειρά να λάβει τον λόγο, ειδοποίησε ότι του έτυχε κάτι και άρα διαγράφεται.

Θα δώσω τώρα τον λόγο στον κ. Αμυρά, μόνο, όμως, αν έχω τη συναίνεσή σας, επειδή του έτυχε και αυτού ένα πρόβλημα και σε μισή ώρα θα πρέπει να φύγει.

Το Σώμα συμφωνεί;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Το Σώμα συνεφώνησε.

Ορίστε, κύριε Αμυρά, έχετε τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΥΡΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ και τους συναδέλφους.

Κυρίες και κύριοι συναδέλφοι, από τις χώρες της Μεσογείου η Ελλάδα είναι η μόνη για την οποία όλα τα πληθυσμιακά σενάρια έχουν αρνητικές προβλέψεις για την πορεία της δημογραφικής της εξέλιξης.

Ο αναμενόμενος πληθυσμός εντός Ελλάδος το 2050, αλλά και νωρίτερα, το 2035, δηλαδή σε δεκαπέντε και τριάντα χρόνια από σήμερα, θα είναι μειωμένος κατά 7% έως 23%. Πρακτικά αυτό τι σημαίνει; Ότι σήμερα ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται στα δέκα εκατομμύρια εννιάκοσις χιλιάδες ανθρώπους, το 2035 βάσει του δυσμενούς σεναρίου ο πληθυσμός θα μειωθεί στα εννιά εκατομμύρια πεντακόσις χιλιάδες και το 2050 ο πληθυσμός της χώρας θα φτάσει τα οκτώ εκατομμύρια τριακόσις χιλιάδες ανθρώπους, δηλαδή θα έχει μειωθεί έως και 23% σε σχέση με το σήμερα.

Από μόνα τους, λοιπόν, αυτά τα στοιχεία υποδηλώνουν τον κίνδυνο που απειλεί άμεσα τη χώρα και τις προοπτικές της.

Οι σημαντικότεροι παράγοντες, που επηρεάζουν τη δυσόιση δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού, είναι οι εξής: Η γεννητικότητα, η θνησιμότητα, οι μεταναστευτικές ροές και η οικονομική κρίση. Ας δούμε το καθένα ξεχωριστά.

Όσον αφορά τη γεννητικότητα, παρατηρούμε ότι στη χώρα μας το μοντέλο του ζευγαριού με περιορισμένο αριθμό παιδιών έχει πλέον επικρατήσει. Οι στάσεις και αντιλήψεις έχουν αλλάξει, οι νεότεροι έχουν υιοθετήσει εντελώς διαφορετικές συμπεριφορές από εκείνες των πατεράδων και των παππούδων τους και έτσι οδηγούμαστε αφ' ενός μεν στην προοδευτική συρρίκνωση των πολύτεκνων και τρίτεκνων οικογενειών και αφ' ετέρου, στην αύξηση του ποσοστού των γυναικών που δεν αποκτούν πλέον κανένα παιδί.

Παράλληλα, η απόκτηση παιδιού για ευρύτητα στρώματα του πληθυσμού μας καθίσταται ακόμα πιο αποτρεπτική λόγω της υψηλής ανεργίας των νέων και της ανασφάλειας στην αγορά εργασίας, της συρρίκνωσης των μισθών και της αβεβαιότητας για το μέλλον.

Δεύτερος παράγοντας είναι η θνησιμότητα. Έχουμε φτάσει στο θλιβερό σημείο να έχουμε περισσότερους θανάτους από γεννήσεις. Αυτό είναι πάρα πολύ ανησυχητικό.

Τρίτος παράγοντας είναι οι μεταναστευτικές ροές: Και οι εισροές και οι εκροές, κυρίως, όμως, το brain drain, όπως έχουμε μάθει να το λέμε, δηλαδή η φυγή εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στο εξωτερικό. Η έξοδος αυτή, που μας απασχολεί πάρα πολύ όλους, επικεντρώνεται κυρίως σε νέους αναπαραγωγικής ηλικίας -από τα είκοσι πέντε έως τα σαράντα πέντε έτη- η οποία έγινε ιδιαίτερα αισθητή το 2010 και, δυστυχώς, δεν αναμένεται να ανακοπεί σύντομα.

Η οικονομική κρίση είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που σήμερα συζητάμε για τη δημογραφική συρρίκνωση της χώρας μας. Οι δαπάνες για το δημόσιο σύστημα υγείας ελαττώνονται, οι πολιτικές για τη στήριξη των οικογενειών είναι σχεδόν ανύπαρκτες και οι υποψήφιοι γονείς πλέον ζυγίζουν

με μεγάλη περίσκεψη τα υπέρ και τα κατά της απόφασής του να κάνουν παιδιά, τόσο όσον αφορά στο οικονομικό κόστος όσο και στην ψυχολογική ικανοποίηση, ή, αν θέλετε, δυστυχώς στο στρες που θα τους επιφέρει η ιδέα του να διευρύνουν την οικογένειά τους.

Όμως, προβληματική είναι, επίσης, και η κατανομή των ήδη μειωμένων δαπανών. Βλέποντας κανείς τις δαπάνες και την κατανομή τους σε ποσοστό του ΑΕΠ της χώρας μας, αλλά και άλλων ευρωπαϊκών χωρών, δηλαδή τις κοινωνικές δαπάνες, βλέπουμε το εξής παράδοξο: Η Ελλάδα βρίσκεται στις πρώτες θέσεις για τις κοινωνικές δαπάνες με ποσοστό 20,7% του ΑΕΠ της, ενώ, παράλληλα, βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις όσον αφορά στις δαπάνες που η χώρα κάνει για την προστασία της οικογένειας και του παιδιού. Η χώρα μας, η κοινωνία μας, οργανωμένα, δίνει κάθε χρόνο 0,6% του ΑΕΠ στη στήριξη των παιδιών και των οικογενειών, ενώ 0,5% δίνει για την ανεργία. Το αναφέρω αυτό για να καταλάβουμε τα μεγέθη. Αντιστοίχως, οι δαπάνες για τις συντάξεις φτάνουν στο 16% του ΑΕΠ, γιατί οι δαπάνες θεωρούνται στην Ελλάδα μέρος της κοινωνικής δαπάνης.

Υπάρχει τρόπος ανατροπής ή τουλάχιστον περιορισμού των δυσμενών προβλέψεων και εκτιμήσεων; Ας δούμε μερικά πετυχημένα παραδείγματα άλλων χωρών.

Η Σουηδία είχε και εκείνη πριν από είκοσι χρόνια αντίστοιχα προβλήματα δημογραφικής εξέλιξης με τα δικά μας. Και, όμως, μέσα σε δύο δεκαετίες στη Σουηδία -ακούστε- προϋπολογίζεται ότι από εννιά εκατομμύρια οκτακόσιες χιλιάδες Σουηδών στη χώρα τους σήμερα, το 2080 θα φτάσουν τα δεκαεπταεκατομμύρια εκατομμύρια.

Τι έχουν κάνει οι Σουηδοί που εμείς δεν κάνουμε; Δίνουν κίνητρα στους νέους για να τεκνοποιήσουν, δίνουν επιδόματα τέκνων, δωρεάν βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς για τους πάντες. Σας θυμίζω ότι φέτος στην Ελλάδα τριάντα-τριάντα πέντε χιλιάδες παιδιά θα μείνουν εκτός των σταθμών. Επίσης, έχουν συντεταγμένη ένταξη μεταναστών και προσφύγων στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της χώρας τους. Η ίση μεταχείριση των φύλων, αλλά και η αποδοχή μη παραδοσιακών μορφών οικογένειας, αποτελούν για τους Σουηδούς ένα ακόμα βήμα προς την επιτυχή αύξηση της δημογραφικής τους ταυτότητας.

Πολύ σημαντική είναι και η περίπτωση της Γαλλίας. Στη Γαλλία, όπως ξέρετε, εφαρμόζουν ιδιαίτερα ευνοϊκά μέτρα για τη στήριξη της οικογένειας. Οι Γάλλοι αγαπούν την έννοια της οικογένειας και έτσι ενισχύουν από το κράτος τα ιατρικά έξοδα της εγκυμοσύνης και του τοκετού, καλύπτουν έξοδα με απευθείας χρηματική καταβολή σε περίπτωση διακοπής εργασίας, καταβάλλουν πάγια οικονομική ενίσχυση στον γονέα ανάλογα με το εισόδημά του, ενώ η ενίσχυση για δύο παιδιά μπορεί να συνεχιστεί αναλόγως εισοδήματος έως και την ηλικία των είκοσι ετών των παιδιών.

Στην Ελλάδα υπάρχει η ανάγκη για μια αποδοτική ανακατανομή των κοινωνικών δαπανών. Χρειάζεται να εξασφαλίσουμε νέες διατηρήσιμες θέσεις εργασίας. Χρειάζεται, επίσης, ένας ισχυρός μηχανισμός στήριξης των ανέργων και κυριότερα των νέων ανέργων, οι οποίοι αποφεύγουν όλο και πιο δύσκολα την απόφαση να δημιουργήσουν τη δική τους οικογένεια κάνοντας παιδιά.

Πρέπει να υιοθετήσουμε, επίσης, μέτρα για παροχή φορολογικών και ασφαλιστικών κινήτρων και ελαφρύνσεων στις επιχειρήσεις για πρόσληψη νέου προσωπικού.

Παρόμοια μέτρα πρέπει οπωσδήποτε να πάρει η χώρα και για τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες και για τους αυτοαπασχολούμενους. Χρειαζόμαστε μέτρα επιδότησης της απασχόλησης, έτσι ώστε, για παράδειγμα, να επιδοτούνται οι νέες προσλήψεις μισθωτών εγγεγραμμένων ανέργων -κυρίως νέων ανθρώπων- από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έτσι ώστε να αντικαταστήσουμε τα επιδόματα ανεργίας με την επιδότηση θέσεων εργασίας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε.

Επίσης, χρειαζόμαστε αποτελεσματική αξιοποίηση των κοινωνικών και εθνικών πόρων που κατευθύνονται στο ανθρώπινο δυ-

ναμικό. Νομίζω ότι είναι ένας παράγοντας που όλοι θα πρέπει να τον έχουμε υπ' όψιν μας.

Χρειάζεται, ακόμη, στήριξη των γυναικών, των εργαζόμενων γονέων - ιδιαίτερως βεβαίως, των γυναικών- έτσι ώστε σε συνεργασία με τους κοινωνικούς φορείς να προβλεφθεί μεγαλύτερη, χρονικά, άδεια φροντίδας σε μονογονεϊκές οικογένειες, για παράδειγμα, όπως, επίσης, δυνατότητα επιλογής του χρόνου κατά τον οποίον θα γίνει χρήση της άδειας εγκυμοσύνης και λοχείας.

Ακόμη, χρειάζονται κίνητρα τεκνοποίησης, μείωση της φορολογίας ανάλογα με το μέγεθος και το εισόδημα των οικογενειών από το πρώτο παιδί και αύξηση του αφορολογήτου, ειδικό οικονομικό βοήθημα σε περίπτωση γέννησης επόμενου παιδιού εντός σύντομου διαστήματος από την προηγούμενη γέννα, υπαγωγή των βρεφικών ειδών πρώτης ανάγκης στον χαμηλό συντελεστή ΦΠΑ. Να κάτι που άμεσα θα μπορούσαμε να κάνουμε.

Συμπερασματικά, κυρίες και κύριοι, θεωρώ ότι έχουμε πλήρη κατανόηση και πλήρη ανάγνωση του προβλήματος της δημογραφικής κάμψης. Υπάρχουν τα στοιχεία, υπάρχει η τεκμηρίωση, υπάρχει ο απαραίτητος πολιτικός προβληματισμός. Οι λύσεις δεν είναι εύκολες. Το πρόβλημα σαφέστατα είναι περιπλοκο, αλλά εμείς οι Έλληνες έχουμε την ικανότητα να ξεπεράσουμε και αυτό το μεγάλο, το τεράστιο δημογραφικό πρόβλημα, αρκεί να αντιληφθούμε τις πραγματικές του διαστάσεις.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κλείστε, κύριε Αμυρά. Είστε και εμβόλιμος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΥΡΑΣ: Κλείνω, κύριε Πρόεδρε.

Θα έλεγα, καταλήγοντας, ότι οι προτάσεις της Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής μας για το δημογραφικό -συνεδριάσαμε επί πολλούς μήνες, μιλήσαμε με πάρα πολλούς ανθρώπους- είναι ένα πρώτο βήμα, μια καλή αρχή, έτσι ώστε να πούμε ότι ο πολιτικός κόσμος και οι κυβερνήσεις πλέον γνωρίζουν. Επομένως, χρειάζεται δράση με τολμηρά μέτρα.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Ωραία. Οι τέσσερις πρώτοι του δεύτερου κύκλου, για να ξέρετε, είναι ο κ. Ρίζος, ο κ. Καραμανλής, ο κ. Ακριώτης και η κ. Βούλτεψη. Η άλλη τετράδα είναι η κ. Γεννιά, ο κ. Κατσίκης, ο κ. Αντωνίου και ο κ. Εμμανουηλίδης. Υπενθυμίζω ότι έχουμε και δεύτερο νομοσχέδιο σήμερα το απόγευμα.

Κύριε Ρίζο, έχετε τον λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΙΖΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, ας ευλογήσουμε και λίγο τα γένια μέσα σε αυτόν τον χώρο. Δεν είναι κακό πράγμα. Η επισημονική τεκμηρίωση που δόθηκε στη Διακομματική αυτή Επιτροπή θεωρώ ότι ήταν και τεράστια και υψηλού επιπέδου, αφού φτάσαμε να φέρουμε ομιλητές και από χώρες όπως είναι η Γαλλία και η Σουηδία ή γενικώς από χώρες που ακολουθούν κάποιες καλές πρακτικές σε αυτό το θέμα.

Επίσης, έχω την αίσθηση ότι στην ακρόαση των φορέων ακούστηκαν όλοι οι φορείς που ασχολούνται ή τους απασχολεί αυτό το θέμα.

Τι είχαμε ως αποτέλεσμα; Είχαμε δέκα τομείς με μια δέσμη προτάσεων, οι οποίες πάντα συνδέονται η μία με την άλλη, γιατί όπως όλοι έχουμε παραδεχθεί εδώ πέρα, δεν είναι ένα ξέχωρο θέμα που μπορεί να λυθεί με μια κίνηση. Ακουμπάει όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητας και της κοινωνικής μας ζωής και έχει μακροχρόνιες επιπτώσεις.

Φυσικά, όλα τα θετικά μέτρα που θα πάρουμε τώρα δεν θα τα δούμε αύριο. Γι' αυτό ακριβώς είναι θέμα πολιτικής βούλησης και κατεύθυνσης όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να πάρουμε τώρα, ούτως ώστε να γίνουμε Προμηθείς και όχι Επιμηθείς, όπως με την προηγούμενη Διακομματική Επιτροπή. Διότι -δόξα να έχει ο Θεός!- η Βουλή έχει κάνει κατά καιρούς πολλές διακομματικές επιτροπές και έβγαλε πολύ σημαντικά πορίσματα, αλλά δεν τα είδαμε να εφαρμόζονται.

Όσον αφορά το επιτελικό όργανο που θα μπορέσει να οργανώσει αυτή τη δουλειά, έχουμε Υπουργείο Επικρατείας. Δεν χρειάζεται να κάνουμε και άλλα Υπουργεία. Φτάνει να έχουμε συγκεκριμένες προτάσεις και δεύτερον, να έχουμε συγκεκριμένο

έλεγχο.

Ας δεχτούμε εδώ πέρα ως Βουλή ότι σε ένα εξάμηνο ή σε έναν χρόνο θα δούμε ποια από τα αποτελέσματα και τα πορίσματα της Διακομματικής μας Επιτροπής έγιναν πραγματικότητα. Ο χώρος μας, ιδιαίτερα στην ελληνική επαρχία στη δική μου την περιοχή, έχει κτυπηθεί αλύπητα από την αστυφιλία και τη μετανάστευση σε προγενέστερο χρόνο. Βλέπουμε, όμως, καινούργια φαινόμενα τα τελευταία χρόνια, τα χρόνια της κρίσης. Και δεν είναι δυνατόν να κρατηθούν οικογένειες και νέος κόσμος σε περιοχές που έχουν λειψές κοινωνικές υποδομές, ξεκινώντας από τον παιδικό σταθμό, από το σχολείο, το γυμνάσιο.

Άρα, ένας από τους παράγοντες στους οποίους πρέπει -κατά τη δική μου άποψη- να επικεντρωθούμε λίγο παραπάνω είναι αυτό που ανέφερα. Μιλάμε όλοι για τις εργασιακές σχέσεις και τις εργασιακές συνθήκες και ξεχνάμε ότι μόλις πριν από έναν μήνα ψηφίσαμε την εξίσωση της γονικής άδειας για τους αναπληρωτές καθηγητές και δασκάλους. Αυτό μας δείχνει το επίπεδο το οποίο έχουμε ως κοινωνία και ως δομές για να αντιμετωπίσουμε αυτά τα θέματα.

Έχουν ακουστεί πάρα πολλά σε αυτή την Αίθουσα. Οι αγαπητές συναδέλφισσες και οι αγαπητοί συνάδελφοι τα έχουν τονίσει και τα έχουν προβάσει.

Εγώ θα ήθελα να σταθώ μόνο σε δύο θέματα, να δούμε τον κοινωνικό προσδιορισμό που έχουμε για τους αγρότες και γενικά για αυτούς που ασχολούνται με την πρωτογενή παραγωγή. Πώς θα μπορέσουμε να δώσουμε σε αυτούς την αξία που έχουν μέσα στο κοινωνικό σύνολο και στις δομές, για να μπορέσουν να παραμείνουν εκεί που είναι και να αντιμετωπίσουν την καθημερινότητά τους; Μπορεί να μην είναι θέμα χρηματοδότησης ή νέων προγραμμάτων. Είναι θέμα νοοτροπίας και αυτό πρέπει να το εμφυσήσουμε στις δικές μας οικογένειες, στη δική μας κοινωνία και να τους δώσουμε τη θέση που τους αρμόζει.

Επίσης, ενώ αναφέρονται στο πόρισμα, δεν αναφέρθηκαν μέχρι τώρα δύο θέματα ακόμη, το θέμα της ιατρικοποίησης της απόκτησης του παιδιού και του κόστους που αυτό συνεπάγεται. Για να μπορέσει να γεννήσει κάποιος, η παρακολούθηση της γυναίκας κατά την εγκυμοσύνη της και τη γέννα της κοστίζει πάρα πολύ πια. Και αυτό πρέπει να το δούμε συνολικότερα και μέσα από την κοινωνική ασφάλιση, αλλά και από ιδιαίτερα προγράμματα.

Και ένα τελευταίο θέμα είναι ότι ο πληθυσμός δεν μειώνεται μόνο από την έλλειψη γεννήσεων. Ο πληθυσμός μας μειώνεται και από την έλλειψη αυτού που λέμε -αν και δεν μου αρέσει ως έκφραση- «των παραγωγικών ηλικιών». Ας σταθούμε λίγο και στα τροχαία. Τα τροχαία πηλτών κατά μεγαλύτερο ποσοστό τους νέους ανθρώπους, αυτούς που αύριο θα έκαναν οικογένεια. Ας πάρουμε ιδιαίτερα μέτρα για αυτή την ιδιαίτερη κατηγορία των συμπολιτών μας που χάνουν τη ζωή τους στην ασφάλτο.

Επίσης, θέλω να κλείσω με αυτό που ξεκίνησα, ότι καλά είναι τα πορίσματα, καλές είναι οι συνεργασίες μας, αλλά κάποτε πρέπει να γίνονται πραγματικότητα και να ελέγχεται αν γίνονται πραγματικότητα. Να είστε καλά!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Μπράβο, κύριε σπυρίδων, για την τήρηση του χρόνου!

Προχωρούμε με τον δεύτερο ομιλητή του δεύτερου κύκλου, τον κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή του Αχιλλέα.

Ορίστε, κύριε Καραμανλή, έχετε τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΧ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ: Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Νομίζω ότι όλοι σε αυτή την Αίθουσα αναγνωρίζουμε ότι το λεγόμενο δημογραφικό πρόβλημα αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για τη χώρα μας. Οι προβλέψεις είναι δυσοίωτες, οι αριθμοί είναι αμείλικτοι.

Το πρόβλημα, όμως, έχει να κάνει και με την ελληνική νοοτροπία. Πορευόμαστε πάντα με βάση το σήμερα, σχεδόν ποτέ δεν κοιτάμε το αύριο και σπανίως αντιλαμβανόμαστε τις προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας και ακόμα πιο σπάνια, αν θέλετε, εκπονούμε και ένα συνολικό σχέδιο για τις επόμενες δεκαετίες.

Η περίπτωση του δημογραφικού αποτελεί μία τρανταχτή απόδειξη του παραπάνω. Για ένα πρόβλημα που είναι υπαρκτό από

το 1980 δεν έχει υπάρξει μέχρι σήμερα ένα εθνικό σχέδιο για την επόμενη μέρα.

Κατά την άποψή μου, τρία είναι τα κύρια προβλήματα στα οποία πρέπει να εστιάσουμε.

Το πρώτο αφορά το ζήτημα της ερήμωσης της υπαίθρου και της περιφέρειας. Αυτό που διαπιστώνει κάποιος, παρατηρώντας τη δομή της χώρας μας, είναι ο μητροπολιτικός της χαρακτήρας, η έλλειψη αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους και η υπερσυγκέντρωση του πληθυσμού και του εισοδήματος στις δύο μεγάλες πόλεις της χώρας. Πάνω από το 50% του πληθυσμού και του εισοδήματος βρίσκονται σήμερα σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Το συγκεκριμένο πρόβλημα αποτελεί ένα σαφές παράδειγμα υπανάπτυξης, το οποίο δεν συναντάμε σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και παρά το γεγονός ότι μετά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες η ανάπτυξη της χώρας μας ήταν από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη, εντούτοις η πραγματικότητα είναι ότι αυτή η ανάπτυξη περιορίστηκε βασικά σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, συμβάλλοντας στην ανισότητα ανάμεσα στο ανεπτυγμένο κέντρο και τον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο.

Το δεύτερο πρόβλημα έχει να κάνει με την υψηλή δημογραφική γήρανση. Και όταν μιλάμε για δημογραφική γήρανση, δεν αναφερόμαστε μόνο στην εκ των άνω, δηλαδή σε αυτήν που οφείλεται στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Κυρίως στη δική μας περίπτωση μιλάμε για την εκ των κάτω, δηλαδή για τη μείωση των γεννήσεων. Και εδώ αυτό που χρειάζεται είναι βασικά να δώσουμε κάποια κίνητρα.

Η παρούσα Κυβέρνηση, όμως, όχι μόνο δεν έχει βοηθήσει στην επίλυση του όλου προβλήματος, αλλά έχει συμβάλει και στην επιδείνωσή του. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του πολυνομοσχεδίου που ψηφίστηκε τον Ιανουάριο του 2018, με το οποίο κόψατε έως και 50% τα επιδόματα των περισσότερων τριτέκνων και πολυτέκνων οικογενειών. Μια τέτοια πολιτική δεν είναι μόνο κοντόφθαλμη, είναι και εθνικά ανεύθυνη, διότι η πατρίδα μας γεννάει και ακόμα περισσότερο ο πληθυσμός μας συρρικνώνεται. Οι θάνατοι, όπως δείχνουν τα στατιστικά στοιχεία, ξεπερνούν τις γεννήσεις.

Σας θυμίζω ότι επί Νέας Δημοκρατίας με τον ν.3454/2006 παρέχονταν σημαντικά κίνητρα στις λεγόμενες τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής στην τριετία 2007-2009; Ήταν ότι παρατηρήθηκε μία αξιοσημείωτη αύξηση των γεννήσεων κατά οκτώ χιλιάδες περίπου ετησίως. Αυτή η πολιτική διεκόπη στη χειρότερη συγκυρία, την εποχή της οικονομικής κρίσης και των μνημονίων. Και αντί να ενισχύσετε τα παραπάνω κίνητρα, εσείς τι κάνατε; Τα καταργήσατε εντελώς!

Το τρίτο ζήτημα το οποίο συνδέεται και με τη γήρανση του πληθυσμού είναι αυτό που οι ειδικοί ονομάζουν της «διαγενεακής δικαιοσύνης». Είναι ένα θέμα που αποτελεί πιθανόν το πολιτικό και κοινωνικό διακύβευμα του αιώνα μας. Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά: Το 27% του πληθυσμού σήμερα είναι άνω των εξήντα ετών. Το 2030 αυτό το ποσοστό θα ανέλθει στο 35%. Το 2050 υπολογίζεται να σκαρφλώσει στο 41%. Η χώρα μας είναι η πέμπτη σε ταχύτητα δημογραφικής γήρανσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έχει τον τρίτο χαμηλότερο δείκτη γεννήσεων.

Σε αυτή την Ελλάδα η κοινωνική ανισότητα, λοιπόν, αυξάνεται. Οι συντάξεις και τα οφέλη των ηλικιωμένων έχουν πληγεί πάρα πολύ τα τελευταία οκτώ χρόνια. Όμως, αν το σκεφτούμε, έχουν πληγεί λιγότερο από τα εισοδήματα και τις ευκαιρίες που δίνουμε στους νέους πολίτες. Για αυτό και έχουμε διαπιστώσει, όπως και πολλοί άλλοι Βουλευτές επεσήμαναν, το φαινόμενο του brain drain.

Σκεφτείτε ότι ο προϋπολογισμός που ψηφίστηκε στην παρούσα Βουλή φέτος δίνει το 66% των κοινωνικών δαπανών σε δύο εκατομμύρια επτακόσιες χιλιάδες συνταξιούχους. Η σύγκρουση των γενεών σήμερα φαίνεται να είναι περισσότερο υλική και λιγότερο αξιακή ή ιδεολογική.

Τι χρειάζεται, λοιπόν, να κάνουμε από εδώ και πέρα; Τι προτείνει, μεταξύ άλλων, η Νέα Δημοκρατία; Άμεση αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού και του ασφαλιστικού συστήματος. Μείωση, παραδείγματος χάριν, των ασφαλιστικών εισφορών, ειδικά για τους νέους εργαζομένους. Βοήθεια ύψους 2 χιλιάδων ευρώ σε

νέες οικογένειες για κάθε νέο παιδί που θα γεννιέται στη χώρα μας. Στήριξη των εργαζόμενων γονέων και ειδικά των γυναικών, με δυνατότητα παραδείγματος χάριν, της επιλογής του χρόνου κατά τον οποίο θα γίνεται η χρήση αδειάς που δικαιούνται. Αύξηση του αφορολόγητου κατά 1.000 ευρώ για κάθε παιδί της οικογένειας, από το πρώτο παιδί. Υπαγωγή των βρεφικών ειδών πρώτης ανάγκης στον χαμηλότερο συντελεστή ΦΠΑ. Στήριξη και των τριτέκνων και πολυτέκνων οικογενειών με επαναφορά των κινήτρων που προβλέπονταν στον ν.3454/2006.

Αυτό, όμως, που κατά την άποψή μας χρειάζεται περισσότερο και πάνω από όλα είναι να υπάρξει, πολιτική βούληση και η απαραίτητη συναίνεση, να επικρατήσει, επιτέλους, σφραγισμένη στο πολιτικό μας σύστημα, ώστε να μην μεταβάλλονται οι πολιτικές κάθε φορά που αλλάζουν οι κυβερνήσεις, διότι ωραία τα συζητάμε στη Βουλή, ωραία τα συζητήσαμε στην επιτροπή, ωραία τα ταλήξαμε και σε μερικές κοινές προτάσεις, αλλά εκεί που χωλαίνουν σχεδόν όλα στη χώρα μας είναι στο κομμάτι της υλοποίησης.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Για ποιον λόγο;

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Μου έχουν πει ότι μπορώ να παρεμβαίνω σε ορισμένα σημεία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Ακούστε, τι θα σας πω τώρα. Επειδή είναι η πρώτη φορά, θα σας δώσω τον λόγο για τρία λεπτά. Επειδή όμως ακολουθεί και η συζήτηση νομοσχεδίου, θα κρατάτε σημειώσεις και όταν θα κάνετε την ομιλία σας, θα σας δώσω επιπλέον χρόνο για να απαντήσετε σε όλες τις παρατηρήσεις. Τώρα, όμως, επειδή για πρώτη φορά το ζητάτε, ορίστε έχετε τον λόγο για τρία λεπτά.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Κύριε Πρόεδρε, μη βάζετε ακόμα τον χρόνο. Θα ήθελα να πω κάτι. Επειδή θα μιλήσω μετά τους Αρχηγούς των κομμάτων, ως ειθισται, θα ήθελα να πω ότι όλοι οι συνάδελφοι αυτή την στιγμή έχουν κάποια λάθος δεδομένα τα οποία επικαλούνται στις ομιλίες τους. Μου είπαν, λοιπόν, ρητά ότι επειδή θα μιλήσουν όλοι οι Αρχηγοί κομμάτων, απ' ό,τι κατάλαβα, ότι θα μπορούσα να παρεμβαίνω για πέντε λεπτά δύο, τρεις φορές. Θέλετε τρία; Θέλετε ένα; Είμαι σύμφωνη. Χρειάζεται, όμως, να παρεμβαίνω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Ξεκινήστε με τρία λεπτά. Αν παρέμβετε τρεις φορές επί πέντε λεπτά είναι δεκαπέντε και δεκαπέντε που είναι ο χρόνος σας, είναι τριάντα λεπτά. Αυτό δεν μπορεί να γίνει. Χάσαμε ήδη δύο λεπτά. Τώρα αρχίζει ο χρόνος σας.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Το κατάλαβα, κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ.

Ακούω από πολλούς συναδέλφους της Νέας Δημοκρατίας από το πρωί ότι τα επιδόματα μειώθηκαν.

Έχω να τους πω ότι εμείς παραλάβαμε ένα καθεστώς που έδινε 650 εκατομμύρια για το επίδομα τέκνου. Το φτάσαμε στο 1,1 δισεκατομμύριο. Ξέρετε τι σημαίνει αυτό; Λέτε από το πρωί ότι θα επαναφέρετε το προηγούμενο καθεστώς των τρίτεκνων και των πολύτεκνων, κύριε Καραμανλή. Οι τρίτεκνοι και οι πολύτεκνοι είχαν αύξηση. Το 52% αυτών είχε αύξηση από 14% έως 37%, δηλαδή πήραν παραπάνω 420 έως 900 ευρώ τον χρόνο. Έχω όλα τα στοιχεία. Είναι ψηφιακό το σύστημα. Δυστυχώς πια τέλειωσε η εποχή που τίποτα δεν ξέραμε! Εάν επαναφέρετε το προηγούμενο καθεστώς, σας λέω ότι, ενώ σήμερα παίρνουν τετρακόσιες χιλιάδες οικογένειες μονότεκνες από τριακόσιες τριάντα έως χιλιάδες που έπαιρναν πριν και τετρακόσιες έως χιλιάδες οικογένειες δίτεκνες από τριακόσιες πενήντα τρεις που ήταν πριν, σήμερα αυτοί είδαν πολύ μεγάλη αύξηση, 360 ευρώ για το ένα παιδί κάθε χρόνο και από 960 για τα δύο παιδιά σε 1.680 κάθε χρόνο. Τα στοιχεία είναι από τον ΟΠΕΚΑ και είναι ψηφιακά. Μπορώ να τα καταθέσω ό,τι ώρα θέλετε αναλυτικά. Σας παρα-

καλώ μη συνεχίζετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΧ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ: Καταθέστε τα.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Και βέβαια θα τα καταθέσω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Καταθέστε τα στα Πρακτικά, κυρία Υπουργέ, ώστε όποιος συνάδελφος θέλει, να τα πάρει και να κάνει χρήση αυτών.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Θα τα καταθέσω σε λίγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Δείτε τα, φτιάξτε τα, ώστε πριν λήξει η συνεδρίαση να τα έχουμε.

Τον λόγο έχει ο κ. Γεώργιος Ακριώτης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΚΡΙΩΤΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, είκοσι πέντε ολόκληρα χρόνια έχουν περάσει από το πόρισμα του 1993 για το δημογραφικό. Βρισκόμαστε εδώ είκοσι πέντε χρόνια μετά να συζητήσουμε την έκθεση της παρούσας επιτροπής. Για να μην καταντήση η συζήτηση για το δημογραφικό ζήτημα γραφική, πρέπει να δούμε πώς θα αξιοποιήσουμε την παρούσα έκθεση και τα συμπεράσματά της και να σχεδιάσουμε μια ολοκληρωμένη συναινετική πολιτική, ώστε τριάντα χρόνια μετά να μη βρεθούν πάλι εδώ οι μελλοντικοί συνάδελφοί μας και να πουν «τίποτα τελικά δεν έγινε, τίποτα δεν προχώρησε».

Αγαπητοί συνάδελφοι, η Ευρώπη γεννά και μαζί της και η Ελλάδα. Χαμηλός αριθμός γεννήσεων και brain drain είναι βασικές συνιστώσες του δημογραφικού ζητήματος. Τι έκαναν οι προηγούμενες κυβερνήσεις ενώ έβλεπαν το πρόβλημα να γιγαντώνεται; Απολύτως τίποτα. Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές τους και η αποδόμηση του κοινωνικού κράτους έδωξαν τους νέους στο εξωτερικό και αύξησαν το αίσθημα της ανασφάλειας. Με τα συμβολικά επιδόματα που μοίρασαν κατά καιρούς δεν μπόρεσαν να λύσουν και δεν έλυσαν το πρόβλημα. «Κάντε το για τη Δανία!». Πιο άμεσα δεν μπορούσαν να περάσουν το μήνυμά τους οι Δανοί. Να πούμε και εμείς «κάντε παιδιά γιατί χανόμαστε»; Διεθνείς συμβάσεις και νόμοι της ελληνικής πολιτείας κατοχυρώνουν τα αναπαραγωγικά δικαιώματα των γυναικών. Κάθε γυναίκα είναι ελεύθερη να αποφασίσει αν θα αποκτήσει παιδί. Είναι δικαίωμα της και όχι χρέος της. Χρέος, όμως, της πολιτείας είναι να δημιουργεί τις προϋποθέσεις, ώστε όταν το θελήσει μία γυναίκα να μπορεί να κάνει οικογένεια.

Αγαπητοί συνάδελφοι, μετά από πολύμηνη επεξεργασία και συνεδριάσεις της επιτροπής μας, στην οποία κλήθηκαν και κατέθεσαν τις απόψεις και προτάσεις τους φορείς από όλους τους χώρους, έχουμε σήμερα στα χέρια μας μια ολοκληρωμένη πρόταση για το δημογραφικό. Προτείνουμε μέτρα για την απασχόληση, για τις υποδομές φροντίδας των παιδιών, για τα επιδόματα, για τη στεγαστική πολιτική, για φορολογικά κίνητρα, πολιτική για την υγιή και ενεργό γήρανση, για την εκπαιδευτική πολιτική και τη σεξουαλική αγωγή, μέτρα για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών, μέτρα για την ανάσχεση του brain drain, για την υγεία, για την οδική ασφάλεια. Υπογραμμίζουμε την ανάγκη για δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών και για τη σύσταση φορέων σχεδιασμού και υλοποίησης των πολιτικών.

Η πολιτική για το δημογραφικό δεν είναι ένα πράγμα. Απαιτεί τη συνεργία και τη συνεργασία μεταξύ διαφόρων τομέων πολιτικής. Απαιτεί ευελιξία και προσαρμοστικότητα στα νέα δεδομένα. Απαιτεί έρευνα και συνεχή παρακολούθηση. Δεν χωρούν εδώ λαϊκισμοί, όπως τα πυροτεχνήματα των 2 χιλιάδων ευρώ που έριξε ο Πρόεδρος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης από το βήμα του συνεδρίου του κόμματός του. Και τι ειρωνεία! Το έκανε την ίδια ημέρα που το πόρισμα της Διακομματικής Επιτροπής, που συνδιαμορφώθηκε με τη σύμφωνη γνώμη όλων των κομμάτων, πλην της Χρυσής Αυγής και του ΚΚΕ, παραδόθηκε στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων. Βέβαια στην εισήγηση του κόμματός του στην επιτροπή πουθενά δεν γίνεται λόγος για αντίστοιχη ενίσχυση. Να υποθέσουμε ότι η εξαγγελία ήταν στο πλαίσιο της τεκμηριωμένης πρότασης της Νέας Δημοκρατίας «άλλα τη μία ώρα, άλλα την άλλη!»

Αυτοί που μιλάνε για επιδοματικές πολιτικές τι εννοούν άραγε

με αυτό; Τι είναι αυτή η εξαγγελία; Ο κ. Μητσοτάκης υπόσχεται «εμείς στηρίζουμε την οικογένεια στην πράξη». Για πόσα παιδιά κάλυπτε η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας την πρόσβαση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς το 2014; Μόλις για ογδόντα χιλιάδες. Επεκτείνουμε το δικαίωμα και στη φτωχή και άνεργη μητέρα και το 2017 ο αριθμός έφτασε στις εκατόν είκοσι χιλιάδες.

Ακόμα, θεσμοθετήσαμε το κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης. Τα σχολικά γεύματα είναι πλέον θεσμός. Αυξήσαμε τα οικογενειακά επιδόματα από το πρώτο παιδί. Θεσμοθετήσαμε τη δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση. Καθιερώσαμε ενιαίο τύπο ολοήμερου νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου. Ενισχύουμε την έρευνα και την καινοτομία, ανασχεδιάζουμε τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Ενισχύουμε την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Στηρίζουμε έμπρακτα την ισότητα των φύλων και μάλιστα, το επόμενο διάστημα κατατίθεται νομοσχέδιο για την ισότητα των φύλων, με στόχο τη θωράκιση της θέσης της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία. Τελευταίο μέτρο είναι η άδεια ανατροφής τρεισήμισι μηνών στις μητέρες αναπληρώτριες εκπαιδευτικούς.

Εδώ θα ήθελα να θυμίσω την κατάθεση πρότασης Βουλευτών του ΣΥΡΙΖΑ για να υιοθετηθεί η αρχή της μη διάκρισης σε βάρος εργαζομένων ορισμένου χρόνου που ισχύει από το 1999 σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για την παραβίαση της οποίας έχουν εκδοθεί τουλάχιστον είκοσι καταδικαστικές αποφάσεις σε βάρος ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Με την υιοθέτησή της θα αρθεί το καθεστώς των διακρίσεων σε θέματα αδειών, γέννας, λοχείας, ασθένειας κ.λπ.. Με δυο λόγια, επανιδρύουμε το κοινωνικό κράτος που είχαν αποδομήσει οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές των προηγούμενων κυβερνήσεων.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, οι κυβερνήσεις Νέας Δημοκρατίας - ΠΑΣΟΚ διέλυσαν τα εργασιακά δικαιώματα, έφτασαν την ανεργία στο κόκκινο, αποδόμησαν κάθε έννοια κοινωνικού κράτους. Και τώρα με επικοινωνιακά τρικ και προεκλογικά τερτίπια έρχονται να μας πούνε τι; Ότι ενδιαφέρονται για το δημογραφικό; Υπόσχονται -εκ του ασφαλούς και εκ των υστέρων- χρήματα και επιδόματα και φορολογικές ελαφρύνσεις, όταν επί των ημερών τους διέλυσαν τις συλλογικές συμβάσεις και θέσπισαν υποκατώτατο μισθό. Ο λαϊκισμός σε όλο το μεγαλείο του! Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ακραίας λιτότητας είναι αυτές που έδιωξαν τους νέους στο εξωτερικό, που οδήγησαν σε απόγνωση μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, που διέρρηξαν τον κοινωνικό ιστό.

Εν κατακλείδι, το δημογραφικό ζήτημα δεν πρόκειται και δεν μπορεί να λυθεί εν μία νυκτί. Στον πυρήνα της αντιμετώπισής του βρίσκεται η ισχυροποίηση του κοινωνικού κράτους και η επίτευξη δίκαιης και βιώσιμης ανάπτυξης. Ισχυρό κοινωνικό κράτος, δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη: Για αυτά παλεύουμε τόσο καιρό και για αυτά θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Ευχαριστούμε, κύριε συνάδελφε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Διαρκής Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων καταθέτει την έκθεσή της στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: «Επιτροπή Επαγγελματικού Αθλητισμού και άλλες διατάξεις».

Προχωράμε με την κ. Βούλτεψη, που κλείνει την πρώτη τεράδα και μετά με την κ. Γεωργία Γενιά.

Ελάτε, κυρία Βούλτεψη.

ΣΟΦΙΑ ΒΟΥΛΤΕΨΗ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αγαπητοί και αγαπητές συνάδελφοι, δεν θέλω σήμερα εδώ να υποβιβάζω ούτε το έργο της επιτροπής ούτε το κλίμα συναίνεσης μέσα στο οποίο εργάστηκε. Ακούω, όμως, πάλι ευχολόγια και πανηγυρισμούς για επιδόματα. Ακούω πάλι -το άκουσα πριν λίγο- ότι φταίει η τρόικα, την οποία θα διώχνετε με τις κλωτσιές, η κρίση, τα μνημόνια, που θα τα σκίζατε ντάλα μεσημέρι. Αυτό, όμως, δεν ισχύει. Διότι ο χαμηλότερος δείκτης γεννήσεων στην Ελλάδα εμφανίστηκε το 1999, που δεν είχαμε ούτε την τρόικα ούτε τίποτα από όλα αυτά και ήταν 1,23 ανά ζευγάρι. Άρα, για να δούμε το πρόβλημα, πρέπει να ξέρουμε τι φταίει, αλλιώς δεν μπορούμε να το λύσουμε.

Το πρόβλημα αυτή τη στιγμή είναι υπαρκτικό. Πέρυσι η μελέτη της Κομισιόν έδειξε μείωση γεννήσεων σχεδόν 30% μέσα στα επόμενα πενήντα χρόνια. Και ρωτώ: Η Νέα Δημοκρατία έχει φέρει εδώ κάποιες προτάσεις για το τι πρέπει να γίνει, όχι επιδοματικές προτάσεις, κανονικές προτάσεις. Η μείωση του απορρολόγητου αποτελεί στρατηγική επιλογή. Το επίδομα είναι άλλο πράγμα. Γιατί υπολογίζω, από αυτά που άκουσα από την κυρία Υπουργό, ότι θα μας πει ότι αυξήθηκε 50 ευρώ εδώ και 50 ευρώ εκεί το επίδομα. Το επίδομα δεν βοήθησε ποτέ -όλα αυτά χρόνια επιδόματα δίδονται- την αύξηση των γεννήσεων.

Εγώ δεν ξέρω τι λέει η Κυβέρνηση. Τι λέει; Ποιες είναι οι προτάσεις της; Τι έπρεπε να κάνει; Έδρασε σε κάτι; Δεν χρειαζόταν να περιμένει μόνο το πόρισμα της επιτροπής που συζητούμε τώρα, έχει από πέρυσι στα χέρια της το πόρισμα της επιτροπής της Κομισιόν. Δεν μπορεί τώρα να μας λέει ο ΣΥΡΙΖΑ και οι ΑΝΕΛ ότι είναι φρέσκοι και ωραίοι και νέοι. Κυβερνάτε τέσσερα χρόνια. Πώς μέσα σε αυτά τα χρόνια συμφωνήσατε για την παράδοση του συνόλου της δημόσιας περιουσίας για εκατό χρόνια στο υπερταμείο και δεν κάνατε τίποτα για την ωρολογιακή βόμβα του δημογραφικού που θα σκάσει σε πενήντα χρόνια, στον μισό χρόνο από το υπερταμείο; Πώς συμφωνήσατε επιτροπεία πλεονασμάτων ως το 2060, αλλά για το υπαρκτικό αυτό πρόβλημα που συζητούμε σήμερα εδώ, που θα καταστεί εκρηκτικό ακριβώς το 2060, δεν βλέπουμε κάποια συγκεκριμένη δράση; Τα επιδόματα, σας το λέω ξανά, δεν τα λαμβάνω υπ' όψιν. Διότι αν από πέρυσι, που κτύπησε το καμπανάκι της Κομισιόν, είχε ασχοληθεί η Κυβέρνηση με το θέμα, θα είχε αναλάβει κάποια δράση, θα είχε κάποια νομοθετική πρωτοβουλία με στρατηγικό στόχο.

Βέβαια, η Κυβέρνηση το 2018 ασχολήθηκε μόνο με ένα θέμα, το οποίο επίσης είναι υπαρκτικό, αλλά από την ανάποδη, τη Συμφωνία των Πρεσπών, πώς θα γίνει πρωτοεξάδελφος του Μέγα Αλέξανδρου ο Ζάεφ. Έναν ολόκληρο χρόνο το 2018 δεν κάνατε τίποτα. Δεν ξέρατε ότι λήγει η προστασία της πρώτης κατοικίας; Το ξέρατε. Έληξε στις 28 Φεβρουαρίου. Όλο το 2018 τι κάνατε; Τίποτα. Το 2017 έκανε κάποιες συσκέψεις ο κ. Τσίπρας, αλλά το 2018 τίποτα. Δεν ξέρατε ότι οι τράπεζες έχουν χάσει το 90% της χρηματιστηριακής τους αξίας, από το οποίο το 50% το 2018; Δεν το λέγατε. Το κρύβατε, γιατί αν μας το λέγατε αυτό, θα σηκώνονταν ο κάθε Έλληνας και θα έλεγε: «Δεν αφήνεις τον Ζάεφ, να κοιτάξεις που έχουν εξανεμιστεί οι τράπεζές μας;». Εσείς, όμως, τα κρύβατε όλα αυτά. Δεν κάνατε, λοιπόν, τίποτα άλλο το 2018. Κατά τα λοιπά, βεβαίως, γίναμε δύναμη μεγάλη μετά τις Πρόσες! Τώρα, ξεπουλάνε οι τράπεζές μας όλες τις θυγατρικές τους στα Βαλκάνια, στα οποία έχετε κυριαρχήσει. Χτες πούλησε όλο το μερίδιο της η Τράπεζα Πειραιώς στην Αλβανία, όλης της θυγατρικής της.

Δεν κάνατε τίποτα για το θέμα της πρώτης κατοικίας και ακόμη περιμένουμε την τρόικα -που κατά τον Μοσκοβισί έχει φύγει και δεν θα ξανάρθει- να μας απαντήσει. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει λύση. Και ρωτώ τώρα εγώ, πώς ένα ζευγάρι τι κάνει παιδί, όταν κινδυνεύει, για παράδειγμα, να χάσει το σπίτι του; Στρατηγική πολιτική είναι αυτό: Λύνω το πρόβλημα αυτό, για να μπορεί να είναι βέβαιο ότι θα έχετε το κεραμίδι πάνω από το κεφάλι σας. Δεν το έχετε λύσει. Του Ζάεφ το πρόβλημα, όμως, το λύσατε. Πώς θα κάνει ένα παιδί αυτός ο οποίος χρωστάει στο δημόσιο; Πάνω από 104 δισεκατομμύρια είναι η χρέη στο δημόσιο. Πώς θα κάνει παιδί αυτός ο οποίος παίρνει από τα έτοιμα για να πληρώσει φορολογικές υποχρεώσεις; Τον Ιανουάριο η μείωση καταθέσεων ήταν 1,5 δισεκατομμύριο. Το οικονομικό κλίμα όταν μας λένε ότι αγκομαχά λίγο πάνω από τις εκατό μονάδες, λίγο κάτω από το ψυχολογικό όριο των εκατό μονάδων, δείχνει ότι δεν μπορεί να υπάρξει αυτή η δυνατότητα να υπάρξει μια αισιοδοξία, για να προχωρήσουμε στην επίλυση του προβλήματος.

Τώρα, αν η απάντηση είναι «βγήκαμε από τα μνημόνια», τότε αφού βγήκαμε από τα μνημόνια, γιατί δεν έχει λυθεί ακόμη το πρόβλημα της πρώτης κατοικίας και περιμένουμε την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα; Όταν μας λέτε ότι «μας αναβαθμίζουν οι διεθνείς οίκοι», που ο ΣΥΡΙΖΑ αποκαλούσε διεθνείς απατεώνες, όταν η απάντηση σε όλα αυτά είναι αυτό, όταν μας λέτε ότι «βγαίνουμε στις αγορές», που θα βαρύνετε τα νταούλια και θα χόρευαν οι αγορές, που ήταν «κοράκια», «αρπακτικά», κατά τον

ΣΥΡΙΖΑ, και στο μεταξύ η οικονομία βυθίζεται με τον τρόπο που σας είπα και επιδίδεστε σε επιδοματική πολιτική, πώς είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα; Δηλαδή, φαντάζεστε ένα ζευγάρι που θέλει να κάνει ένα παιδί, να σκέφτεται ότι «θα κάνω το παιδί, αλλά θα έχει να φάει στα συσσίτια»; Αυτό είναι κίνητρο; Που τα συσσίτια δεν τα κάνει η Κυβέρνηση, το Ίδρυμα Νιάρχος τα κάνει, απλώς εσείς αρπάζετε όπου βρίσκετε και το παρουσιάζετε. Τι φαντάζεστε; Ένα ζευγάρι, δηλαδή, θα πει «αχ, να κάνω ένα παιδί, γιατί θα βρει να φάει στα συσσίτια, θα πάρει 10 ευρώ παραπάνω από το επιδόμα που λέει η κ. Φωτίου» και όλα θα είναι ωραία στη χώρα του Μαδούρο!

Πρέπει να υπάρξει, λοιπόν, στρατηγική. Και μη συγκρίνετε τα δικά μας και αυτά που πρότεινε ο Κυριάκος Μητσοτάκης με αυτά που λέτε εσείς. Εσείς μιλάτε για επιδόματα τύπου «Μαδούρο». Εμείς μιλάμε για δράση, για μείωση αφορολόγητου, για συγκεκριμένα πράγματα.

Θέλω να τελειώσω με αυτό: Εάν όλη αυτή την ενεργητικότητα, όλη αυτή την ικμάδα που δείξατε πέρυσι για να λύσετε το πρόβλημα του Ζάεφ την είχατε δείξει για να λύσετε αυτό το υπαρκτό πρόβλημα της χώρας που θα επιφέρει μείωση πληθυσμού κατά 30% σε πενήντα χρόνια, εάν την είχατε δείξει για την υπογεννητικότητα, σίγουρα θα είχατε λύσει το θέμα. Απλώς τώρα, ενώ δεν κάνετε τίποτα και προκαλείτε μόνο υπαρκτές βλάβες για τη χώρα, τι κάνετε; Επί τέσσερα χρόνια επιβίωσα χάρη στην ώθηση που σας είχε δώσει η κυβέρνηση Σαμαρά και τώρα δανείζετε από τις αγορές βάζοντας ενέχυρο την αυριανή κυβέρνηση Μητσοτάκη.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Τον λόγο έχει η συζυγό αδελφή κ. Γεωργία Γεννιά από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΓΕΝΝΙΑ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρία Βούλτεψη, και το 2018 τίποτα δεν κάνατε. Ούτε στον καρέφτη κοιπαχτήκατε ούτε αυτοκριτική έχετε κάνει ως χώρας. Τίποτα απολύτως δεν κάνατε ούτε το 2010, ούτε το 2011, ούτε το 2012 και εμείς θα συνεχίσουμε να κυβερνάμε.

ΣΟΦΙΑ ΒΟΥΛΤΕΨΗ: Εσείς κυβερνάτε και δεν κάνετε τίποτα.

Ποιος κυβερνάει;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Όχι προσωπικές αναφορές, παρακαλώ.

Συνεχίστε, κυρία Γεννιά.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΓΕΝΝΙΑ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το δημογραφικό ζήτημα βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης όχι μόνο σε εθνικό, αλλά και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς η Γηραιά Ήπειρος αντιμετωπίζει τόσο δημογραφική συρρίκνωση όσο και δημογραφική γήρανση. Η κρίση του 2010 λειτουργεί καταλυτικά, ώστε τόσο το φυσικό ισοζύγιο με την υπεροχή των θανάτων έναντι των γεννήσεων, όσο και το μεταναστευτικό ισοζύγιο με την υπεροχή αυτών που εγκαταλείπουν τη χώρα σε σχέση με αυτούς που φθάνουν στη χώρα, να παίρνουν καθαρή αρνητική τροχιά. Η αναπόδραστη δημογραφική γήρανση του πληθυσμού επιτείνει τη δημογραφική απαισιοδοξία, με δεδομένο ότι οι διαθέσιμες προβολές κάνουν λόγο για μειώσεις έως και 1,4 εκατομμύρια το 2035 σε σχέση με το 2015 και έως 2,5 εκατομμύρια το 2050.

Στην ελληνική περίπτωση συντρέχει ως επιβαρυντικός παράγοντας και η απουσία έως σήμερα πολιτικής δέσμευσης από την πλευρά του κράτους για την επίλυση του δημογραφικού προβλήματος.

Ενώ, λοιπόν, η Αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 -άρθρο 21 παράγραφος 5- ενέταξε τη δημογραφική πολιτική στις μέριμνες της πολιτείας, η διάταξη παρέμεινε ατελής, χωρίς τα αναγκαία μέσα υποστήριξής της σε επίπεδο νομοθεσίας ή και πολιτικών. Το αισιόδοξο είναι ότι όλοι έχουμε διαπιστώσει και παραδεχθεί ότι το πρόβλημα υφίσταται και αυτό είναι ένα σημαντικό βήμα ώστε να συζητήσουμε, να προτείνουμε και εν τέλει να λάβουμε μέτρα και για την αντιμετώπισή του.

Με βάση τα υφιστάμενα επιστημονικά δεδομένα, αλλά και όσα κατέθεσαν οι εκπρόσωποι των θεσμικών φορέων που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις της επιτροπής, η βασική παραδοχή για την αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος είναι ότι η δη-

μογραφική πολιτική δεν μπορεί παρά να είναι τμήμα μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, η οποία θα βρίσκεται σε παράλληλο βηματισμό και σε αντιστοίχιση με τη συνολικότερη αναπτυξιακή, οικονομική και κοινωνική πολιτική.

Ειδικότερα ως προς την κοινωνική πολιτική, η δημογραφική πολιτική θα πρέπει να συναντά και να αλληλοσυμπληρώνεται από τις αντίστοιχες πολιτικές για την απασχόληση, την οικογένεια, τη μητρότητα, την ισότητα των φύλων, καθώς και τις πολιτικές για το παιδί. Η επιδοματική στήριξη είναι αναγκαία, αλλά δεν επαρκεί από μόνη της. Αυτό σημαίνει ότι οι επιδοματικές πολιτικές θα πρέπει να ενισχύονται και να συμπληρώνονται από πολιτικές για την εναρμόνιση οικογενειακής, προσωπικής και εργασιακής ζωής, από εξασφαλίσεις σε περίπτωση απώλειας εργασίας απέναντι στον κίνδυνο της φτώχειας των νοικοκυριών με ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, με στοχευμένες πολιτικές για τον μεταναστευτικό και προσφυγικό πληθυσμό που θα επιδιώκουν την πρόληψη και εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και με πολιτικές για την εξάλειψη των έμφυλων ανισοτήτων και διακρίσεων στην αγορά εργασίας και στον ιδιωτικό οικογενειακό βίο.

Επιπλέον, η ολοκληρωμένη προσέγγιση απαιτεί τη δημιουργία επιτελικής δομής σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης, η οποία θα είναι αρμόδια για τον σχεδιασμό, τον διατομεακό συντονισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων και των αποτελεσμάτων που έχουν οι ρυθμίσεις και οι πολιτικές που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση του δημογραφικού στη χώρα μας.

Εν κατακλείδι, η στροφή εκ νέου στο θετικό φυσικό ισοζύγιο απαιτεί την ενεργητική κρατική παρέμβαση με κίνητρα ποσοτικού και ποιοτικού χαρακτήρα, αλλά και με ευαισθητοποίηση και ενημέρωση, προκειμένου να αμφισβητηθούν παγιωμένες και στερεοτυπικές νοοτροπίες, με στόχο οι πολιτικές να απευθύνονται στο σύνολο των διαφορετικών μορφών της σύγχρονης οικογένειας και συνολικά στην ελληνική κοινωνία.

Στο πλαίσιο αυτό εμείς προτείνουμε τις εξής πολιτικές στοχεύσεις: Πρώτον, ισότητα των φύλων. Δεύτερον, αναγνώριση και ισότιμη αντιμετώπιση των νέων μορφών οικογένειας και συμβίωσης. Τα παιδιά στο επίκεντρο των πολιτικών. Εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, εργασίας και φροντίδας. Ενίσχυση υποδομών και υπηρεσιών υγείας, θετικές δράσεις για την ανάσχεση μετανάστευσης νέων, το γνωστό brain drain και την επιστροφή όσων έχουν μεταναστεύσει, κοινωνική ένταξη μεταναστών και μεταναστριών και διατομεακός συντονισμός.

Εδώ θέλω να σταθώ σε κάποια σημεία και να εξάρω ορισμένες ήδη υπάρχουσες νομοθετικές παρεμβάσεις που κινούνται σε θετική κατεύθυνση, καθώς και κάποιες απαραίτητες που πρέπει να ακολουθήσουν. Είναι απ' αυτά που τίποτα δεν κάναμε!

Πρώτον, ο ν.4521/2018 του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με τον οποίον ρυθμίζεται η δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση. Στόχος είναι η πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, του λειτουργικού αναλφαριθμητικού, της σχολικής διαρροής καθώς και η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα μαθητών που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Η διεύρυνση της δωρεάν πρόσβασης παιδιών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς από εβδομήντα εννέα χιλιάδες το 2015 σε εκατόν είκοσι επτά χιλιάδες το 2018 -Υπουργείο Εσωτερικών και Εργασίας- η ενίσχυση της δράσης, η εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και η αύξηση του αριθμού των παιδιών ανέργων και εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα μητέρων, καθώς και των παιδιών από μονογονεϊκές οικογένειες που έχουν πρόσβαση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, η ίδρυση νέων βρεφονηπιακών σταθμών. Δέκα χιλιάδες νέες θέσεις το 2018 με 2019, με στόχο μέχρι το 2021 να καλυφθεί και η ζήτηση. Χορήγηση αυξημένου επιδόματος παιδιού από το Υπουργείο Εργασίας σε περισσότερες οικογένειες που βρίσκονται σε ανάγκη. Συν εκατό χιλιάδες δικαιούχες οικογένειες το 2018. Πάλι τίποτα δεν κάναμε! Υπήρχε, επίσης, η ψήφιση του ν.4554/2018 του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σχετικά με την επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων, καθώς και η δράση για την ένταξη των προσφυγοπαίδων στην εκπαίδευση.

Στον τομέα της υγείας διασφαλίστηκε η καθολική και ισότιμη

πρόσβαση των ανασφάλιστων παιδιών οικογενειών στο δημόσιο σύστημα υγείας και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ενώ θεσμοθετήθηκε ο θεσμός του οικογενειακού παιδίατρο σε ΤΟΜΥ και κέντρα υγείας στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Η ίδρυση των αυτοτελών γραφείων προστασίας ανήλικων θυμάτων, το «Σπίτι του Παιδιού», η θέσπιση επιδόματος παιδιού, το δικαίωμα εγγραφής των μητέρων, που δεν δικαιούνται παροχές από ασφαλιστικό φορέα ή είναι ανασφάλιστες, να εγγράφονται στο πρόγραμμα καταβολής χρηματικών παροχών λόγω μητρότητας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα την ανοχή σας για ένα λεπτό.

Ακόμα έχουμε τη διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών στην υγεία, τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό, στον αθλητισμό, στην παιδική προστασία, στην κοινωνία, στην αποϊδρυματοποίηση, στην οριζόντια δράση για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες.

Θετικές δράσεις ακόμα μπορεί να είναι η επιδότηση στέγης, η παροχή υπηρεσιών οδοντιατρικής πρόληψης και περίθαλψης σε παιδιά, η δημιουργία κέντρων στήριξης οικογένειας, η αναμόρφωση του οικογενειακού δικαίου με ρυθμίσεις, μεταξύ άλλων, για ζητήματα επιμέλειας τέκνων μετά το διαζύγιο, η αύξηση των ημερών άδειας για οικογενειακούς λόγους στον ιδιωτικό τομέα με παροχές, η νομοθέτηση άδειας πατρότητας, κατ' ελάχιστο δύο εβδομάδες υποχρεωτικής άδειας με πλήρεις αποδοχές, η οποία μπορεί να επεκταθεί στη συνέχεια καλύπτοντας ακόμα μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, η καθιέρωση κατώτατων μισθών σε εθνικό επίπεδο, οι οποίοι θα εγγυώνται αξιοπρεπή ζωή ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, εθνικικής ή εθνικής καταγωγής κ.λπ.. Η κοινωνική και εργασιακή ένταξη του δυναμικού αναμφισβήτητα μπορεί να αντιμετωπίσει το δημογραφικό πρόβλημα.

Κλείνοντας, θέλω να πω ότι το δημογραφικό ζήτημα επιβάλλεται να το αντιμετωπίσουμε με μακροχρόνια στόχευση σε σταθερή και μόνιμη βάση, με τη δημιουργία οριζόντιων επιτελικών δομών, την ενίσχυση της δημογραφικής έρευνας και της έρευνας για την ισότητα των φύλων, τη χρηματοδότηση ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων για παρακολούθηση και τεκμηρίωση του θέματος, τη δημιουργία Διυπουργικής Επιτροπής στη Γενική Γραμματεία Κυβέρνησης για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση πολιτικών αντιμετώπισης του δημογραφικού ζητήματος ή ακόμα και με τη δημιουργία Υφυπουργείου με τη σύσταση Μόνιμης Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με δεδομένο ότι μαγικές και αυτόματες λύσεις δεν υπάρχουν, ας προχωρήσουμε σταδιακά προς αυτή την κατεύθυνση.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Ο κ. Κωνσταντίνος Κατσικός έχει τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΙΚΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Παρά το γεγονός ότι το δημογραφικό έγινε και σήμερα θέμα αντιπαραθέσεων από συναδέλφους που έλαβαν τον λόγο στη βάση της υπαιτιότητας των μεν και των δε, θα συμφωνήσουμε όμως όλοι πως είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ελληνική κοινωνία, καθώς αφορά την ίδια μας την υπόσταση.

Ενώ, μάλιστα, έχουν παρέλθει είκοσι έξι χρόνια, όπως αναφέρθηκε κατά κόρον από τους προηγούμενους συναδέλφους, από το τελευταίο πόρισμα της Διακομματικής Επιτροπής –αναφέρομαι στο δημογραφικό του 1993- το πόρισμα στο οποίο καταλήγουμε φέτος περιλαμβάνει θέσεις και αποφάσεις άμεσα συνδεδεμένες με την πληθυσμιακή διάσταση, καθώς ερχόμαστε αντιμετώπι με την υποχρέωση επίλυσης προβλημάτων που σχετίζονται με τη μείωση των γεννήσεων και την αύξηση των θανάτων, δημιουργώντας ένα αρνητικό –αρνητικότητα, θα έλεγα- ισοζύγιο.

Κι ενώ αυξάνεται ο μέσος όρος γήρανσης των κατοίκων, αυξάνονται οι ανάγκες στήριξης των συνταξιούχων, ο ενεργός εργασιακά πληθυσμός σήμερα υπολείπεται του απαιτούμενου μεγέθους, προκειμένου να διασφαλιστεί η επιθυμητή ισορροπία

και βιωσιμότητα των ασφαλιστικών ταμείων. Το γεγονός και μόνο πως οι θάνατοι στη χώρα μας κατά το 2017 ήταν κατά 30% περίπου περισσότεροι από τον αριθμό των γεννήσεων είναι άκρως ανησυχητικό, αλλά και ενδεικτικό της σοβαρότητας της κατάστασης που αντιμετωπίζουμε.

Στο σημείο αυτό τάσσομαι υπέρ των κινήτρων επαναπατρισμού των νέων που μετανάστευσαν στο εξωτερικό κατά εκατοντάδες χιλιάδες εν μέσω της οικονομικής κρίσης, ενώ η ελληνική Κυβέρνηση θεσμοθετεί μέτρα στήριξης των νέων εργαζομένων, όπως η επιδότηση των ασφαλιστικών εισφορών προκειμένου να αποθαρρυνθεί η μελλοντική διαρροή εγκεφάλων. Εξάλλου, όπως επισημαίνει σωστά η έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής, οι επιδοματικές πολιτικές δεν έχουν ιδιαίτερα αποτελέσματα, αν δεν συνδυαστούν και με ουσιαστικά μέτρα ενίσχυσης της απασχόλησης, βελτίωσης του εισοδήματος των νέων, συμφιλώσης της εργασίας με την οικογένεια και καλύτερευσης των γενικότερων συνθηκών διαβίωσής τους.

Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, με στόχο την προστασία της οικογένειας, οι Ανεξάρτητοι Έλληνες ζήτησαμε την αναθεώρηση του άρθρου 21 του Συντάγματος και προτείναμε να θεσπιστεί η εξομοίωση των τρίτεκνων οικογενειών με τις πολύτεκνες οικογένειες, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, θέμα με το οποίο είχαν ασχοληθεί στο παρελθόν κι άλλες πολιτικές δυνάμεις και άλλες κυβερνήσεις.

Πιστεύουμε, λοιπόν, πως μέσω της υπαγωγής των πολυτέκνων στο ειδικό προστατευτικό καθεστώς επιδιώκεται η ανακοπή της περαιτέρω δημογραφικής γήρανσης του πληθυσμού και η καταπολέμηση της υπογεννητικότητας και ενισχύεται ο εθνικός σχεδιασμός της δημογραφικής πολιτικής. Με βάση αυτή την πρόταση παρατηρώ πως σημειώνεται μία ήπια μορφή πρόόδου στο θέμα αυτό, καθώς προτείνεται να ληφθούν μέτρα επιδοματικού χαρακτήρα με στόχο την εξίσωση των πολύτεκνων με τις τρίτεκνες οικογένειες στο μέλλον.

Σε ό,τι μας αφορά, οι Ανεξάρτητοι Έλληνες υποβάλαμε προτάσεις, εκ των οποίων άλλες εν μέρει υιοθετήθηκαν κι άλλες απορρίφθηκαν. Υιοθετήθηκε, για παράδειγμα, στην έκθεση η ένστασή μας απέναντι στη δυνατότητα υιοθεσίας τέκνων από ομόφυλα ζευγάρια, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν σεβόμαστε βεβαίως τα δικαιώματα των ανθρώπων στον σεξουαλικό προσανατολισμό, στη θρησκεία και στη διαφορετική εθνική καταγωγή, στο χρώμα, κ.λπ.. Ποτέ δεν διαφωνήσαμε ως προς το δικαίωμά τους αυτό. Αντίθετα –χαρακτηριστικά θα το αναφέρω και λυπούμαι που το λέω- απορρίφθηκε η πρότασή μας να ρυθμίζονται, όπως ρυθμίστηκαν από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας, τα δάνεια κοινωνικών ομάδων που χειρίζονται οι συστημικές τράπεζες.

Σε κάθε περίπτωση θα συμφωνήσω με την ανάγκη νομοθέτησης μέτρων στήριξης των νέων ζευγαριών, προκειμένου να διευκολυνθούν οι οικογένειες και να αποκτήσουν τον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν, όπως σωστά επισημαίνεται στην έκθεση.

Βρίσκω, επίσης, ορθή την πρόταση για εκπαιδευτικές και γενικά επικοινωνιακές δράσεις για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών, την ενημέρωση της κοινής γνώμης για τις δημογραφικές εξελίξεις και τις προοπτικές, προκειμένου να διαμορφωθεί μία δημογραφική παιδεία, η οποία θα μας θέσει όλους σε εγρήγορση, έτοιμους να αναλάβουμε τις ευθύνες που μας αναλογούν.

Καταληκτικά, πιστεύουμε στην αναγκαιότητα συμπόρευσης με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ένταξη του δημογραφικού ζητήματος στην ατζέντα του ευρωπαϊκού διαλόγου θα αναδείξει την ιδιαιτερότητα του ελληνικού ζητήματος και εν τέλει θα λειτουργήσει θετικά μέσα από τη διαμόρφωση ενός συνεκτικού ενωσιακού θεσμικού πλαισίου.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κύριοι συνάδελφοι, διακόπτουμε τον κατάλογο των ομιλητών –έχουν μείνει δύο- και καλείται στο Βήμα, καθώς έχει ζητήσει τον λόγο, η Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Δημοκρατικής Συμπαράταξης κ. Γεννηματά.

Ορίστε, κυρία Πρόεδρε, έχετε τον λόγο.

ΦΩΤΕΙΝΗ (ΦΩΦΗ) ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ (Πρόεδρος της Δημοκρα-

τικής Συμπαράταξης): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ελπίζω ότι σήμερα η Βουλή θα σταθεί στο ύψος της. Αρκετά πια με τα φαινόμενα εκφυλισμού και παρακμής.

Συζητούμε σήμερα για το δημογραφικό, ίσως την πιο σημαντική απειλή για το μέλλον του τόπου. Είναι ένα θέμα που πρέπει να μας ενώσει επιτέλους, αν θέλουμε να το αντιμετωπίσουμε οργανωμένα και αποτελεσματικά. Η Ελλάδα μετατρέπεται σε χώρα ηλικιωμένων, ο πληθυσμός γερνάει, μειώνεται. Μόνο για το 2017 οι γεννήσεις ήταν κατά τριάντα έξι χιλιάδες λιγότερες από τους θανάτους. Αν συνεχιστεί αυτή η τάση, σε δεκαπέντε χρόνια ο πληθυσμός θα μειωθεί από μισό έως ενάμισι εκατομμύριο. Όλοι καταλαβαίνουμε ότι το πρόβλημα επιδεινώνεται ακόμα περισσότερο με τη φυγή των νέων ανθρώπων στο εξωτερικό. Δεν χρειάζονται ξένα δημοσιεύματα με τίτλους: «Πού πήγαν τα παιδιά στην Ελλάδα», για να καταλάβουμε τι ακριβώς γίνεται στον τόπο μας. Όποιος δεν το βλέπει, απλά εθελουφλεί.

Όμως, εμείς δεν είμαστε εδώ απλά για να κάνουμε διαπιστώσεις. Ο ελληνικός λαός έχει από μας απαιτήσεις. Περιμένουν από μας να δώσουμε λύσεις.

Εμείς στο Κίνημα Αλλαγής έχουμε κινητοποιηθεί. Πήρα την πρωτοβουλία και ζήτησα από τις 27 Απριλίου 2017 τη συγκρότηση της Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής για τη μελέτη και των αιτιών του προβλήματος, αλλά και για την αναζήτηση κοινωνικών προτάσεων για την αντιμετώπισή του. Είναι σημαντικό ότι η πρότασή μας έγινε αποδεκτή και έστω και μετά από δύο χρόνια έχουμε σήμερα στα χέρια μας το πόρισμα και τις προτάσεις της επιτροπής που είναι ένα σημαντικό εργαλείο.

Είναι πια η ώρα της δράσης, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, και των τολμηρών αποφάσεων. Γιατί κάθε καθυστέρηση κοστίζει ακριβά. Γιατί αρνητική εξέλιξη στο δημογραφικό θα δημιουργήσει κινδύνους για την εθνική μας προοπτική, θα καθλώσει κάθε προοπτική για την ανάπτυξη, θα δημιουργήσει ασφυξία στο ασφαλιστικό, θα υποβαθμίσει τον ρόλο της χώρας μας στην ευρύτερη περιοχή και, βέβαια, θα βαθαίνει όλο και περισσότερο το χάσμα απέναντι στους νέους και στους ηλικιωμένους.

Οι νέοι σήμερα αισθάνονται βαθιά αδικημένοι σε σχέση με τις προηγούμενες γενιές και πρέπει να πω ότι έχουν δίκιο να αισθάνονται έτσι. Το κακό βέβαια είναι ότι πλήττεται και η οθεσμός της οικογένειας, που είναι ο πυρήνας της κοινωνικής συνοχής.

Νιώθουν, όμως, έτσι αφού η ανεργία και η κρίση τούς στερούν ακόμα και αυτό το δικαίωμα που έχουν τα νέα παιδιά να φτιάξουν τη δική τους οικογένεια. Οι δουλειές είναι λίγες, κυρίως μερικής απασχόλησης, με πολύ χαμηλές αμοιβές, οι συνθήκες εργασιακής ζούγκλας, η δουλειά χωρίς ωράρια, προφανώς, αποθαρρύνουν τα νέα ζευγάρια στο να αποκτήσουν παιδί, η υποχρηματοδότηση από το κράτος άφησε πολλά παιδιά έξω από βρεφονηπιακούς σταθμούς και παιδικούς σταθμούς και, βέβαια, διαρκώς υποβαθμίζει τη δημόσια παιδεία.

Ιδιαίτερα για τις γυναίκες τα πράγματα είναι ολοένα και πιο δύσκολα. Στην πράξη η μητρότητα, η εγκυμοσύνη δεν προστατεύονται. Αντίθετα, θα έλεγα ότι αποτελούν ένα ισχυρότατο αντικίνητρο και για πρόσληψη, αλλά και για εξέλιξη ή αναβάθμιση της γυναίκας στη δουλειά.

Θα μου πείτε ότι υπάρχει, βεβαίως, και το γενικότερο θέμα των αντιλήψεων, γιατί ακόμα και ζευγάρια που έχουν την οικονομική δυνατότητα επιλέγουν να μην κάνουν περισσότερα από ένα ή δύο παιδιά. Πρέπει, λοιπόν, να κτυπήσουμε και αυτή την νοοτροπία και αυτό χρειάζεται εκστρατεία από πάρα πολύ νωρίς, από το σχολείο και θα πρέπει οργανωμένα να το κάνει η πολιτεία.

Ασφαλώς, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, δεν θα αντιμετωπίσουμε το δημογραφικό, εάν δεν κτυπήσουμε τη φτώχεια, εάν δεν δώσουμε προοπτική στα νέα ζευγάρια. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εξοντωτική φορολόγηση και οι περικοπές που επέβαλαν οι ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ έχουν επιδεινώσει την κατάσταση. Όλα στον βωμό των υπερπλεονασμάτων. Κόβουν τις κοινωνικές παροχές και σε αντάλλαγμα επιστρέφουν, με τη μορφή προσωρινών επιδομάτων, ένα από τα δέκα που πήραν από τους πολίτες. Αυτή την κατάσταση ακριβώς πρέπει να ανατρέψουμε με την πολιτική ανατροπή και την προοδευτική αλλαγή που έχει ανάγκη ο τόπος.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η δική μας σταθερή επιλογή είναι

να στηρίξουμε τα νέα ζευγάρια, να αναβαθμίσουμε τις κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά και τις υποδομές και, βέβαια, να δώσουμε ισχυρά κίνητρα και διευκολύνσεις για την ανατροφή των παιδιών. Η παράταξή μας εξάλλου υλοποίησε τις μεγαλύτερες τομές για την οικογένεια, για την ισότητα, για τις κοινωνικές δομές και υπηρεσίες, για τα παιδιά, για τους ηλικιωμένους, για τα άτομα με αναπηρία.

Σήμερα προτεραιότητά μας είναι να δώσουμε κίνητρα στα νέα ζευγάρια να κάνουν παιδιά.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

Όχι μονάχα με εφάπαξ μπόνους, αλλά στήριξή τους για τα τρία πρώτα χρόνια. Γι' αυτό προτείνουμε 200 ευρώ τον μήνα για τρία χρόνια για κάθε νέο παιδί και οι τρίτεκνοι να αποκτήσουν τα δικαιώματα των πολυτέκνων.

Συγκεκριμένα, η πρότασή μας αφορά τα ζευγάρια χωρίς παιδί και τα ζευγάρια με ένα παιδί που έχουν ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα έως και 25.000 ευρώ, με στεγαστικό δάνειο ή ενοίκιο για πρώτη κατοικία. Αφορά, επίσης, τα ζευγάρια χωρίς παιδί και τα ζευγάρια με ένα παιδί που έχουν ετήσιο καθαρό εισόδημα έως και 20.000 ευρώ δίχως στεγαστικό δάνειο ή ενοίκιο. Είναι ένα γενναίο μέτρο κοστολογημένο, που αφορά κάθε νέο παιδί και το νέο μοντέλο οικογένειας και απαντά άμεσα στις δυσκολίες των νέων ζευγαριών. Δίνεται παράλληλα -θέλω να είναι ξεκάθαρο αυτό- με τα επιδόματα παιδιού που καταβάλλονται σήμερα.

Επιπλέον, εμείς έχουμε καταθέσει συγκεκριμένη πρόταση νόμου από τον Δεκέμβριο με μέτρα πολιτικής. Ανάμεσα σε αυτά θέλω να σταθώ στα πιο σημαντικά.

Πρώτον, εφάπαξ επίδομα τοκετού 1.000 ευρώ για κάθε παιδί. Δεύτερον, οι τρίτεκνοι, όπως είπα, αποκτούν όλα τα δικαιώματα των πολυτέκνων. Δεν θίγονται τα δικαιώματα αυτών που σήμερα έχουν την πολυτεχνική ιδιότητα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

Τρίτον, μεταφορά βασικών βρεφικών ειδών στον χαμηλότερο συντελεστή ΦΠΑ. Είναι εξαιρετικά σημαντικό αυτό για τα νέα ζευγάρια.

Τέταρτον, καθιερώνουμε εθνικό αποταμιευτικό λογαριασμό για κάθε παιδί με τη συμμετοχή τόσο του γονέα όσο και της πολιτείας. Η οικογενειακή συμμετοχή θα εκπίπτει από τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος. Μοναδικός δικαιούχος θα είναι το παιδί μετά την ενηλικίωσή του, ώστε να χρησιμοποιήσει το ποσό για σπουδές ή για επαγγελματική δραστηριότητα.

Πέμπτον, κάθε οικογένεια δικαιούται κοινωνική επιταγή για κάθε παιδί σε προσχολική ηλικία, η οποία εγγυάται το δικαίωμα για ένταξη και φροντίδα όλων των παιδιών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

Κανένα παιδί έξω από βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς!

Έκτον, στεγαστική συνδρομή για κάθε οικογένεια για διάστημα δύο ετών από την απόκτηση νέου παιδιού. Η στεγαστική συνδρομή δίδεται μέσω μείωσης του φόρου εισοδήματος ή ειδικού επιδόματος ενοικίου ή απαλλαγής από τον ΕΝΦΙΑ, ανάλογα με το αν η οικογένεια μένει ή όχι σε δικό της σπίτι.

Έβδομον, τα τριακόσια ογδόντα δύο κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και τα πενήντα εννέα κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών με αναπηρία διασφαλίζονται πλήρως εντασσόμενα στις κοινωφελείς υπηρεσίες των δήμων και στις κοινωνικές υπηρεσίες τους με το ανθρώπινο δυναμικό και τον εξοπλισμό τους.

Όγδοο, καθιερώνεται το ακατάσχετο και ασυμψήφιστο των οικογενειακών επιδομάτων.

Ένατον, τα οικογενειακά επιδόματα θα καταβάλλονται με τον όρο της φοίτησης των παιδιών στην υποχρεωτική εκπαίδευση.

Δέκατον, δημιουργία κέντρων συμβουλευτικής και υποστήριξης οικογενειών σε κάθε δήμο. Τα κέντρα αυτά λειτουργούν, προφανώς, συμπληρωματικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες των αντίστοιχων ΟΤΑ και παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες συμβουλευ-

τικής και υποστήριξης σε οικογένειες με προβλήματα, αλλά και σε παιδιά σε κίνδυνο τα οποία σήμερα καταλήγουν σε ιδρύματα. Τα κέντρα χρηματοδοτούνται από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους.

Ενδέκατο, σύσταση Εθνικής Επιτροπής Δημογραφικής Πολιτικής, ώστε να εξειδικεύεται και να παρακολουθείται η εφαρμογή του πορίσματος της Διακομματικής Επιτροπής. Συμμετέχουν εκπρόσωποι Υπουργείων, αυτοδιοίκησης, πολυτέκνων, οργανώσεων γυναικών, της ΕΣΑΜΕΑ, των ΑΕΙ και των πολιτικών κομμάτων της Βουλής.

Δωδέκατο, σύσταση Ειδικής Γραμματείας Δημογραφικής Πολιτικής στο Υπουργείο Εργασίας που θα εξειδικεύσει και εφαρμόσει πολιτικές είτε με διάθεση των αναγκαίων πόρων είτε με αποτελεσματικό συντονισμό των συναρμόδιων δημοσίων υπηρεσιών.

Προτάσεις που αταλάντευτα θα αγωνιστούμε, και τώρα και μετά τις εκλογές, για να γίνουν πράξη, χωρίς εκπώσεις και χωρίς συμβιβασμούς.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, βασική προϋπόθεση και για το δημογραφικό αποτελεί η αναγέννηση του κοινωνικού κράτους, γιατί μόνο το κοινωνικό κράτος μπορεί να εξασφαλίσει αξιοπρέπεια σε κάθε πολίτη, ίσες ευκαιρίες για όλους και στήριξη των νέων ζευγαριών. Για μας είναι διαχρονικά στον πυρήνα της πολιτικής μας στην παράταξή μας.

Το τελευταίο διάστημα όλο βλέπουμε ότι τόσο ο ΣΥΡΙΖΑ όσο και η Νέα Δημοκρατία πλειοδοτούν στις εφάπαξ εισφορές και επιδόματα. Με επιδοματική πολιτική και πελατειακές λογικές που κρατούν ομήρους χιλιάδες νέους ανθρώπους, δημογραφική ανάκαμψη μην περιμένετε. Αυτές οι πρακτικές ανήκουν στο μακρινό παρελθόν και θα πρέπει με συνεννόηση να τις αφήσουμε οριστικά πίσω.

Ανατρέψαμε τέτοιες λογικές από τη δεκαετία του '80 και μετά και αυτό σημαίνει ότι μπορούμε να το κάνουμε και σήμερα. Το Κίνημα Αλλαγής, η δημοκρατική παράταξη είμαστε ξανά μπροστά σε αυτή την προσπάθεια.

Καλούμε, λοιπόν, τους προοδευτικούς πολίτες σε ένα μεγάλο προοδευτικό ρεύμα για νέες κοινωνικές κατακτήσεις, που μπορούν να δώσουν ξανά πραγματική ελπίδα στη ζωή τους. Μπορούμε να εγγυηθούμε και το ξέρουν ότι εμείς δεν θα προδώσουμε τις προσδοκίες τους, όπως έκανε ο κ. Τσίπρας. Εμάς μπορούν να μας εμπιστευθούν!

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Τον λόγο έχει ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Νέας Δημοκρατίας κ. Κυριάκος Μητσοτάκης.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, συζητάμε σήμερα ένα θέμα με κρίσιμες εθνικές διαστάσεις, ένα διακύβευμα, θα έλεγα, σχεδόν υπαρξιακό. Η Ελλάδα αιμορραγεί, χάνοντας σταδιακά τους ανθρώπους της.

Πρέπει δε να σας πω, κύριε Πρόεδρε, και κύριοι και κυρίες Βουλευτές, ότι λυπάμαι για την περιορισμένη συμμετοχή στη σημερινή συζήτηση. Λυπάμαι που δεν πήραν τον λόγο περισσότεροι πολιτικοί Αρχηγοί, συμπεριλαμβανομένου και του Πρωθυπουργού, ο οποίος, δεν ξέρω, ίσως έλθει να μιλήσει στη συνέχεια, διότι το ζήτημα αυτό πραγματικά μας αφορά όλους και θα ήταν ενδεχομένως μια ευκαιρία να δώσουμε συνολικά ως Κοινοβούλιο μία απάντηση σε αυτό το γενικό κλίμα τοξικότητας και πόλωσης, το οποίο απειλεί να βουλιάξει την πολιτική ζωή στη λάσπη, καταλήγοντας διακομματικά σε κάποιες πολιτικές, τις οποίες θα μπορούμε να τις υπηρετήσουμε σε βάθος χρόνου. Και αυτό διότι οι πολιτικές που αφορούν το δημογραφικό δεν είναι φωτοβολίδες της στιγμής. Δεν είναι πολιτικές οι οποίες μπορούν να υπηρετηθούν από μία κυβέρνηση. Χρειάζονται βάθος και διάρκεια χρόνου και θα δείξουν τα αποτελέσματά τους –μη γελώμαστε– σε μία δεκαετία από τώρα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Πρό-

εδρος της Βουλής κ. **ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ**)

Θα ήταν ευχής έργον, λοιπόν, αν μπορούσαμε να διαμορφώσουμε ένα κλίμα εθνικής συναίνεσης. Φαίνεται, όμως, ότι για κάποιους αυτές οι πολιτικές οι οποίες κοιτούν ουσιαστικά στο μέλλον, είναι πολιτικές που δεν ταιριάζουν στο κλίμα το οποίο θέλουν να καλλιεργήσουν και στον δρόμο που θέλουν να οδηγήσουν την επικείμενη πολιτική αντιπαράθεση. Κρίμα, αλλά επιφυλάσσομαι. Ίσως ο Πρωθυπουργός με διαψεύσει στη συνέχεια.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τα στοιχεία τα οποία παρουσιάζονται στην πολύ ενδιαφέρουσα διακομματική έκθεση της Βουλής, είναι στοιχεία συγκλονιστικά και είναι σημαντικό να ακουστούν για άλλη μία φορά από εδώ το Βήμα, για να μπορέσουμε να διαπιστώσουμε σε ποια πορεία έχει μπει το ελληνικό έθνος. Από το 2011 και για πρώτη φορά μεταπολεμικά ο πληθυσμός της πατρίδας μας μειώνεται. Από τα 11,1 εκατομμύρια τότε, βρεθήκαμε πέρυσι στα 10,7 εκατομμύρια και αν οι ρυθμοί αυτοί συνεχιστούν, οι Έλληνες –αυτοί τουλάχιστον που κατοικούν στην Ελλάδα– θα περιοριστούν στα 8,9 εκατομμύρια μέχρι το 2050 και στα 7,3 εκατομμύρια μέχρι το 2080.

Αναζήτησα τα συγκριτικά στοιχεία από άλλες εποχές, εποχές δύσκολες για τον Ελληνισμό. Θυμάστε ίσως ότι σε μία άλλη συζήτηση, είχα δείξει μία φωτογραφία από αυτό εδώ το Βήμα με τρία χαμογελαστά, αισιόδοξα, ξυπόλητα κοριτσάκια από το Περιστέρι Ηπείρου, για να καταδείξω ότι σε άλλες κρίσιμες στιγμές της ιστορίας μας καταφέραμε να κάνουμε όλοι μαζί ένα μεγάλο άλμα αισιόδοξίας, παρά τις αντικειμενικές...

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης κ. Αλέξης Τσίπρας)

Χαίρομαι κύριε Τσίπρα, που είστε εδώ.

Καταφέραμε, λοιπόν, σε άλλες συγκυρίες να κάνουμε αυτό το κρίσιμο άλμα στο μέλλον και το 1955 είχαμε στη χώρα μας εκατόν πενήντα τέσσερις χιλιάδες γεννήσεις –στη μεταπολεμική Ελλάδα της φτώχειας– και μόλις πενήντα τέσσερις χιλιάδες θανάτους. Το 2016 έχουμε ενενήντα δύο χιλιάδες γεννήσεις και εκατόν δεκαοκτώ χιλιάδες θανάτους, αρνητικό ισοζύγιο, δηλαδή, είκοσι έξι χιλιάδες.

Αυτή είναι η πραγματικότητα την οποία καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε και ας μην έχουμε καμμία αμφιβολία ότι μία πατρίδα με έναν λαό όλο και λιγότερο, κινδυνεύει και αυτή να μικρώνει, όπως και μία κοινωνία με παιδιά τα οποία πιστεύουν πια ότι θα ζήσουν χειρότερα από τους γονείς τους, απειλείται να διαλυθεί.

Σήμερα η Ελλάδα έχει έναν από τους χαμηλότερους δείκτες γονιμότητας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή μόλις 1,38 παιδιά ανά ζευγάρι έναντι 1,6 που είναι ο μέσος ευρωπαϊκός όρος και 2,1 που πρέπει να είναι οι γεννήσεις, για να μην μειώνεται ο πληθυσμός, ενώ η φυγή τετρακοσίων χιλιάδων νέων στις πιο δυναμικές ηλικίες, δυστυχώς επιτείνει το πρόβλημα. Πρόκειται για νέους ανθρώπους με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Οι περισσότεροι έφυγαν λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά και λόγω της αναξιοκρατίας, λόγω της διαφθοράς, και αναζητούν σήμερα στο εξωτερικό καλύτερες προοπτικές διαβίωσης και εργασίας. Διότι, δυστυχώς, η σημερινή νέα γενιά είναι η πρώτη γενιά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η οποία δεν ελπίζει ότι θα ζήσει καλύτερα από τους γονείς της, δείχνοντας έτσι στην πράξη ότι ο κοινωνικός ιμάντας της προόδου έχει ουσιαστικά βραχυκυκλώσει σε μία Ελλάδα που δεν δίνει πια ευκαιρίες.

Για πολλά νέα ζευγάρια σήμερα η δημιουργία οικογένειας, η μεγαλύτερη, δηλαδή, χαρά της ζωής, αντιμετωπίζεται με δέος. «Θέλω δεύτερο παιδί, αλλά δεν μπορώ να του εξασφαλίσω αυτά που θέλω». Το είπε μία νέα γυναίκα με ένα παιδί τις προάλλες. Είναι δυστυχώς κάτι το οποίο το ακούμε όλοι ολοένα και περισσότερο. Το αποτέλεσμα είναι ότι ο πληθυσμός μας γερνά.

Το 1950 η μέση ηλικία στην Ελλάδα ήταν τα τριάντα έτη. Σήμερα είναι τα σαράντα τρία έτη και παρ' όλο που σήμερα οι συμπολίτες μας που είναι άνω των εξήντα πέντε είναι το 21% του πληθυσμού, το 2050 αυτή η κατηγορία θα φτάσει το 33%. Αυτή η διπλή βόμβα –λιγότεροι, αλλά και πιο ηλικιωμένοι Έλληνες– απειλεί το αύριο, αλλά αμφισβητεί και το σήμερα. Γιατί σήμερα θα έχουμε μικρότερο αριθμό εργαζομένων που θα παράγουν όλο λιγότερο και θα συρρικνώνεται η οικονομία. Έτσι, όμως, χάνονται

κεφάλαια για τη στήριξη των συντάξεων, κλυδωνίζεται το σύστημα υγείας και πρόνοιας, κάτι που με τη σειρά του θα διαλύσει και τη συνοχή ολόκληρης της οικονομίας.

Με άλλα λόγια, υπονομεύεται το μέλλον του έθνους και της πατρίδας μας. Γιατί χωρίς ανθρώπινο δυναμικό δεν υποστηρίζεται ούτε η κυριαρχία ούτε η ανάπτυξη ενός κράτους. Και χωρίς ανάπτυξη, χωρίς δουλειές, χωρίς έσοδα, χωρίς εισφορές δεν υπάρχουν ούτε μισθοί ούτε συντάξεις ούτε υγεία ούτε δημόσια παιδεία ούτε, τελικά, εθνική ασφάλεια.

Δεν είναι τυχαίο ότι σε όλες τις μακροπρόθεσμες εκθέσεις που αφορούν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, όπως οι εκθέσεις που δημοσιεύει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το πρόβλημα της υπογεννητικότητας συνδέεται στα μάτια των οικονομολόγων του ταμείου με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Ένας από τους λόγους που το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εκτιμά ότι οι μακροπρόθεσμοι ρυθμοί ανάπτυξης θα είναι μόλις 1%, συνδέεται ακριβώς και με το βαθύ δημογραφικό πρόβλημα, το οποίο αντιμετωπίζει η πατρίδα μας.

Να, λοιπόν, γιατί όταν μιλάμε για το δημογραφικό, μιλάμε για ένα εθνικό υπαρξιακό διακύβευμα και μακριά από τη δικτατορία της επικαιρότητας, είναι καιρός να πιάσουμε –όλοι μαζί, θα το ήλπιζα- το νήμα των καιρών. Το μέλλον ή το σχεδιάζεις ή υφίστασαι τη χειρότερη εκδοχή του. Γι' αυτό και η Νέα Δημοκρατία, με προσωπική δική μου εμπλοκή, εισηγείται μια συνολική παρέμβαση στο δημογραφικό, ένα σχέδιο τεσσάρων κατευθύνσεων: Μείωση του βάρους για την απόκτηση παιδιού, στήριξη των εργαζόμενων γονέων, κυρίως των γυναικών που σηκώνουν σήμερα –ας μην κοροϊδευόμαστε- το μεγάλο βάρος της ανατροφής των παιδιών αλλά και των μεγάλων οικογενειών, επιστροφή των νέων που έφυγαν από την Ελλάδα και βέβαια, διαγενεακή αλληλεγγύη μέσω ενός σύγχρονου ασφαλιστικού συστήματος.

Αναμφίβολα, η αντιστροφή αυτής της δημογραφικής τάσης δεν είναι απλή υπόθεση. Μην έχουμε αυταπάτες, δεν θα δούμε αποτελέσματα ούτε σε ένα ούτε σε δύο χρόνια. Θα πρέπει, λοιπόν, με συνέπεια να υπηρετήσουμε μία πολυεπίπεδη πολιτική τουλάχιστον για μια δεκαετία, για να δούμε πραγματικά αποτελέσματα. Και το κλειδί για μια τέτοια πολιτική είναι η οικονομική της διάσταση.

Τα οποραδικά επιδόματα με τη μορφή φιλοδωρήματος δεν συνιστούν πολιτική για τους νέους που θέλουν να κάνουν οικογένεια. Για εμάς, η κεντρική μας επιδίωξη παραμένει η δημιουργία πολλών χιλιάδων νέων, καλοπληρωμένων θέσεων εργασίας σε μια οικονομία, η οποία θα αναπτύσσεται με ρυθμούς διπλάσιους από τους σημερινούς.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, οι κατευθύνσεις του σχεδίου της Νέας Δημοκρατίας για το δημογραφικό μεταφράζονται σε σαφή χειροπιαστά μέτρα. Σχετικά με τα κίνητρα για τους νέους γονείς, εντοπίζω τέσσερα σημαντικά μέτρα από το πακέτο των πρωτοβουλιών που έχουμε εξαγγείλει.

Πρώτον, θεσπίζουμε άμεση ενίσχυση 2.000 ευρώ για κάθε νέο παιδί το οποίο θα γεννιέται στην πατρίδα μας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα από της Νέας Δημοκρατίας)

Για να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες ανάγκες του πρώτου καιρού, έτσι ώστε ο τοκετός και η διαδικασία απόκτησης παιδιού και αυτές οι αυξημένες ανάγκες να μην αποτελούν ανασχετικό παράγοντα για κανένα νέο ζευγάρι που θέλει να μεγαλώσει την οικογένειά του.

Το κόστος αυτού του μέτρου -προφανώς δύναιται να υπάρχουν και λογικό είναι να υπάρχουν και κάποια εισοδηματικά κριτήρια, αλλά θα πρέπει να πιάνουν πραγματικά τα υψηλά εισοδήματα, όχι τη μεσαία τάξη- δεν ξεπερνά τα 150 εκατομμύρια τον χρόνο, δηλαδή το 1/4 από το κοινωνικό μέρισμα, το οποίο μοίρασε η Κυβέρνηση πέρυσι τα Χριστούγεννα.

Το αφορολόγητο πρέπει να αυξάνεται κατά 1.000 ευρώ για κάθε παιδί και έτσι θα ωφεληθούν κυρίως οι πιο αδύναμοι, οι οποίοι διστάζουν να κάνουν σήμερα παιδιά, ενώ θα πρέπει να μπορούμε να δίνουμε και πρόσθετα κίνητρα σε ζευγάρια που τεκνοποιούν νωρίτερα από τα τριάντα χρόνια της γυναίκας, διότι σήμερα η μέση ηλικία γέννησης του πρώτου παιδιού στην Ελ-

λάδα είναι λίγο παραπάνω από τα τριάντα χρόνια.

Τρίτο μέτρο. Το ανέφερε και η κ. Γεννημάτα και είναι σωστή πρόταση με μικρό δημοσιονομικό αποτύπωμα. Όλα τα βρεφικά είδη, είδη υγιεινής και είδη πρώτης ανάγκης για τις γυναίκες, πρέπει να υπαχθούν στον χαμηλό συντελεστή ΦΠΑ.

Τέταρτο μέτρο είναι μια πρόταση που έχω παρουσιάσει εδώ και πάρα πολύ καιρό. Παιδικοί σταθμοί για όλα τα Ελληνόπουλα. Κανένα παιδί εκτός παιδικών σταθμών με κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα από της Νέας Δημοκρατίας)

Κάθε οικογένεια, που το παιδί της δεν θα βρίσκει θέση σε δημοτικό σταθμό, θα μπορεί να λαμβάνει ένα κουπόνι ύψους 180 ευρώ για δέκα μήνες τον χρόνο, ώστε να επιλέγει εκείνη τον σταθμό που προτιμά. Και αυτό το λέω, διότι η πρόσβαση σε ποιτική φροντίδα μέσα από βρεφονηπιακούς σταθμούς δεν είναι μόνο μια ανακούφιση για την οικογένεια, η οποία πολύ συχνά διστάζει να κάνει παιδί, επειδή δεν υπάρχουν ή δεν είναι διαθέσιμοι παππούδες και γιαγιάδες για να το φροντίζουν, αλλά είναι και απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή ακαδημαϊκή εξέλιξη των παιδιών. Γι' αυτό και η διετής προσχολική αγωγή είναι σωστή παρέμβαση, ακριβώς διότι γνωρίζουμε πολύ καλά ότι πολλές από τις κοινωνικές ανισότητες σχετίζονται με το γεγονός ότι πολλά παιδιά δεν έχουν πρόσβαση σε προσχολική αγωγή. Είναι παιδιά, κυρίως, πιο αδύναμων οικογενειών και τα παιδιά αυτά γνωρίζουμε από μελέτες ότι θα αδικηθούν στη συνέχεια στην ακαδημαϊκή τους πορεία. Ξεκινούν, δηλαδή, την ακαδημαϊκή τους ζωή στην Α' δημοτικού με ένα σημαντικό μειονέκτημα. Αυτό δεν είναι επιτρεπτό, γι' αυτό και είμαστε απολύτως ξεκάθαροι: Κανένα παιδί εκτός παιδικού σταθμού, διетές νηπιαγωγείο και ελεγχόμενη ποιότητα στις φροντίδες καθώς και στις υπηρεσίες που παρέχουν οι παιδικοί σταθμοί.

Όμως, για την προστασία νέων γονέων και κυρίως της νέας μητέρας προβλέπουμε κάποιες ακόμα, πιστεύω, σημαντικές συγκεκριμένες κινήσεις.

Πρώτον, ελεύθερη επιλογή της γυναίκας να ορίσει εκείνη τον χρόνο της άδειας εγκυμοσύνης και λοχείας, έτσι ώστε να χαλαρώσουμε τους πολύ αυστηρούς περιορισμούς, οι οποίοι υπάρχουν σήμερα. Σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους να αυξήσουμε την άδεια για τις μονογονεϊκές οικογένειες, μια ειδική κατηγορία που αντιμετωπίζει πρόσθετα προβλήματα, τα οποία χρήζουν στοχευμένης κοινωνικής προστασίας.

Δεύτερον, να επεκτείνουμε την προστασία για την απόλυση στους είκοσι τέσσερις μήνες, αντί των δεκαοκτώ μετά τον τοκετό, διότι γνωρίζουμε πολύ καλά ότι και σήμερα που μιλάμε υπάρχουν πολλοί ασύδοτοι εργοδότες που δεν εφαρμόζουν την υφιστάμενη εργατική νομοθεσία και εκμεταλλεύονται το εργατικό τους δυναμικό, ειδικά τις γυναίκες, με τρόπο ο οποίος είναι ηθικά απαράδεκτος και κατάφωρα παράνομος.

Τρίτον, χρειαζόμαστε ειδικά προγράμματα κατάρτισης, τα οποία θα περιελάβουν όσους επιστρέφουν στην εργασία μετά από τη διακοπή για την ανατροφή τέκνων, διότι ένα διάλειμμα στην επαγγελματική τους καριέρα για κάτι τόσο όμορφο δεν μπορεί να γίνεται εμπόδιο στην εξέλιξή τους.

Τέταρτον, όπως είπα ήδη, η ουσιαστική βοήθεια μέσω των παιδικών σταθμών βρίσκεται συνέχεια στη σταδιακή εφαρμογή της διητούς υποχρεωτικής προσχολικής αγωγής, αλλά και στην ενίσχυση του θεσμού των ολοήμερων σχολείων, ο οποίος πρέπει να επεκταθεί για όλα τα Ελληνόπουλα με ουσιαστικά προγράμματα δραστηριοτήτων και μελέτης, όπως και μάθησης και πιστοποίησης ξένης γλώσσας εντός του σχολείου.

Πέμπτον, προφανώς δεν θα παραμελήσουμε τις υφιστάμενες πολύτεκνες και τρίτεκνες οικογένειες. Έχουμε δεσμευθεί ότι θα επαναφέρουμε τα ποσά που η Κυβέρνηση περιέκοψε πέρυσι για τις τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα από της Νέας Δημοκρατίας)

Τα παραπάνω συγκεκριμένα μέτρα αφορούν στην ενίσχυση των νέων ζευγαριών για να κάνουν παιδιά, αφορούν στην ανακούφιση των γονέων, στη διασύνδεση της εκπαίδευσης με την ανατροφή των παιδιών, στην τόνωση της πολύτεκνης οικογένειας.

νειας, αλλά και με το συνολικό μας σχέδιο για ανάπτυξη θα επιτευχθεί και η επιστροφή πολύτιμου ανθρώπινου δυναμικού από το εξωτερικό.

Αυτό ακριβώς αντιμετωπίζει και η τέταρτη κατεύθυνση του σχεδίου μας. Δεν μπορούμε να συζητούμε για αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, χωρίς να συζητούμε για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το ασφαλιστικό μας σύστημα.

Έχουμε μιλήσει για ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό ασφαλιστικό σύστημα, ελκυστικό ώστε να εντάσσονται σε αυτό όλοι οι εργαζόμενοι, δίκαιο ώστε να αποδίδει μετά το τέλος της εργασίας τους κόπους όλων στη διάρκεια του εργασιακού τους βίου και αποτελεσματικό ώστε να μην επιβαρύνει, αλλά αντίθετα να συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Είχα την ευκαιρία και στην Ένωση Ασφαλιστικών Εταιρειών πριν από μία εβδομάδα να αναφερθώ για άλλη μία φορά λεπτομερώς στο σχέδιό μας, το οποίο συστηματικά διαστρεβλώνεται από την Κυβέρνηση. Δεν πειράζει. Είμαστε συνηθισμένοι σε τέτοιου είδους προπαγάνδα. Μόνο που θα πρέπει κάποια στιγμή να μας εξηγήσετε γιατί θεωρείτε προοδευτικό να μην εφαρμοστεί στη χώρα μας ένα σύστημα τριών πυλώνων, όπως αυτό εφαρμόζεται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Επαναλαμβάνω, δεν υπάρχει ευρωπαϊκή χώρα σοβαρή σήμερα, η οποία να μην έχει εφαρμόσει σύστημα τριών πυλώνων στο ασφαλιστικό.

(Χειροκροτήματα από πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Με τον πρώτο πυλώνα θα υπάρχει εθνική σύνταξη για όλους τους Έλληνες και ανταποδοτικό μέρος των εισφορών για κύρια σύνταξη. Με τον δεύτερο πυλώνα θα υπάρχει ένας ατομικός κουμπαράς που θα δημιουργεί αποθεματικά και αποδόσεις ανάλογα με τις εισφορές του κάθε εργαζόμενου. Αυτό ισχύει κυρίως για τους νέους εργαζόμενους, οι οποίοι σήμερα δεν έχουν ασφαλιστική συνειδηση. Τρίτον, θα υπάρχει μία εθελοντική πηγή -ο τρίτος πυλώνας- που θα δημιουργεί ένα πρόσθετο κεφάλαιο ιδιωτικής ασφάλισης.

Αυτές οι παρεμβάσεις, κυρίες και κύριοι, συνδέονται άμεσα και με το πρόγραμμα, το οποίο παρουσιάσαμε, για την υγεία. Εκεί, το σχέδιο, το οποίο ονοματίσαμε «Σπύρος Δοξιάδης», για την πρόληψη, αλλά και οι πολιτικές για όσους έχουν χρόνια προβλήματα, αποσκοπούν σε μια καλύτερη ποιότητα ζωής, προστατευμένοι από ένα ισχυρό σύστημα ασφάλισης.

Διότι ακριβώς, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το δημογραφικό έχει δύο όψεις. Έχει την όψη της ανάγκης αύξησης του πληθυσμού, αλλά και την όψη της ενεργούς και της ποιοτικής γήρανσης, πώς οι άνθρωποι μπορούν να είναι πιο δραστήριοι στα χρόνια της ζωής τους μετά τη σύνταξη τους και πώς εξασφαλίζουμε πραγματικά ποιοτικά γερατειά.

Και, βέβαια, κάποια στιγμή, θα πρέπει να συζητήσουμε και αν ενδιαφερόμαστε να δώσουμε τη δυνατότητα στους συνταξιούχους να εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα, χωρίς να περικόπεται η σύνταξη τους. Να μην καταδικάζουμε, δηλαδή, ανθρώπους υποχρεωτικά στην αποστρατεία, όταν αυτοί μπορεί να θέλουν να συνεχίσουν να είναι οικονομικά ενεργοί.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σας παρουσίασα τις μεγάλες κατευθύνσεις, αλλά και τα εξειδικευμένα μέτρα της Νέας Δημοκρατίας για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος. Πρόκειται για μία σειρά από στοχευμένες και κοστολογημένες παρεμβάσεις, ώστε να έχουμε αύριο περισσότερα Ελληνόπουλα και λιγότερους γονείς οι οποίοι θα αγωνιούν για το πώς θα κάνουν οικογένεια, να έχουμε οικογένειες με περισσότερα παιδιά σε μια χώρα με πολλούς εργαζόμενους, όλους ασφαλισμένους και μία υγιέστερη και αποδοτικότερη κοινωνία. Πρόκειται για μια συνολική θεώρηση του προβλήματος, η οποία περιλαμβάνει, ταυτόχρονα, πολιτικές για την κοινωνική προστασία, για την παιδεία και την υγεία και βέβαια, για την οικονομία.

Πρέπει, όμως, να επιστημάνω ότι το δημογραφικό έλλειμμα, για το οποίο σας μίλησα και το οποίο τόσο έντονο είναι στην πατρίδα μας, δεν είναι πρόβλημα μόνο ελληνικό, αλλά είναι και πρόβλημα πανευρωπαϊκό. Γι' αυτό και πρέπει να το θέσουμε ως ειδική προτεραιότητα στην ευρωπαϊκή ατζέντα, για τη διαμόρφωση μιας πολύπλευρης πολιτικής σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ενίσχυσης και στήριξης της οικογένειας.

Σε εθνικό επίπεδο, πάντως, πρέπει να προωθήσουμε την έν-

νοια της δημογραφικής ρήτηρας σε κάθε νομοθεσία, έτσι ώστε όλοι οι νόμοι να ελέγχονται ως προς τις επιπτώσεις τους στις υφιστάμενες οικογένειες και κατά το δυνατόν και στις επιλογές των νέων. Και βέβαια, το γραφείο της δημογραφικής πολιτικής της Βουλής, το οποίο ζητά η Επιστημονική Επιτροπή για το δημογραφικό, μπορεί να αναλάβει αυτό το έργο και είναι απαραίτητο να συσταθεί.

Υπάρχουν, άλλωστε, και πολλά άλλα, παράπλευρα ζητήματα που συνδέονται με το δημογραφικό και πρέπει να αντιμετωπιστούν διακομματικά με ρεαλισμό και τόλμη, όπως οι υιοθεσίες, τα υπογόνιμα ζευγάρια και ο συγκλονιστικά -επαναλαμβάνω, ο συγκλονιστικά- μεγάλος αριθμός εκτρώσεων στην πατρίδα μας. Για το ζήτημα των υιοθεσιών έχουμε ήδη καταθέσει εδώ και δύο-μισι χρόνια ένα σαφές και καλά δουλεμένο πρόγραμμα για το πώς μπορούμε να διευκολύνουμε τις υιοθεσίες στην πατρίδα μας. Για το ζήτημα των υπογόνιμων ζευγαριών πρέπει να εξετάσουμε τις οικονομικές δυνατότητες υποστήριξης σε εκείνα τα ζευγάρια, τα οποία καταφεύγουν από ανάγκη -και είναι ολοένα και περισσότερα- σε λύσεις τεχνητής γονιμοποίησης.

Για το, δε, μεγάλο αριθμό των εκτρώσεων θα πω μόνο το εξής: Εκτιμώνται περίπου στις εκατόν πενήντα χιλιάδες ετησίως στην πατρίδα μας, παρ' ότι δεν έχουμε ακριβή στοιχεία. Πολλές από αυτές τις εκτρώσεις λαμβάνουν χώρα σε ζευγάρια που ήδη έχουν παιδιά. Για σκεφτείτε λίγο: Εάν μπορούσαμε έστω και το 10% αυτών των εκτρώσεων να αποφύγουμε, θα μιλούσαμε για 15% παραπάνω γεννήσεις στην πατρίδα μας από ζευγάρια τα οποία ήδη έχουν παιδιά, θέλουν να αποκτήσουν παιδιά και, πάντως, βρίσκονται ήδη σε μία δυνατότητα που μπορούν να υποστηρίξουν παιδιά. Άρα, και αυτό το ζήτημα, νομίζω ότι θα πρέπει να μας απασχολήσει ουσιαστικά.

Η αλήθεια είναι ότι τα προβλήματα, τα οποία σήμερα συζητάμε, υπερβαίνουν τον ορίζοντα μιας κυβερνητικής θητείας, εννοώ -όπως σας είπα και πριν- τα αποτελέσματα γίνονται ορατά πολλά χρόνια μετά. Η εξέτασή τους, όμως, δεν γίνεται ούτε σε συνθήκες εργαστηρίου, ούτε σε κάποιο ουδέτερο πολιτικό χρόνο. Συνδέονται αντικειμενικά με την οικονομική κατάσταση, με το πολιτικό κλίμα, με τη συγκυρία. Δυστυχώς, και στα δύο αυτά επίπεδα, το κλίμα είναι αρνητικό.

Το δημογραφικό, λοιπόν -και κλείνω με αυτό- γίνεται και αυτό μέρος του κεντρικού αιτήματος όλων των Ελλήνων, αίτημα για μια μεγάλη πολιτική αλλαγή. Διότι τελικά μόνο η οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδος θα παράγει μεγαλύτερο πλούτο, περισσότερες δουλειές και θα μας επιτρέψει να χρηματοδοτήσουμε μία αποτελεσματική δημογραφική πολιτική, μία γόνιμη πολιτική κυριολεκτικά.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

(Χειροκροτήματα από πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Νικόλαος Βούτσης): Ευχαριστούμε πολύ.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγούμενης συμμετείχαν στο πρόγραμμα «Ο Ρήγας και η Επανάσταση» που οργανώνει το Ίδρυμα της Βουλής, είκοσι τέσσερις μαθητές και μαθήτριες και δύο εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 1^ο ΕΠΑΛ Αγίας Παρασκευής. Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο Πρωθυπουργός και Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ κ. Αλέξης Τσίπρας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης): Ευχαριστώ, κυρίες Πρόεδρε.

Πράγματι, είναι μία εξαιρετικά χρήσιμη, ενδιαφέρουσα, αλλά και κρίσιμη για το μέλλον του τόπου συζήτηση αυτή που διεξάγεται και θέλω εξ αρχής να εξάρω το έργο της διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής και την έκθεση για το δημογραφικό, αλλά και να παρατηρήσω ότι είναι ενθαρρυντικό το γεγονός -δεν συμβαίνει συχνά αυτό, άρα οφείλω να το υποσημειώσω- ότι αυτή η έκθεση της διακομματικής κοινοβουλευτικής επιτροπής για το δημογραφικό είναι σχεδόν ομόφωνη, ψηφίστηκε, δηλαδή, από τα περισσότερα κόμματα, αν δεν κάνω λάθος, πλην του ΚΚΕ και της Χρυσής Αυγής.

Βεβαίως, θα συμφωνήσω με ορισμένες από τις διατυπώσεις - δεν μπορεί κανείς να διαφωνήσει σε αυτές, - και του Αρχηγού της Αντιπολίτευσης που μίλησε πριν, λέγοντας ότι πρόκειται για ένα πρόβλημα που δεν αφορά μόνο το σήμερα και το αύριο, αλλά όποιες πολιτικές χαράξεις, αποτελέσματα θα δεις σε έναν ορίζοντα μακροπρόθεσμο.

Και, βεβαίως, για να τονίσω την ορθότητα αυτής της παρατήρησης, να πω ότι δημογραφικό πρόβλημα στη χώρα υπήρχε και πολύ πριν την κρίση. Από τη δεκαετία του 1990 έχει επισημανθεί η προοπτική της γένεσης του δημογραφικού προβλήματος στη χώρα. Το 1993 φτιάχτηκε η πρώτη επιτροπή, αν και τη δεκαετία του 1990 είχαμε μία αύξηση του πληθυσμού, η οποία, όμως, είχε να κάνει σε μεγάλο βαθμό και με την ενσωμάτωση μεταναστών εκείνη την περίοδο. Όμως, από τότε είχε αρχίσει να γίνεται σαφής η πρόβλεψη της επιδείνωσης του προβλήματος λόγω της υπογεννητικότητας.

Θα ήθελα, λοιπόν, να συνεχίσω, καταγράφοντας τις διαφωνίες μου με τον κ. Μητσοτάκη, καθώς και την αίσθηση μου ότι σε κάποια ζητήματα που αφορούν τις παρούσες πολιτικές, δεν έχει πλήρη ενημέρωση, κάτι το οποίο θα αναλύσω επιγραμματικά. Εκείνο, λοιπόν, στο οποίο θα διαφωνήσω, είναι στην εκτίμηση ότι το δημογραφικό δεν είναι μονάχα ένα ζήτημα το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί με μία σωστή ή λάθος στρατηγική σε επιμέρους ζητήματα. Όχι ότι αυτή η στρατηγική σε επιμέρους ζητήματα δεν είναι ζητούμενο σήμερα, αλλά εγώ θα έλεγα ότι το δημογραφικό πρόβλημα είναι ένα ζήτημα συνολικής στρατηγικής. Συνιστά συνέπεια του τρόπου με τον οποίον επιλέγουμε να οργανώσουμε την κοινωνία μας, αν, δηλαδή, είμαστε σε θέση να επιλέξουμε ένα μοντέλο κοινωνικής αναπαραγωγής, στο οποίο η αύξηση του πληθυσμού θα είναι η λογική συνέπεια της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης της κοινωνικής πλειοψηφίας ή, αντίθετα, αν το μοντέλο, το οποίο επιλέγουμε, είναι αυτό που θεωρεί ενδεδειγμένο έναν τρόπο κοινωνικής αναπαραγωγής, όπου η συνέπεια της μείωσης του πληθυσμού είναι μία μικρή, ασήμαντη λεπτομέρεια, μία παράπλευρη απώλεια μπροστά στην ευημερία μιας κοινωνικής μειοψηφίας, που απολαμβάνει, ενδεχομένως, προνόμια και πλούτη.

Επομένως, αυτό που ισχυρίζομαι είναι ότι ακόμα και αν δεν συναντάμε συχνά την αναφορά στο δημογραφικό ζήτημα στον καθημερινό πολιτικό ανταγωνισμό εδώ στη Βουλή και έξω από τη Βουλή, στην ουσία αυτός ο ανταγωνισμός κρύβεται πίσω από κάθε λέξη και κάθε πρόταση την οποία διατυπώνει κάθε πολιτική δύναμη. Διότι ο τρόπος με τον οποίον οραματιζόμαστε την ανάπτυξη, ο τρόπος με τον οποίο οραματιζόμαστε την κοινωνική συγκρότηση, τη δομή της οικονομίας, πώς οραματιζόμαστε τη μείωση της ανεργίας, το κοινωνικό κράτος, την παιδεία, το ασφαλιστικό σύστημα, όλα τα κρίσιμα ζητήματα της δημόσιας σφαίρας, συνιστά και μία ενιαία απάντηση στο μεγάλο πρόβλημα του δημογραφικού.

Η πατρίδα μας είδε τον πληθυσμό της να μειώνεται ίσως και λίγο παραπάνω από τριακόσιες χιλιάδες ανθρώπους τα σκληρά χρόνια της κρίσης, το 2011 - 2016, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, λόγω μείωσης των γεννήσεων, λόγω αύξησης των θανάτων, αλλά και λόγω του φαινομένου του «brain drain» και της φυγής κυρίως νέων ανθρώπων -δυστυχώς- στο εξωτερικό.

Αν θέλουμε, λοιπόν, να μιλήσουμε επί της ουσίας για μία προοπτική ανατροπής αυτής της τάσης, μείωσης των γεννήσεων και αύξησης των θανάτων, δηλαδή την τάση να γίνεται η αναλογία γεννήσεων προς τους θανάτους ολοένα και πιο αρνητική, θα πρέπει να συνομολογήσουμε ότι, πρώτον, δεν μπορεί να συμβεί μέσα από πολιτικές λιτότητας, διάρρηξης της κοινωνικής συνοχής. Και δεύτερον, αυτή η ανατροπή σε αυτή την τάση δεν μπορεί να συμβεί χωρίς μία ολοκληρωμένη πολιτική ένταξης - ενσωμάτωσης των μεταναστών.

Αφήνω το δεύτερο να το αναλύσω χωριστά και θα προσπαθήσω να ασχοληθώ με το πρώτο, το θέμα, δηλαδή, της κυρίαρχης αντίληψης σήμερα για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, η οποία δεν μπορεί παρά να είναι στηριγμένη στη συρρίκνωση του εργασιακού κόστους, στη συρρίκνωση των εργασιακών δικαιωμάτων, άρα και στη συρρίκνωση του μισθού και στη συρρίκνωση όλων των κερτημένων δικαιωμάτων, εργασιακών και

κοινωνικών, κοινωνικής προστασίας, που οικοδομήθηκαν και στην Ελλάδα -ίσως λίγο αργότερα- αλλά κυρίως στην Ευρώπη μετά τον πόλεμο.

Θέλω να κάνω ιδιαίτερη αναφορά, λοιπόν, στην εργασία, αλλά και στις πολιτικές για το παιδί.

Θα ξεκινήσω με το ζήτημα της εργασίας, γιατί πιστεύω ότι το ζήτημα της εργασίας είναι το υπ' αριθμόν ένα στην υπόθεση της κοινωνικής αναπαραγωγής. Η Ελλάδα πριν από πέντε χρόνια ήταν μία χώρα στην οποία κάτι λιγότερο από το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού της ήταν εκτός παραγωγής. Και ακόμη χειρότερα, στην ίδια κατάσταση βρίσκονταν τα δύο τρίτα σχεδόν των νέων ως είκοσι πέντε έτη.

Είναι σαφές ότι σε ένα τέτοιο περιβάλλον ο σχεδιασμός για το μέλλον, οι σκέψεις για την οικογένεια, για την απόκτηση παιδιών για ολοένα και μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού των νέων ανθρώπων, για την πλειοψηφία των νέων ανθρώπων, έγινε ένα όνειρο απατηλό. Η προσμονή για μία καλύτερη ζωή έγινε ένας καθημερινός, αγχωτικός αγώνας για επιβίωση.

Η χώρα στο αποκορύφωμα της κρίσης ήταν μία χώρα αβίωτη για το πιο δυναμικό κομμάτι της κοινωνίας. Και αυτός ήταν ο λόγος, αν θέλετε, για τον οποίο από την πρώτη στιγμή είπαμε ότι το ζήτημα της εργασίας αποτελεί έναν εθνικό στόχο και θέσαμε προτεραιότητα σε αυτό το ζήτημα -παρά το γεγονός ότι βρεθήκαμε σε συνθήκες δημοσιονομικής ασφυξίας και δημοσιονομικού περιορισμού- θέσαμε ως εθνικό στόχο πρώτα από όλα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Στην πρώτη πενταετία είχαμε μία κατάρρευση της απασχόλησης, της εργασίας στη χώρα μας. Η ανεργία σκαρφάλωσε στο 28%. Είχαμε μία απώλεια σχεδόν ενάμιση εκατομμυρίου. Σήμερα, έχουμε μία αντιστροφή αυτής της τάσης. Έχουμε πάνω από τριακόσιες πενήντα χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας, κάτι που αποτυπώνεται και στα μεγέθη που μετρούν την ανεργία. Στη μέτρηση της ανεργίας είχαμε εννιά ποσοστιαίες μονάδες μείωση σε σχέση με την οδυνηρή στιγμή του 2014 που κατέγραψε 28% ανεργία. Σήμερα, λοιπόν, είναι στο 18,5%.

Δεύτερον, εργαστήκαμε για τη βελτίωση των συνθηκών της εργασίας, όχι μόνο για την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση ανεργίας. Οργανώσαμε από μηδενική βάση το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας, που ήταν ένα κουφάρι στην πραγματικότητα, για να γίνονται νταραβέρια με διάφορους εργοδότες, όταν τους έπιαναν στα πράσα για να μην καταγράφουν τις παρανομίες τους.

Κυνηγήσαμε την παραβατικότητα σε όλους τους τομείς. Περιορίσαμε την αδήλωτη εργασία στο 9%, όταν είχε φτάσει το 2014 ακόμα και στο 20% στους τομείς υψηλής παραβατικότητας.

Η πολιτεία πάτησε πόδι σε εργασιακά κότεργα που απασχολούσαν εκατοντάδες αδήλωτους, ανασφάλιστους, κυρίως νέους ανθρώπους, με εξαντλητικά ωράρια, που προφανώς δεν είχαν σε τίποτα να κάνουν με το θεσμοθετημένο οκτώωρο.

Τρίτον, προχωρήσαμε άμεσα μετά την έξοδο από τα μνημόνια σε δύο κομβικές ενέργειες για τη συνολική αύξηση των μισθών: Την επαναφορά των βασικών αρχών των συλλογικών διαπραγματεύσεων και την αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 11% και κατά 27% για τους νέους, αφού καταργήσαμε αυτήν τη ντροπιαστική διάταξη της κυβέρνησης Σαμαρά, του 2012, για τον υποκατώτατο μισθό των νέων έως είκοσι πέντε ετών.

Η μείωση, λοιπόν, της ανεργίας, η προστασία της εργασίας, των συνθηκών της εργασίας και η αύξηση των μισθών, αποτελούν προϋπόθεση για μια ενιαία στρατηγική που μπορεί να δώσει μια προοπτική ανατροπής αυτού του φαινομένου. Και θα έλεγα ότι αποτελεί αναγκαία και ικανή συνθήκη για τη σταδιακή ανατροπή των τάσεων επιδείνωσης του δημογραφικού.

Η εργασία είναι παράγοντας σταθερότητας στη ζωή ενός ανθρώπου. Χωρίς την αποκατάσταση αυτού του βασικού όρου, ο οποιοσδήποτε σχεδιασμός του μέλλοντος είναι ένας έωλος και αμφίβηλος σχεδιασμός.

Γι' αυτόν το λόγο πιστεύω ότι οι συνταγές απορρύθμισης της εργασίας, οι κυρίαρχες την τελευταία εικοσαετία και στην Ευρώπη, -οι νεοφιλελεύθερες συνταγές, οι απόψεις σας, έχουμε διαφορές ιδεολογικές- της διάλυσης των εργασιακών σχέσεων, της καθήλωσης των μισθών στο όνομα δήθεν της ανταγωνιστι-

κότητας της οικονομίας, ούτε την ανταγωνιστικότητα βοηθά. Το μόνο που πετυχαίνουν με βεβαιότητα είναι να δυσχεραίνουν τις κοινωνικές συνθήκες, να διαρρηγγύνουν την κοινωνική συνοχή και, άρα, να υποθηκεύουν το μέλλον των επόμενων γενιών και να οξύνουν το δημογραφικό πρόβλημα. Αυτό συμβαίνει και στην Ευρώπη, αλλά, βεβαίως, και στη χώρα μας.

Πώς μπορεί ένας νέος άνθρωπος να κάνει οικογένεια, να θέλει να ζήσει στη χώρα με αξιοπρέπεια, με όνειρα, όταν είναι αβέβαιη η προοπτική της εργασίας του, όταν ακόμα κι αν υπάρχει προοπτική εργασίας, αυτή δεν είναι με αξιοπρεπείς όρους, όταν μέχρι τα σαράντα του χρόνια μένει στο σπίτι του πατρικού, δεν έχει την οικογένεια να βρει σπίτι;

Αυτά είναι τα ερωτήματα στα οποία οφείλουμε να απαντήσουμε ιδίως τώρα που βγαίνουμε από την κρίση.

Άρα, εδώ, πράγματι, χρειάζεται ένα πλαίσιο ενεργητικών πολιτικών. Εσείς τα λέτε φιλοδωρήματα. Εμείς θεωρούμε ότι δεν είναι φιλοδωρήματα. Κάθε άλλο. Η επιδότηση ενοικίου, για παράδειγμα, που θεσμοθετούμε τώρα και ψηφίσαμε και αφορά 300 εκατομμύρια ετησίως, θα καλύψει ένα μεγάλο μέρος αναγκών κυρίως νέων ανθρώπων, οι οποίοι θέλουν να φτιάξουν οικογένεια και δεν έχουν αυτήν τη δυνατότητα. Γιατί κυρίως οι νέοι άνθρωποι βρίσκονται μέσα σε αυτά τα εισοδηματικά κριτήρια, τα οποία έχουμε θεσπίσει. Διακόσιες χιλιάδες νοικοκυριά θα καλυφθούν άμεσα.

Τις επόμενες ημέρες ξεκινάει η πλατφόρμα και θα δούμε και τα αποτελέσματα της συμμετοχής από την επιδότηση του ενοικίου.

Άρα, η αύξηση του κατώτατου μισθού, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας, η επιδότηση ενοικίου είναι ένα πλαίσιο, ένα πλέγμα πολιτικής, το οποίο μπορεί, πράγματι, να συμβάλλει στη σταδιακή αντιμετώπιση του φαινομένου.

Επόμενος άξονας, εξαιρετικά κρίσιμος για το δημογραφικό, είναι οι πολιτικές για το παιδί. Έχω την αίσθηση ότι δεν είστε επαρκώς ενημερωμένοι από τους συνεργάτες σας για όσα έχουν ήδη γίνει. Διότι, πράγματι, εγώ δεν θέλω να απαντήσω με τον ίδιο τρόπο που απαντάτε εσείς σε θεσμοθετημένες ήδη παρεμβάσεις και πολιτικές, ότι είναι φιλοδωρήματα. Θα μπορούσα να πω και εγώ ότι οι 2.000 άπαξ με τη γέννηση του παιδιού είναι ένα φιλοδώρημα, διότι δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα. Όχι, είναι κάτι σοβαρό αυτό που προτείνετε. Όμως, δεν έχετε ενημερωθεί μάλλον -καθώς αυτό που προτείνετε εσείς προφανώς και με στοιχεία και με κριτήρια εισοδηματικά δεν θα είναι μια δαπάνη για το δημόσιο πάνω από 100 εκατομμύρια- πως όταν εμείς παραλάβαμε το 2015, η δαπάνη για το παιδί ήταν στα 822 εκατομμύρια ευρώ ετησίως, ενώ σήμερα η δαπάνη για το παιδί είναι στο 1.416.000.000 ευρώ ετησίως.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Θα σας τα πω αναλυτικά, διότι εμείς εκτιμούμε ότι οι δράσεις που έχουμε ήδη αναλάβει, παρά τα -επαναλαμβανόμενα- στενά δημοσιονομικά πλαίσια που όλοι γνωρίζουμε, ήταν δράσεις εμβληματικές, διότι στην πραγματικότητα ήρθαμε να ανατρέψουμε ένα μοντέλο που αφορούσε μόνο στις ευάλωτες κατηγορίες.

Αυξήσαμε, λοιπόν, τον προϋπολογισμό των δημόσιων δαπανών για το παιδί κατά 72%. Αυξήσαμε το ύψος των οικογενειακών επιδομάτων από 650 εκατομμύρια το 2015 σε 1,1 δισεκατομμύριο ευρώ σήμερα, τα οποία αντίστοιχα αφορούσαν οχτακόσιες χιλιάδες οικογένειες και 1,4 εκατομμύρια παιδιά το 2015 και σήμερα αφορούν εννιακόσιες χιλιάδες οικογένειες και 1,6 εκατομμύρια παιδιά.

Γι' αυτό λέω ότι μάλλον δεν σας ενημερώνουν σωστά, καθώς είπατε ότι θα επαναφέρετε όλα τα επιδόματα, τα οποία εμείς καταργήσαμε. Αν το λέτε αυτό, στην πραγματικότητα είναι σαν να λέτε ότι θα αφαιρέσετε αυτά τα οποία δώσαμε. Διότι εμείς για πρώτη φορά έχουμε έρθει και έχουμε θεσμοθετήσει επιδόματα και για οικογένειες με ένα παιδί, για οικογένειες με δύο παιδιά και όχι μόνο για τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες.

Το σύνολο των επιδοτούμενων οικογενειών -επαναλαμβανόμενων παιδιών από 1.434.000 σε 1.601.000. Θα σας δώσουμε αναλυτικούς πίνακες και στοιχεία διότι, εντάξει, να διαφωνούμε σε

ιδέες και σε πολιτικές, αλλά όχι και σε πεπραγμένα, σε facts. Αυτά είναι δεδομένα.

Όμως, το 52% των τρίτεκνων και πολύτεκνων οικογενειών ήδη το 2018 έχει αυξήσεις σε σχέση με το προηγούμενο έτος, το 2017. Και, βεβαίως, για τις οικογένειες με ένα παιδί υπήρξαν πολύ σημαντικές αυξήσεις -πέρα πολύ σημαντικές αυξήσεις!- πράγμα το οποίο είναι εξαιρετικά κρίσιμο. Διότι αυτό το οποίο εμείς πρέπει να επιβραβεύσουμε και να ενισχύσουμε με κίνητρα, είναι το να κάνει παιδί ένα ζευγάρι νέων ανθρώπων, να κάνει το δεύτερο παιδί και μακάρι να φτάσουμε και στο σημείο να μπορέσουμε να δώσουμε κίνητρα και για το τρίτο παιδί. Όμως, αυτήν τη στιγμή το πρόβλημα είναι ότι δεν τολμά κανείς να κάνει ούτε το πρώτο παιδί.

Θεσπίσαμε, επίσης, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τον θεσμό των σχολικών γευμάτων που παρέχονται καθημερινά σήμερα σε εκατόν πενήντα τρεις χιλιάδες παιδιά σε όλη τη χώρα. Σε μια τριετία αυξήσαμε την κρατική χρηματοδότηση για να μπουν 60% περισσότερα παιδιά σε βρεφονηπιακούς σταθμούς.

Και αυτό είναι, επίσης, κάτι για το οποίο μάλλον δεν σας έχουν ενημερώσει σωστά, κυρίες Μητσοτάκη. Βεβαίως, και εσείς λέτε στο πρόγραμμά σας «Κανένα παιδί έξω από βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς». Υπάρχει κανείς που θα διαφωνήσει σε αυτό; Δεν θα σας κάνω σύγκριση τώρα εδώ με το τι παραλάβαμε και το αν αυτή είναι η πραγματική σας πολιτική βούληση, γιατί όλα τα προηγούμενα χρόνια η εικόνα ήταν διαφορετική. Και αυτό το λέω, διότι το 2015 είχαμε εβδομήντα εννιά χιλιάδες vouchers για τους βρεφονηπιακούς σταθμούς και φέτος εμείς έχουμε δώσει εκατόν είκοσι επτά χιλιάδες vouchers. Πρόκειται για 60% περισσότερα παιδιά, μια πολύ σημαντική αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης.

Όμως, το πρόβλημα που έγκειται; Και ρωτήστε για να ενημερωθείτε. Το πρόβλημα δεν έγκειται στο ότι δεν υπάρχει επαρκής κρατική χρηματοδότηση, δαπάνη ή επιδότηση, γιατί λέτε στο πρόγραμμά σας ότι θα το λύσετε δίνοντας 1.800 ευρώ ετησίως σε κάθε παιδί. Μα, εμείς ξέρετε πόσα δίνουμε σήμερα; Από 2.375 έως 2.945 για τα βρέφη και από 1.805 έως 2.375 για τα νήπια. Είναι πολύ περισσότερα από όσα λέτε ότι θα δώσετε εσείς. Το πρόβλημα έγκειται στο ότι δεν υπάρχουν επαρκείς παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί στη χώρα, είτε δημόσιοι είτε ιδιωτικοί.

Και δεν υπάρχουν, προφανώς, διότι -όπως και εσείς σωστά είπατε, τα ζητήματα αυτά δεν λύνονται από τη μία μέρα στην άλλη- δεν υπήρχε κανένας σχεδιασμός όλα τα προηγούμενα χρόνια. Και σήμερα δίνουμε πράγματι έναν αγώνα δρόμου, προκειμένου να δώσουμε κίνητρα να φτιαχτούν παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί.

Από τον Γενάρη του 2019 έχουμε ένα πρόγραμμα σε εξέλιξη, συνολικού προϋπολογισμού 15 εκατομμυρίων ευρώ, για την ίδρυση δέκα χιλιάδων νέων θέσεων σε βρεφονηπιακούς σταθμούς.

Επίσης, να σας πω ότι τη δίχρονη προσχολική υποχρεωτική εμείς τη θεσμοθετήσαμε. Δηλαδή, μην εξαγγέλλετε πράγματα τα οποία ήδη έχουν θεσμοθετηθεί. Μέχρι στιγμής ανταποκρίθηκαν εκατόν δέκα δήμοι, που ιδρύουν πέντε χιλιάδες νέες θέσεις και προχωράμε μέχρι την κάλυψη όλου του ποσού. Εμείς, όμως, το ψηφίσαμε στη Βουλή. Εσείς, που εξαγγέλλετε ότι θα το κάνατε, ενώ έχει γίνει, τι ψηφίσατε σε αυτό; Ψηφίσατε «παρών», κυρίες Μητσοτάκη! Μάλλον κάποιοι συνεργάτες σας δεν σας ενημερώνουν σωστά.

Στόχος μας, λοιπόν, είναι τα επόμενα χρόνια πράγματι να έχουμε κάλυψη σε βρεφονηπιακούς σταθμούς για εκατόν πενήντα χιλιάδες παιδιά, διότι στόχος μας πρέπει να είναι πράγματι «Κανένα παιδί έξω από βρεφονηπιακούς σταθμούς», ώστε να δώσουμε τη δυνατότητα στους νέους γονείς -εργαζόμενους ή άνεργους, κυρίως εργαζόμενους που δεν έχουν πού να αφήσουν τα παιδιά τους- να μπορούν να αφήσουν τα παιδιά τους, να έχουν δημιουργική απασχόληση. Και αυτό είναι πολύ κρίσιμο για τη μείωση της υπογεννητικότητας, για την καταπολέμηση του προβλήματος του δημογραφικού.

Και να πω εδώ ότι ενώ μέχρι πρότινος αυτή η επιδότηση για τους παιδικούς, αυτά τα vouchers, αφορούσαν μόνο σε εργαζόμενες μητέρες, εμείς έχουμε θεσμοθετήσει να αφορούν άνεργες

και, βεβαίως -αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό- φτωχές μητέρες, αυτές που δεν έχουν, δηλαδή, τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση σε κάποιους ιδιωτικούς σταθμούς.

Τέλος, επιλέξαμε να δώσουμε βάρος σε ένα ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα, στο οποίο διαχρονικά η ελληνική πολιτεία επέλεγε να κλείνει τα μάτια, υποταγμένη στη γραφειοκρατία, στα στερεότυπα και τον κοινωνικό συντηρητισμό. Και αυτό ήρθατε να το εξαγγείλετε σήμερα, αλλά έχει γίνει νόμος του κράτους εδώ και έναν χρόνο. Αναφέρομαι στην εθνική στρατηγική για την αποϊδρυματοποίηση, δηλαδή το νέο θεσμικό πλαίσιο για την υιοθεσία. Αυτό ήταν μια εξαιρετικά σημαντική θεσμική τομή, με την οποία μειώνουμε τον χρόνο αναμονής σε οκτώ με δώδεκα μήνες από τέσσερα έως έξι χρόνια για την υιοθέτηση ενός παιδιού. Υπήρχαν καθυστερήσεις που, όπως όλοι γνωρίζουμε, πολύ συχνά τροφοδοτούσαν και ένα ανεπίτρεπτο φαινόμενο εμπορίας ανηλίκων. Όλο το σύστημα πλέον γίνεται αδιάβλητο και ψηφιακό και όλα τα ιδρύματα αποκτούν ειδική μονάδα αποϊδρυματοποίησης, συνδεδεμένη με το Υπουργείο Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Απόλυτη προτεραιότητά μας είναι όλα τα παιδιά που γεννιούνται και μεγαλώνουν σε αυτόν τον τόπο, να μην στερηθούν τα στοιχειώδη.

Και επιτρέψτε μου εδώ να κάνω μια παρατήρηση, διότι διαβάζοντας και την έκθεση, παρατήρησα το εξής: Η δαπάνη για το παιδί στην Ελλάδα ήταν σε αυτά τα πολύ χαμηλά επίπεδα που μας κατατάσσουν -μας κατέτασαν στα χαμηλότερα επίπεδα δαπάνων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση- όχι τώρα, για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, όχι μόνο στην περίοδο της κρίσης. Την περίοδο των παχέων αγελάδων, την περίοδο που η ισχυρή ελληνική οικονομία έφτιαχνε «Ολυμπιάδες», την περίοδο της ισχυρής Ελλάδας του Χρηματιστηρίου, των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης του 4% και του 6% είχαμε τις χαμηλότερες δαπάνες για το παιδί στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για αυτό θέλω να αμφισβητήσω και κάτι άλλο που είπατε, αναφερόμενος σε κάποια στοιχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Δεν είναι γραμμική συνάρτηση ο ρυθμός της ανάπτυξης με το επίπεδο της κοινωνικής προστασίας. Δεν είναι γραμμική συνάρτηση οι ρυθμοί της ανάπτυξης με το επίπεδο της κοινωνικής συνοχής που μπορεί να δημιουργήσει συνθήκες ανατροπής της δημογραφικής εξέλιξης. Είναι ζήτημα πολιτικής επιλογής και στρατηγικής. Την εποχή των παχέων αγελάδων, της ισχυρής και μεγάλης Ελλάδας, της οικονομίας που άνθιζε, είχαμε αυτά τα φαινόμενα.

Το έγκλημα στη χώρα, λοιπόν, δεν είναι μόνο ότι κάποιοι χρεοκόπησαν τη χώρα και την οδήγησαν σε πρωτοφανή οικονομική κρίση, τη χειρότερη σε όλη την Ευρώπη, που διέλυσε τον κοινωνικό ιστό, αλλά και ότι πολύ πιο πριν είχαν αφήσει την κοινωνία απροστάτευτη, όταν υπήρχαν οι δυνατότητες να οικοδομηθεί ένα κοινωνικό κράτος. Διότι και άλλες χώρες που πέρασαν κρίση -όχι τόσο σκληρά όσο εμείς- είχαν κοινωνικό κράτος.

Αυτό είναι το μεγάλο έγκλημα αυτού που εμείς ονομάζουμε «παλιό πολιτικό σύστημα» που κυβέρνησε για χρόνια τη χώρα.

Βεβαίως, σήμερα κανείς δεν ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχουν ακόμα πολύ μεγάλες δυσκολίες, κανείς δεν ισχυρίζεται ότι ακόμα συμπολίτες μας δεν περνούν δύσκολα, κανείς δεν ισχυρίζεται ότι διά μαγεαίες η κρίση έχει τελειώσει. Όμως, πιστεύω ότι δεν χωρούν κροκοδείλια δάκρυα ούτε για το δημογραφικό από πολιτικές δυνάμεις που στην πράξη και με τα πεπραγμένα τους στην κορύφωση της κρίσης θεώρησαν τις πολιτικές για το παιδί περιττή σπατάλη και, βεβαίως, από πολιτικές δυνάμεις που με τις πολιτικές τους επιλογές επιδείνωσαν αυτή την πορεία.

Θέλω να ολοκληρώσω την παρέμβασή μου για το δημογραφικό με μία αναφορά, όπως υποσχέθηκα αρχικά, στον τρίτο άξονα -κομβικό κατά τη γνώμη μου- μιας συνολικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση του δημογραφικού, που δεν έχει να κάνει μόνο με την οικονομία και την αντίληψη για την κοινωνική πολιτική, αλλά με ένα δύσκολο θέμα. Έχουμε διαφωνίες σε αυτό το θέμα όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρώπη, οι προσοδευτικοί με τους συντηρητικούς. Είναι ένα θέμα που ίσως ήταν ταμπού πριν από λίγα χρόνια να το συζητάμε εδώ στη Βουλή ανοιχτά. Εγώ, όμως, θέλω να πω κάποιες αλήθειες. Και αναφέρομαι στο κρίσιμο θέμα του μεταναστευτικού προβλήματος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Population Europe του Ινστιτούτου Max Planck, χώρες οι οποίες παρά την πρόσφατη άνοδο της ακροδεξιάς σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης στην Ευρώπη και πιο συγκεκριμένα πολιτογράφησης μεταναστών -είτε για διαμένοντες για μεγάλο διάστημα μόνιμα στη χώρα είτε πολύ περισσότερο για μετανάστες δεύτερης και τρίτης γενιάς- αναμένεται τα επόμενα χρόνια να δουν ανατροπή των δυσοίωνων προβλέψεων για το δημογραφικό, δηλαδή να δουν αύξηση στον πληθυσμό τους. Τέτοιες χώρες είναι η Γερμανία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Σουηδία, το Βέλγιο. Εκτιμάται ότι θα αυξήσουν τον πληθυσμό τους σημαντικά έως το 2050, κατά κύριο λόγο εξαιτίας της μεταναστευτικής τους πολιτικής.

Αντιθέτως, χώρες που πρωτοστατούν σε αυτή τη σύγχρονη σταυροφορία ενάντια στους πρόσφυγες και τους μετανάστες από άλλες ηπείρους και οραματίζονται την «Ευρώπη των κλειστών συνόρων», την «καθαρή Ευρώπη» -οι περισσότερες εξ αυτών χώρες της ανατολικής Ευρώπης και της Βαλτικής- εκτιμάται ότι θα έχουν δραματική μείωση του πληθυσμού τους τόσο λόγω της μη ενσωμάτωσης μεταναστών, όσο και λόγω της μόνιμης φυγής στο εξωτερικό.

Και το κρίσιμο ερώτημα είναι -μιας και λέτε να μην συζητήσουμε μόνο με το βλέμμα μας στην τρέχουσα συγκυρία, αλλά στο μέλλον- το εξής: Η Ελλάδα σε ποιες χώρες θέλουμε να κατατάσσεται; Σε ποια πλευρά της ιστορίας επιλέγει να σταθεί; Οι πολιτικές επιλογές στο πρόσφατο παρελθόν -πλην λαμπρών εξαιρέσεων που απλά επιβεβαιώνουν τον κανόνα- τείνουν στο δεύτερο παράδειγμα, να μας κατατάσσουν και εμάς μαζί με τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης και της Βαλτικής σε αυτό το θέμα.

Όμως, εγώ θα πω καθαρά ότι εμείς πιστεύουμε πως αυτός ο δρόμος είναι καταστροφικός και δεν υπήρξε ποτέ μονόδρομος για τη χώρα, γιατί αυτή η χώρα βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι ηπείρων, σε ένα σταυροδρόμι πολιτισμών. Σε αυτό το σταυροδρόμι γεννήθηκε και μεγάλωσε ο παγκόσμιος, ο οικουμενικός πολιτισμός, ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός.

Και πιστεύω ότι είμαστε μια χώρα που πρέπει να έχουμε εθνική υπερηφάνεια και εθνική αυτοπεποίθηση, να πιστεύουμε ότι η ενσωμάτωση ανθρώπων που έρχονται από άλλες χώρες εδώ δεν αποτελεί απειλή, αλλά αποτελεί πλούτο.

Να θυμίσω ξανά ότι τη δεκαετία του '90, παρά τις δυσοίονες προβλέψεις για το δημογραφικό η χώρα αύξησε τον πληθυσμό της κατά περίπου επτακόσιες χιλιάδες πολίτες, γεγονός που προέκυψε όμως κατά 97% από μετανάστες και μόλις κατά 3% από την υπεροχή των γεννήσεων έναντι των θανάτων εκείνη την περίοδο.

Επομένως, αυτοί που καλλιεργούν την αντίληψη του ρατσισμού, του εθνικισμού, το ιδεολόγημα της καθαρότητας της φυλής, δεν σκορπούν μονάχα το μίσος και τον διχασμό εντός της ελληνικής κοινωνίας, την ακρωτηριάζουν την ελληνική κοινωνία. Και βεβαίως αυτοί που μιλούν για «αθθαίους», για «εισβολείς», για δήθεν απειλή για τα ήθη και τα έθιμα του τόπου, αυτοί που γύρισαν την πλάτη σε χιλιάδες παιδιά μεταναστών δεύτερης γενιάς, αλλά υποκριτικά σπεύδουν να βγάλουν φωτογραφίες δίπλα σε ένα παιδί δεύτερης γενιάς που μας κάνει υπερήφανους στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, τον Αντετοκούμπο, και στην οικογένειά του, μια περήφανη οικογένεια μεταναστών από τη Νιγηρία, που τα τέσσερα από τα πέντε παιδιά της γεννήθηκαν εδώ και μεγάλωσαν στα Πατήσια, και μεγάλωσαν με βάσανα και δυσκολίες και αγάπησαν την Ελλάδα. Είναι πιο Έλληνες από κάποιους άλλους που παριστάνουν τους Έλληνες. Αυτή είναι η μεγάλη υποκρισία!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Εγώ έδωσα την υπηκοότητα.

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης): Αυτή είναι η μεγάλη υποκρισία. Ακριβώς αυτό σας λέω, κύριε Αθανασίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Νικόλαος Βούτσας): Δώσατε πάσα, κύριε Πρωθυπουργέ στον κ. Αθανασίου.

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης): Καταλάβετε λίγο, κύριε Αθανασίου, τι ακριβώς θέλω να σας πω, ότι εσείς είδατε τη μία και μοναδική εξήγηση, την ίδια στιγμή που στερούσατε το δικαίωμα από διακόσιες χιλιάδες παιδιά που γεννήθηκαν

και μεγάλωσαν εδώ, που έχουν τα ίδια δικαιώματα, τις ίδιες αγωνίες, τις ίδιες ελπίδες, την ίδια ελληνική ψυχή με αυτόν στον οποίο δώσατε την υπηκοότητα, να την αποκτήσουν. Αυτό είναι η μεγάλη υποκρισία.

Εμείς, λοιπόν, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτό που προτείνουμε είναι όπως σχεδόν ομόφωνα βγάλαμε, παρά τις διαφωνίες μας, μία έκθεση για το δημογραφικό, να συμφωνήσουμε ομόφωνα, αν έχετε την τόλμη, ότι όσον αφορά αυτούς τους ανθρώπους, για τους οποίους η Ελλάδα έγινε η δική τους πατρίδα, να μην στερήσουμε από τον τόπο μας, από τις γενιές των ελληνόπουλων διαφορετικής καταγωγής, εθνικότητας και χρώματος την προοπτική να είναι Έλληνες, να αγαπάνε την Ελλάδα, να δημιουργούν για την Ελλάδα, να μας κάνουν περήφανους για την Ελλάδα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Από το 2016, όταν ξεκίνησε η εφαρμογή του νέου νομοθετικού πλαισίου για την ιθαγένεια, εξήντα πέντε χιλιάδες νέοι και νέες που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν εδώ, έχουν μέχρι στιγμής αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια. Όχι όμως όλοι. Οι ρυθμοί είναι εξαιρετικά αργοί. Γι' αυτό και φτιάξαμε μια Ειδική Γραμματεία Ιθαγένειας, για την επιτάχυνση της διαδικασίας. Διακόσιες χιλιάδες παιδιά ακόμα δεν έχουν λάβει την ελληνική ιθαγένεια. Αντί να μας κατηγορείτε ότι δεν επιταχύνουμε, μας κατηγορείτε ότι έχουμε σχέδιο να αλώσουμε το εκλογικό σώμα, θεωρώντας a priori ότι αυτοί οι άνθρωποι που μπαίνουν και εντάσσονται στην ελληνική κοινωνία -σαν τον Αντετοκούνμπο δηλαδή- δεν πρόκειται να σας ψηφίσουν.

Ε, δεν πρόκειται να σας ψηφίσουν, διότι έχετε προσεγγίσει τις πιο ακραίες και δεξιές λογικές, συμπεριφορές και ρητορικές. Δεν μπορεί, όμως, να λειτουργούμε με αυτόν τον μικροπολιτικό γνώμονα, όταν έχουμε να κάνουμε όχι μονάχα με ένα πρόβλημα ανθρωπιστικής διάστασης, ανθρωπιάς δηλαδή, για να το πω απλά, αλλά και με ένα πρόβλημα που αφορά το μέλλον της χώρας, διότι το δημογραφικό είναι το μελλοντικό πρόβλημα της χώρας, αλλά και της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Εμείς, λοιπόν, θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε για μια κοινωνία συμπεριληπτική, για μια χώρα που πρέπει να είναι πρότυπο συνύπαρξης και αλληλεγγύης, για μια χώρα που θα πρέπει να αγκαλιάζει τον πλούτο των παραδόσεων και των διαφορετικών καταγωγών, με δύο λόγια για την Ελλάδα των ανοιχτών οριζώντων, όπως άλλωστε τέτοια ήταν στις μεγαλύτερες στιγμές της ιστορίας της.

Κλείνω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, λέγοντας ότι το δημογραφικό παραμένει ένα κεφαλαίωδες ζήτημα το οποίο δεν μπορεί να ιδωθεί αποσπασματικά. Χρειάζεται πολιτική βούληση, σχέδιο, αρχές και κυρίως, όπως είπα και στην αρχή, την υλοποίηση μιας συνολικής στρατηγικής για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ελληνίδων και των Ελλήνων, όλων όσοι ζουν σε αυτήν τη χώρα. Ένα μεγάλο βήμα για να μπορέσουμε να ατενίσουμε με μεγαλύτερη αισιοδοξία το μέλλον αυτού του τόπου ήταν η έξοδος από τα μνημόνια.

Θα ήθελα, λοιπόν, κλείνοντας να σας συγχαρώ για άλλη μία φορά, κυρίες Μητσοτάκη, διότι σε μία άλλη πρόβλεψή σας πέσατε μέσα! Όπως είπατε ότι δεν θα τελειώσουμε τις αξιολογήσεις, όπως είπατε ότι θα μειώσουμε τις συντάξεις, όπως είπατε ότι δεν θα βγούμε από τα μνημόνια, έτσι προβλέψατε ότι δεν θα βγούμε και στις αγορές.

Σήμερα, λοιπόν, έχω να σας πω ότι άλλη μία πρόβλεψή σας απεδείχθη ότι ήταν μία πρόβλεψη παταγώδους αποτυχίας. Η χώρα βγαίνει στις αγορές με δεκαετές ομόλογο, με πολύ καλύτερους όρους από τους όρους που είχε βγει την τελευταία φορά πριν από την κρίση.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Οι προσφορές είναι ήδη σήμερα σε ένα αξιοθαύμαστο επίπεδο και αυτό σηματοδοτεί μία ελπίδα και μία προοπτική. Είναι ένα σημάδι καθοριστικό ότι γυρίζουμε σελίδα, ότι βγαίνουμε από την περίοδο της κρίσης, αλλά και ένα σημάδι ελπίδας και προοπτικής ότι κάτι μπορεί να αλλάξει και ότι τα πράγματα θα γίνουν καλύτερα.

Σας συμβουλεύω να συνεχίσετε τις πετυχημένες προβλέψεις σας και κυρίως να συνεχίσετε να λέτε ότι θα κερδίσει η Νέα Δη-

μοκρατία τις επόμενες εκλογές! Μάλλον καλό μας κάνετε!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Νικόλαος Βούτσας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, σαράντα τέσσερις μαθητές και μαθήτριες και δεκατέσσερις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο - Λύκειο του Αγρινίου.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο Γενικός Γραμματέας και Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Δημήτρης Κουτσούμπας.

Παρακαλώ πολύ, κυρίες Πρόεδρε, περιμένετε για ένα λεπτό για κάποιους εκ των συναδέλφων που θέλουν να αποχωρήσουν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ (Γενικός Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας): Κυρίες και κύριοι, και η σημερινή συζήτηση για τις δημογραφικές εξελίξεις στη χώρα μας από τη μείωση των γεννήσεων και την αύξηση της μέσης ηλικίας του πληθυσμού μέχρι τις μεταναστευτικές ροές, ήμασταν σίγουροι -και επιβεβαιώνεται στην πράξη από τη μέχρι τώρα συζήτηση- ότι θα συνοδευσόταν με μπόλικες δόσεις υποκρισίας.

Δεν παραγνωρίζουμε ότι στις δημογραφικές τάσεις επιδρούν και παράγοντες που σχετίζονται βέβαια και με την πολιτιστική παράδοση, με την κουλτούρα του λαού, με την εξέλιξη στη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, στην εργασία, στην οικογένεια. Το κύριο, όμως, στην απόφαση ενός νέου ζευγαριού για το πότε και πόσα παιδιά θα κάνει είναι οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες ζει. Από τις έρευνες που παρουσιάστηκαν και στην επιτροπή της Βουλής φαίνεται ότι στα χρόνια της καπιταλιστικής οικονομικής κρίσης ενισχύθηκε η τάση αναβολής απόκτησης πρώτου παιδιού σε ακόμα μεγαλύτερη ηλικία.

Και εσείς, κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ, όπως και οι προηγούμενοι της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΑΛ, έχετε φροντίσει οι νέοι άνθρωποι -ιδιαίτερα οι νέες γυναίκες- να αναβάλουν τη δημιουργία οικογένειας, κάτω από την ανασφάλεια της ανεργίας, της εργασιακής περιπλάνησης, της εργασιακής ζούγκλας, της μετανάστευσης, των ελάχιστων και υποκατώτατων δικαιωμάτων. Είναι υποκρισία, λοιπόν, να έρχεστε με προτάσεις για δήθεν μέτρα στήριξης του νέου ζευγαριού, όταν με τις υπογραφές σας στους μνημονιακούς αντιλαϊκούς νόμους, με τις δεσμεύσεις σας προς τους επιχειρηματικούς κολοσσούς έχετε διαγράψει από το λεξιλόγιο της νεολαίας το δικαίωμα στη μόνιμη και σταθερή εργασία.

Παρουσιάζετε ως σύγχρονο, ως νέο τις αντιδραστικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις περιφέρειες, δήθεν ίσες, ευκαιρίες στην απασχόληση.

Οι ίσες ευκαιρίες έρχονται σε αντίθεση, όμως, με το καθολικό κοινωνικό δικαίωμα. Οι ίσες ευκαιρίες σας σημαίνουν ευέλικτη εργασία, με ευέλικτα δικαιώματα, σπαστά και ακανόνιστα ωράρια, δουλειά τις Κυριακές. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης το 31,5% των εργαζομένων γυναικών δουλεύει με μερική απασχόληση. Πώς θα αποφασίσει μια κοπέλα να δημιουργήσει οικογένεια, όταν με το αντεργατικό σας οπλοστάσιο έχετε αφήσει τη μεγαλοεργοδοσία να ξεσάλωνει κυριολεκτικά; Δεν γνωρίζετε για τους εκβιασμούς αυτής της καπιταλιστικής εργοδοσίας σε νεοπροσλαμβανόμενες κοπέλες για να βάλουν στο ψυγείο, στην κρουσυντήρηση τη χαρά της μητρότητας; Γιατί θέλουν να ξεζουμίσουν τους εργατοϋπάλληλους, ιδιαίτερα τις γυναίκες, χωρίς διακοπές στον εργάσιμο βίο τους και χωρίς άλλες προσωπικές οικογενειακές υποχρεώσεις.

Είναι πρόκληση να συζητάμε για τους δημογραφικούς δείκτες και την ίδια στιγμή η μητρότητα να γίνεται συνώνυμο της ανεργίας, της απόλυσης και από τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα βεβαίως, αλλά και από το δημόσιο. Δεν γνωρίζετε για τις απολύσεις εγκύων ή νέων μωρομάνων, ορισμένες από τις οποίες ήταν με συμβάσεις χρόνου ή με συμβάσεις ορισμένου χρόνου; Δη-

λαδή, δεν καλύπτεται ούτε στοιχειωδώς το δικαίωμά τους στην προστασία της μητρότητας. Υπάρχουν περιπτώσεις νέων εργαζομένων γυναικών οι οποίες χάνουν το επίδομα της άδειας μητρότητας, γιατί δεν έχουν συμπληρώσει τα διακόσια έτη για να το πάρουν. Γιατί η μητρότητα αποτελεί κόστος, βλέπετε, για το κράτος και τα μονοπώλια.

Εδώ η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ έχει δώσει και ορισμένα πρόσφατα δείγματα γραφής. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελούν οι γυναίκες εκπαιδευτικοί, που δουλεύουν ως αναπληρώτριες. Βρίσκονται μπροστά στην προοπτική της απόλυσης όταν αντιμετωπίζουν μια δύσκολη εγκυμοσύνη, όταν δεν μπορούν να επιστρέψουν στην τάξη σε σύντομο χρονικό διάστημα, μετά τον τοκετό. Πώς αντιμετωπίζει την παραπάνω κατάσταση η Κυβέρνηση, το Υπουργείο Παιδείας; Διατηρεί την άθλια εργασιακή σχέση των αναπληρωτών, ενώ με την πρόσφατη υπουργική απόφαση προβλέπεται η χορήγηση άδειας ανατροφής τέκνου για τρειςήμισι μήνες στις εργαζόμενες ως αναπληρώτριες νέες μητέρες, την οποία μπορούν να πάρουν μόνο μέχρι να λήξει τον Ιούνιο η σύμβασή τους. Δηλαδή, πρέπει να προγραμματίσουν να μείνουν έγκυες πριν ξεκινήσει το σχολείο, για να πάρουν το σύνολο της άδειας των τρειςήμισι μηνών. Εδώ δεν αντιμετωπίζετε ούτε το πρόβλημα της συνυπηρέτησης για τους μόνιμους εκπαιδευτικούς, δεν υλοποιείτε ούτε στοιχειώδη μέτρα στήριξης των οικογενειών των χιλιάδων εκπαιδευτικών, αλλά και των υγειονομικών, που εργάζονται μακριά από τον τόπο διαμονής τους, μακριά από την οικογένειά τους, από τα παιδιά τους.

Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας, η οποία παρουσιάζει ως βοήθεια στις νέες μητέρες την επέκταση της ευελιξίας στην άδεια εγκυμοσύνης και λοχείας. Η ευελιξία έρχεται να στηρίξει τις ανάγκες μόνο της καπιταλιστικής εργοδοσίας και όχι της εργαζόμενης μητέρας.

Όμως, σύγχρονο και προοδευτικό είναι η ισότιμη συμμετοχή όλων των γυναικών στην κοινωνική εργασία, με βάση το αντικείμενο ειδίκευσης, με λιγότερες ώρες εργασίας, αυξήσεις στους μισθούς, μέτρα για την προστασία της μητρότητας, του γυναικείου οργανισμού στον χώρο εργασίας, με άδειες μητρότητας για όλες τις εργαζόμενες, ανεξάρτητα από εργασιακή σχέση. Προοδευτικό είναι η κατάργηση των ελαστικών σχέσεων εργασίας. Συντηρητικό και αντιδραστικό σήμερα είναι μία θέση εργασίας να μοιράζεται σε δυο-τρεις εργαζόμενες και εργαζόμενος. Συντηρητικές και αντιδραστικές είναι οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που τρέχετε να τις υλοποιήσετε, κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ, με όχημα τη δήθεν συμπιλώση, λέει, οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Ακούγεται ωραία, άλλο είναι όμως η ουσία. Πρόκειται για το σύνολο των αντιλαϊκών μέτρων που προχωράτε, για να διαχειριστείτε τις οξυμένες συνέπειες από την επέκταση της μισθωτής εργασίας των γυναικών, την έλλειψη στήριξης της μητρότητας, σε συνθήκες που συρρικνώνονται, εμπορευματοποιούνται οι υπηρεσίες υγείας-πρόνοιας.

Στο σημερινό σύστημα υγείας όπου η υγεία, όπως και η ανθρώπινη εργατική δύναμη, αποτελεί εμπόρευμα, είναι φυσικό επακόλουθο η αναπαραγωγική διαδικασία, η γενικότερη πρόληψη και θεραπεία, ο προγεννητικός έλεγχος, η παρακολούθηση της εγκυμοσύνης, ο τοκετός, ο οικογενειακός προγραμματισμός και η ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή να αποτελούν μόνο ή κυρίως ατομική οικογενειακή υπόθεση. Να γίνονται όλα αυτά, δηλαδή, πεδία κερδοφορίας στον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα της υγείας, αλλά και στις δημόσιες μονάδες υγείας, αφού ένα μέρος των εξετάσεων, των θεραπειών, των φαρμάκων δεν αποζημιώνονται από τον ΕΟΠΥΥ. Και αυτά που καλύπτονται από τον ΕΟΠΥΥ, όμως, στην πράξη δεν μπορούν να γίνουν στις δημόσιες μονάδες, λόγω της υποστελέχωσης, της έλλειψης εξοπλισμού, υποδομών, με αποτέλεσμα τα νέα ζευγάρια να εξαναγκάζονται σε αναζήτηση υπηρεσιών στον ιδιωτικό τομέα, πληρώνοντας επιπλέον ποσά. Τα δημόσια μαιευτήρια, άλλες κρατικές δομές για τη μάνα και το νεογέννητο, είναι και ανεπαρκείς και ανύπαρκτες σε αρκετές περιπτώσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι ο τομέας της μαιευτικής, της γυναικολογίας, όπως και οι σύγχρονες δυνατούτες που έχει δημιουργήσει η εξέλιξη της επιστήμης, όπως είναι η ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, οι τράπεζες ωαρίων, ομφαλικών κυττάρων, αποτελούν σε μεγάλο βαθμό

πεδίο δραστηριοποίησης του ιδιωτικού επιχειρηματικού τομέα με τζίρο 30 εκατομμύρια ευρώ ετησίως.

Κυρίες και κύριοι, με αφορμή τη συζήτηση για το δημογραφικό, ΣΥΡΙΖΑ και Νέα Δημοκρατία κυριολεκτικά διαγωνιστήκατε στη διδακτέα ύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαγωνιστήκατε στις προτάσεις για εφάπαξ επιδόματα, για κουπόνια εξασφάλισης μιας θέσης σε παιδικούς σταθμούς, σε εξαγγελίες για παροχές «ψίχουλα» που χορηγούνται με κριτήριο τα απαράδεκτα όρια της φτώχειας. Με άλλα λόγια, ακούσαμε προτάσεις που παγώνουν τη σημερινή βαρβαρότητα που βιώνουν νέα ζευγάρια ή νέες μητέρες. Ακόμα και από τη δική σας σκοπιά, η δήθεν συμπιλώση των επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων δεν συνδέεται με εκτεταμένες, τουλάχιστον, δωρεάν κοινωνικές υποδομές που να καλύπτουν το ωράριο εργασίας της μητέρας, τον αναγκαίο χρόνο για την κάλυψη άλλων οικογενειακών αναγκών. Χαρακτηριστικά είναι τα στοιχεία της EUROSTAT για τη φροντίδα και αγωγή των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Ποσοστό μικρότερο του 10% των παιδιών έως τριών ετών και μικρότερο του 60% των παιδιών από τρία έως έξι ετών καλύπτονται από δομές προσχολικής φροντίδας στην Ελλάδα. Οι δημοτικοί σταθμοί παραμένουν συρρικνωμένοι, ανεπαρκείς, σε ενοικιαζόμενα, ακατάλληλα πολλές φορές, κτήρια για να υλοποιηθεί με ασφάλεια το παιδαγωγικό έργο.

Αντίστοιχα εκρηκτική είναι η κατάσταση στην ειδική αγωγή. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 12,5% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού έχει ανάγκη ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.

Όμως, σήμερα είναι εγγεγραμμένα δέκα χιλιάδες παιδιά σε δημόσια ειδικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τρεις χιλιάδες παιδιά στην παράλληλη στήριξη, ενώ το 2008 ήταν είκοσι χιλιάδες μαθητές. Στα ιδιωτικά κέντρα ειδικής αγωγής είναι ενταγμένα περίπου 40.000 με 50.000 παιδιά. Ακόμα και τα λεγόμενα κέντρα εκπαιδευτικής και συμβουλευτικής υποστήριξης λειτουργούν χωρίς αναπτυξιολόγο, χωρίς παιδοψυχολόγο, χωρίς παιδοψυχίατρο, με αποτέλεσμα να καθυστερεί σημαντικά η έγκαιρη εξέταση και η διάγνωση ακόμα για ένα παιδί. Παρουσιάζετε ως πρόοδο την ανάθεση στον σύλλογο διδασκόντων να συγκροτήσει ομάδα στήριξης του παιδιού με μαθησιακές δυσκολίες, στην οποία μπορεί και να μη συμμετέχει ούτε ένας δεικός.

Βέβαια, η υποκρισία σας ξεχειλίζει όταν μιλάτε για εφάπαξ επιδόματα στήριξης της οικογένειας, τη στιγμή που έχετε πετσόκοψει την κρατική χρηματοδότηση για τα κοινωνικά επιδόματα, ενώ η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ διατηρεί την περικοπή του επιδόματος τοκετού, το οποίο δίνετε μόνο σε όσες γυναίκες γεννούν στο σπίτι. Για τέτοια πρόοδο μιλάτε, κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ, οι νέες γυναίκες να γεννούν όπως οι γιαγιάδες τους πριν από μισό και βάλε αιώνα.

Το ΚΚΕ καταψήφισε στη Βουλή την κατάργηση των κοινωνικών επιδομάτων, όπως και των πολυτεχνικών και απέρριψε τον περιορισμό τους μέσω της αυστηροποίησης των κριτηρίων, όπως είναι αυτά των εισοδηματικών και περιουσιακών στοιχείων. Θέσαμε αυτά τα ζητήματα και στις οργανώσεις των εργαζομένων, προκειμένου να αποτελέσουν στόχους πάλης και διεκδίκησης στο κίνημα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ**)

Κυρίες και κύριοι, είναι χαρακτηριστικό και το πώς αξιοποιούνται οι δημογραφικές εξελίξεις σε σχέση δήθεν με τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Σε πρόσφατη μελέτη της «διαΝΕΟσις» το 2018 αναφέρεται: «Η δεξαμενή των συνταξιούχων διευρύνεται, καθώς η αναλογία πληθυσμού άνω των 65 ετών αυξάνεται και επίσης την ίδια στιγμή ο πληθυσμός της εργάσιμης ηλικίας μειώνεται. Μοναδική αιτία της συρρίκνωσης του μεριδίου ενεργού πληθυσμού είναι η αναλογική αύξηση των ηλικιωμένων και κατ' επέκταση των συνταξιούχων. Το σύστημα συντάξεων θα επιβαρυνθεί ακόμα περισσότερο με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής περίπου ένα έτος κάθε δεκαετία». Είναι μελέτη που παρουσιάστηκε στις 7 Φεβρουαρίου του 2018.

Ουσιαστικά επιδιώκετε με εκβιαστικά διλήμματα την υποταγή των εργαζομένων και των συνταξιούχων στις αντασφαλιστικές ανατροπές που υλοποιούνται διαχρονικά απ' όλες τις κυβερνή-

σεις, με βάση βέβαια και τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προκλητικά μιλάτε για ενεργό γήρανση και ευέλικτη συνταξιοδότηση, δηλαδή να δουλεύουμε μέχρι τα βαθιά γεράματα και να προσπαθούμε να επιβιώσουμε με μια μερική σύνταξη και έναν μισθό μερικής απασχόλησης.

Στην πραγματικότητα οι προτάσεις όλων των άλλων κομμάτων «made in European Union» εδώ μέσα οδηγούν στον κατακερματισμό της κοινωνικής ζωής της γυναίκας, φέρνοντας σε αντιπαράθεση το δικαίωμά της στην εργασία με την κοινωνική ανάγκη προστασίας της μητρότητας και της οικογένειας. Παρουσιάζετε ως ζήτημα ατομικής ευθύνης και ικανότητας της γυναίκας την επιλογή ανάμεσα στην επαγγελματική ανέλιξη της και στη δημιουργία οικογένειας. Η επίκληση των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών στην αγορά εργασίας και το ενδιαφέρον για την καλύτερη κατανομή των ευθυνών φροντίδας παιδιών και ηλικιωμένων ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες υπηρετούν τον στόχο της γενίκευσης των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στο σύνολο του εργατικού δυναμικού.

Είναι χαρακτηριστικό ότι για χάρη της διαχείρισης της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης αναβίωσαν και θεωρίες που προπαγανδίζουν ότι η γυναίκα πρέπει να διακόψει την εργασία της για ένα χρονικό διάστημα έστω μέχρι να πάνε τα παιδιά στο σχολείο ή για να αφιερωθεί –λέει– στον αποκλειστικό μητρικό θηλασμό για δύο και πλέον χρόνια.

Η άλλη όψη του ίδιου αντιλαϊκού, σκοταδιστικού νομίσματος είναι οι γνωστές αντιδραστικές απόψεις της ναζιστικής Χρυσής Αυγής, των φασιστών, για τον ρόλο της γυναίκας μέσα στην οικογένεια. Προτείνουν μέχρι και την κατάργηση της νομοθετικής ρύθμισης που νομιμοποίησε τις αμβλώσεις και άλλα αντιδραστικά και οπισθοδρομικά, όπως την ενίσχυση μητέρων που επιλέγουν να μην εργάζονται, ώστε να φροντίζουν αυτές μόνες αποκλειστικά τα παιδιά τους.

Το ΚΚΕ με κριτήριο τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες διατυπώνει συγκεκριμένες προτάσεις που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα που καταθέσαμε μέσα στη Βουλή για τα σύγχρονα δικαιώματα της γυναίκας στην εργασία, την κοινωνική στήριξη της μητρότητας, της μονογονεϊκής οικογένειας, ώστε να είναι πραγματικά ελεύθερη η επιλογή ενός νέου ζευγαριού για το πότε θα κάνει παιδιά και πόσα, στηριγμένοι στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των δύο φύλων, στηριγμένοι αποκλειστικά στη σωματική, πνευματική, ψυχική έλξη, χωρίς να περιορίζεται από οικονομικούς ή άλλους κοινωνικούς παράγοντες.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Γίνεται γνωστό στο Σώμα ότι τη συνεδρίαση μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξαναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, 47 μαθήτριες και μαθητές και τρεις συνοδοί εκπαιδευτικοί από το Γενικό Λύκειο Ερέτριας.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Σταύρος Θεοδωράκης.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: Κάθε δυο-τρεις μήνες ή και συχνότερα κτυπά ένα καμπανάκι για το δημογραφικό, ένα στοιχείο, μια έρευνα, μια πρόβλεψη. Το ερώτημα είναι τι κάνουμε πέρα από το να κουνάμε το κεφάλι με απελπισία.

Το πρόβλημα του δημογραφικού είναι προφανώς διττό. Από τη μια έχουμε τη μείωση του αριθμού παιδιών ανά ζευγάρι, άρα αρνητικό ισοζύγιο γεννήσεων - θανάτων και από την άλλη έχουμε αρνητικό ισοζύγιο μετανάστευσης, καθώς οι νέοι μας, όταν τελειώσουν το λύκειο, φεύγουν στο εξωτερικό για να σπουδάσουν και αργότερα να εργαστούν επειδή δεν έχουν κανένα κίνητρο να μείνουν στη χώρα, να δημιουργήσουν, να κάνουν οικογένεια.

Θα περίμενε κανείς ότι το πρώτο μέλημα του πολιτικού συστήματος -και πρωτίστως της Κυβέρνησης- θα ήταν να σταματήσει η φοιτητική μετανάστευση με ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων, με ξενόγλωσσα προγράμματα στα δημόσια πανεπιστήμια, με σύνδεση των πανεπιστημίων με την αγορά εργασίας και την επιχειρηματικότητα. Εσείς, όμως, κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ, επιμένετε σήμερα, το 2019, να λέτε στους νέους «φύγετε στο εξωτερικό

για σπουδές».

Κύριες και κύριοι συνάδελφοι, τα δικαιώματα των νέων είναι σε αυτήν τη χώρα σε δεύτερη μοίρα, όχι σήμερα, αλλά εδώ και δεκαετίες, ίσως γιατί σε αντίθεση με τους συνταξιούχους, σε αντίθεση με τους δημοσίους υπαλλήλους, οι νέοι δεν έχουν συνδικαλιστικά όργανα.

Προσέξτε. Τα ξέρετε, αλλά θα τα ξαναπώ: Οι δαπάνες για τη στήριξη της οικογένειας και των παιδιών ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι οι μικρότερες σ' όλη την Ευρώπη. Οι δαπάνες της Ελλάδας για την ανεργία είναι οι χαμηλότερες στις χώρες της Ευρωζώνης ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αντιθέτως, οι δαπάνες για συντάξεις είναι οι υψηλότερες σ' όλη την Ευρώπη ως ποσοστό του ΑΕΠ, 16% στην Ελλάδα, 10% με 11% στην Ευρωζώνη. Αν από την αρχή της κρίσης το πολιτικό σύστημα είχε συμφωνήσει να καταργηθούν οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις και αν είχαμε προχωρήσει σε μια λογική αύξηση των ορίων ηλικίας, αύξηση ανάλογα με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, τότε πολλές οδυνηρές περικοπές θα είχαν αποφευχθεί.

Το Ποτάμι, λοιπόν, θα επιμένει σε διαγενεακή δικαιοσύνη ως πυξίδα για όλες τις οικονομικές και κοινωνικές μας αποφάσεις. Γι' αυτό, άλλωστε, προτείναμε τώρα στην αναθεώρηση του Συντάγματος η διαγενεακή δικαιοσύνη να είναι συνταγματικός κανόνας και όχι απλώς μια τροπολογία σε ένα νομοσχέδιο, μια έξτρα συζήτηση στη Βουλή.

Θέλουμε, λοιπόν, ανακατανομή κοινωνικών δαπανών με προτεραιότητα –θα το ξαναπώ– σε νέους, σε ανέργους και οικογένειες με παιδιά. Ακόμα και σήμερα, στην Ελλάδα του 2019 υπάρχουν παιδιά εκτός βρεφονηπιακών σταθμών, όταν είναι πια παγκοσμίως παραδεκτό και αποδεδειγμένο ότι η ισότητα και οι ίσες ευκαιρίες έχουν τα θεμέλιά τους στην προσχολική ηλικία.

Θέλουμε, συνεχίζοντας, μηδενικές ασφαλιστικές εισφορές για μια πενταετία σε νέους αυτοαπασχολούμενους και επιστήμονες που δημιουργούν δική τους επιχείρηση και ριζικό επανασχεδιασμό του ασφαλιστικού συστήματος με λιγότερες υποχρεωτικές εισφορές και ανταποδοτικότερες παροχές, όπως έχουμε προτείνει άλλωστε από το 2016. Η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού δεν είναι ζήτημα ιδεολογικής αντιπαράθεσης που τη βλέπουμε συχνά το τελευταίο διάστημα, αλλά αμετάκλητης δημογραφικής πραγματικότητας. Θέλουμε μείωση του συνολικού ποσού φόρων και εισφορών που καλείται να πληρώσει ο εργαζόμενος, διότι όταν ο εργαζόμενος πληρώνει πάνω από 55% σε φόρους και εισφορές, δεν έχει κίνητρο να παραμείνει στη χώρα. Δεν έχει κίνητρο να επιχειρήσει στη χώρα. Θα πάει σε γειτονικές χώρες. Το άθροισμα –λέει το Ποτάμι– φόρων και εισφορών σε μια δίκαιη κοινωνία δεν μπορεί να υπερβαίνει για τα μεσαία εισοδήματα το 40%. Και το αφορολόγητο, βέβαια –το έχουν πει κι άλλοι εδώ– θα πρέπει να αυξάνεται σημαντικά και να είναι σε συνάρτηση του αριθμού των παιδιών κάθε οικογένειας.

Θέλουμε –βλέπω και τους νέους να μας παρακολουθούν– τη δημιουργία δύο κόμβων νεοφυών επιχειρήσεων σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα, με σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.

Τέλος, θέλουμε, κύριοι της Νέας Δημοκρατίας, τα παιδιά των μεταναστών που τελειώνουν το ελληνικό σχολείο να αποκτούν αυτομάτως την ελληνική ιθαγένεια, χωρίς καμιά άλλη προϋπόθεση. Είναι ντροπή που υπάρχουν παιδιά μεταναστών που έχουν πάει έξι χρόνια στο δημοτικό, τρία χρόνια στο γυμνάσιο, τρία χρόνια στο λύκειο και στο πανεπιστήμιο περιμένουν εάν και εφόσον πάρουν την ελληνική ιθαγένεια.

Να επιστρέψουμε, λοιπόν, στα λόγια του Κωστή Στεφανόπουλου που είχε πει ότι αυτοί που τιμούν τα ελληνικά σχολεία, που είναι παρόντες στα ελληνικά σχολεία, που σπουδάζουν την ελληνική παιδεία, γίνονται αυτομάτως Έλληνες. Και να μαλώσουμε μετά για τους γονείς τους. Είναι μία άλλη υπόθεση.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε, δεν θέλω να σας διακόψω, αλλά το Σύνταγμα μιλά για υποχρεωτική εκπαίδευση εννέα χρόνων. Αυτό είναι το πρόβλημα.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: Ακούω την παρατήρησή σας. Μπορούμε να βρούμε μια λύση και νομίζω ότι θα πρέπει να τη βρούμε με μια ευρωπαϊκή κατεύθυνση. Τα παιδιά των μεταναστών και των προσφύγων που τελειώνουν ελληνικό σχολείο και έχουν φοιτήσει στο ελληνικό σχολείο πρέπει να παίρνουν αυτομάτως,

χωρίς καμμία άλλη προϋπόθεση, ελληνική ιθαγένεια.

Κυρίες και κύριοι, από τα στοιχεία που μας κατακλύζουν θα επιλέξω δύο που δεν είναι και τα δύο όσο πρέπει προβλεπόμενα. Έχουμε τις λιγότερες γεννήσεις εκτός γάμου. Είναι μόλις 9%, ενώ στην Ευρωζώνη είναι πάνω από 40%. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι αυτό που κυριαρχεί κυρίως στις γυναίκες είναι ο φόβος της μονογονεϊκής οικογένειας, ότι δηλαδή δεν θα υπάρξει καμία στήριξη εάν κάνεις ένα παιδί και θα πρέπει να το μεγαλώσεις μόνη σου. Χρειαζόμαστε, λοιπόν, στήριξη των γυναικών με καθαρούς κανόνες στο δημόσιο, αλλά κυρίως στον ιδιωτικό τομέα, γιατί θα πρέπει να παραδεχτούμε ότι πολλές φορές κυριαρχούν κανόνες απαρτχάιντ στον ιδιωτικό τομέα για τις νέες γυναίκες.

Το άλλο στοιχείο που θα πρέπει να μας προβληματίσει είναι ότι από τις χώρες της ευρωπαϊκής Μεσογείου η Ελλάδα είναι κι εδώ, στο δημογραφικό, στη χειρότερη θέση. Τα ξέρετε. Το 2050 εκτιμάται ότι η Ελλάδα θα έχει πληθυσμό κάτω από εννέα εκατομμύρια. Είναι η μεγαλύτερη μείωση από όλες τις μεσογειακές χώρες. Στην Ισπανία, μάλιστα, εκτιμούν ότι θα έχουν αύξηση του πληθυσμού. Γιατί; Γιατί οι δικοί μας νέοι φεύγουν για τον βορρά; Διότι το εργατικό δυναμικό –το είπα και θα το ξαναπώ- κατευθύνεται εκεί που υπάρχουν προοπτικές. Προφανώς, μάλιστα, αυτοί που φεύγουν είναι οι δημιουργικοί, οι ανήσυχοι. Αυτοί που μένουν είναι κάποιοι γενναίοι που πάντα θα υπάρχουν να προσπαθούν και οι συνταξιούχοι, οι δημόσιοι υπάλληλοι και όσοι ελπίζουν να διοριστούν.

Δεν θα πανηγυρίσω, λοιπόν, όπως οι άλλοι Αρχηγοί, για το κοινό πόρισμα της διακομματικής επιτροπής για το δημογραφικό. Το Ποτάμι θα πανηγύριζε, αν ομονοούσαμε σε μια πολιτική με προτεραιότητα στους νέους, στην εργασία, στην οικογένεια. Δυστυχώς, όμως, οι πολιτικές αποφάσεις και οι συζητήσεις στη Βουλή γίνονται συνήθως με το βλέμμα στις επόμενες κάλπες και όχι στις επόμενες γενιές.

Εμείς θα επιμεινουμε, προκειμένου να πάψει να μεταναστεύει η δημιουργία και να παραμείνει εδώ μόνο η πελατεία. Η πολιτική είναι προτεραιότητες στην κατανομή των πόρων, στην πρόωθηση του μεταρρυθμίσεων. Όμως, όλες αυτές οι προτεραιότητες πρέπει να ενταχθούν σε ένα σχέδιο που για μας έχει έναν τίτλο: «Η Ελλάδα αλλιώς».

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κι εμείς ευχαριστούμε, κύριε Θεοδωράκη.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Δικαιοσύνης): Κύριε Πρόεδρε, θα μπορούσα να έχω τον λόγο για να κάνω μία μικρή παρέμβαση δύο λεπτών;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ορίστε, κυρία Υπουργέ, έχετε τον λόγο.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Δικαιοσύνης): Κύριε Πρόεδρε, δεν ήθελα να διακόψω τον Αρχηγό του Ποταμιού. Ήθελα ακριβώς να παρέμβω στην προηγούμενη εισήγηση του Γενικού Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Κουτσούμπα.

Τα στοιχεία που ανέφερε για τα παιδιά σε σχολεία Ειδικής Αγωγής και γενικότερα, επειδή δυστυχώς τα αντλείς από τη EUROSTAT, είναι στοιχεία περασμένων χρόνων. Δηλαδή, είναι στοιχεία του 2016 - 2017. Τα επίσημα στοιχεία –μπορώ να του τα δώσω τώρα- είναι για εξής: Ενεήντα τρεις χιλιάδες είναι τα παιδιά που έχουν αναπτυξιακές και μαθησιακές διαταραχές και υποστηρίζονται στο γενικό λύκειο με πάρα πολλούς εκπαιδευτικούς, των οποίων θα σας αναφέρω τον αριθμό. Έντεκα χιλιάδες είναι τα παιδιά στην Ειδική Αγωγή, όπως ξέρετε, με σοβαρές αναπηρίες. Συγχρόνως, όλα αυτά εξυπηρετούνται με δεκαέξι χιλιάδες εκπαιδευτικούς εξειδικευμένους σ' αυτόν τον χώρο.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ευχαριστούμε.

Ο κ. Λοβέρδος έχει τον λόγο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Πρόεδρε, κυρία Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα περιμέναμε ως Δημοκρατική Συμπράταξη από τον κύριο

Πρωθυπουργό μία οφειλόμενη αναφορά στην πρωτοβουλία της κ. Γεννηματά που έδωσε εκκίνηση στη σχετική διαδικασία που κατέληξε στο πόρισμα που υιοθετήσαμε οι περισσότεροι. Όμως, δεν υπήρξαν τέτοιες ευαισθησίες από την πλευρά του Πρωθυπουργού.

Δικαιούμαι, λοιπόν, για μισό λεπτό ένα απολύτως αντιπολιτευτικό επιχείρημα. Λέει, ότι σε ό,τι αφορά την επιδότηση τέκνων με τα ίδια εισοδηματικά κριτήρια αυξήθηκαν κατά εκατόν πενήντα χιλιάδες οι οικογένειες που επωφελήθηκαν. Άρα, υπάρχει φτωχοποίηση. Με τα ίδια εισοδηματικά κριτήρια, εκατόν πενήντα χιλιάδες περισσότεροι είχαν ανάγκη. Άρα, υπάρχει φτωχοποίηση και αυτό είναι μια ομολογία.

Πάμε στο θέμα μας. Το 1997 ήρθα για πρώτη φορά σε επαφή με το θέμα αυτό, όταν εκπροσώπησα την ελληνική κυβέρνηση, τότε ως γενικός γραμματέας, σε μια διεθνή προσπάθεια του ΟΟΣΑ στη Βαρσοβία, όπου είκοσι μία χώρες, οι σπουδαιότερες του πλανήτη, συζήτησαν τα προβλήματα μακροπρόθεσμης πολιτικής –αυτός είναι ο τίτλος, «μακροπρόθεσμης πολιτικής»- δηλαδή την ανεργία, τα θέματα της ενέργειας, το δημογραφικό, την υπογεννητικότητα.

Αυτά τα χαρακτηριστικά έτσι στον ΟΟΣΑ, με την έννοια ότι είναι προβλήματα για τα οποία πρέπει να προετοιμάζονται για να δίδονται μακροπρόθεσμες λύσεις, διότι τα προβλήματα είναι πολύ μεγάλα, τις ακριβείς διαστάσεις δεν μπορείς πάντα να τις γνωρίζεις και οι λύσεις δεν ξέρεις ποτέ αν είναι απολύτως οι ενδεδειγμένες.

Από αυτά που ακούσαμε από τη συζήτηση των πολιτικών Αρχηγών, από την κ. Γεννηματά, τον κ. Μητσοτάκη και τον Πρωθυπουργό, μπορούμε να καταλάβουμε αμφιβολίες αν τα ειδικά μέτρα είναι η λύση, εάν απαιτείται μία γενικότερη πολιτική. Αυτές οι αγωνίες είναι πραγματικές. Οι αμφιβολίες είναι πραγματικές, γιατί το πρόβλημα τις γεννάει.

Άρα, πρέπει να δούμε έναν συνδυασμό μιας πολιτικής που αποδεικνύει ότι έχει συνειδητοποιήσει ότι υπάρχει θέμα και ειδικές εκφάνσεις αυτής της πολιτικής που μπορούν να δώσουν λύση. Τις δικές μου προσεγγίσεις τις είχα καταγράψει τότε σε ένα άρθρο, σε κείμενό μου στα «ΝΕΑ» και παρακαλώ πάρα πολύ να κατατεθεί στα Πρακτικά. Σας ευχαριστώ.

(Στο σημείο αυτό ο Βουλευτής κ. Ανδρέας Λοβέρδος καταθέτει για τα Πρακτικά το προαναφερθέν άρθρο, το οποίο βρίσκεται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

Υπήρξαν πολιτικές στα χρόνια πριν από την κρίση. Υπήρξαν πολιτικές και μάλιστα σοβαρές, πολιτικές που αφορούσαν τους πολύτεκνους, πολιτικές που αφορούσαν τους τριτέκνους. Ήρθε η κρίση και εκεί τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν. Πριν αλλάξουν, όμως, όσο αναπτύσσονταν οι πολιτικές, θυμάμαι μία σύγκρουση στην τηλεόραση, πριν εγώ ασχοληθώ με την πολιτική, του μακαρίτη Βασίλη Ραφαηλίδη με τον Διονύση Σαββόπουλο, όπου συζητώντας γι' αυτό ο Ραφαηλίδης ήταν πολύ μαχητικός και ο Διονύσης Σαββόπουλος του έκανε μία πολύ απλή ερώτηση: «Κύριε Ραφαηλίδη, του είπε τότε, παιδιά έχετε;». Μιλώντας για το θέμα αυτό πριν με τον συνάδελφό μας κ. Καρρά, μου είπε «Εγώ το καθήκον μου απέναντι στη χώρα το έκανα: τρία παιδιά έχω και πέντε εγγόνια.» Άρα, στον στίβο είμαι και δικαιούμαι να έχω και μια άποψη για το θέμα αυτό. Επειδή, λοιπόν, και εγώ ως τρίτεκνος μπορώ να πω ότι έχω και εγώ ένα μικρό «δικαιωματάκι», τολμώ να αρθρώσω λέξεις χωρίς υποκρισία, λέξεις που πιστεύω ότι είναι σοβαρές.

Η κρίση, λοιπόν, δημιούργησε περισυλλογή. Πόσους και πόσους, πόσες και πόσες, γυναίκες και άντρες, δεν έχουμε ακούσει να λένε «θέλω και άλλο ένα παιδί, θέλω να παντρευτώ, αλλά άστο για την ώρα, δεν μπορώ». Διότι οι ιεραρχήσεις είναι άλλες, δεν είναι όπως παλιότερα και στον δυτικό κόσμο οι ιεραρχήσεις αυτές έχουν οδηγήσει και σε αυτό το φαινόμενο. Οι ιεραρχήσεις αξιών και η οικονομική κρίση, που τη βιώσαμε με πολύ άγριο τρόπο στην Ελλάδα, εξήραν το φαινόμενο και δημιούργησαν τους αριθμούς που η διακομματική επιτροπή έχει εντοπίσει.

Εισοδηματικά όρια, όταν έβαλα στους τριτέκνους –και πρώτα απ' όλους το έχασα εγώ με τα κριτήρια που έβαλα- με έλεγαν «Ηρώδη». Ήρθατε εσείς, τα μειώσατε τα εισοδηματικά κριτήρια.

Επαίρεστε τώρα εδώ -άκουγα τον κ. Φίλη- για το πόσα και πόσα έχετε δώσει. Στους τριτέκνους τα εισοδηματικά κριτήρια τα μειώσατε. Εμένα βρίζατε, εσείς τα μειώσατε.

Και εδώ τα εισοδηματικά κριτήρια πρέπει να αυξηθούν, συμφωνούμε όλοι σε αυτό, και η πρότασή μας οι τρίτεκνοι να νοούνται πολύτεκνοι περιλαμβάνεται στην πρόταση νόμου που καταθέσαμε. Γιατί, η κ. Γεννηματά δεν πήρε μόνο την πρωτοβουλία, αλλά το κόμμα μας έκανε και πρόταση νόμου μέσα στην οποία η εξομίσωση τριτέκνων και πολυτέκνων είναι ένα από τα βασικότερα θέματα.

Σεξουαλική αγωγή. Άκουγα συνάδελφο του ΣΥΡΙΖΑ να την αναφέρει. Στους λίγους μήνες που ήμουν Υπουργός Παιδείας, την έφερα στο σχολείο μέσα από το πρόγραμμα «Κοινωνικό Σχολείο». Την καταργήσατε. Γιατί την καταργήσατε; Κανείς δεν κατάλαβε. Και τώρα που καταλαβαίνετε τι πρέπει να κάνετε, εγώ θα επιδοκιμάσω εάν ο νυν Υπουργός Παιδείας το ξαναβάλει μπροστά το σχέδιο αυτό.

Και άλλα και άλλα και άλλα.

Η στεγαστική υποστήριξη, πάρα πολύ σπουδαίο, είναι ένα από τα πρώτα μέληματα ενός ζευγαριού πριν αποφασίσει τον γάμο και, συνεπώς, τα παιδιά.

Τα νήπια. Εμείς τα πρώτα χρόνια της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ ζήσαμε τα προβλήματα στους βρεφονηπιακούς σταθμούς, τα πολύ μεγάλα προβλήματα, και ο Δήμαρχος Σίμος Δανιηλίδης, που έχει μεγάλη εμπειρία, από τη δική μας πλευρά, στα θέματα αυτά, τα έλεγε στην τηλεόραση.

Το ακατάσχετο. Πρέπει να βρούμε τρόπους να βοηθήσουμε.

Κλείνω με αυτό. Η δική μας πρόταση νόμου περιλαμβάνει αυτά τα μέτρα, κοστολογημένα. Το θέμα, όμως, είναι, κύριοι Βουλευτές, κυρία Υπουργέ, πόσες κοστολογημένες -δεν έχω αντίρρηση- πολιτικές μπορούμε να εφαρμόσουμε ταυτοχρόνως για πόσα θέματα. Αυτό είναι κορυφαίο, πρέπει να προηγείται. Ωστόσο, πρέπει να συνειδητοποιούμε ότι από αυτά που λέμε όλοι, δείχνοντας καλές προθέσεις, κάποια πρέπει να μπουν σε μία σειρά, ίσως όχι όλα μαζί, αλλά κάποια πρέπει να μπουν σε μία σειρά και ως προς αυτό οι πολιτικές της ακρίβειας σε αυτά που εμπεριέχουν έχουν σημασία και όχι η υποκρισία. Από υποκρισία χορτάσαμε και όταν συζητάμε το δημογραφικό, με την τεράστια επιρροή που έχει στο σύνολο των προβλημάτων της χώρας, ας είμαστε λιγότερο υποκριτές!

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Τον λόγο τώρα έχει ο κ. Βασίλης Λεβέντης, Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ (Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων): Να χαιρετήσω την κυρία Υπουργό, τις κυρίες και κυρίους Βουλευτές και, βεβαίως, τον κύριο Πρόεδρο, που προεδρεύει της συζήτησης.

Το δημογραφικό είναι ένα πρόβλημα πολύ σοβαρό και είμαι σίγουρος ότι όλοι όσοι μίλησαν είπαν τα πιο ωραία λόγια, πρόθυμοι όλοι, όλα τα Κόμματα, να βοηθήσουν, να γίνουν χαλί να τους πατήσεις. Όμως, γιατί όταν κυβερνούν τα κόμματα, δεν κάνουν τίποτα; Πώς γίνεται δηλαδή; Όλοι να θέλουν να βοηθήσουν και όταν διαχειρίζονται την εξουσία, να κάνουν τις οικογένειες να σιχτιρίζουν την ώρα που γεννάνε παιδιά. Γιατί αυτό γίνεται. Πολλοί γονείς καθαριούνται την ώρα που έκαναν το πιο ιερό πράγμα, να δημιουργούν οικογένειες. Αυτό πετύχατε και δεν μπορείτε να καταλάβω αυτός ο φαρισαϊσμός, δηλαδή, ακόμη και σε αυτόν τον τομέα πού βρίσκεται τέτοιο πεδίο δράσης λαμπρό. Πραγματικά λαμπρό το πεδίο δράσης!

Ο κ. Μητσοτάκης έκανε πολύ ωραίες προτάσεις. Πραγματικά αν δεν ήξερα ποιος είναι ο Μητσοτάκης, θα έλεγα να τον ψηφίσω και εγώ. Ωραίος! Με προτάσεις ήρθε εδώ, με πολύ ωραίες θέσεις σε όλα τα επίπεδα. Το άσχημο, όμως, για τον κ. Μητσοτάκη είναι ότι ξέρουμε ποιος είναι και ότι όλα αυτά του τα έχουν γράψει κάποιιοι, γιατί πάντα έχει και τον λόγο γραμμένο.

Να σας διηγηθώ ένα περιστατικό με τον Μητσοτάκη στην Επίδαυρο. Ήμασαν στην Επίδαυρο σε κάποια εκδήλωση και μιλούσε ένας άλλος, που δεν μίλαγε καλά. Δεν ξέρω αν ήταν του ΣΥΡΙΖΑ. Ήταν ένας που κόμπιαζε, δεν τα διάβαζε και καλά και

ήμουν δίπλα στον Μητσοτάκη και του λέω «Κοίτα, έρχονται να βγάλουν λόγο και ούτε τον έχουν διαβάσει». Μου λέει ο Μητσοτάκης «Εγώ είμαι από αυτούς που μπορώ, κύριε Λεβέντη, να βγάλω λόγο χωρίς να διαβάσω». Όμως, όταν ανέβηκε στο Βήμα για να ομιλήσει, πήγε ένας ιδιαίτερός του και του έδωσε τον λόγο. Ούτε ο Μητσοτάκης δεν μπορούσε να μιλήσει. Και αν δεν κάνω λάθος και εδώ και ο Τσίπρας και Μητσοτάκης ανοίγουν τον τυφλοσύρτη και προχωράνε στο παρασύνθημα.

Αυτό κάποτε στη Βουλή απαγορευόταν. Και ξέρετε γιατί απαγορευόταν; Γιατί μπορούσε ένας βιομήχανος να σου δώσει ένα νομοσχέδιο, να σε πληρώσει και να έρθεις εδώ να μεταφέρεις στη Βουλή, στην Αίθουσα, τις απόψεις του βιομηχάνου και όχι τις απόψεις τις δικές σου. Απαγορευόταν να διαβάσεις. Τώρα αν τελικώς το επίπεδο της Βουλής έγινε τέτοιο που όλοι διαβάζουν, είναι άλλη υπόθεση!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Και τώρα απαγορεύεται.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ (Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων): Γιατί απαγορευόταν να διαβάσεις; Γιατί πολλοί Βουλευτές επί χρήμασι έπαιρναν την ομιλία από βιομηχάνους. Γι' αυτό είχε απαγορευτεί τυχαία.

Επιστρέφουμε τώρα στο θέμα το δημογραφικό. Όλοι τέλειοι. Όλοι να ταΐζουμε τα παιδιά με μαρμελάδες στα σχολεία, όλοι να πηγαίνουμε τα παιδιά χωρίς εισιτήρια στο σχολείο, στα πανεπιστήμια να μπαινουν όσοι είναι τρίτεκνοι και όχι μόνο οι πολύτεκνοι, με μόρια κατά προτίμηση. Όλοι εισηγούνται ωραία πράγματα! Γιατί, όμως, δεν τα κάνουν; Διότι δεν υπάρχουν λεφτά. Με το να βάλεις στα πανεπιστήμια παιδιά τα οποία είναι παιδιά τριτέκνων, προσθέτεις κάποιες χιλιάδες παιδιά. Αυτά τα χιλιάδες παιδιά αν μπουν χωρίς εξετάσεις κατά προτίμηση, θα είναι ένα βάρος στα πανεπιστήμια, έτσι δεν είναι;

Ο κ. Μητσοτάκης ήλθε και πρότεινε ιδιωτικά πανεπιστήμια και όταν του είπα εγώ ότι θέλει και 15.000 ευρώ διδάκτρα τον χρόνο, είπε «μα, έχουν και 10% υποτροφίες». Δηλαδή, ο φτωχός ο Έλληνας στα Γρεβενά, στην Κρήτη, στην Καλαμάτα θα περιμένει τον ιδιώτη που έχει το πανεπιστήμιο τη μεγαλοψυχία για να χορηγεί υποτροφία στο παιδί. Αν δεν χορηγήσει υποτροφία, θα μείνει το παιδί αγράμματο. Αυτό προβλέπει το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας.

Και λένε πάλι κάποιοι «μα, έτσι και αλλιώς, πάνε στο εξωτερικό». Δεν είναι αληθές. Μάχονται τα παιδιά να πετύχουν εδώ. Αγώνονται τα παιδιά. Δίνουν αγώνα οι οικογένειες. Άμα έχεις ένα παιδί στο εξωτερικό, θέλεις και 2.000 ευρώ τον μήνα τουλάχιστον. Τα λέει πολύ απλά ο καθένας εδώ μέσα στην Αίθουσα αυτήν, χωρίς να εξετάζει τα βαλάντια των φτωχών.

Πρέπει να φτιάξουμε ισχυρή οικονομία, πρέπει να φτιάξουμε κράτος. Ίσως δεν καταλάβατε στην Αίθουσα αυτή, όταν μπήκα το 2015 και μίλησα για οικουμενική κυβέρνηση και ειρωνευθήκατε κάποιοι, γιατί το έκανα. Είπα αυτή την πρόταση, γιατί όπου και αν μίλησα για επενδύσεις, μου έλεγαν «με εκατόν πενήντα δύο Βουλευτές δεν πάω εκεί, να φύγουν δυο τρελοί, να πείσει η Κυβέρνηση και να χάσω τα λεφτά μου». Το ίδιο λέω και στη Νέα Δημοκρατία που θέλει να κάνει κυβέρνηση με την κ. Γεννηματά. Να την κάνει. Δεν έχω αντίρρηση, να την κάνει, αλλά και σε αυτήν την κυβέρνηση πόσοι θα είναι; Εκατόν πενήντα δύο, εκατόν πενήντα τρεις. Ποιος θα φέρει εδώ τα λεφτά του; Άρα για έχουμε κάποιους που θα αγκομαχούν πάλι, όπως αγκομαχεί σήμερα ο ΣΥΡΙΖΑ. Έτσι θα αγκομαχεί και η Νέα Δημοκρατία μήπως και φέρει επενδύσεις. Θα ροκανίζει χρόνο, θα ξεζουμίζει τον κόσμο, θα μειώνει συντάξεις και μισθούς, θα επιβάλλει φόρους, θα προχωράει ο χρόνος και η χώρα θα βυθίζεται περαιτέρω στην κρίση. Ίσως δεν γλιτώσουμε και την πλήρη χρεοκοπία, την οποία τώρα έχουμε γλιτώσει μέσω των δόσεων των δανειστών.

Βιάζεστε εσείς του ΣΥΡΙΖΑ να περιέρχεσθε στα κανάλια και να λέτε ότι -άκουγα προχθές τον κ. Δρίτσα- πέρασε το μνημόνιο, τελείωσε το μνημόνιο. Έδινε μάχη να πείσει, λέγοντας σε ένα κανάλι ότι γλιτώσαμε τουλάχιστον τη χρεοκοπία. Ποια χρεοκοπία γλιτώσαμε; Έχουμε, δηλαδή, ξελασπώσει; Έχετε αυτήν την άποψη; Για ενενήντα εννιά χρόνια, αν δεν πληρώσουμε το ελάχιστο χρεόγραφο, η χώρα προχωράει σε πιστωτικό γεγονός. Ή δεν το έχετε καταλάβει; Για ενενήντα εννιά χρόνια! Έχετε βάλει μέσα στο υπερταμείο τα πάντα και τολμάτε και λέτε ότι τελειώσαμε με

τα μνημόνια; Και είναι –λέει– ο πρώτος προϋπολογισμός που έγινε από ελληνικής πλευράς. Μόνο που έπρεπε να εγκριθεί και πρέπει σε κάθε λεπτομέρεια το παραμικρό μη προβλεπόμενο σημείο να εγκρίνεται. Ωραίο γλιτώμα από μνημόνια έχετε κάνει! Εκτός εάν αυταπατάσθε, αν δηλαδή μεταξύ σας κουβεντιάσετε και λέτε ότι τελειώσατε με τα μνημόνια και το πιστεύετε κιόλας. Αν έχετε και τέτοια αυταπάτη.

Πρέπει να φτιαχτεί η οικονομία. Η οικονομία θα χρηματοδοτήσει την κοινωνική πλευρά του κράτους. Το να βγαίνει ο καθένας της Νέας Δημοκρατίας ή του ΣΥΡΙΖΑ και να λέει «δωρεάν συσσίτιο», δωρεάν το ένα, δωρεάν το άλλο, εισιτήρια, συγκοινωνίες, βιβλία, τα πάντα, αυτά είναι καλοσύνες. Κρατήστε τις καλοσύνες. Μια καλοσύνη κάντε. Βγάλτε τον κομματισμό από το κράτος. Αποσύρετε αυτήν την νοοτροπία την κομματική από το κράτος. Αυτή η νοοτροπία καταστρέφει το κράτος, το υποθηκεύει. Το αδρανοποιεί το κράτος αυτή η κατάσταση. Κάντε το, το συντομότερο σαν ένα καλό που έχετε να κάνετε. Έστω ένα καλό.

Τα άλλα που λέτε ότι κάνατε, αφήστε τα, δεν κάνατε τίποτα. Αν βουκαλίζεσθε ότι κάνατε, δεν κάνατε τίποτα, κύριοι. Απόδειξη ότι όπου περιερχεσθε, νομίζω ότι ο κόσμος σάς υποδέχεται με χειροκροτήματα, τους κυβερνητικούς, έτσι δεν είναι; Σας υποδέχεται «μετά βαιών», παντού όπου πάτε! Πώς γίνεται να ωφελείτε τον κόσμο στις Πρέσπες, να ωφελείτε την Ελλάδα σε όλα τα θέματα και ο κόσμος να είναι αντίθετος; Όταν κάνατε λόγου χάρι τις Πρέσπες, για να πούμε λίγο και γι' αυτό, δεν ξέρατε ότι το σύνολο του ελληνικού λαού ήταν αντίθετο; Και οι ξένοι το ήξεραν. Δεν το ήξεραν και οι ξένοι ότι πάει μια Κυβέρνηση να υπογράψει κάτι που δεν θέλει ο ελληνικός λαός;

Άρα, και η Βουλή ήξερε ότι δρα και δημιουργεί αντίθετα με τον λαό και οι ξένοι ότι έβαζαν μία Κυβέρνηση εδώ στην Αθήνα να πράττει αντίθετα με τη θέληση του λαού. Το κάνανε, όμως, το έγκλημα και θεωρούν ότι έληξε τώρα. Δεν έληξε! Όταν κάτι είναι εκκρεμές στη συνείδηση του λαού, δεν λήγει. Δεν λήγει έτσι όπως νομίζετε. Αν είχατε πάρει την έγκριση του Συμβουλίου Αρχηγών, αν είχατε πάρει την έγκριση δημοψηφίσματος, θα είχατε το κεφάλι ψηλά. Αλλά επειδή ξέρατε ότι δεν μπορούσατε να τα πάρετε αυτά, ενεργήσατε συνωμοτικά. Αυτό κάνατε και θα το βρείτε στον δρόμο σας. Ο κάθε Βουλευτής που ψήφισε θα το βρει στον δρόμο του αυτό που διεπράχθη σε αυτήν την Αίθουσα.

Επανερχομαι, γιατί δεν θέλω να μου λένε ότι λέω όλο για τη Μακεδονία και για να λέω και την αλήθεια, θα σας πω κάτι. Προ ημερών μίλησα στη Θεσσαλονίκη και είδα τέτοιο μαράζωμα! Έχετε καταλάβει τι έχετε κάνει; Οι οικογένειες έχουν μαραζώσει. Πιστεύετε ότι με το να δίνετε μπουναμάδες και να κάνετε διάφορα δωράκια, θα ξεχαστεί αυτό το πράγμα που κάνατε; Αλήθεια, έχετε αυτήν την ψευδαίσθηση; Λυπάμαι για τον Τσίπρα αν πιστεύει ότι αλλάζοντας ατζέντες, φέρνοντας νομοσχέδια και κάνοντας διάφορα πράγματα θα ξεχάσουμε αυτό που έγινε στις Πρέσπες.

Αν το πιστεύετε αυτό το πράγμα, αν το ελπίζετε αυτό το πράγμα, αρχίζω και αμφιβάλω για τη νοημοσύνη κάποιων. Γιατί βλέπω ότι οι μόνοι που σας επαινούν γι' αυτό που έγινε, είναι του ΝΑΤΟ, οι ξένοι. Σας επαίνεσε ένας Έλληνας γι' αυτό που κάνατε; Σας επαίνεσε ένας Έλληνας για τις Πρέσπες;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ: Ο Μέρτζος.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ (Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων):

Οι μόνοι που σας επαίνεσαν είναι του ΝΑΤΟ, οι Αμερικάνοι. Αυτοί σας επαίνεσαν που ήθελαν να κάνουν τη δουλειά τους. Αυτοί σας επαίνεσαν, κυρίες και κύριοι. Ποιος Έλληνας σας επαίνεσε βγαίνοντας να πει «ωραία η λύση που εδόθη»;

Και λυπάμαι πάρα πολύ και για τον καινούργιο Υπουργό Άμυνας. Θα πω μία κουβέντα. Ήταν Αρχηγός ΓΕΕΘΑ δίπλα σ' έναν Υπουργό, ο οποίος έλεγε ότι ήταν αντίθετος, αλλά κατ' ουσία έκανε πλάτες μέχρι το τέλος, για να διαπραχθεί το έγκλημα, ο κ. Καμμένος.

Είναι ωραίο που ορκίσате Αρχηγό ΓΕΕΘΑ κάποιον και την άλλη ημέρα ψηφίσατε τις Πρέσπες; Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων είναι και αυτός μεταξύ αυτών που έδωσαν την έγκριση για τις Πρέσπες. Προσπαθήσατε να διασύρετε και τον Στρατό. Ο Στρατός ήταν υψηλά στη συνείδηση του κόσμου ως εγγύηση. Λυπούμαι γι' αυτό το πράγμα, γιατί στον κ. Αποστολάκη είχα

μια εκτίμηση. Δεν έπρεπε να δεχθεί το Υπουργείο Άμυνας, κατά την άποψή μου, ιδιαίτερα όταν πριν περάσει ένα εικοσιτετράωρο, έπρεπε να έρθει εδώ και να μιλήσει και να πει τι ωραίες που είναι οι Πρέσπες.

Αυτό το πράγμα έμεινε στην ιστορία. Έμεινε στην ιστορία αυτό που έκανε ο κ. Τσίπρας. Προσπάθησε να εξευτελίσει την τιμή και την αξιοπρέπεια των Ενόπλων Δυνάμεων, τα οποία όμως δεν εξευτελίζονται, γιατί αυτά μένουν μέσα στη συνείδηση του κάθε ένστολου που έχει δώσει όρκο και μέσα του ο κ. Αποστολάκης είμαι σίγουρος ότι έχει τύψεις συνειδήσεως γι' αυτό που έκανε, ότι ανέλαβε να γίνει Υπουργός σε μία Κυβέρνηση που μέσα σε δύο εικοσιτετράωρα υπέγραψε τις Πρέσπες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Έχετε να προσθέσετε κάτι για το θέμα, για το δημογραφικό, κύριε Πρόεδρε;

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ (Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων): Τα είπατε όλα. Οι συριζαίοι και οι νεοδημοκράτες δώσατε τα πάντα στο δημογραφικό. Εγώ δεν μπορώ να δώσω τίποτα παραπάνω, ει μη μόνον να πω ότι όπως σε όλα τα πράγματα κοροϊδεύετε τον κόσμο, τον κοροϊδεύετε και σ' αυτό.

Εγώ, όπου γυρίζω και βλέπω τα κανάλια, βλέπουν έναν παπαγάλο δεξιά και έναν παπαγάλο συριζαίο. Πήγα, μάλιστα, σε δυο κανάλια και μάλωσα, επειδή είπαν να με καλέσουν και να μου πάρουν συνέντευξη εμένα, στην Ένωση Κεντρώων και βλέπω μία κυρία της Νέας Δημοκρατίας και έναν κύριο του ΣΥΡΙΖΑ. Λέω, αυτοί τι θέλουν εδώ; Αρχισαν να με ρωτάνε. Λέω, τι θέλουν αυτοί οι κύριοι;

Έχετε στήσει έναν δικομματισμό βρωμερό και τον έχετε στήσει δόλια σε όλα τα κανάλια και πιστεύετε ότι ο κόσμος μαςόει κουτόχορτο, ότι δηλαδή θα ανεβάσετε τα ποσοστά της Νέας Δημοκρατίας και του ΣΥΡΙΖΑ δι' αυτού του τρόπου, πυροδοτώντας φανατισμό. Αυτό είναι το σχέδιό σας. Ούτε σ' αυτό θα πετύχετε, διότι όταν ο λαός έφτασε να μην δίνει μεγάλα ποσοστά στο ΠΑΣΟΚ και στη Νέα Δημοκρατία, είχε περάσει τον «Ρουβίκωνα», είχε καταλάβει ότι ο δικομματισμός καταστρέφει τη χώρα. Το είχε καταλάβει. Τώρα αγωνίζεστε να τον γυρίσετε πίσω, αλλά ο κόσμος έχει μία σοφία, δεν γυρίζει σαν εκκρεμές όπου θέλετε εσείς, καταλαβαίνει στα κανάλια τι παιχνίδια στήνονται.

Ήρθατε να πατάξετε τη διαπλοκή και μαζί με τη διαπλοκή προσπαθείτε να διαιωνίσετε τον κύκλο της παρουσίας σας στην πολιτική. Μαζί με τη διαπλοκή, ενώ ήρθατε για να την πατάξετε! Είς αυτήν επαφίεσθε, για να παραμείνετε μεγάλα κόμματα. Όμως, ξέρετε τι θα πάθετε στο τέλος; Εκεί που περιμένετε να είστε δυο ισχυρά κόμματα, επιστρέφοντας στο παλιό «Παναθηναϊκός - Ολυμπιακός» ή «ΠΑΣΟΚ - Νέα Δημοκρατία», θα πάθετε και οι δύο: Ο μιν Μητσοτάκης θα πάθει πατατράκ και αυτό που λέει περί πεντακομματικής Βουλής είναι στη φαντασία του τη νύχτα, ξεσκέπαστος όταν κοιμάται και όταν φτιάχνει δημοσκοπήσεις όπως τις θέλει εκείνος, εσείς δε οι Συριζαίοι έχετε αρχίσει και λέτε ότι θα νικήσετε. Έ, αυτό πια είναι πιο αρρωστημένη περίπτωση ακόμη και από τον Μητσοτάκη, εάν πιστεύετε όντως ότι θα νικήσετε!

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Ένωσης Κεντρώων)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Και εμείς, κύριε Πρόεδρε.

Ο κ. Αντωνίου από τον ΣΥΡΙΖΑ έχει τον λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: Να επαναφέρω λίγο τη συζήτηση, κυρίες και κύριοι, στο δημογραφικό. Θα είμαι πάρα πολύ σύντομος, γιατί μετά τους πολιτικούς Αρχηγούς το να μιλά κάποιος Βουλευτής είναι και λίγο άχαρο, μια που η συζήτηση έχει εξαντληθεί.

Σαν μέλος της επιτροπής θέλω να πω ότι είμαι πάρα πολύ ικανοποιημένος από τον τρόπο που η επιτροπή εργάστηκε, από τον τρόπο που η επιτροπή κατέληξε σ' αυτό το πόρισμα και είχαμε μία πάρα πολύ καλή συζήτηση με ό,τι αξιολογότερο υπάρχει στην ελληνική κοινωνία και από πλευράς επιστημονικής, αλλά και από πλευράς συνδικαλιστικής εκπροσώπησης και φορέων που ασχολούνται με το ζήτημα.

Επέδειξαν, λοιπόν, τα μέλη της επιτροπής του Κοινοβουλίου την ανάλογη θετική διάθεση, συμπεριφορά, προβληματισμό και ανάδειξη όλων των πτυχών του θέματος, χωρίς τις συνθήκες προ-

στριβές και τους συνθήεις διαξιφισμούς. Αυτό αποτυπώνεται και στο κοινό πόρισμα που καταλήξαμε, με εξαίρεση το ΚΚΕ και την Χρυσή Αυγή. Θέλω αυτό να το πιστώσω στα θετικά των μελών της επιτροπής και της Προέδρου, της κ. Αναγνωστοπούλου και θεωρώ ότι συνιστά μία πρώτη επιτυχία για τη μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση ενός πάρα πολύ σοβαρού θέματος, όπως είναι το δημογραφικό, που βρίσκεται αυτήν τη στιγμή στον πυρήνα του προβληματισμού και της δημόσιας συζήτησης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Βέβαια, το πρόβλημα σε ορισμένες χώρες, κυρίως του Νότου, αλλά και στη χώρα μας παίρνει εκρηκτικές διαστάσεις, καθώς η δημογραφική συρρίκνωση και η καθαρή μείωση του πληθυσμού υπονομεύουν τη μελλοντική πορεία της χώρας από κάθε άποψη, οικονομική, κοινωνική και επίσης, υπονομεύουν την προοπτική της μελλοντικής δυνάμει ανάπτυξης της χώρας, εάν αυτή η τάση δεν αναστραφεί και συνεχίσει να κινείται πτωτικά.

Τα διλήμματα που είχαμε στην επιτροπή κυρίως ήταν όσον αφορά τα επιδόματα, τις διάφορες φορολογικές απαλλαγές ή άλλες και κυρίως πού έπρεπε να στραφεί η προσοχή μας και πού έπρεπε να στραφούν τα κίνητρα. Θα έπρεπε, δηλαδή, τα κίνητρα να στραφούν προς τις πολύτεχνες και τις τρίτεχνες οικογένειες αποκλειστικά ή θα έπρεπε να ξεκινήσουμε από τις οικογένειες που δεν έχουν κανένα παιδί και σκέφτονται να κάνουν από ένα έως δύο παιδιά; Γιατί, τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι οι οικογένειες που είναι τρίτεχνες και πολύτεχνες είναι περίπου στο 10%. Θα συνεχίσουμε την πολιτική ενίσχυσης των τρίτεχνων και των πολύτεχνων αποκλειστικά; Δεν λέω ότι δεν πρέπει να ενισχύονται αυτές οι οικογένειες και ενισχύονται και από την καινούργια ρύθμιση που έκανε η Υπουργός, η κ. Φωτίου, καθώς το 92% των τρίτεχνων και πολύτεχνων οικογενειών είναι αυξήσεις και ένα μικρό μέρος μόνο είδαν μειώσεις. Ελπίζω και αυτό σύντομα να ρυθμιστεί. Όμως, κυρίως είδαν πολύ μεγάλες αυξήσεις οι οικογένειες που είχαν ένα και δύο παιδιά.

Θέλω να έρθω λίγο στο παρελθόν και να δούμε τι εφαρμόστηκε από το προηγούμενο πόρισμα και εάν αυτό το πόρισμα του 1993 συνέβαλε στην ανακοπή της πτωτικής τάσης συρρίκνωσης του πληθυσμού.

Θα διαβάσω κάτι χαρακτηριστικό από τη σελίδα 41 του πορίσματος. Λέει το πόρισμα της διακομματικής επιτροπής για το δημογραφικό του 1993: «Να τροποποιηθεί ο νόμος που ισχύει σήμερα για την υιοθεσία ενός παιδιού, γιατί είναι πολύπλοκος και γραφειοκρατικός, με αποτέλεσμα να υπάρχουν ιδρύματα με πολλά παιδιά που έχουν εγκαταλειφθεί και οι διαδικασίες να αποτρέπουν την υιοθεσία». Αυτή η διαπίστωση γίνεται το '93.

Από το '93 μέχρι σήμερα, ήρθε η Κυβέρνηση αυτή την οποία έχω την τιμή να εκπροσωπώ στο Κοινοβούλιο, και έλυσε αυτό το θέμα πριν από λίγο χρονικό διάστημα. Θεσμοθετήσαμε διαδικασίες σύντομες, που μπορεί να φτάσουν το αργότερο μέχρι δέκα μήνες, έναν χρόνο, από εκεί που για να υιοθετήσει κάποιος ένα παιδί, ήθελε πάνω από ένα και έξι χρόνια.

Τελειώνοντας, δεν θα αναφερθώ στα μέτρα πολιτικής που έχει υιοθετήσει το πόρισμα. Νομίζω είναι ένα σύνολο προτάσεων και ένα σημαντικό εργαλείο πολιτικής, καθώς περιγράφει λεπτομερώς τόσο τη σημερινή κατάσταση, τις τάσεις που διαμορφώνονται, όσο και όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν το μέγεθος του πληθυσμού, όπως η γονιμότητα, η θνησιμότητα, οι μεταναστευτικές ροές.

Θέλω να σημειώσω μόνο κάτι για το οποίο πρέπει όλοι να συμφωνήσουμε και η σημερινή Κυβέρνηση πρέπει να το δεσμευθεί. Χρειάζεται να επεκταθεί το καθεστώς προστασίας της μητρότητας και σε κατηγορίες εργαζομένων που σήμερα δεν καλύπτονται. Και δεν καλύπτονται κατηγορίες εργαζομένων όπως είναι αυτές με σύμβαση ορισμένου χρόνου, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα άδειας κήσης, λοχειάς, μητρότητας, ούτε καν αναρρωτικής.

Είχα μία συνάντηση πρόσφατα με ένα σωματείο σχολικών καθηγητριών που μου είπαν: «Κύριε Βουλευτά, εμείς είμαστε στη σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού. Δεν έχουμε ούτε δικαίωμα να μένουμε έγκυες, ούτε να κάνουμε παιδιά, ούτε να πάρουμε μία μέρα αναρρωτική άδεια». Και σε αυτό το καθεστώς είναι πάρα πολλές κατηγορίες εργαζομένων, τις οποίες πρέπει να δούμε.

Διότι αυτήν την αρχή της μη διάκρισης πρέπει να την εφαρμόσουμε επιτέλους και στη χώρα μας. Έχουμε αρκετές καταδίκες από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Νομίζω το χρωστάμε σε αυτόν τον κόσμο, που και αυτός πρέπει να έχει δικαιώματα και να τεκνοποιεί και να προγραμματίζει το μέλλον του.

Εύχομαι αυτά τα πορίσματα να εφαρμοστούν και οι θεσμοί που έχουμε προβλέψει στο πόρισμα να λειτουργήσουν αποτελεσματικά.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κι εγώ σας ευχαριστώ.

Τον λόγο έχει ο κ. Δημήτριος Εμμανουηλίδης, Βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα προσεγγίσω το θέμα του δημογραφικού, αξιοποιώντας κάποιες εικόνες, ως είθισται, από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, κατά τις ημέρες της επικείμενης τριήμερης αργίας της Καθαρής Δευτέρας, όταν από τα αστικά κέντρα οικογένειες γυρίζουν να δουν τους δικούς τους ανθρώπους, ανθρώπους της τρίτης ηλικίας, στα ξεχασμένα χωριά της ορεινής Ελλάδας και της νησιωτικής απομακρυσμένης Ελλάδας. Είναι οι μέρες που πραγματικά σε αυτές τις περιοχές ξαναθίζει το χαμόγελο του γερασμένου πληθυσμού, γιατί βλέπει τα εγγόνια να ξαναγαμίζουν τις πλατείες των δημοτικών σχολείων που είναι κλειστά. Νομίζω ότι αυτή η εικόνα αποτυπώνει ως έναν βαθμό ανάγλυφο το πρόβλημα που βιώνει η χώρα μας, όσον αφορά το θέμα της υπογεννητικότητας, το δημογραφικό.

Το δημογραφικό πρόβλημα είναι ίσως το πιο έντονο κοινωνικό πρόβλημα για τη χώρα μας. Οι επιστήμονες που κλήθηκαν από την επιτροπή, μας παρουσίασαν μία ιδιαίτερα εμπειριστατωμένη επιστημονική έκθεση, η οποία οριοθετεί το πρόβλημα στις σωστές του διαστάσεις. Έτσι, μας προσφέρει μία νέα βάση για συζήτηση, σε σχέση με την προηγούμενη αντίστοιχη Έκθεση του 1993, καθώς από τότε έχει περάσει ήδη το τέταρτο του αιώνα, με συνέπεια οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες να έχουν δραματικά διαφοροποιηθεί. Τα αίτια της έκρηξης του δημογραφικού προβλήματος στη χώρα μας πρέπει κανείς να τα αναζητήσει στο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό πεδίο, μάλιστα, θα πρόσθετα και το πολιτισμικό.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα έλεγα ότι η αιτία αυτής της μείωσης βρίσκεται στην αλλαγή του πολιτισμικού μοντέλου της ελληνικής κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, η συμμετοχή των γυναικών στον εργασιακό στίβο, καθ' όλα τα χρόνια τα μεταπολεμικά, δημιούργησε εκ των πραγμάτων νέα δεδομένα που λειτουργήσαν αποτρεπτικά, εφόσον η επαγγελματική σταδιοδρομία μοιραία τέθηκε σε προτεραιότητα. Το γεγονός, μάλιστα, ότι η τεκνοποίηση δεν υποστηρίχθηκε από την πολιτεία με τα απαραίτητα ανακομιστικά στην καθημερινότητα κοινωνικά μέτρα, όπως τη λειτουργία βρεφονηπιακών σταθμών, γονεϊκές άδειες, σχολεία με παροχή πολυσχιδούς παιδείας, στην ουσία λειτουργήσε αποτρεπτικά προς την κατεύθυνση της τεκνοποίησης. Το πρόβλημα μεγεθυνόταν και από την αντίληψη ότι οι γονείς αντιλαμβάνονταν ότι πρωταρχικό καθήκον τους ήταν η μελλοντική οικονομική εξασφάλιση του παιδιού, με αποτέλεσμα να θυσιάζει την τεκνοποίηση, του δώρου ζωής, στο βωμό της οικονομικής μελλοντικής τακτοποίησης του παιδιού τους.

Η διολίσθηση αυτή αποκτά εκρηκτικές διαστάσεις στα χρόνια των μνημονιακών επιταγών. Η ανεργία των νέων και η φυγή στο εξωτερικό για ανεύρεση εργασίας υπήρξε ο αρνητικός καταλύτης στη διόγκωση αυτού του προβλήματος. Οι γεννήσεις μειώθηκαν ακόμη περισσότερο, ενώ η φυγή νέων στην κρίσιμη ηλικία δεν είκοσι πέντε ετών έως τριάντα πέντε ετών συνιστά επιπλέον σοβαρό εμπόδιο στην αναπτυξιακή δυναμική της χώρας. Βρισκόμαστε σήμερα σε ένα σημείο που πρέπει να δράσουμε ως πολιτεία με αποτελεσματικότητα για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος.

Αν δεν αντιληφθούμε όλοι μας την αναγκαιότητα πληθυσμιακής οξυγόνωσης της κοινωνίας, δεν θα βρούμε λύση. Αποσπασματικές προτάσεις που απαντούν σε αποσπασματικά ζητούμε-

να, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να δημιουργήσουν το πλαίσιο εκείνο που είναι αναγκαίο για την επίλυση του προβλήματος.

Το δημογραφικό δεν είναι ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Έλληνας στην καθημερινότητά του, γι' αυτό και δεν μπορεί να αντιληφθεί τη διάσταση του ως εθνικό, καθώς έχει να αντιμετωπίσει άλλα προβλήματα, που τον κατατρέχουν καθημερινά. Εκτιμώ ότι οι οποιοσδήποτε παθογένειες δημιουργούνται λόγω του αποσπασματικού της προσπάθειας και του εστιασμένου ενδιαφέροντος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ζούμε σε μία κοινωνία που δεν έχει κατορθώσει να δώσει συγκροτημένα και ολοκληρωμένα προγράμματα κοινωνικής υποστήριξης, αντίστοιχα των σκανδιναβικών χωρών και της Γαλλίας και από την άλλη, δεν έχει αφήσει την κοινωνία εντελώς απροστάτευτη, έχοντας κάποια κοινωνικά υποστηρικτικά οικογενειακά προγράμματα. Όμως, αυτό το ημιτέλες και το αποσπασματικό είναι που θολώνει τα νερά.

Το πόρισμα του 1993 εμπεριείχε στοιχεία που μπορούσαν να αποτελέσουν πυξίδα για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Δυστυχώς, δεν υλοποιήθηκε ούτε στον πυρήνα του, ούτε στις προεκτάσεις του, με αποτέλεσμα σήμερα να βρισκόμαστε στο ίδιο σημείο. Βρισκόμαστε ακριβώς σε αυτό το εφιαλτικό φανέρωμα μιας εθνικής απειλούμενης τραγωδίας.

Σήμερα θα πρέπει να αξιοποιήσουμε όλη την κατατεθειμένη εμπειρία επιστημόνων που ασχολούνται με το πρόβλημα αυτό, αλλά κυρίως πρέπει να δούμε πώς θα δημιουργήσουμε ένα πολιτισμικό μοντέλο όπου η χαρά, η φωνή, το παιδικό κλάμα θα έχουν θέση στην καθημερινότητά μας και δεν θα γίνουμε ο απόηχος μιας γερασμένης καταθλιπτικής κοινωνίας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε, αν έχετε την καλοσύνη.

Κυρίες θα πρέπει να δώσουμε έμφαση σε προσπάθειες διευκόλυνσης των ζευγαριών που επιθυμούν να αποκτήσουν παιδιά, ώστε σε πρώτη φάση να ανακοπούν, τουλάχιστον, οι πτωτικές τάσεις της τεκνοποίησης.

Η ενίσχυση και διεύρυνση των μέτρων ανακοπής της φυγής των νέων στο εξωτερικό, σε συνέχεια όσων έχουν ήδη υλοποιηθεί κατά την περίοδο της διακυβέρνησής μας, είναι επιπλέον επιβεβλημένη.

Για να συμπυκνώσω με μία φράση την ουσία, θα πω το εξής: Η μεταβλητή «πληθυσμός» θα πρέπει να συμπεριληφθεί σε όλες τις επιμέρους πολιτικές πρωτοβουλίες και η αλλαγή των αρνητικών δημογραφικών τάσεων να αποτελέσει έναν νέο εθνικό στόχο. Νέες κυβερνητικές δομές οι οποίες θα συντονίσουν αυτή την προσπάθεια θεωρούνται επιβεβλημένες.

Ας μην ξεχνούμε, επίσης, ότι η χώρα μας βρέθηκε στο επίκεντρο πληθυσμιακών μετακινήσεων και την ώρα που ο πληθυσμός μας μειωνόταν, πάνω από ένα εκατομμύριο ανθρώπων πέρασαν από αυτό τον τόπο. Για να το πω πιο καθαρά, η μετανάστευση προς την Ελλάδα ήταν μία εκ των τριών βασικών δημογραφικών συνιστωσών που επηρεάζουν καθοριστικά την εξέλιξη του πληθυσμού.

Όπως δείχνει ξεκάθαρα το πόρισμα των επιστημόνων, η συμβολή των αλλοδαπών στη μεγέθυνση του πληθυσμού μας την περίοδο από 1-1-1991 μέχρι την 31-12-2000 ήταν καθοριστική. Το φυσικό ισοζύγιο της δεκαετίας αυτής ήταν θετικό. Και αυτό εξαιτίας της εισδοχής ανθρώπων από άλλες χώρες. Χωρίς αυτούς, ο πληθυσμός της Ελλάδας σήμερα δεν θα ήταν μεγαλύτερος από αυτόν του 1990, ενώ το φυσικό ισοζύγιο μεταξύ γεννήσεων και θανάτων θα ήταν τρεις φορές πιο αρνητικό.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα έλεγα, κλείνοντας, ότι υπήρξαν τόσο μέσα από τη λειτουργία της επιτροπής, όσο και από το πόρισμα της επιστημονικής έκθεσης, έγκυρες καταθέσεις για την αποτύπωση και την αντιμετώπιση του προβλήματος. Το ενδιαφέρον είναι τις προτάσεις, που ακούστηκαν, να τις λάβει υπ' όψιν, με ανοιχτά τα αυτιά και ανοιχτή τη ματιά και κυρίως το μυαλό, όχι μόνο η Κυβέρνηση, αλλά και η κοινωνία. Αυτή είναι εν τέλει που θα πρέπει να γίνει κοινωνός ουσιαστικός αυτού του προβλήματος και της αναγκαιότητας επίλυσης του.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ευχαριστούμε κι εμείς.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξαναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, δεκαεννιά μαθήτριες και μαθητές και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το Δημοτικό Σχολείο Κολχικού Θεσσαλονίκης.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Ο Βουλευτής κ. Γεώργιος Μαυρωτάς ζητεί άδεια ολιγοήμερης απουσίας στο εξωτερικό, από 12 Μαρτίου έως 14 Μαρτίου 2019. Η Βουλή εγκρίνει;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Συνεπώς η Βουλή ενέκρινε τη ζητηθείσα άδεια.

Τώρα τον λόγο έχει ο κ. Νικολόπουλος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ: Θα μου επιτρέψετε να συγχαρώ τους συναδέλφους, απευθυνόμενος στην Πρόεδρο της Επιτροπής, την κ. Σία Αναγνωστοπούλου, γιατί όντως έγινε μία σπουδαία δουλειά, για την οποία δεν ξέρω κατά πόσο έχει ενημερωθεί ο Έλληνας πολίτης, που σίγουρα ενδιαφέρεται για το πρόβλημα, σίγουρα αγωνιά το ξέρει, το γνωρίζει. Φοβάμαι, όμως, ότι ακόμα και σήμερα που γίνεται αυτή η συζήτηση, αν είχαμε τη δυνατότητα να ρωτήσουμε πόσοι παρακολουθούν αυτή την κουβέντα -εν μέρει, όχι ολόκληρη- θα απογοητευόμασταν. Φτάνει, όμως, άραγε, η δουλειά που έγινε, το πόρισμα που με συντριπτική πλειοψηφία απεδέχθησαν οι πολιτικές δυνάμεις;

Ακούστηκε και από τους προηγούμενους ομιλητές, ότι το πόρισμα του 1993 -και ήμουν παρών, αφού, όπως ξέρετε, είμαι Βουλευτής από το 1989- ήταν ομόφωνο. Ήταν ομόφωνο και, όμως, έγιναν λίγα πράγματα. Ήταν ομόφωνο κι, όμως, η κατάσταση χειροτέρεψε. Εκείνο, ξέρετε, είχε λιγότερες φοιροτούρες και περισσότερα συγκεκριμένα, πρακτικά μέτρα. Άλλωστε, έτσι τότε ετίθεντο τα ζητήματα, με λιγότερη σάλτσα και έλεγε, «Να κάνουμε αυτό...», «Να διορίσουμε...», «Να παίρνουν τόσο τοις εκατό». Είχε πολύ πιο συγκεκριμένα μέτρα.

Κάποιες φορές απέδωσαν. Ήταν πολύ χαρακτηριστική περίπτωση εκείνη, όταν ο Κώστας Καραμανλής, ως Πρωθυπουργός, είπε: «Όποιος κάνει τέταρτο παιδί και είναι καθηγητής, διορίζεται». Και είμαι σίγουρος ότι είδατε οι συνάδελφοι που ήσασταν στην επιτροπή, πως ήταν θεαματικά να αποτελεσμάτα χρόνο με το χρόνο. Το ίδιο έγινε και όταν ο μακαριστός Χριστόδουλος είπε ότι στην Θράκη θα παίρνουν ένα επίδομα που το έδινε η Εκκλησία από δικά της χρήματα. Είχαμε κι εκεί αύξηση.

Όμως, τι είναι εκείνο που έχει τόσο πολύ αλλάξει και το είπε ο προηγούμενος συνάδελφος και εμένα, τουλάχιστον, με καλύπτει απολύτως; Ποιο είναι το πολιτιστικό, όπως είπατε, ή αξιακό σύστημα, που επέτρεπε στην μάνα μου και στη συντριπτική πλειοψηφία των μανάδων, ενώ ήταν φτωχή, να κάνει πολλά παιδιά; Εγώ γεννήθηκα σε μία πολύτεκνη οικογένεια, πολύ φτωχή. Ήμουν γείτονας της κ. Αναγνωστοπούλου εκεί στα προσφυγικά και στην Αγία Τριάδα. Και, όμως, ήμασταν πολύ χαρούμενοι.

Ευτύχησα με τη γυναίκα μου να αποκτήσω και εγώ τέσσερα παιδιά και να είμαι πολύτεκνος. Και είδα πόσο σημαντικό ήταν τα παιδιά μου να είναι μία παρέα. Και ένα από τα τέσσερα παιδιά να είναι και στο φάσμα του αυτισμού και να είναι, βέβαια, μέσα στο σπίτι μας. Και είδα πάλι πόσο σημαντικό ήταν αυτό.

Λέω τούτα πριν σας πω μερικές, ελάχιστες σκέψεις ακόμα, γιατί είναι ένα ζήτημα που πρέπει να το δούμε πάλι. Πρέπει να το δούμε και να απαντήσουμε σε αυτά τα πολλά «γιατί;» και να πούμε ότι τελικά, ναι, η τεκνοποιία -για να χρησιμοποιήσω την ίδια έκφραση που είπατε- είναι μεγάλη ευλογία, είναι μεγάλη χαρά, είναι μεγάλη τύχη για εκείνους που έχουν παιδιά και για τα παιδιά που έρχονται.

Κυρίες και κύριοι, όλοι το ξέρουμε κι όλοι λέμε πως η Ελλάδα γερνάει και μικραίνει. Όλοι, μα όλοι το παραδέχονται. Το δημογραφικό αποτελεί την πιο μεγάλη βόμβα για τη χώρα που απειλεί

ευθέως την κοινωνική και οικονομική της σταθερότητα τα επόμενα χρόνια, ενδεχομένως ακόμα και την ύπαρξη της. Δεν υπάρχει κράτος ή έθνος που έχει υπογράψει σύμβαση με την ιστορία, ότι θα υπάρχει αν αυτό θέλει να αυτοκτονεί.

Το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα Ελλάδος εδώ και χρόνια χτυπάει το καμπανάκι του κινδύνου, τονίζοντας πως ο κίνδυνος δεν είναι πλέον προ των πυλών, αλλά είναι εντός των τειχών. Το αποδεικνύουν όλες οι μελέτες -αναφερθήκατε σε πολλές από αυτές και είναι έτσι- και το φανερώνουν οι ψυχροί αριθμοί. Είχαμε ογδόντα οκτώ χιλιάδες πεντακόσιες πενήντα τρεις γεννήσεις το 2017, στους εκατόν είκοσι τέσσερις χιλιάδες πεντακόσιους έναν οι θάνατοι. Όμως, και πρόσφατη έρευνα της «διαΝΕΟσις» φωτογραφίζει την Ελλάδα μικρότερη κατά δύο περίπου εκατομμύρια σε τριάντα χρόνια, ενώ σήμερα ένας στους τρεις είναι πάνω από εξήντα πέντε ετών.

Τα κύρια χαρακτηριστικά, λοιπόν, της σημερινής Ελλάδας, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, είναι τα εξής:

Οι οικογένειες γίνονται μικρότερες. Λίγα ζευγάρια συμβιώνουν και περισσότερες γυναίκες αποφασίζουν να μην κάνουν καθόλου παιδιά απ' ό,τι στο παρελθόν. Η μέση ηλικία των γυναικών όταν αποκοτούν το πρώτο τους παιδί, αυξάνεται, ενώ αυξάνεται και η μέση ηλικία του πρώτου γάμου. Μειώνονται οι γάμοι και αυξάνονται τα διαζύγια.

Μέσα στην κρίση, η αύξηση της ανεργίας και η οικονομική αβεβαιότητα οδήγησαν τα ζευγάρια στο να καθυστερούν την απόκτηση του πρώτου παιδιού τους, στο να αναβάλλουν την απόκτηση δεύτερου ή τρίτου παιδιού.

Η αναζήτηση και η αξιοποίηση των ευκαιριών απασχόλησης για τα δύο φύλα, δεν συνοδεύτηκε από την ανάπτυξη επαρκών παροχών, καθώς και δομών και υπηρεσιών του κοινωνικού κράτους για τη στήριξη της οικογένειας. Το αποτέλεσμα είναι οι Ελληνίδες να γεννούν πολύ λίγα παιδιά.

Αν η κατάσταση αυτή συνεχιστεί και η Ελλάδα του 2050 είναι περίπου δυο εκατομμύρια μικρότερη, τότε ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός θα μειωθεί αντίστοιχα, ενώ οι συνταξιούχοι θα είναι περισσότεροι από τους εργαζόμενους. Αυτό σημαίνει πως το ασφαλιστικό τινάζεται στον αέρα, η οικονομία τινάζεται στον αέρα, η ελληνική κοινωνία τινάζεται στον αέρα.

Δεν χρειάζεται, λοιπόν, να κουραζόμαστε πολύ με αριθμούς και στατιστικές. Τις ξέρουμε όλοι, τις έχουμε δει και τις καταλαβαίνουμε. Το ζήτημα είναι πόσοι και πόσες από εμάς ανατριχιάζουν με αυτές τις στατιστικές. Γιατί αν ανατριχιάζουμε και συνειδητοποιούμε τις επιπτώσεις στη χώρα, τότε έπρεπε να έχουμε ήδη αλλάξει πολλά. Και όχι μόνο δεν έχουμε πάρει εκείνες τις μεγάλες αποφάσεις για τις σημαντικές τομές και ρήξεις, αλλά μάλλον περιοριζόμαστε στο να το συζητάμε. Δεν υπάρχει άλλος χρόνος, όμως.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, οι Ελληνίδες και οι Έλληνες περιμένουν από εμάς άμεσες πράξεις και ενέργειες. Το θέμα, ασφαλώς, δεν είναι ταξικό και ιδεολογικό. Είναι ένα ζήτημα εθνικό και ως τέτοιο πρέπει να το αντιμετωπίσουμε όλοι μαζί και να αναζητήσουμε τις βέλτιστες δυνατές λύσεις.

Ακόμα και ο ΟΟΣΑ προκρίνει ως βέλτιστες πρακτικές -ακούστε μερικά χαρακτηριστικά- για την αντιμετώπιση του δημογραφικού μείωση της φτώχειας και εισοδηματική υποστήριξη, άμεση αποζημίωση για το οικονομικό κόστος των παιδιών, προώθηση της απασχόλησης ειδικά για γυναίκες, μεγαλύτερη ισότητα των φύλων, υποστήριξη και ανάπτυξη για την πρώιμη παιδική ηλικία, αύξηση της γεννητικότητας.

«Γενικότερες» θα πουν πολλοί κι έχουν δίκιο. Άλλωστε, είναι μόνο κάποιοι γενικοί κατευθυντήριοι άξονες και τίποτα παραπάνω.

Ας τα πούμε, λοιπόν, πιο απλά. Ας μεταφράσουμε αυτούς τους άξονες στις δικές μας ανάγκες και δυνατότητες. Διατηρώ την άποψη ότι η πολιτική του σημερινού ελληνικού κράτους πρέπει να μεταστραφεί προς δύο βασικές κατευθύνσεις: Η πρώτη αφορά τη στήριξη του οικογενειακού εισοδήματος και η δεύτερη μία μεγάλη φορολογική αλλαγή, ώστε τα παιδιά να πάψουν να θεωρούνται τεκμήρια και οι οικογένειες να απολαμβάνουν φορολογικές ελαφρύνσεις ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών τους.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομι-

λίας του κυρίου Βουλευτή)

Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε. Δώσε μου για ένα λεπτό την ανοχή σας.

Από εκεί και πέρα, άλλες παρεμβάσεις που απαιτούνται είναι η ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου, ώστε να διασφαλίζεται το εργασιακό μέλλον κάθε γυναίκας που θέλει να γίνει μητέρα, μεταρρυθμίσεις στον χώρο της υγείας και της παιδείας, ώστε να αυξηθεί η κρατική μέριμνα στο υψηλό κόστος φροντίδας και ανατροφής του παιδιού, αναπροσαρμογή των οικονομικών παροχών και των επιδομάτων.

Κυρίες και κύριοι, το μέλλον το σχεδιάζεις ή το υφίστασαι. Το γεγονός ότι όλοι, επιτέλους, αναγνωρίζουμε το πρόβλημα του δημογραφικού, αποτελεί μία ακτίδα αισιοδοξίας, αφού κάποτε όσοι ηχούσαμε συναγερμούς, μας αποκαλούσαν εμμονικούς ή και συντηρητικούς. Όμως, δεν πρέπει να επιτρέψουμε στα παιδιά μας να υποστούν ένα τόσο δυσοίωμο μέλλον και να ζήσουν σε μια συρρικνωμένη και αδύναμη χώρα ακόμη και σε γεωστρατηγικό επίπεδο.

«Η επίλυση του δημογραφικού ίσως είναι η βέλτιστη λύση», δήλωσε ο πρώην πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη διάρκεια επίσκεψής του στην Ελλάδα.

Αναρωτιέμαι, λοιπόν, γιατί αυτό που βλέπει ένας Πολωνός δεν το βλέπουμε εμείς, αλλά και αν το βλέπουμε, γιατί δεν κινούμεθα άμεσα.

Η οικογένεια, ως θεσμός με μοναδική αξία για την ελληνική κοινωνία, ήταν αυτή που βοήθησε τον λαό μας να αντέξει τα σκληρά χρόνια της κρίσης. Η οικογένεια βοήθησε το κράτος και τώρα πρέπει το κράτος να βοηθήσει την οικογένεια. Ειδάλλως, σε μερικά χρόνια από σήμερα κάποιοι άλλοι θα βρίσκονται σε αυτά εδώ τα έδρανα και το κατηγορητήριό τους σε βάρος μας θα είναι τρομερό.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Σας ευχαριστούμε πολύ.

Ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος της Χρυσής Αυγής κ. Ηλίας Παναγιώταρος έχει τον λόγο.

ΗΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Όντως, κύριε Νικολόπουλε, έγινε δουλειά στην εν λόγω επιτροπή για το δημογραφικό. Περισσότεροι νέοι έφυγαν στο εξωτερικό, έχουμε λιγότερες γεννήσεις στην πατρίδα μας, περισσότερη φορολογία και τεκμήρια σε όσους έχουν παιδιά, κατακλύστηκε περαιτέρω η πατρίδα μας από λαθρομετανάστες -μετανάστες τους λένε οι κύριοι και οι κυρίες της Κυβέρνησης- ενώ δόθηκε πλήθος επιδομάτων για τα παιδιά των λαθρομεταναστών και όχι των Ελλήνων.

Παρακολουθώντας την έως τώρα φιλολογική συζήτηση για το μείζον εθνικό πρόβλημα της υπογεννητικότητας στην πατρίδα μας, η οποία έχει οδηγήσει το ελληνικό έθνος σε μία δημογραφική κατάρρευση, σε μία γενοκτονία εφάμιλλη στρατιωτικών πολέμων, η οποία δεν έχει τελειωμό, διαπιστώνω εκ του αποτελέσματος τα εξής θλιβερά:

Το να μιλούν, πρώτον, οι αποκλειστικοί υπεύθυνοι της σύγχρονης γενοκτονίας του ελληνικού λαού για το πώς θα λυθεί το δημογραφικό, είναι τουλάχιστον πρόκληση και ειρωνεία. Και δεν αναφερόμαστε μόνο στην τωρινή Κυβέρνηση, αλλά και στους προηγούμενους, οι οποίοι κυβερνούσαν τούτο τον τόπο για σαράντα περίπου έτη και οδήγησαν την πατρίδα και τους Έλληνες σε αυτό το δίχως γυρισμό μαύρο μέλλον.

Το να μιλούν, λοιπόν, για το δημογραφικό όλοι αυτοί που κατέστησαν τα παιδιά τεκμήριο προς φορολόγηση, μάλλον είναι ειρωνεία και εμπαιγμός. Το να μιλούν για το δημογραφικό αυτοί που διέλυσαν οικονομικά τις οικογένειες, που πλέον δεν έχουν τη δυνατότητα να συντηρήσουν ούτε τα υφιστάμενα παιδιά τους, πόσο δε μάλλον να κάνουν οικογένειες και να κάνουν παιδιά νέα ζευγάρια, όσα έχουν απομείνει στην πατρίδα μας, είναι ειρωνικό. Το να μιλούν για το δημογραφικό αυτοί που κυνήγησαν τους πολύτεκνους και τους τρίτεκνους και που συνεχώς τους κόβουν τα όποια επιδόματα είχαν και, αντιθέτως, τους προσθέτουν φορολογία, είναι ειρωνικό.

Είναι ειρωνικό να μιλούν αυτοί που προωθούν τις ΛΟΑΤ κοινότητες, τα gay ζευγάρια και ειρωνεύονται -για να μην πω καλύτερα

ότι μισούν- τον φυσιολογικό θεσμό της οικογένειας.

Και αν δει κανείς την ηγεσία της Ευρώπης σε όλα τα επίπεδα, θα δει και θα καταλάβει γιατί τον θεσμό της οικογένειας και το δημογραφικό -όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη- το έχουν στα λόγια, ενδεχομένως, σε κάποιο σημεία της ατζέντας τους, αλλά στην πράξη το έχουν γραμμένο στα παλαιότερα των υποδημάτων τους.

Το να μιλούν για το δημογραφικό πρόβλημα αυτοί που έφεραν εκατομμύρια λαθρομεταναστών στην πατρίδα μας, αλλόφυλων, αλλόθρησκων, με διαφορετική κουλτούρα και που φυσικά δεν μιλάνε ποτέ αυτοί που τους υποστηρίζουν για τα αίτια στα οποία προβαίνουν, λόγω κουλτούρας, στα παιδιά τους, είναι προκλητικό, είναι και ειρωνικό.

Βέβαια, ακούσαμε κυρίως από τους ομιλητές του ΣΥΡΙΖΑ, ότι αυτή η εισβολή βοηθάει στη δημογραφική ανάκαμψη του τόπου μας. Αυτό είναι κάτι στο οποίο θα αναφερθούμε λίγο πιο κάτω.

Το να μιλούν για το δημογραφικό αυτοί οι οποίοι όχι απλά νομιμοποίησαν, αλλά σχεδόν έχουν κάνει μόδα τις αμβλώσεις, είναι ειρωνικό και τραγικό. Το να μιλούν αυτοί που έδωσαν προτεραιότητα στα παιδιά των μεταναστών, όπως θέλετε να λέτε, είτε στους βρεφονηπιακούς σταθμούς είτε στα μαιευτήρια και αλλού, εις βάρος των παιδιών των Ελλήνων, είναι προκλητικό. Το να μας λένε αυτοί που εκτόξευσαν το κόστος μιας γέννας σε χιλιάδες ευρώ -γιατί και να θέλει κάποιος να πάει σε ένα δημόσιο μαιευτήριο συνήθως είναι ρεζερβέ από τους αλλοδαπούς- καθώς και το κόστος των πάσης φύσεως αναλύσεων για να μεγαλώσει κάποιος τα παιδιά του, για το πώς θα διορθώσουμε το δημογραφικό, είναι πρόκληση.

Όλοι αυτοί δεν δικαιούνται να ομιλούν ή και να ομιλούν, μάλλον δεν τους λαμβάνουν και πολύ σοβαρά υπ' όψιν τους.

Το κυριότερο πρόβλημα, το οποίο έχετε, είναι ότι οι περισσότεροι από εσάς μισείτε στην κυριολεξία τον θεσμό της οικογένειας και κάνετε ό,τι μπορείτε για να τον διαλύσετε, να τον εξευτελίσετε, να τον κάνετε να είναι μπανάλ, να μην είναι κάτι ωραίο και σωστό. Θα έλεγα καλύτερα ότι μισείτε την ελληνική οικογένεια, γιατί η αγάπη που δείχνετε για τις οικογένειες των αλλοδαπών που εισέρχονται στην πατρίδα μας, είναι πρωτοφανής.

Είστε εσείς που -όπως είπαμε- υποστηρίζετε ότι η παρουσία των μεταναστών, όπως λέτε -λαθρομεταναστών, λέμε εμείς- έχει συμβάλει στη δημογραφική ανάσα του πληθυσμού. Ποιου πληθυσμού; Τι είναι ο πληθυσμός; Κάτι γενικό και αόριστο; Τι είναι η πατρίδα μας; Τι είναι η Ελλάδα; Κάτι γενικό και αόριστο; Όχι, φυσικά.

Και τι λέει το Σύνταγμα; Διότι ακούσαμε από προλαλήσαντες και από τον Πρωθυπουργό να ομιλούν και να λένε διάφορα παραδείγματα. Όχι, το Σύνταγμα ομιλεί για το ελληνικό έθνος και έχουμε ιερή υποχρέωση να κινηθούμε προς αυτή την κατεύθυνση.

Και φυσικά, ομιλείτε και για το κοινωνικό κράτος, αυτό το κοινωνικό κράτος που όλοι γνωρίζουν ότι στη συντριπτική πλειοψηφία του το επωφελούνται οι πάσης φύσεως αλλοδαποί και οι Ρομά. Οι καταγγελίες είναι πάμπολλες, αλλά είναι ένα θέμα που καίει και δεν το λμάτε να το αγγίξετε. Και, φυσικά, είναι εις βάρος των Ελλήνων, που ως συνήθως δεν παίρνουν τίποτα απολύτως.

Όσο για τη Νέα Δημοκρατία του κ. Μητσοτάκη, τις τελευταίες ημέρες επαναλαμβάνει -δεν ξέρουμε αν έχει σκοπό να το διορθώσει, αν και δεν θέλει να το διορθώσει ούτε επικοινωνιακά- ότι μόλις έρθουν στα πράγματα, θα επιδοτήσουν με 2.000 ευρώ τη γέννηση κάθε παιδιού στην πατρίδα μας. Έτσι γενικά και αόριστα; Όχι τα ελληνόπουλα; Όποιον εισέρχεται στην πατρίδα μας, κύριε Μητσοτάκη; Πολύ καλά, σας ευχαριστούμε για τους πόντους που μας δίνετε για τις επερχόμενες εκλογές! Έτσι θα λύσετε το δημογραφικό;

Τα πράγματα είναι πολύ άσχημα. Και για να αντιστραφεί αυτός ο αρνητικός δείκτης γεννήσεων σε θετικό, θα πρέπει να γίνουν πολλά και διάφορα συγκεκριμένα, τα οποία, όμως, δυστυχώς, πολλοί από όσους ανήκουν στη Δεξιά -εντός πολλών εισαγωγικών- φοβούνται και να τα ψελλίσουν, για να μην τους πουν ακραίους, για να μην τους πουν φασίστες, για να μην τους πουν οπισθοδρομικούς.

Θα έπρεπε να υπάρξουν πάσης φύσεως φορολογικές ελαφρύνσεις για τα παιδιά, για τα ζευγάρια που αποκτούν παιδιά. Θα πρέπει να υπάρξει κατάργηση όλων των μνημονιακών νόμων και διατάξεων, σύμφωνα με τις οποίες το παιδί θεωρείται τεκμήριο και θα πρέπει να φορολογείται η οικογένεια βάσει αυτών των τεκμηρίων.

Πρέπει να υπάρχει εφάπαξ απόδοση χρηματικής βοήθειας σε κάθε νέο ελληνόπουλο που γεννιέται, η οποία θα αυξάνεται κλιμακωτά προς τα πάνω για το δεύτερο, για το τρίτο παιδί κοκ. Τα ωφελήματα των πολυτέκνων θα πρέπει να ξεκινούν από το τρίτο παιδί και να αυξάνονται για κάθε επιπλέον παιδί.

Θα πρέπει αυτή η μάλιστα των αμβλώσεων να απαγορευτεί και συγχρόνως να υπάρχει και μία ενημέρωση ειδικότερα στα νέα παιδιά, στις κοπέλες, για το κακό που κάνουν και στο ίδιο τους το σώμα. Δεν απελευθερώνονται, όταν έχουν το δικαίωμα να σκοτώνουν μία ψυχή που βρίσκεται μέσα τους.

Πρέπει να υπάρχει προτεραιότητα, με πλούσια μοριοδότηση, των πολυτέκνων, καθώς και των τέκνων τους, για προσλήψεις και για άλλα ωφελήματα στο δημόσιο και όχι μόνο.

Και θα πρέπει, επιτέλους, επειδή όλοι σας φορολογείτε τους πάντες και τα πάντα σε αυτή τη χώρα, να υπάρξει μία αντιστροφή φορολόγηση για όλους όσους δεν επιθυμούν να έχουν οικογένειες. Και όταν παντρεύεσαι, κάνεις παιδί, πρέπει να έχεις αυτόματες φοροαπαλλαγές και επιδοτήσεις.

Και επειδή υπάρχουν και κάποιοι συμπολίτες μας οι οποίοι αδυνατούν να τεκνοποιήσουν, θα πρέπει να γίνει απλοποίηση των διαδικασιών υιοθεσίας ενός ή περισσότερων παιδιών, η οποία θα λογίζεται ως τεκνοποίηση και θα λαμβάνουν και όλα τα ωφελήματα της τεκνοποίησης.

Φυσικά, όλα αυτά τα ωφελήματα και διάφορα άλλα θα πρέπει να αφορούν Έλληνες στο γένος.

Θα πρέπει το σύμφωνο συμβίωσης -βέβαια, μόνο εμείς θα το κάνουμε αυτό- να καταργηθεί. Θα πρέπει να καταργηθεί η αναδοχή από τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Όλα αυτά οδηγούν σε μία κοινωνία η οποία δεν βοηθά την τεκνοποίηση.

Και, φυσικά, θα πρέπει να υπάρχει προτεραιότητα για τους Έλληνες στους βρεφονηπιακούς σταθμούς, στα νηπιαγωγεία, στα μαιευτήρια και οπουδήποτε αλλού.

Και επειδή έρχονται και αυτοδιοικητικές εκλογές και κατεβαίνει η Ελληνική Αυγή για την Αττική και τυγχάνει να είμαι ο υποψήφιος περιφερειάρχης, και λέμε και αναφέρουμε στο πρόγραμμά μας -και εξηγούμε πώς γίνεται αυτό- ότι κάθε ελληνόπουλο εντός της Περιφέρειας Αττικής, κάθε νέο ελληνόπουλο, θα επιδοτείται με ένα σεβαστό χρηματικό ποσό, το οποίο είναι κοστολογημένο και λογικό.

Διότι, κυρίες και κύριοι, τόσα χρόνια φορολογείτε τον Έλληνα και τα παιδιά του και οδηγήσατε όλους τους Έλληνες στο να μην έχουν διάθεση ούτε καν να παντρευτούν -όχι να κάνουν οικογένειες και παιδιά- οδηγήσατε εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες στο εξωτερικό, που πλέον αυτοί «πέταξαν» και συνήθως είναι αυτοί οι Έλληνες που είναι σε παραγωγική ηλικία και σε αναπαραγωγική ηλικία. Διότι τα παιδιά είναι ευλογία θεού και όχι τεκμήριο προς φορολόγηση.

Εσείς με τους λαθρομετανάστες και τους ΛΟΑΤΚΙ, εμείς με τους Έλληνες και τα ελληνόπουλα!

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Η κ. Τριανταφύλλου έχει τον λόγο.

ΜΑΡΙΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Τα παιδιά είναι πράγματι η ομορφιά αυτού του κόσμου και σε καμμία περίπτωση δεν θα δεχτούμε μαθήματα από χουντικούς, οι οποίοι έχουν προδώσει την πατρίδα πολλές φορές, όπως -ας πούμε- την Κύπρο. Δεν θα δεχτούμε, λοιπόν, μαθήματα ούτε για την οικογένεια ούτε για την πατρίδα, σε καμμία περίπτωση! Και πρέπει να γνωρίζουν καλά ότι επίσης οι γυναίκες δεν μπορούν να αγνοούνται. Το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση είναι αδιαπραγμάτευτο και ισοδύναμο με το δικαίωμα στην τεκνοποίηση και στη γονεϊκότητα.

Άρα, νομίζω ότι ήρθε η ώρα πραγματικά, εξαιτίας του ζητήματος που είναι πάρα πολύ μεγάλο, πάρα πολύ σοβαρό, έχει κοινωνικές και εθνικές διαστάσεις, να συζητήσουμε, όπως ταιριάζει

σε αυτό το ζήτημα.

Και νομίζω ότι και η ίδια η δημιουργία της διακομματικής επιτροπής πολύ σωστά έγινε, ύστερα από την πρόταση της κ. Γεννηματά. Και σήμερα, αλλά και σε όλη τη διάρκεια των συνεδριάσεων της επιτροπής, ακούστηκαν επιχειρήματα και σημαντικές προτάσεις από την πλειοψηφία, θα έλεγα, των κομμάτων. Και νομίζω ότι όλοι θα πρέπει να ενσκήψουμε σε αυτές και να δούμε πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε αυτό το θέμα.

Συνομολογείται ότι πρόκειται για το σημαντικότερο πρόβλημα της χώρας μας, αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή τουλάχιστον ενός μεγάλου μέρους της. Κυρίως στη Νότια Ευρώπη υπάρχει αυτό το ζήτημα. Πλήττει η Νότια Ευρώπη. Και θα έλεγα ότι φωτεινά παραδείγματα, όπως προαναφέρθηκε, είναι η Γαλλία και οι σκανδιναβικές χώρες.

Συνομολογείται, επίσης, η διαχρονική αδυναμία αντιμετώπισής του. Όλοι είπαν ότι από τη δεκαετία του 1980 εντείνεται αυτό το πρόβλημα, παρά τα κάποια μέτρα που ομολογουμένως έχουν παρθεί.

Και, πράγματι, σήμερα δεν ήρθαμε εδώ για να πλειοδοτήσουμε για το ποιος πήρε τα περισσότερα θετικά μέτρα. Όμως, είναι γεγονός ότι κατά τα μνημονιακά χρόνια υπάρχει ανησυχητική μείωση των γεννήσεων, παγίωση του φαινομένου του brain drain και στα χρόνια της κρίσης περισσότεροι από τέσσερις χιλιάδες νέοι μας, το πιο δυναμικό, το πιο μορφωμένο εργατικό δυναμικό μας έφυγε για το εξωτερικό. Για πρώτη φορά μεταπολεμικά έχουμε πράγματι πληθυσμιακή μείωση και η Ελλάδα έχει το δεύτερο χειρότερο δημογραφικό προφίλ σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η κατάσταση είναι οπωσδήποτε ανησυχητική και το θέμα έχει αναμφίβολα όχι μόνο κοινωνικές, όπως είπα, αλλά και εθνικές διαστάσεις. Αναφέρθηκαν πολλές φορές στοιχεία από την Τουρκία. Και, βέβαια, θα πρέπει εδώ να πούμε ότι έχει μεγάλη σημασία το μέγεθος, όπως και τα ποιοτικά στοιχεία. Η μέση ηλικία στην Τουρκία είναι πολύ χαμηλή, ενώ, από την άλλη, υπάρχει γήρανση του ελληνικού πληθυσμού.

Ακριβώς επειδή το πρόβλημα είναι τόσο μεγάλο και με εθνικές διαστάσεις, δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις και δεν υπάρχει λόγος για μικροπολιτική. Χρειάζονται πολιτικές απαντήσεις και μακροπρόθεσμος σχεδιασμός.

Πρέπει να οριστεί ο στόχος και οι επιδιώξεις της δημογραφικής πολιτικής και, μάλιστα, σε συνάρτηση με τους γενικότερους πολιτικούς και κοινωνικούς στόχους, με τα οράματα του μέλλοντος για την πατρίδα μας και μάλιστα σε αυτή την εποχή, όπου τελειώσε το μνημόνιο και προχωράμε σε μία σταδιακή αναδιοργάνωση όλων των υποδομών, σε μία σταδιακή αναδιοργάνωση της ανάπτυξης, των αναπτυξιακών δομών της χώρας μας, σε μία αναπτυξιακή αναδιοργάνωση της παραγωγής μας.

Υπήρξε ενδελεχής απарίθμηση των αιτιών του δημογραφικού προβλήματος. Και δεν είναι μόνο οικονομικά τα αίτια ή μόνο η ανυπαρξία κοινωνικού κράτους. Είναι η αγωνία και άρα, η μέριμνα για επαγγελματική αποκατάσταση και φυσικά, η απόκτηση των τυπικών μορφωτικών προσόντων, που κρατούν τις γυναίκες μακριά από την τεκνοποίηση. Υπάρχουν, δηλαδή, παράγοντες κοινωνιολογικού και πολιτισμικού χαρακτήρα. Είναι η αλλαγή στερεοτύπων και η απεγνωσμένη προσπάθεια των νέων ανθρώπων -κυρίως των γυναικών- να εναρμόνισουν, να εξισορροπήσουν την επαγγελματική και την οικογενειακή ζωή.

Πάνω από όλα, όμως, είναι το πρότυπο ανάπτυξης που ακολουθήθηκε, οι πολιτικές λιτότητας.

Συμπεράσματα:

Πρώτον, το δημογραφικό είναι δυσεπίλυτο ζήτημα, ακριβώς γιατί είναι σύνθετο, γιατί είναι αλληλένδετο και αλληλοεξαρτώμενο και απαιτεί πολιτικές λύσεις σε βάθος χρόνου και ολιστική προσέγγιση.

Δεύτερον, απαιτείται εφαρμογή πολιτικών για την εναρμόνιση, για τη συμπλήρωση εργασίας και φροντίδας επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, πολιτικές για τη μητρότητα σε όλες τις μορφές της, πολιτικές για την οικογένεια, πολιτικές ισότητας, πολιτικές για την απασχόληση, πολιτικές για το παιδί, δηλαδή πολιτικές ενίσχυσης του κοινωνικού κράτους και, μάλιστα, όχι οριζόντια, παρά την έμφαση που πρέπει να δοθεί στις ευάλωτες ομάδες, πολιτικές ενίσχυσης των ηλικιωμένων.

Άρα πώς προχωράμε; Υπάρχουν δείγματα γραφής από αυτή την Κυβέρνηση και ποια είναι τα διαφοροποιά στοιχεία;

Το ολιστικό σχέδιο εστιάζει την αναβάθμιση του εργασιακού περιβάλλοντος με την καλύτερευση των εργασιακών συνθηκών, με τη μείωση της ανεργίας κατά εννέα, περίπου, μονάδες και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, με την επαναφορά των συλλογικών διαπραγματεύσεων, με την κατάργηση του υποκατώτατου μισθού, με την αύξηση του κατώτατου μισθού.

Η σταθερότητα στη ζωή επιτυγχάνεται και μέσω της εργασιακής σταθερότητας. Έχουν ληφθεί, όμως, και μία σειρά από άλλα θετικά μέτρα για το παιδί, όπως δίκρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση, μείωση παιδικής φτώχειας, αύξηση οικογενειακών επιδομάτων. Επιδοτήθηκε και το πρώτο και το δεύτερο παιδί και σε καμία περίπτωση δεν μειώθηκαν τα επιδόματα σε τρίτεκνους και πολύτεκνους. Ίσα-ίσα υπάρχει μία αύξηση πάνω από το 0,5%. Είδα να παίρνουν περισσότερα χρήματα και οι πολύτεκνοι και οι τρίτεκνοι.

Επίσης, υπάρχει αύξηση της χρηματοδότησης για να μπουν τα παιδιά σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, voucher που αφορούν και άνεργες γυναίκες και όχι μόνο εργαζόμενες, νομοσχέδιο για τις υιοθεσίες, που σημαίνει διαφάνεια, όπως και διαφάνεια στο κράτος πρόνοιας, επίδομα στέγασης, επίδομα ενοικίου, σχολικά γεύματα και άλλα μέτρα που έχουν νομοθετηθεί.

Δεν έχω το χρόνο, αλλά θα έλεγα ότι αυτά τα μέτρα, που έχουν νομοθετηθεί, υπάρχουν και βρίσκονται για να καλύτερευσουν τη ζωή πολλών νέων ανθρώπων. Είναι αρκετά; Όχι. Χρειάζονται πολλά ακόμα. Νομίζω, όμως, ότι ένας κεντρικός σχεδιασμός έχει να κάνει με το ίδιο το μεταμνημονιακό τοπίο. Στον μεταμνημονιακό προσανατολισμό της χώρας χρειάζεται πραγματικά ένα προοδευτικό πρόγραμμα που θα δίνει έμφαση στη δημογραφική πολιτική. Νομίζω ότι έχουμε χρέος στα παιδιά μας και στις επόμενες γενιές, να το υλοποιήσουμε. Δεν γίνεται από τη μία μερα στην άλλη. Νομίζω, όμως, ότι έχουμε δώσει δείγματα γραφής, νομίζω ότι δεν χρειάζεται η πλειοδοσία και νομίζω ότι το πρόβλημα είναι εδώ. Άρα, χρειάζεται ουσιαστική συνεργασία και ιδέες που μπορούν μερα με τη μερα να κάνουν καλύτερη τη ζωή των νέων ανθρώπων, των παιδιών και συνολικά της ελληνικής κοινωνίας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Τον λόγο έχει η Υπουργός, η κ. Φωτίου.

Κυρία Φωτίου, είκοσι λεπτά είναι αρκετά;

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Ελπίζω.

Κύριε Πρόεδρε, να συγχαρώ και εγώ τη διακομματική επιτροπή της Βουλής για το εξαιρετικό έργο που έκανε. Πρόκειται για ένα έργο, το οποίο έχει και επιστημονικό και μεθοδολογικό τρόπο ανάλυσης του προβλήματος από τη μία και από την άλλη καταλήγει σε πολιτικές κατευθύνσεις, σε πεδία παρέμβασης κ.λπ.. Δεν πρόκειται για ένα ευχολόγιο, όπως έχουμε συνηθίσει να είναι αυτές οι επιτροπές και τα πορίσματα που βγάζουν, όπως ακριβώς ήταν το αντίστοιχο πόρισμα του '92.

Και, βέβαια, βρίσκομαι στην εξαιρετική θέση να συμφωνώ με τα πορίσματα, να συμφωνώ με όλες τις προτεραιότητες και τους στόχους που τίθενται και, συγχρόνως, να αισθάνομαι δικαιωμένη, γιατί αυτές υποστηρίζα εδώ και τέσσερα χρόνια από τη μία και από την άλλη, γιατί ακριβώς από τον Οκτώβριο του 2017 είχα εκθέσει ακριβώς αυτές τις θέσεις στη διακομματική επιτροπή για το δημογραφικό.

Αναφέρεται μέσα στην έκθεση ότι οι επιδοματικές πολιτικές δεν αρκούν. Βεβαίως, λέμε εμείς. Απαιτείται αλλαγή του προνοιακού μοντέλου. Θα σας παρουσιάσω τι ακριβώς εννοούμε.

Λέει η έκθεση ότι δεν υπήρξε καμμία όχι μόνο ενεργός δημογραφική πολιτική, αλλά ούτε και επιτελική δομή παρακολούθησης, αξιολόγησης κ.λπ. των πολιτικών.

Ακούστε, εγώ καταλαβαίνω ότι σε αυτό το σημείο η Αξιωματική Αντιπολίτευση κάνει την κριτική της, παρόλο που δεν θέλει να το ομολογήσει. Λέει ότι δεν υπήρξε ενεργός δημογραφική πολιτική. Άρα, πραγματικά τόσα χρόνια δεν κάναμε απολύτως τίποτα.

Εμείς έχουμε αποφασίσει -και το είχα υποσχεθεί πάλι τον Οκτώβριο του 2017- ότι θα φτιάξουμε μηχανισμό παρακολούθη-

σης, ελέγχου, αξιολόγησης και συντονισμού για το δημογραφικό πρόβλημα στο Υπουργείο Εργασίας και με αυτόν τον τρόπο θα παρακολουθούμε όλες τις δημογραφικές εξελίξεις. Θα σας καταθέσουμε την πρόταση, γιατί φαντάζομαι θα πρέπει και να το ψηφίσετε τις επόμενες εβδομάδες.

Τρίτον, λέει η έκθεση λέει ότι τα μέτρα θα πρέπει να επικεντρωθούν στο παιδί και την οικογένειά, του ανεξάρτητα από τη μορφή της οικογένειας. Εμείς εκπονήσαμε το 2018 και επικαιροποιήσαμε στη συνεδρίαση του ΚΥΣΚΟΙΠ τον Νοέμβριο του 2018, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού -είναι ένας μεγάλος τόμος, τον έχω μπροστά μου, θα σας γίνει γνωστός πολύ σύντομα- για την περίοδο 2018 - 2021. Για την εκπόνησή του συνεργάστηκαν τα Υπουργεία Δικαιοσύνης, Εργασίας, Υγείας, Παιδείας, Προστασίας του Πολίτη, Μεταναστευτικής Πολιτικής, Εσωτερικών, Εξωτερικών και Ναυτιλίας, διότι θεωρούμε ότι χωρίς αυτή τη συνεργασία δεν μπορούμε να καταλήξουμε σε συγκεκριμένο σχέδιο δράσης για τα επόμενα χρόνια.

Ποιο είναι το όραμά μας; Το όραμά μας είναι μία συμπεριληπτική κοινωνία για όλα τα παιδιά, χωρίς διακρίσεις. Τα παιδιά αποτελούν το μέλλον της κοινωνίας. Η κοινωνική τους καταγωγή δεν πρέπει να καθορίζει το μέλλον τους. Επένδυση στα παιδιά σημαίνει επένδυση στο μέλλον. Γι' αυτό θα καταθέσουμε τις επόμενες εβδομάδες στον Πρόεδρο της Βουλής -και τον ευχαριστώ που είναι εδώ κιόλας- το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Τέταρτον, η επιτροπή στη σελίδα 85 καταλήγει ότι οι παρεμβάσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στη μετανάστευση και στη γονιμότητα, με τον επαναπατρισμό τμήματος των νέων Ελλήνων και την υποδοχή ξένων μεταναστών, ενώ για τη γονιμότητα θέτει ως νόρμα στο ζευγάρι το 2 αντί του 1,35 που είναι σήμερα στη χώρα μας. Ήταν 1,3 το 2014. Σήμερα έχει ανέβει λιγάκι στο 1,35. Εν πάση περιπτώσει.

Δεν θα σταθώ πολύ στο μεταναστευτικό, γιατί νομίζω ότι το κάλυψε ο Πρωθυπουργός. Θα πω, όμως, και θα σας θυμίσω τα ειδικά προγράμματα του ΟΑΕΔ για τον επαναπατρισμό των νέων. Πρόσληψη χιλιάδων νέων επιστημόνων για την ενίσχυση του δημόσιου τομέα κυρίως -συνολικά δαπανήσαμε σε αυτά τα τέσσερα χρόνια, από το 2015 μέχρι σήμερα, 1,1 δισεκατομμύριο ευρώ- πολιτικές προσέλκυσης των νέων στην εργασία και από την άλλη στις ερευνητικές δομές της χώρας και ξεχωριστά προγράμματα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιδοτούμε τη νεανική επιχειρηματικότητα, τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Αναφέρθηκε σήμερα εδώ ότι, προφανώς, εμείς δεν θέλουμε να πηγαίνουν τα παιδιά στο εξωτερικό να σπουδάζουν, διότι δεν μπαίνουν στην Ελλάδα. Ακούσαμε και αυτήν την κατηγορία σήμερα εδώ, ότι δηλαδή στέλνουμε εμείς τα παιδιά στο εξωτερικό για να σπουδάσουν. Αυτό είναι ψευδές. Ξέρετε πολύ καλά ότι κάθε χρόνο αυξάνουμε τον αριθμό των εισακτέων. Τα παιδιά θέλουν να σπουδάσουν στα ελληνικά πανεπιστήμια, τα δημόσια, δωρεάν.

Κανένα παιδί δεν θέλει να πάει στο εξωτερικό ούτε η οικογένειά του θέλει να το στείλει. Όταν θα καταφέρουμε όλα τα παιδιά να απορροφούνται από τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση, νομίζω το πρόβλημα, αυτό που προβάλει ως επιχείρημα υπέρ των ιδιωτικών πανεπιστημίων, θα έχει πολύ μειωθεί, έως ελαχιστοποιηθεί. Από εκεί και ύστερα, όσοι θέλουν μεταπτυχιακά ή οτιδήποτε άλλο, να πηγαίνουν έξω, γόνιμοι των καλών οικογενειών που δεν τους κάνει το ελληνικό πανεπιστήμιο, όλοι είναι ελεύθεροι σε αυτό το κράτος να το κάνουν.

Πέμπτον, η έκθεση θέτει μία σειρά προϋποθέσεων για την αντιμετώπιση του δημογραφικού κι αυτό νομίζω ότι είναι το μεγάλο όφελος της έκθεσης. Λυπάμαι γιατί δεν έγινε κατανοητό, παραδείγματος χάρι, από το Κομμουνιστικό Κόμμα, γιατί λέει η έκθεση ότι πρέπει να υπάρχουν τριών κατευθύνσεων ενέργειες για να αντιμετωπιστεί το δημογραφικό πρόβλημα. Η μία είναι κοινωνικές πολιτικές, η άλλη είναι οικονομικές πολιτικές, η τρίτη είναι πολιτικές εργασίας, πολιτικές για το παιδί κυρίως και πολιτικές οι οποίες αφορούν συγκροτημένα το παιδί και την οικογένεια.

Δεν θα σταθώ στο τι συμβαίνει στο οικονομικό πεδίο. Τα είπε ο Πρωθυπουργός και πιστεύω ότι όλοι οι πολίτες καταλαβαίνουν

ότι αυτή η χώρα προχωράει, παρά την καταστροφολογία και τις ομιωγές. Όμως, θέλω να σταθώ λίγο στην αναπτυξιακή πολιτική της Κυβέρνησης. Ειπώθηκε και από τον Πρωθυπουργό ότι δυστυχώς δεν συνδέεται η ευημερία -ευημερία στους αριθμούς-, η ανάπτυξη -ανάπτυξη στους αριθμούς- με την γεννητικότητα και ειπώθηκε κατηγορηματικά, λέγοντας συγκεκριμένα στοιχεία από το παρελθόν, αναφέροντας τι συνέβη τις εποχές της ευμάρειας. Γιατί τότε δεν αντιμετωπίστηκε το πρόβλημα, αλλά συνέχισε να είναι η πορεία καθοδική; Γιατί εμείς πιστεύουμε ότι ακριβώς υπάρχει ένα διαφορετικό μοντέλο που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα, δηλαδή η οικονομία μπορεί να αναπτύσσεται, αλλά το κοινωνικό κράτος να μην αναπτύσσεται. Αυτό το δίπολο το οποίο υπήρξε στην Ελλάδα όλα αυτά τα χρόνια, είναι αυτό το οποίο κυρίως ευθύνεται για το ότι δεν υπήρξε καμμία πολιτική ανασχεσης του μεγάλου προβλήματος του δημογραφικού.

Εμείς όχι μόνο πιστεύουμε ότι η ανάπτυξη δεν μπορεί να γίνει -δεν μπορεί για εμάς, δεν είναι αποδεκτή-, αν δεν είναι δίκαιη ανάπτυξη, δηλαδή ανάπτυξη με κοινωνική δικαιοσύνη, αλλά βασίσαμε και όλη μας την αναπτυξιακή πολιτική για τα επόμενα τέσσερα χρόνια σε αυτήν τη σκέψη. Άρα, αυτό που στείλαμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βγαίνοντας από τα μνημόνια και το οποίο εγκρίθηκε, είναι ακριβώς ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα με άξονα την εργασία. Είναι η πρώτη φορά που η χώρα αυτή φτιάχνει, σχεδιάζει την αναπτυξιακή της πολιτική με άξονα την εργασία. Τι θα πει εργασία; Σημαίνει ακριβώς οι συλλογικές διαπραγματεύσεις, σημαίνει ο κατώτατος μισθός, σημαίνει όλη η υπεράσπιση του χώρου της εργασίας από τη μία, από την άλλη ένα σωστό και δίκαιο δημόσιο σύστημα ασφάλισης, τον ΕΦΚΑ -αυτόν που κάναμε-, και από την άλλη την πρόνοια, μία πρόνοια η οποία ενδιαφέρεται ορίζοντα για τον πληθυσμό και όχι μόνο για τους φτωχούς και τους ευάλωτους. Αυτό το τρίπτυχο εμείς θεωρούμε ότι μπορεί να είναι εγγύηση για το δημογραφικό πρόβλημα, αλλιώς δεν νομίζουμε ότι υπάρχουν δυνατότητες για να αλλάξει αυτή η κατάσταση.

Είπα στην αρχή ότι συμφωνώ με την έκθεση ότι οι επιδοματικές πολιτικές δεν αρκούν και να πω γρήγορα ότι μας εγκαλούν για επιδοματικές πολιτικές. Νομίζω πως θα σας αποδείξω πολύ γρήγορα ότι δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα. Αλλά τι χρειάζεται σήμερα; Χρειάζεται αλλαγή του προνοιακού μοντέλου. Ελάχιστοι στάθηκαν σε αυτό σήμερα. Θα ήθελα λίγο να το πω παραπάνω. Υπάρχουν, λέει η έκθεση -και θα ήθελα πολύ να το κατανοήσουν όλοι και κυρίως οι της Νέας Δημοκρατίας και του Κινήματος Αλλαγής-, τέσσερα μοντέλα, λίγο ως πολύ και τα περιγράφει. Η δική μας χώρα ανήκει στο προνοιακό μοντέλο των χωρών του Νότου. Τι εννοεί με αυτό; Ποιες είναι οι χώρες; Είναι η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Κύπρος και η Ελλάδα. Έχουν αυτές οι χώρες πολλά διαφορετικά πράγματα -προϋπολογισμούς κ.ο.κ.-, αλλά έχουν και ένα κοινό, ένα προνοιακό μοντέλο το ίδιο. Αυτό παράγει μεγάλες ανισότητες, μεγάλα ποσοστά φτώχειας, μεγάλα ποσοστά παιδικής φτώχειας, ακόμη και υψηλά ποσοστά ανεργίας τις εποχές της ευμάρειας. Μου κάνει εντύπωση που αυτό περνάει αβρόχους ποσιν για την Αξιωματική Αντιπολίτευση. Μου κάνει εντύπωση ότι όχι μόνο δεν θέλει να το αναφέρει ή να το σκεφτεί αυτό το πράγμα, αλλά είναι προφανές ότι θέλει και να το συνεχίσει αυτό το μοντέλο. Και θα το πω σε σχέση με τις προτάσεις που άκουσα σήμερα από τη Νέα Δημοκρατία.

Τι έχει αυτό το μοντέλο; Έχει χαμηλούς προϋπολογισμούς για την πρόνοια. Δηλαδή ως ποσοστό του ΑΕΠ και οι τέσσερις-πέντε αυτές χώρες, πολύ διαφορετικών ταχυτήτων, έχουν όλες χαμηλούς προϋπολογισμούς για την πρόνοια. Δεύτερον, έχει μεγάλο ποσοστό ανεργίας, παιδικής φτώχειας και φτώχειας. Να πω εδώ χαρακτηριστικά ότι στην Ελλάδα τις εποχές της ευμάρειας η παιδική φτώχεια ήταν στο 23%. Δεν ξέρω αν έχετε καταλάβει. Την εποχή, δηλαδή, των μεγάλων πεταγμάτων, των Ολυμπιακών Αγώνων, της μεγάλης ανάπτυξης, πώς ήταν δυνατόν παραπάνω από ένα στα τέσσερα παιδιά να είναι φτωχό; Πώς είναι δυνατόν; Αυτό ακριβώς το κοινωνικό κράτος έκαναν. Τρίτο σημείο: Σύστημα πελατειακό με διαπλοκή και διαφθορά. Εμείς αυτό το ζήσαμε στο πετσί μας από την πρώτη μέρα που ήρθαμε, διότι δεν μπορούμε να θέλεις να έχεις προνοιακή πολιτική, να είσαι κράτος και να έχεις πενήντα τέσσερις υπαλλήλους που να είναι στην πρόνοια.

Είναι δυνατόν ποτέ να κάνει ένα κράτος προνοιακή πολιτική με πενήντα τέσσερις υπαλλήλους; Καταλαβαίνετε, λοιπόν, ότι αυτό είχε ανατεθεί αλλού. Όλα αυτά τα χρόνια η ιστορία της πρόνοιας ήταν μία επίφαση. Δεν υπήρχε κράτος πρόνοιας. Αυτό ήταν αλλού ανατεθειμένο. Ήταν σε σχέσεις δημάρχων, εκλεγμένων εδώ Βουλευτών -εννοώ του ΣΥΡΙΖΑ, για να μην λέω κανέναν άλλον-, οποιοδήποτε θέλετε, πλην του κράτους. Το κράτος όχι μόνο δεν ήλεγχε τίποτα, αλλά είχε όλα κι όλα εγγράψει 789 εκατομμύρια και είχε πενήντα τέσσερις υπαλλήλους για να το υλοποιήσει. Αν είναι δυνατόν! Εποπτεία δεν είχε, τίποτα δεν είχε. Και τέλος, βέβαια, παροχές επιδοματικές μόνο για τους ευάλωτους, δηλαδή για τους φτωχούς, τους ανάπηρους, τους άστεγους κ.λπ..

Τώρα, ακούστε, εδώ υπάρχει ένα μεγάλο πρόβλημα. Το έχουμε ακούσει και από τον κ. Μητσοτάκη και στο συνέδριο, αλλά και στη συνδιάσκεψη που έκανε, αν δεν κάνω λάθος, στον Βόλο. Έχω τα Πρακτικά και θα τα καταθέσω. Τι λέει ο κ. Μητσοτάκης εκεί;

Λέει ότι εάν καταφέρουμε τα μικρότερα πλεονάσματα, αν καταφέρουμε να συμφωνήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να ριζώσουμε τα πρωτογενή πλεονάσματα, τότε έχουμε περιθώρια να κάνουμε πράξεις για την κοινωνική πολιτική και εν συνεχεία λέει ακριβώς να δώσουμε σε οκτακόσιους χιλιάδες ανθρώπους ένα δισεκατομμύριο. Δηλαδή όλο αυτό που λέει όλη αυτήν την περίοδο το συναρτά ευθέως με το αν θα καταφέρει να μειωθούν τα πρωτογενή πλεονάσματα. Είναι η λογική που λέει ότι αν έχω μερικά χρήματα παραπάνω, τα δίνω για τους φτωχούς -αυτή ήταν η λογική στο ελληνικό κράτος μέχρι σήμερα και για τους ευάλωτους και μάλιστα τα δίνω υπό μορφή φιλανθρωπίας, χωρίς να είναι διαφανής ο τρόπος, χωρίς να έχω συστήματα με τα οποία όλοι να ελέγχουν πού πάει το χρήμα ακριβώς. Αν δεν έχω, δυστυχώς, γιατί το πρόβλημά μου είναι η ανάπτυξη, λέει ο κ. Μητσοτάκης. Ανάπτυξη, όμως, σημαίνει σε τελευταία ανάλυση πώς αναδιανέμεις αυτόν τον πλούτο που παράγεται από τους εργαζόμενους, πώς τον επιστρέφεις στην κοινωνία.

Γι' αυτό εμείς πιστεύουμε ότι εδώ συγκρούονται δύο πολιτικές, είτε θέλουν να το καταλάβουν εδώ από την Αντιπολίτευση, είτε το ΚΚΕ, είτε το Ποτάμι. Συγκρούονται δύο μεγάλες πολιτικές: η νεοφιλελεύθερη πολιτική που θεωρεί ότι κάθε επένδυση για την πρόνοια ή εν πάση περιπτώσει κάθε ευρώ που δίνεται στην πρόνοια πάει χαμένο, ρίχνεται στην τρύπα, δεν είναι αναπτυξιακό, κι εμείς που πιστεύουμε ότι κάθε ευρώ που δίνεται στην πρόνοια είναι αναπτυξιακό, δηλαδή έχει δημοσιονομικό πολλαπλασιαστή 1,03% έως 1,6%, ανάλογα με το πού δίνεται, σε υπηρεσίες ή επιδόματα. Τι σημαίνει αυτό; Κάθε ευρώ που δίνουμε στην πρόνοια επιστρέφει στο τέλος πολλαπλασιασμένο κατά 1,03% έως 1,6%.

Αλλάζουμε, λοιπόν, αυτό το μοντέλο εμείς και αρχίζουμε τις οριζόντιες παροχές από τη μία και από την άλλη τη μεγάλη επένδυση στην πρόνοια. Ναι, πράγματι -το είπε ο Πρόεδρος, νομίζω, το πρωί- ότι από 790 εκατομμύρια που βρήκαμε την πρόνοια, φτάσαμε στα 3 δισεκατομμύρια 225 εκατομμύρια.

Αλλάζουμε, όμως, και το μοντέλο υπέρ των πολλών; Πώς το κάνουμε αυτό; Το κάνουμε με τα παιδιά από τη μία και με το επίδομα στέγης που ανοίγει αυτές τις μέρες από την άλλη. Τι θα πει αυτό; Τα είπε ο Πρωθυπουργός. Δεν θα τα επαναλάβω. Εμείς παραλάβαμε ένα εκατομμύριο τετρακόσιες σαράντα χιλιάδες παιδιά και 650 εκατομμύρια. Τα φτάσαμε από οκτακόσιες χιλιάδες οικογένειες σε εννιακόσιες χιλιάδες οικογένειες, ένα εκατομμύριο εξακόσιες χιλιάδες παιδιά, και τελικά 1 δισεκατομμύριο 100 εκατομμύρια.

Θα καταθέσω τώρα στα Πρακτικά όλα όσα είπα το πρωί.

(Στο σημείο αυτό η Αναπληρώτρια Υπουργός κ. Θεανώ Φωτίου καταθέτει για τα Πρακτικά τα προαναφερθέντα έγγραφα, τα οποία βρίσκονται στο αρχείο του Τμήματος Στενογραφίας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Μισό λεπτό να σας διακόψω, κυρία Υπουργέ. Θα ήθελα να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριάντα πέντε μαθήτριες και μαθητές και τρεις συ-

νοδοί εκπαιδευτικοί από το 11ο Δημοτικό Σχολείο Λαμίας.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Συνεχίστε, κυρία Υπουργέ.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Κατέθεσα τα επίσημα στοιχεία του ΟΠΕΚΑ. Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία ότι έγινε αυτό. Επομένως, πράγματι παραλάβαμε έναν προϋπολογισμό για το παιδί 822 εκατομμύρια και το φτάσαμε στο 1 δισεκατομμύριο 417 εκατομμύρια. Αν αυτό δεν σημαίνει τίποτα, εντάξει, εγώ παραδίδομαι!

Τα σχολικά γεύματα: Εκατόν πενήντα τρεις χιλιάδες καθημερινά σχολικά γεύματα σε χίλια σχολεία. Του χρόνου τριακόσιες χιλιάδες και τον επόμενο χρόνο που θα είμαστε πάλι Κυβέρνηση, εξακόσιες χιλιάδες. Όλα τα δημοτικά σχολεία. Προσέξτε το.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ: Μεγαλώνει η φτώχεια!

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ (Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Όποιος νομίζει ότι το να τρώνε όλα τα παιδιά μέσα στο δημόσιο σχολείο -και μάλιστα να μου το λέει αυτό το ΚΚΕ- σημαίνει ότι μεγαλώνει η φτώχεια και όχι ότι κάνουμε μία πολιτική ώστε όλα τα παιδιά να τρώνε μαζί, να είναι σύντροφοι, να χαίρονται όλα μαζί και να αλλάζουν συμπεριφορά, τότε πάλι λυπάμαι πολύ γιατί τίποτα δεν καταλάβαμε σ' αυτό ειδικά το θέμα.

Θέλω να πω επίσης το εξής: Ο κ. Μητσοτάκης προχθές, αν θυμάμαι καλά, είπε ότι εκτός τού ότι θα καταπολεμήσει τον καρκίνο, θα καταπολεμήσει και την παιδική παχυσαρκία. Καλά, αυτά εκτός τού ότι είναι πομφόλυγες τεραστίων διαστάσεων, δείχνουν πράγματι ότι ο κ. Μητσοτάκης δεν μαθαίνει τίποτε απ' ό,τι γίνεται σ' αυτήν τη χώρα. Σ' αυτήν τη χώρα σχεδιάσαμε με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο τα σχολικά γεύματα κατά της παχυσαρκίας των παιδιών, γιατί τα παιδιά μ' αυτά τα σχολικά γεύματα εθίζονται στη μεσογειακή διατροφή χωρίς ζύμες, χωρίς γλυκαντικά, ώστε να αρχίσουν να μην θέλουν αυτά τα πράγματα. Άρα, αυτό έχει τεράστια παιδαγωγική σημασία, τεράστια σημασία όσον αφορά την υγεία. Αυτό που ακούμε όλον αυτόν τον καιρό τα θεωρούμε πάρα πολύ αφελή τουλάχιστον και βλέπουμε ότι η Δεξιά, όπως πάντα, είναι ανενήμερωτη.

Βέβαια, όσο για τα περιβόητα vouchers, εδώ πια ακούσαμε συγκλονιστικά πράγματα, ότι με 1.800 ευρώ τον χρόνο, με 180 ευρώ δηλαδή τον μήνα θα έλυσε το πρόβλημα των βρεφονηπιακών. Είναι δυνατό να μην ξέρει ο κ. Μητσοτάκης, να μην του έχει πει κανείς ότι δίνουμε πολύ περισσότερα τον χρόνο από 1.800 ευρώ; Τα είπε ο Πρωθυπουργός το πρωί. Είναι δυνατόν να μην ξέρει ότι δεν υπάρχουν βρεφονηπιακοί σταθμοί και ότι πρέπει να ιδρυθούν; Δεν ξέρει ότι το voucher που δίνουμε και που είναι μιάμιση έως δύο φορές πιο ακριβό απ' αυτό που υποσχέθηκε, το παίρνουν όλα τα παιδιά για να πάνε είτε στους ιδιωτικούς σταθμούς είτε στους δημοτικούς το ίδιο και ξαφνικά ανακάλυψε ότι θα τους στείλει όλους στους δημοτικούς; Τι έκανε τόσα χρόνια; Έκρυβε το πρόβλημα κάτω από το τραπέζι. Έδιναν vouchers μόνο στην εργαζόμενη γυναίκα, όχι στη φτωχή, όχι στην άνεργη. Αυτό δεν είναι καλή πολιτική άραγε από αριστερή πλευρά; Αναρωτιέμαι.

Τέλος, κάνουμε το επίδομα της στέγης. Θα μπορούσα να μιλάω πολλή ώρα για τα πράγματα που κάναμε, αλλά ακούστε. Το επίδομα στέγης είναι βασικά μια ενίσχυση των νοικοκυριών και των παιδιών, γιατί ωφελούνται απ' αυτό. Το 40% του πληθυσμού που θα ωφεληθεί, δηλαδή εξακόσιες εξήντα επτά χιλιάδες άνθρωποι, είναι παιδιά. Είναι σχεδιασμένο όλο το επίδομα στέγης για τα νεαρά ζευγάρια και για τα παιδιά. Αυτό θα πει καθολική και οριζόντια πολιτική. Αυτό σημαίνει αλλαγή του προνοιακού μοντέλου.

Θα πω δυο κουβέντες για το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης που το ανακάλυψε τώρα και αυτό ο κ. Μητσοτάκης. Λέει ότι ήταν δικό του, ότι είχαν σχεδιάσει το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα.

Ακούστε: Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα που σχεδίασαν, ούτε οι δανειστές δεν το ενέκριναν. Ο κ. Μητσοτάκης και η προηγούμενη κυβέρνηση δεν έδωσαν ούτε ένα ευρώ επί πέντε χρόνια της φτώχειας. Εμείς μέσα σε δύο χρόνια, τα δύο πρώτα πολύ

δύσκολα χρόνια, δώσαμε 315 εκατομμύρια. Σήμερα δίνουμε 850 εκατομμύρια σε εξακόσιες πενήντα χιλιάδες συνανθρώπους μας που είναι στην ακραία φτώχεια και καταφέραμε να μειώσουμε το ποσοστό της παιδικής φτώχειας από 26,3% το 2015 σε 24,7% το 2017, που σημαίνει τι; 24,7%. Θυμάστε το 23% που σας είπα τις εποχές προ κρίσης;

Σήμερα, με τις πολιτικές που έχουμε εφαρμόσει έχουμε φθάσει πολύ χαμηλότερα από το 23% που ήταν τις εποχές της ευμάρειας η παιδική φτώχεια. Είμαστε κάτω από το 20%. Θα ήθελα τουλάχιστον λίγο σεβασμό στην πραγματικότητα αυτής της χώρας, σ' αυτά που έχουμε ψηφίσει, σ' αυτά που υλοποιούμε.

Και, βέβαια, αλλάξαμε όλο το προνοιακό κράτος –και τελειώνω- γιατί φτιάξαμε δύο ψηφιακούς πυλώνες, τον ΟΠΕΚΑ και το κράτος με τις περιφέρειες, όπου έχουν ένα κοινό ψηφιακό σύστημα που το κέντρο και η καρδιά του είναι τα διακόσια σαράντα δύο κέντρα κοινότητας.

Δεν τα ψήφισε η Δεξιά. Ήξερε γιατί δεν τα ψήφιζε. Δεν τα ψήφισε, γιατί έτσι φτιάχναμε ένα προνοιακό κράτος διαφανές, όπου θα φαινόταν το χρήμα. Είδατε σήμερα, αν προσέξατε, ότι αμφισβήτησε τα λεγόμενά μου ο κ. Καραμανλής. Την ίδια ώρα μπορούσα να έχω τα στοιχεία από τον ΟΠΕΚΑ και να τα καταθέτω στη Βουλή. Την ίδια ώρα! Είναι όλα διαφανή. Είναι όλα ψηφιακά και αποδεικνύονται.

Το ίδιο ισχύει και για τα επιδόματα. Μας κατηγορούν για επιδόματα. Διακόσια επιδόματα παραλάβαμε, τα οποία δίνονταν από εκατόν είκοσι πηγές. Δηλαδή, πραγματικά, ποιοι μιλάνε; Σήμερα, όλα δίνονται από μία πηγή.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Αυτά είναι τα μέτρα, λοιπόν, κοινωνικής πολιτικής που πήραμε στα τέσσερα πολύ δύσκολα χρόνια. Σήμερα διαπιστώνουμε από την έκθεση της διακομματικής επιτροπής για το δημογραφικό ότι συνάδουν με τις ενέργειες που οφείλει να κάνει το κράτος για να αντιμετωπίσει το μεγάλο σύνθετο και πολυσχιδές πρόβλημα του δημογραφικού, για το οποίο καμιά προηγούμενη κυβέρνηση δεν έκανε κάτι σημαντικό ή, τέλος πάντων, κάτι συστηματικό.

Το δημογραφικό δεν λύνεται, δυστυχώς, με διχίλιारा για κάθε γέννηση. Λύνεται με επιμονή σε οριζόντιες δράσεις για το παιδί, το νοικοκυριό, τη μητρότητα, τη γυναίκα. Σήμερα βάζουμε τις σταθερές βάσεις, για να δρέψουν καρπούς οι επόμενες γενιές.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ολοκληρώθηκε η συζήτηση επί της Εκθέσεως της Διακομματικής Επιτροπής για το δημογραφικό. Δεν διεξάγεται ψηφοφορία σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 2 του Κανονισμού της Βουλής.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δέχστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 16.45' λύεται η συνεδρίαση για σήμερα Τρίτη 5 Μαρτίου 2019 και ώρα 18.00', με αντικείμενο εργασιών του Σώματος: νομοθετική εργασία, σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη που έχει διανεμηθεί.

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ